

UNIVERSAL
LIBRARY

OU_206026

UNIVERSAL
LIBRARY

Osmania University Library

T630

Call No, 364V

Accession No. T 4372

Author హరిరావు, నరసింహ,

Title వాణిజ్యసంఘం, ఆర్థికములు.

This book should be returned on or before the date last marked below.

వ్యావసాయిక

ఆర్థికములు

: కర్త :

గోపేటి ఛోగిరాజు

Asst. Director of Agriculture (Retd.)

: సహకర్త :

భాగవతుల లిప్పాజీరావు, B. Sc.(Ag.)

Teaching Assistant, Agricultural College, Bapatla.

: ప్రకాశకులు :

ఆంధ్ర గ్రంథాలయ ట్రస్టు

హక్కులు
ప్రకాశమయి

ప్రథమ ముద్రణము
1000 ప్రతులు

వెల :
రూ 5-0-0

సర్వోదయ ప్రెస్
పటమటూరు

నివేదన

పూజ్యులు శ్రీ జోగిరాజుగారు వారి వ్యవసాయ విజ్ఞానముతో కట్ట కడపటిదియగు నీ గ్రంథము ముద్రణలో నుండగా 7-11-54 వ తేదీన కన్నుమూసిరి. దీనిని చూడకుండగనే వారు గతించిరి. ఎంత ప్రయత్నించినను మేము దీనిని వెలువరించుటలో చాల ఆలస్యము జరిగినది.

శ్రీ జోగిరాజుగారు మాకప్పగించిన పనిలో యిప్పటికి సగము నకు పైగా పూర్తిచేయగలిగితిమి. ఈ గ్రంథములో పాటు “పండ్లు-మొదటిభాగము” కూడ వెలువడనున్నది. “వ్యవసాయశాస్త్రము - మొదటి సంపుటము” కూడ అచ్చగుచున్నది. ఇది 1955 ఆగస్టు నెలాఖరులోపల పూర్తికావచ్చును. అప్పటికి మొత్తము 12 గ్రంథములను మేము వెలువరించినట్లుగును. ఇంకను 8 గ్రంథములు మిగిలి యుండును.

శ్రీ జోగిరాజుగారు 19 పుస్తకములు వారి చేతిమీదుగ పూర్తిచేసినారు. కడపటి దినములలో వారి ఆరోగ్యము బాగుగ లేనందున ప్రస్తుత గ్రంథము యొక్క మూల ప్రతిని ఆంగ్లములోను, జంతుకృషి - 1, 2 భాగముల రచనకు వివరంగా ప్రణాళికలను మాకప్పగించినారు. ఆంగ్లప్రతిలనువాదమును శ్రీభాగవతుల అప్పాజీ రావు, (బి. యన్ సి. [అగ్రి] - టీచింగ్ అసిస్టెంటు, అగ్రికల్చరల్ కాలేజ్, బాపట్ల) గారు చేసినారు. దీనితో తిరిగి శ్రీ జోగిరాజుగారు శ్రమతీసుకొని చాల మార్పులు చేసినారు.

“జంతుకృషి - రెండవభాగము” ను కొందరు ప్రవీణులద్వారా తయారు చేయించుటకు ప్రయత్నించి, తృప్తికలుగక శ్రీ జోగిరా

జుగారు స్వయముగనే దీని రచననుకూడ మంచములో నుండియే ముగించినారు. తమ జీవితములో అవసానదశలో కడపటి 2, 3 దినములు తప్ప, తక్కిన అన్ని దినములలోను వీరు గ్రంథరచన, సవరణల కార్యక్రమములను కొనసాగించని దినము లేదని చెప్పుట అతిశయోక్తి కాజాలదు. ఇంతటి కర్మయోగి గనుకనే వీరి ఘనకార్యమను సాధించగలిగినారు. తెలుగు రైతుకు తరితరాలకు పనికివచ్చునట్లు సమగ్రమైన విజ్ఞానమును కూడబెట్టి యిచ్చినారు. స్థిరమగు వీరి మేలును మన రైతు మరువజాలదు. తాము జీవితమంతా కృషిచేసి ఆరించిన విజ్ఞానమును లోకమునకు పంచుపని మూపైబెట్టి మమ్మును కూడ ఈ మహనీయుడు తరింపజేసినాడు. దీనికి వారికి మా జ్యోహారులు.

ఈ గ్రంథ రచనలో సహకారగా నుండి సహాయపడిన శ్రీ భాగవతుల అప్పారావుగారికి, శోరినంతనే ఎంతో ప్రీతితో అమూల్యమగు తొలిపలుకు వ్రాసిపంపిన గ్రామీణ ఆర్థికశాస్త్ర పండితులు శ్రీ ఆచార్య రంగాగారికి మా సమోవాకములు.

—ప్రకాశకులు

శ్రీ. శే. గోపేటి జ్యోతిరాజుపంతులుగారు

పీఠిక

ఉపయుక్తయు నూల్కముగుల వస్తువులు 'అర్థము' అని పించు కొనుచున్నవి. వీని యుత్పత్తి, విభజనము, వినిమయము, వినియోగములను వీనితో సంబంధించిన ధరలు, ద్రవ్యపు చలామణి మొదలగు వాని విషయములను దెలుపు శాస్త్రమే అర్థశాస్త్రము. వ్యావసాయోత్పత్త్యాగులను గురించిన అర్థశాస్త్ర విషయములు వ్యావసాయకార్థికము లనబడును.

ఈ దేశమున వ్యవసాయము చాల నరకు కుటుంబ కమతములుగ సాగుచేయబడుచున్నవి. కర్షకులు వీని యాదాయవ్యయముల లెక్కలను వ్రాసి యితరపరిశ్రమలు లేక వ్యాపారములందు వలెనే పెట్టుబడిమీద వచ్చు నికరలాభ శాతమును దేల్చినగాని తమ కృషి సామర్థ్యము తెలియదు. కావున ప్రతి కర్షకుడు తన కమతమునకు దగిన నేవ్య ప్రణాళికను మాండుగ నిర్ణయించుకొని దాని ప్రకారము సాగుచేయుచోనగు వ్యయమునకును రాదగు రాబడికిని యంచనాలను దయాగుచేసికొని ఆ ప్రకారము అన్ని వ్యవసాయపు పనులను సకాలమునను సక్రమముగను జేయుచు వ్యయము నదుపులో నుంచి ఫలసాయమును పెంపొందించుటకు యత్నింపవలెను. వ్యయము అంచనాలను మించకుండ జూచుటకును సంవత్సరాంతమున నికరలాభమును దేల్చుటకు సహాయపడు లఘువిధానమున దినసరి లెక్కను వ్రాయుచు, బావతువారీగా ఆవర్జము తయారు చేయుచు రావలెను.

ఇట్లు లెక్కలను వ్రాసి నికరలాభమును, పెట్టుబడిపై దాని శాతమును నిర్ణయించుచో పెక్కు కుటుంబ కమతముల విషయమున నివి యితర పరిశ్రమలు లేక వ్యాపారములందు కంటె తక్కువగ నుండును. కమతముల నుండి వచ్చు నికరలాభము వానిని సాగుచేయు కుటుంబముల కనిష్ఠసాము జీవనమునకైనను చాలదు. కాని కుటుంబపు పాటును వ్యయమునుండి మిగిలినాచగా లెక్కదేలు కుటుంబాదాయము కొంచె మిచ్చుమిచ్చు కనిష్ఠసాము జీవనమునకు సరిపో

వుట చేతనే యీదేశపు కరకులు తమ కమతముల కంటిపట్టుకొని యుండి తమ జీవనముల నెట్లో గడపుచున్నారు.

ఐదు విధముల కుటుంబ కమతములకు అంచనాలను దయారు చేసి వాని నికరలాభమును, కుటుంబదాయమును దేల్చగా వీని విషయమున మొట్టనీల కమతముల కంటే దంపనీల కమతములు మేలుగ నుండెను. తొట్టనీల కమతము లన్నిటికంటెను హెచ్చు నికరలాభమును, కుటుంబదాయమును మెసగునని దేలెను. వ్యావసాయికోత్పత్తికి నీటిపారుదల యెంత యవసరమో స్పష్టమగుచున్నది.

మొట్టకమతముల కుటుంబదాయము కంటే దంప కమతముల కుటుంబదాయము హెచ్చుగనున్నను, వాని నికరలాభ శాతము నందు వ్యత్యాసము లంతగాలేవు. ఇందుకు గారణము మొట్టకమతముల పెట్టుబడికంటే దంపకమతముల పెట్టుబడి ముత్తము (భూమి విలువ కలుపుకొని) హెచ్చుగ నుండుటయే.

కమతపు యజమాని తన కమతమును మరియొకనికి కాలు కిచ్చుచో కాలుదారు యజమానికి నికరలాభములో సగము సొమ్మును చెల్లించుట న్యాయము. ఇది కమతముపై పండింపబడు ప్రధాన త్యాగాధాన్య రూపమున లెక్కగట్టబడి కాలులో నుదహరింప బడవలెను. యజమాని రొక్కమే కావలెననుచో నా ధాన్యపు తాత్కాలిక ధర ప్రకారము యిచ్చుట కేర్పాటుగావలెను. ఇట్లుచేయుచో ధరల వ్యత్యాసములవలన లాభనష్టము లుభయులకు సమానముగ నుండును.

పరిశీలింపబడిన యైదువిధముల కమతములకును నిర్ణయింపబడిన సేవ్యప్రణాళికల ప్రకారము వానిని సాగుచేయుచో సవియోహారమునకు ప్రధానములగు త్యాగాధాన్యములు, కాయధాన్యములు, పాలు విషయమున స్వయంసమృద్ధములుగ నుండునని తేలెను. డెల్టా దంపకమతమున మాత్రము చమురు గింజల పరిమితి తక్కువగును.

గ్రంథకర్త.

తొలి పలుకు

శ్రీ గోటేటి జోగిరాజుగారు తవస్విగా వండి, రైతులకేగాక, ఆంధ్రులందరికీ ఆదర్శపురుషుడై వెలసిరి.

ఎందరో ప్రభుత్వోద్యోగములను పొందిరి, పెద్దలైరి. కాని, రమేష్ చంద్రదత్తులాగానే, యీ మన జోగిరాజువలె, ప్రజాశ్రేయస్సునేకోరి, వండితులై, ప్రజల అనుదిన జీవితాభివృద్ధికై గ్రంథ కర్తృత్వము, ఆచరణతో కూడిన ఆదర్శ జీవితము నడుపగల్గినవారు బహు అరుదుగదా !

నే నెప్పుడో చిన్నపిల్లవాడనై పూడగా, విజ్ఞాన చంద్రికవారు ప్రచురించిన, వారి “వ్యవసాయ శాస్త్రము”ను చదువు భాగ్యమును పొందిరిని. ఆ 1917-18 నుండి యిప్పటివరకు, మన రైతులు యెరువు కుప్పలపై కప్పువేయకుండుట చూస్తుంటే, జపానీయులు, పశువుల, మనుష్యుల యెరువు కుప్పల భద్రపరచి, బంగారుగా మార్చుకుంటూ వుండడం 1954 లో చూస్తున్నప్పుడు, మన గోటేటివారి బోధలు స్ఫురిస్తూనే వుంటున్నవి.

వారి యీనాటి - కడనాటి - రైతుల ఆర్థిక వ్యవహారాల గురించిన పుస్తకమును చదువుచుంటే, ఆంధ్రులలో యింతటి విజ్ఞానారణ కుతూహలులు, వోషికపొంది పాండిత్యము సంపాదించి, ప్రజల కేందించు ప్రచారకులు వున్నారనే అభిమానం పొందుచున్నాను.

ఆ 1930 నుండి ఈ రోజువరకు, ఢిల్లీ ప్రభుత్వాన్ని, రైతుల వ్యవసాయపు లెక్కలు తయారుచేయించి వివిధ పంటల కెంతెంత ఖర్చులగునో, వివిధ రకాల భూములపై ఆయా వసతులనుబట్టి, అంచనాలను వేయించాలని కోరుచునే వున్నాను. విజయం కలుట శేషం. తుదకు ప్రపంచ ఆహార సంస్థ (F. A. O) వారిచేతనే నా యీవ్యవసాయపు ఖర్చులెక్కను తయారు చేయించమంటున్నాము. అట్టి, యింత ఖర్చుగనే అని భయపడుచున్నారు. మన జోగిరాజుగారో, ఆ లెక్కలను కొంతగా తయారుచేస్తూనే వుండిరి. మరెందరో

వ్యవసాయ శాస్త్రజ్ఞులు, ప్రభుత్వపు సారములమీద యీ లెక్కలను తయారుచేస్తూనే వున్నారు. కాని, జోగిరాజుగారివలె జాగ్రత్తగా రైతుల అనుభవానికి తగినట్లు తయారు చేయలేదు. వాటి ఫలితాలను యీ వుస్తకములో సూచించినట్లు రైతుల కందించు బాధ్యతను వారే నెరవేర్చగలిగిరి.

ఎందుకీ లెక్కలనేవారున్నారు? కాని, అట్టి లెక్కలుంటేనే, యేభూములపై, ఎట్టెట్టి పైరులువేస్తే, పంటలు హెచ్చునో, రైతులకు, వారి పశువులకు, భూములకు, దేశానికి లాభసాటిగా వుండునో తెలుసుకోగలం; రైతాంగానికి సలహాలను యివ్వగలం. ఈ రహస్యాన్నిరిగియే, నేను ఆ 1925—30 మధ్యకాలంలో, ఆ లెక్కలను వేసితిని; వేయించితిని; వాటి ఫలితాలను “Economic Organisation of Indian villages” అనే రెండు వాల్యూముల గ్రంథముగా ప్రచురించితిని. నూతన అనుభవాలతో చేర్చి శ్రీ జోగిరాజుగారి గ్రంథాన్ని తయారుచేసినారు.

ఆనాడు కంప్లెక్స్ బాధలు కల్గినప్పుడు ప్రభుత్వం, ధాన్య సేకరణ ధరలను, వ్యవసాయ ఖర్చులతో నిమిత్తం లేకుండా, నిర్ణయించినది. తద్వారా రైతులకు అసారమగు నష్టమును కల్పించినది. ఈనాడు ధరలు తల్లక్రిందులుగా పడిపోతూవుంటే, రైతులు దివాలా కోరులయ్యే పరిస్థితులు వస్తుంటే, మిన్నకున్నది. కారణం? వ్యవసాయ ఖర్చులు, రైతుల జీవితపు ఖర్చుల లెక్కలు, యిద మిథ్యమని తేల్చుతూ ప్రదర్శించుచుండే డిపార్టుమెంటు, ఆర్థికవిచారణాశాఖ లేకుండుటయే. కనుకనే, మాబోల్లము, Society for Agricultural economics, Agricultural statistics అనే సంస్థలను నెలకొల్పినాము. ఇనా, ప్రభుత్వము యిప్పటికీ వ్యవసాయ ఖర్చుల నిరూపణచేసే యేర్పాట్లు చేయకన్నది. అట్టి యేర్పాటు ఎంత అవసరమో శ్రీ జోగిరాజుగారి వుస్తకం నిరూపణ చేస్తున్నది. ఎన్నాళ్లున్నా వరి, గోధుమ, జొన్న, సజ్జ, కొర్ర పైరులు పండించుతూ వుండడం దేశానికి, రైతులకు లాభంకాదు. పండ్ల తోటలు వేయాలి; కురిగాయలు పండించాలి; తి న డా ని కి

సరిపోవు తీవలు, ఆకులలములు పెంచాలి; దుంప పంటలను లేపాలి; అప్పుడే “వైటమిను”లు గల భోజనం సంప్రాప్త మాతుంది. ఆరోగ్యరక్షణకు వసతికలుతుంది. పండ్లరసం ఎంత ఆరోగ్యమో, అపహారాలరావు మనకు తెల్పిరి. అవకాశహారమెంత శుభప్రదమో శ్రీ జోగిరాజు, అయ్యంకి, స్వామి సీతారాం, ప్రభృతులు తమ “Naturopathy” ద్వారా చూపెట్టినారు. శ్రీ గోపీటి యీ వ్యవసాయ ఫలసాయముల నెలాగా పెంచాలో తమ పుస్తకాలద్వారా తెల్పిరి. ఈ పుస్తకముద్వారా ఆ పంటల పెంపకం రైతులకెంత లాభసాటియో చూపెట్టుచున్నారు. మన దేశంలో భూవిస్తీర్ణం జనాభాకు తగినంతగా లేదు. కనుక, కొద్ది విస్తీర్ణముపై హెచ్చు పంటలపెంచి, అధిక ఆదాయం రైతులు తాముగా పొందుతూ, రైతాంగ కుటుంబమునకు అదనమైన వుద్యోగము సంపాదించుకొంటూ, హెచ్చుమందికి ఆరోగ్యవంతమైన, పుష్టినిచ్చు పంటల పండించు నేర్పరితనం మనం పొందాలి. పటపట, పెదనల్లపూడి, షియం, కోడూరు, నూజివీడు ప్రాంతాల రైతు లిట్లు ముందడుగువేస్తున్నారు. ఈమార్గమందలి వ్యవసాయ ఆర్థిక శాస్త్ర రహస్యములను శ్రీ జోగిరాజు గారు యీ పుస్తకములో కూడా సూచిస్తున్నారు.

ఇంతటి సేవ చేస్తూ, తుదినిరుపంపరకు వుత్సాహములై, స్వధర్మ దీక్షాదత్తులై, ఈనాటి విజ్ఞానులకు, రానున్న ప్రజాసేవకులకు ఆదర్శప్రాయులై, తమ దేశాన్నిమాత్రం అగ్నికిచ్చినా, తన హృదయాన్ని, విజ్ఞానదీపికను తరతరాలవారిగా ఆంధ్రులకు అందించగల్గుచున్న శ్రీజోగిరాజుగారి ఆత్మ కివే నా కృతజ్ఞతాభివందనాలు.

వారి అమూల్యమగు పుస్తకాలను ప్రేమతో, శ్రద్ధతో, అభిమానంతో మన కండించుచున్న శ్రీ పాతూరి నాగభూషణం, ఆంధ్రగంధాలయ బ్రహ్మ, నా చిన్ననాటినుండి ప్రియపాత్రమై యున్న గ్రంథాలయోద్యమిని కివే నా ప్రణామములు.

భారత రైతాంగ విద్యాలయం,
నిడుబ్రోలు
25-4-55

ఇట్లు,
కంగ

విషయ సూచిక

మొదటి ప్రకరణము

ప్రావేశిక

పుటలు

అర్థశబ్ద నిర్వచనము - అర్థ లక్షణములు - అర్థకాంత్యము-అందు
చర్చింపబడు మాఖ్యవిషయములు - అర్థపు ఉత్పత్తి, విభజనము, విని
మయము, వినియోగము - వీనిని గురించి వివరణము - వ్యావసాయికార్థి
కములు - వ్యావసాయకాత్మక్యంగములు - విధానములు - ఫలసాయపు
విభజన, వినిమయ, వినియోగములకు సంబంధించిన విధాన భేదములు. 1—23

రెండవ ప్రకరణము

కుటుంబ కమలములు వాని యాదాయ

వ్యయముల యంచనాలు.

కుటుంబకమలములు - వ్యాపార కమలములు - కుటుంబ కమల
ముల సస్యపరివర్తనములు - సేవ్య ప్రణాళికలు - వానిని దయచేయు
రీతి - వివిధ సస్యముల వ్యయపు వ్యయము, రాబడి - వీనిని యంచనాలు
వేయు విధము - కమలముపై సస్యముల మొత్తపు ఆదాయ వ్యయముల
యంచనా - కమలపు పనువుల ఆదాయవ్యయముల యంచనా - కమలపు
మొత్తపు ఆదాయ వ్యయములు - నికరపు రాబడిని దెల్పు విధము -
మాదిరికొరకు - 15 మొకరముల మొదలమొదల కమలపు ఆదాయ వ్యయ
ముల యంచనాలు. 24—38

మూడవ ప్రకరణము

కుటుంబ కమలముల జమాఖర్చు లెక్కలను

వ్రాయు లఘు విధానము

జమా ఖర్చు లెక్కల యావశ్యకత - తోజావారీలెక్క - ఆచరణ-
వీనిని వ్రాయు లఘు విధానము దెలుపు నమూనా ఫలకములు-ఈ లెక్కల
నుండి కమలపు నికర లాభమును, పెట్టుబడిపై దాని కొలిమను దెల్పు
విధము - కరకుని కుటుంబాదాయము - సామాన్యకర్షకుని కుటుంబ
జీవన వ్యయము - వీని యంచనా. 39—50

నాల్గవ ప్రకరణము

మొట్ట, మాగాణీ, తోట భూములందలి యైదు కుటుంబ

కమలములు, వాని రాబడి

24 మొకరముల కృష్ణశేరి కమలము-15 మొకరముల మొదలమొదల
కమలము - 10 మొకరముల అల్పజలాధార ఉంప కమలము - 5 మొకర

మూల రెండుపంటలకు సీరందు డెల్టా వందలిశీలకమతము - 5 రొక్కర
మూల నూతి యాధారపు తోటకమతము - వీరికి సంబంధించిన ఆదాయ
వ్యయములకు అంచనా పట్టికలు - వానినుండి చేలు నికరలాభము,
కుటుంబాదాయము.

51 - 72

విదవ ప్రకరణము

వివిధ కుటుంబ కమతముల ఆర్థిక పరిశీలన

I ఆయాకమతముల మూలవ్యయము - అందరి భేదములు -
II ఆయాకమతములపై పశువుల సంఖ్యాభేదములు - వానివివరణ -
III కమతముల రాబడి - మిశ్రమముల వివరణ - IV వ్యయము -
వానిని గూర్చిన వివరణ - V నికరలాభము - అందరి వ్యవస్థాపకముల వివరణ -
VI స్వంతకమతముల వ్యయదారుల కుటుంబాదాయము - అందరి
భేదముల వివరణ - VII కాలదారుల కుటుంబాదాయము - వారలు
భూమికామంగున కివ్వకలు కిస్తు - అందరిభేదములు - VIII ఆయా
కమతముల సాగునకు వలయు మునుపులపాటు - అందరి భేదవివరణ -
త్యాపార కమతముల యాధికాస్థితి.

73 - 87

ఆరవ ప్రకరణము

ఆయాకమతముల స్వయం సమృద్ధత

స్వయం సమృద్ధతను సాధింపదగు ముఖ్యనిమనులు - తృణధాన్య
ములు - కాయధాన్యములు - చమురు దినుసులు - పాలు - కూరదిన
ములు - పండు - ప్రత్తి - వీనివిషయమున ఆయాకమతముల స్వయం
సమృద్ధతా భేదములు - పశుగ్రాసవిషయమున - స్థూలసేంద్రియపు పురువుల
విషయమున - గ్రామ, ప్రాంత, రాష్ట్ర, దేశ స్వయంసమృద్ధత - అందు
వలని సదుపాయములు - వ్యతిరేకకాదుల వాదన.

కుటుంబకమతముల కంటె చిన్నకమతములు - పెద్దకమతములు -
కుటుంబకమతముల రాబడితో వీనిరాబడి పోలిక.

88 - 100

ఏడవ ప్రకరణము

కర్షక కుటుంబాదాయాభివృద్ధికి సూచనలు

- (1) ఇవ్వ తొరము! తియ్యపంటకంటె హెచ్చుకంటెదీయట:-
ఇందుకు తేయదగిన కృషి - నీటింసకుల విషయమై - నీకృషివిషయమై -
ఎరువుల విషయమై - విస్తరించుకృషి - అరిష్టనివారణ విషయమై -
- (2) హెచ్చులాభము వాడగు వ్యయముల సాగు:- సాధ్యాసాధ్యతలు -
- (3) ఫలసాయమునకు హెచ్చుధరలు వచ్చినట్లు కేసికొనుట:- వినియోగ
కాదుల కొనుగోలు ధరలు పెరిగి కుండ-పహకాన విక్రయములద్వారా-
- 4) సాగువ్యయమును తగ్గించుట:- కుటుంబపాటును హెచ్చించుట -

కూలీలచే హెచ్చుగమర్తముగ పనిచేయుచుట - మేలు పనిచుట మూలమున - కూలీ లేటను తగ్గించుట - దీని యసాధ్యత - (5) పన్నులను తగ్గించుట :- పన్ను తగ్గించు ఇప్పటి పరిస్థితులయందు దసంభవము - తగ్గు తగ్గుట కద కాకము. (6) ఉపపరిశ్రమల మూలమున:- చేపట్టదగిన ముఖ్య పరిశ్రమలు.

101—114

ఎ ని మి ద వ ప్ర క రణ ము

భూసంస్కరణములు

భూమిహక్కు రాజ్యముదా? కర్షకునిదా? సాగుభూమి చరిత్ర - సవిష్టిహక్కు - కష్టకేహక్కు - క్రయవిక్రయములు - భూమి కర్షక తరుల పరమగుట - కొలుదారు - చీతగాండ్రు - కూలీగాండ్రు - వీరల పట్ల భూస్వాముల ప్రవర్తన - సంఘర్షణ - ప్రభుత్వకోశ్యము - చేయదగిన భూసంస్కరణలు - (1) ఒక్కొక్క కర్షకుని కొక్కొక్క కేసిన విస్తీర్ణపు కుటుంబ కమితమును సమకూర్చుట - (2) కొలుదారు భూస్వామికివ్వదగిన న్యాయముగు కట్ట నిర్ణయము. (3) భూస్వామి కొలుదారుని యిచ్చవొప్పున తొలగింపకుండ జేయుట (4) పెద్దయెత్తున సహకార కృతసాయమునకు ప్రోత్సాహమును, విశేష గరిగించుట - (5) ప్రస్తుతపు భూమిపన్నుకు బదులు న్యాయముగు ఆదాయభూపన్నును విధించుట - (6) కృతసాయపు కూలీ లేట్ల నిర్ణయము.

115—129

లొ మ్మి ద వ ప్ర క రణ ము

కర్షకుల కుటుంబాదాయాభివృద్ధికి దోడ్పడు

ఉ ప ప రి శ్ర మ లు

(1) సాదిపరిశ్రమ - ఒక పెద్ద యావును, ఒక మధ్యమమైనా ఆవును బెంచుటవలని యాదాయ వ్యయముల యంచనాలు - (2) బండి రాడుగట్ల దోలుకొనుట - ఒక పెద్ద జతతో - ఒక మధ్యమమైనా జతతో - ఇందువలని అదనపురబడి, కృయము - (3) దూడల పెంపకము - ఒక దూడను 3½ సం॥ల వరకు బెంచుటవలని కృయము - అమ్మకము వలని రబడి - (4) లేన పరిశ్రమ - పరిలేనెపట్లను బెంచుటవలని యాదాయవ్యయములు - (5) కోళ్ల పరిశ్రమ - పరిపెట్లల పెంపకమువలని యాదాయవ్యయములు - (6) పెట్టుపురుగుల పెంపకము - 150 రూసుల కోశముల యాకృతిగ వ్యయము, అందువలని రబడి - (7) పందుల పెంపకము - అందువలని యాదాయవ్యయములు.

130—145

ప ద వ ప్ర క రణ ము

కమతములేనివారు కుటుంబవృత్తులుగ నవలంబించ

దగిన ప్రత్యేక వ్యవసాయశాఖలు

[1] కూరపెరళ్లసేవ్యము - 1½ యొకరపు కూరపెరటి సేవ్యమువఱకు
దగిన ప్రణాళిక - ఆదాయవ్యయముల యంచనాలు - నికరలాభము -
[2] పొడిపరిశ్రమ - హెచ్చుపాలిచ్చు నాలుగు పశువుల తెగలు -
వీనినుండి అభివృద్ధి చేయబడిన కొన్ని ప్రత్యేక వంగడములు - పూట్లు -
వాని మంచిచెడ్డలు - హెచ్చుపాలనిచ్చు గేదెల తెగలు - వానిపూట్లు -
పట్టణసహాయమున 12 ఆవులతో లేక 12 గేదెలతో పాలపష్టయిక ఆంచ
నాలు - పశుగ్రాసములను కొని - పశుగ్రాసములను ప్రత్యేకముగ బెంచుట
కంచనాలు - 10 యొకరముల గోటనేలపై 30 యొకరముల మెట్టనేలపై -
కిట్టుబడి విషయము - [3] గొర్రెల, మేకల పెంపకము - ఆంగులని
యాదాయము - అభివృద్ధిగాచెను.

146-70

ప ద వ ప్ర క రణ ము

విరివిగా జేయబడు కొన్ని విధముల కృషి

[1] గోటల పెంపకము - 50 కంటముల యొకనేలపై చూమిడి
తోట - గోటల నేలపై 12 యొకరముల పొయనారింజగోట - 50 యొకర
ముల యొకనేలపై పురుగుడుగోట - వీని యాదాయవ్యయముల కంచ
నాలు - [2] పండ్ల - 300 యొకరముల వీటిపై పశుభివృద్ధి
స్థానము - దీని స్థాపనకు ప్రమాణివృద్ధికి అంచనాలు.

171-187

1 వ అనుబంధము :- ఆయా వ్యవసాయపు పనులకు కావల
సిన పాటువఱకు అంచనాలు.

188-218

2 వ అనుబంధము :- ఆయా కరగతుల నుష్కవ్యయముల సేవ్య
మువఱకు ఎకరమున కగుపాటు, కావలసిన ఎరువులు, విస్త్రుత వనైరాల
యొక్కయు, ఫలసాయము యొక్కయు తరిమితుల యంచనాలు.

219-257

3 వ అనుబంధము :- పశుపోషణకు కలయు వివిధ ప్రవ్యముల
తరిమితులను నిర్ణయించుటకు దోడ్పడు వివరములు.

258-265

ఇందలి పట్టికల జాబితా

పట్టిక సంఖ్య	పుటలు
1 వ- 15 యోగముల యొక్క నేల కమతమునకు తగిన మూడేండ్ల పరివర్తనము.	28
2 వ- 1 యోగముపై మొట్ట (వర్షధారపు) వరిపంట సాగునకు మూడిరియించనా పట్టిక.	30—31
3 వ- అనుకూలమగు వర్షపాతముగల చోటనున్న 15 యోగముల యొక్క నేల కమతమునుండి లభింపగల రాబడి, సాగు ఖర్చుల అంచనాలు.	33—34
4 వ- కమతపు పశుపోషణకగు ఖర్చులను, రాబడిని అంచనావేయు పద్ధతి	36
5 వ- కమతపు మొత్తపు ఆదాయ వ్యయములను, నికరలాభమును, మూలవ్యయముపై లాభకారమును అంచనావేయు విధానము	37
6 వ- రోజువారీ లెక్కకు నమూనా	40—43
7 వ- అవర్జాకు నమూనా	45—47
8 వ- విదుగురు వయసువచ్చిన వ్యక్తులకు పనుమగు కరక కుటుంబపు సుఖతీవనమునకు వలయు ఋస్తువులకు, సామ్యునకు అంచనా	48
9 వ- విదు విధముల కమతమునకు వలయు పశువులు, పనిముట్లు మొదలగు వానికగు మూలవ్యయపు టంచనా	52—55
10 వ- వర్షపాతము తక్కువగా నుండు ప్రాంతములందు 24 యోగముల కృష్ణరేవడి కమతపు ఆదాయవ్యయముల యంచనాలు.	56—58
11 వ- అనుకూలమగు వర్షపాతముగల చోటనున్న 15 యోగముల యొక్క నేల కమతమునుండి లభింపగల రాబడి, సాగు ఖర్చుల అంచనాలు	59 - 61
12 వ- చెరువులు, కాలులు మొదలైన అనిశ్చయమగు నీటివనస్థి గల 10 యోగముల ఒంటికారు మాగాణీ కమతము ఆదాయ వ్యయముల అంచనాలు.	62 - 64
13 వ- రెండు వరిపంటలకు నీరులభించు రోదావరి జిల్లాలోని 5 యోగముల మాగాణీ కమతపు ఆదాయవ్యయముల యంచనాలు	65 - 67
14 వ- 5 యోగముల విస్తీర్ణముగల నూతియూర్గారపు చోటనేల కమతపు ఆదాయవ్యయముల యంచనాలు.	68 - 70
15 వ- వివిధకిటుం కమతముల మూలవ్యయము, సాంవత్సరిక వ్యయము, రాబడి వర్షముల యందలి పారితమ్యములు.	74 - 77

పట్టక సంఖ్య

పుటలు

- 16వ- ఆయా ఆహారద్రవ్యముల విషయమునకు, కంటిచేరుకు విషయమునకు, పిప్పి, కడుతిముల స్వయం సమృద్ధిలగు గుణమునది. 89
- 17వ- పశుగ్రాసముల విషయమున స్వయం సమృద్ధిలగు గుణమునది. 92, 93
- 18వ- పశుల సేద్యమును తీరువుల విషయమున పరిశీలనయందున్న కమలముల యొక్క స్వయం సమృద్ధిలగు గుణమునది. 96
- 19వ- శేష్, మధ్యమ వేలు ఆవులపోషణ, వ్యయము, వానివలని రోగి. 132-133
- 20వ- ఒకటి రెండు పోషణకగు వ్యయము, వానివలని రోగి. 135-136
- 21వ- ఒక మధ్యమవేలు గుడను కిచ్చి సంపాదించుటకు వ్యయము 187
- 22వ- పశువైద్యులలో శ్రేణిగల వెంపకమువలని యాదాయవ్యయములు. 188-189
- 23వ- కోళ్ల వెంపకమువలని యాదాయవ్యయములు 141-142
- 24వ- పట్టణ సమీపమునకున్న 12 యెకరపు కూరగిరిట సేవ్యమునకు తగిన ప్రణాళికయు, అంగులకు వ్యయమును, అందువలని రాదగు రోగి యొక్కయు అంచనాలు. 148-152
- 25వ- షుభరూపిని నాన్ది ప్రశ్న గోపాలులు, అన్య యిచ్చుక వల పుటులు 154
- 26వ- పట్టణ సమీపమున ఉన్నందు ఆవులను లేక గెదలను పోషించి పాడి పక్షినును ప్రత్యేక కుటుంబ కృత్తుగా నిడుపుటవలని యాదాయ వ్యయములు. 156-158
- 27వ- పదియెకరముల తోటభూమిపై పశువుల మేలి సవ్యములను బెంచుటకు వ్యయము యొక్కయు అందువలని రాదయొక్కయు అంచనా. 160-161
- 28వ- 30 యెకరముల మట్టసేలపై పశువులమేలి సవ్యములను బెంచుటకు వ్యయము, అందువలని రాద. 163-164
- 29వ- ఆహారక పద్ధతులపై ఒక శేష్ కమతమున కోళ్ల వెంపకమున కగు ఆదాయవ్యయముల అంచనాలు. 167-168
- 30వ- గ్రామ మండలవలని రాదగురాద. 169
- 31వ- 50 యెకరముల మామడితోటకును, పదియెకరముల తియ్యనాకింగ తోటకును, 50 యెకరముల సుగుడి తోటకును ఆదాయ వ్యయముల అంచనాలు. 173-179
- 32వ- దుభాస్తుమీద లభించు 300 యెకరముల విజయ భూమిని విధ్వంసం చేసి దానిపై పశువులకు పశువృద్ధి గావించుటకు తగిన ప్రణాళిక, వారి వలని ఆదాయవ్యయము అంచనాలు. 179-185

పాత్ర సంగ్రహము

పుటలు

- 32 బి- మొదటి 13 సం॥లలోను వీరేట పోషింపవలసిన పశువులయొక్కయు,
వాని గూడలయొక్కయు, అన్యవీలగు గూడల వదైగాల
యొక్కయు సంగ్రహము. 183
- 32 సి- మొదటి 13 సం॥ల లోను పశుపోషణకగు వ్యయము. 184
- 32 డి, మొదటి 13 సం॥ లలో రావగు ఆదాయము. 185

సవరణల పట్టిక

పుట	పంక్తి	తప్పు లేక తీసివేయవలసినది	ఒప్పు లేక చేర్చవలసినది
5	14	నాటికి యథావిధియక	నాటికి యథావిధియక
11	8	గతిగియు, దానిని	గతిగియు దానిని
15	22	నీయే ప్రదేశమున	నీప్రదేశమున
,,	26	నా ప్రదేశమున ఫలించని	నా ప్రాంతములందు ఫలించని
16	2	పక్షమొకటి ఈ విధానము	పక్షమొకటి. ఈవిధానము
,,	17	ప్రాంతములందు	ప్రాంతములందలి కష్టములు
17	21	కొచ్చుకల	కొచ్చుకల
18	4	భుచ్చుల మూలమునను	కచ్చుల మూలమునను
,,	24-27	నైది తెలుపబడినట్లు.....సులభములగును	ఈ పుస్తకము కొద్దకేరాగా చూడవలెను.
22	28	కష్టము	ఈమూతులు చదివేయవలెను
32		ఈ పుటలోని పాఠాలు 30, 31 వ పుటలోని శిలపద పక్షపద సంబంధించిన పాఠాలకు చూడవలెను.	
78	8	పట్టకయందు	15 వ పట్టకయందు
80	18	ఆవును, సుమారు	ఆవును సుమారు
96	1	పరిశీలన	పరిశీలన
116	9	పంట పవరిమీది	పంటపరిమి లిని
196	13	ఉత్సాహు	ఉత్సాహు
,,	30	శివునామగుహ్య	శివులేక నామగుహ్య
,,	,,	అనుకరణ	అనుకరణ
,,	,,	సమంజసము	సమంజసము.
200	6	శివునిమీది	శివునిమీది
208	2	అనుకరణ	అనుకరణ

గమనిక:- చూడవలెనీ గ్రంథమును చూచి నానందింపక ముందే ముద్రా ముచ్చటలను పరిశీలించి అనుకరణలు చేసికొనవలెను.

గ్రామ సేవాగ్రంథమాల

పటమట పోస్తు

::

కృష్ణా జిల్లా

: పోస్తుకులు :

శ్రీ. శే. శ్రీ గోదేటి తోగిరాజుపంతులుగారు

: పోస్తుకులు :

శ్రీ గోగినేని వెంకటసుబ్బయ్యగారు

(ప్రెస్)టూ, కృష్ణా ప్రెస్ కంపెనీ

మోహన్ ప్యాలోస్, ట్రాక్ ఫీల్డ్

బెంగళూరు జిల్లా

: సుహృద్ కుటుంబము :

శ్రీ నల్లూరు వనచాక్షమ్మగారు

(శ్రీ. శే. వల్లూరు సాంబశివగారి కుమార్తె)

కోవల్ల, తేనాలి తాలూకా

: పోస్తుకులు :

శ్రీ చుమ్మల రామకోటయ్యగారు

(శ్రీ సత్యనారాయణ మోటూరు బ్రాహ్మణుల)

సరసరావుపేట

: పోస్తుకులు :

శ్రీ సామనేని వెంకయ్యగారు

రేమిడిచర్ల, తేనాలి తాలూకా

శ్రీ వల్లూరు రేణుకరావుగారు

అం. జే. గ్రం. సంస్థ కోశాధిపతి,

పటమటలంక

శ్రీ నల్లూరు రాజయ్యచౌదరిగారు

కూచిపూడి, తేనాలి తాలూకా

శ్రీ తల్లాప్రగడ సరసింహశర్మగారు

బెంగళూరు, తేనాలి తాలూకా

ఓమ్

వ్యావసాయిక ఆర్థికములు

మొదటి ప్రకరణము

ప్రావేశిక

—★—

“దొరకొను ధర్మము గామము

బరమగతియు నర్థమునన గౌరవముఖ్య !”

భారతము - శాంతిపర్వము, ప్రథమాశ్వాసము.

హైందవ ధర్మశాస్త్రములందు చతుర్విధ పురుషార్థములని వ్యవహరింపబడువానిలో నొకటి “అర్థము”. కామము(కోరిక) దీనికి మూలము. ధర్మయుతమగు కామమును, అర్థమును ఇహపర (మోక్ష) సాధనములు.

అర్థింపబడునదే యర్థము. మనకేదో యొక విధమున నుపయుక్తమగు ఎస్తువులనే మన మర్థింతుము లేక కోరుదుము. ఆకలిని దీర్చుకొనుటకుపయోగపడును కావుననే మనము ధాన్యాది వివిధాహారవస్తువులను సేకరించుకొను చున్నాము. ఇల్లై గుడ్డలు, ఇండ్లు, వాహనములు మొదలగునవియు మనజీవిత సౌఖ్యమున కితరవిధముల దోడ్పడుట వలననే యవి వాంఛనీయములగుచున్నవి. కావున ఉపయుక్తత లేక ప్రయోజనత్వము వాంఛకు ముఖ్యకారణమును†, అర్థపు ముఖ్యతగణములలో నొకటియునని చెప్పవచ్చును.

† సామాన్యముగ ప్రయోజనత్వమే వాంఛకు మూలమైనను, స్వతస్సిద్ధముగ నపరిమితమై యత్నము లేకుండగనే లభించు వస్తువు ఎంత యవసరమైనదైనను కాంచి

మూల్యవత్వము (అనగా మూల్యము కలిగియుండుట) అర్థమునకు మరియొక ప్రధానలక్షణము. అర్థమనిపించుకొను సకలవస్తువులకును ఉపయుక్తత సామాన్య ధర్మమైనను యీ యుపయుక్తత యందు ఒకవస్తువునకును మరియొక దానికిని కొద్దిగొప్ప భేదముండుట మనకనుభవవేద్యమే. వస్తువులతారతమ్యాపయుక్తతామాసమే వాని 'మూల్యము'. మనవాంఛా తృప్తికి వలయు నేవస్తువునైనను నది మన వద్ద లేనిచో దానికి బదులుగ మనవద్దనున్న మరియొక వస్తువునిచ్చి పుచ్చుకొనవచ్చును. ఇట్లు వస్తువుల నెండొంటితో మార్చుకొను నపుడు మనకు కావలసిన వస్తు పరిమాణమునకు లేక సంఖ్యకును మనము దానికి బదులుగ నివ్వవలసియుండు వస్తు పరిమాణము లేక సంఖ్యకునుగల ప్రమాణమే వాని తారతమ్య మూల్యమును దెలుపును. ఇట్లాక దానికొకటి మార్పుచేసికొనవీలులేని కారణముచే శరీర బలము, ధీశక్తి మొదలగువానికి మూల్యము లేదు. కావున నట్టివి యమూల్యము లనిపించుకొనును. ఇందువలననే నివి అర్థములనియు జెప్పవీలు లేదు †.

తమ గాతుండును. ఉ:-గాలి. సకల జీవులకు ప్రాణాధారకమగు నది యంతప్రయోజనకరమైనను సామాన్య పరిస్థితులందు దీనిపై వాంఛ కలుగదు. కావున వాయువు అర్థమనిపించుకొనదు. ఇట్లే భూమియు, నీరును యధేష్టముగ లభించుచుండుటవలన నివి కూడ వాంఛితములు కాక యుండిన కాలమును, ప్రదేశములును నుండినవి. మరియు నొకప్పుడు ప్రయోజనము జెలియని కాలమున వాంఛింపబడని వస్తువులు వాని ప్రయోజనము తెలిసినతెనుక నవి వాంఛింపబడి యర్థములగుచున్నవి. ఉ:-ఘోరియపుటిసుక. అటు విచ్చేదము వలన ప్రేలి విపరీత నష్టమును గలిగించు అటంచాంబులు మొదలగు మారణాస్త్రములను దయారుచేయుట కుపకరించు 'ఘోరియము' అను ద్రవ్యము తిరువాన్మూరు ప్రాంతములందలి సముద్రతీరపు టిసుకలో గలదని కనిపెట్టబడక నుండు ఈ యిసుక నర్థించువారు లేకుండిరి. ఇప్పుడు దీనిపై ప్రభుత్వమే యాజమాన్యము వహించెను.

† బలవంతుడు తన శరీరబలమునుగాని, బుద్ధివంతుడు తన ధీశక్తినిగాని నితరులెంత మూల్యము గల వస్తువును బదులుగ నిచ్చినను, వారలకా శక్తులను విక్ర

ఒకప్పుడు వస్తువుల నిట్లాకదానికొకటి మార్పిడి చేసికొనుటయే మానవుడు తనకు లేని వస్తువులను సంపాదించి తన వాంఛలను దీర్చుకొను సామాన్యవిధానముగ నుండును. ఇప్పటికిని పల్లెటూళ్లలో కొన్నిచాతుల కూరదినములు, పండ్లు మొదలగువానిని ధాన్యమునిచ్చి పుచ్చుకొనుట గలదు. కొనసీమయందు కొబ్బెరకాయలనిచ్చి ఇల్లితర వస్తువులను పుచ్చుకొనుటయు గలదు. ఒక కుంచెడు లేక మరియొక నిర్ణీత పరిమాణముగల ధాన్యమువంటి దినుసునకు గాని లేక నిర్ణీత సంఖ్యగల కొబ్బెరకాయలవంటి వస్తువులకుగాని బదులుగ లభించు తదితర దినుసులు లేక వస్తువులే, ఆయా దినుసులు లేక వస్తువుల మూల్య భేదములను దెలుపును.

వస్తు ప్రయోజనముస్సే దానికై వాంఛలేక గిరాకీయు లభ్యమగు నావస్తు పరిమాణము లేక 'రాశి'ని బట్టి హెచ్చుగ నుండుచో దాని మూల్యము హెచ్చుగ నుండును. అనగా దానికి మూల్య ప్రమాణమును నిర్ణయించుట కేర్పడిన వస్తువులను (ధాన్యమును గాని కొబ్బెరకాయలనుగాని) హెచ్చుగ స్వీకృతవలసియుండును.

యించుట యసాధ్యము. కావున నిట్టి శక్తులను నిర్ణయపరచుటకు. కాని కూలివాని కాయకృష్టమును, గురువు నేర్పు విద్యను, నితరులధించి వానికి బదులుగ గొంత ద్రవ్యము కొనగలచున్నాడు. శరీరబలముగాని ధీశక్తిగాని ఆహారాది వస్తువులవలె సమాపములగు నర్థములుగాక పోయినను, వాని ఫలములగు పనులు లేక క్రియలు అర్థింపబడి మూల్యవంతములగుచున్నవి. ఇట్లే వైద్యుడిచ్చు సలహా, శ్వాయవాది వాదన, సంగీత విద్వాంసుని గానము మొదలగు క్రియలు మూల్యవంతములైనను వానికి మూలమగు శక్తులు అమూల్యములు. మరియొక మనము మరియొకరికి విక్రయించు వస్తువు మనము వీడిపోయి, యిక మన కుండనట్లు గురువుయొక్క జ్ఞానము, గాయకుని కళానైపుణ్యము మొదలగునవి యితరుల కలరడునట్లు చేసినను ఆ జ్ఞానమును, నైపుణ్యమును వారలను వీడిపోవు. కొంతవర కభివృద్ధి చెందినను చెంత వచ్చును.

ధాన్యమును, కొబ్బరికాయలును సూలములు అనగా హెచ్చు నలము నాక్రమించుకొనును. దూర ప్రదేశములందలి వస్తువులతో మోర్పిడి చేసికొనుటకు వీరి నచటికి బంపుట కష్టము. మరియు నివి కొంతకాలమునకు మీరి నిల్వయుండవు. కావున నాగరికతహెచ్చిన కొలదివి చాలకాలమువరకు చెడి లేక యరిగిపోనట్టియు, మిగుల దక్కువ పరిమాణము హెచ్చు మూల్యము గలిగియుండునట్టియు బంగారము, వెండి మొదలగు లోహములే యితర వస్తువుల మూల్యమును నిర్ణయించుట కుపయోగింపబడ నారంభించెను. కాలక్రమమున దేశాధిపతులు లేక ప్రభుత్వములు తమ యధికార ముద్రగల టంకములను (నాణెములను)† ఈ లోహములతో జేయించి యవియే వస్తు పరివర్తన (క్రయవిక్రయ) సాధనములుగ నుపయోగింపబడ వలెనని శాసించుచు వచ్చిరి. ఇట్టి నాణె రూపమున నాయా వాంఛిత వస్తువులను గొనుటకు జెల్లింపబడు 'ద్రవ్య'మేర్పి ఆ యా వస్తువుల వెల లేక ధర అనబడును.

వాంఛింపబడు నే వస్తువునైనను సుత్పత్తి చేయుటకు గాని, దానిని గొనుటకు వలయు వస్తువులను లేక ద్రవ్యమును నార్జించుటకు గాని కొంత యత్నమవసరము. ఈ యత్నమే 'శ్రమ' (పాటు) అనబడును.

† సరకుల యెగుమతి దిగుమతులకు గాను విస్తారధనము నొకచోటినుండి మరియొకచోటికి బంపుటకు నాణెములు గూడ బయ్యవలెనుటచే వానికి బదులుగ భాగ్యచిహ్నులతో ముద్రింపబడు 'నోట్లు' అనబడు చిన్నచిన్న కాగితపు ముక్కలు గూడ నిటీవల కాసన బలముతో చలామణి ద్రవ్యముగ వాడుకలోనికి జేబడినవి.

స్వ సామాన్యముగ నేవస్తువైనను, పదార్థమైనను గూడ ద్రవ్యమనిపించుకొన బడును. ఉ:-అహార ద్రవ్యములు, మాలద్రవ్యములు. కాని 'అర్థ'విషయిక పరిభాష యందు క్రవ్య శబ్దము నాణెపు లేక నోట్ల రూపకముగు ధనమునకే ప్రత్యేకముగ వాడబడుచున్నది.

పైని తెలుపబడినట్లు ప్రయోజనత్వమును మూల్యవత్వమును ముఖ్య లక్షణములుగ గల వివిధములగు అర్థముల యుత్పత్తి, విభజనము, వినిమయము, వినియోగమును గూర్చియు వీనితో సంబంధించిన ధరలు, ద్రవ్యపు చలామణి మొదలగు మరికొన్ని రాచకీయ సంబంధముగు విషయములను గురించియు జర్పించి సిద్ధాంతీకరించు శాస్త్రమే అర్థశాస్త్రము†.

† ధరతఖండమున అర్థిక నీతినియమముల పరిశీలన మిగుల ప్రాచీన కాలము నందే ప్రారంభమయ్యె ననుటకు చారిత్రకాధారములు గలవు. నూత్రయొగపు (1000-500 క్రీ. పూ.) వాఙ్మయముని యెంచబడు గౌతమాపస్తంబాది మనుల నూత్రములందును, మనుస్మృతియందును ఈ విషయములను గురించిన ప్రశంసగలదు. ఇతర విషయములతోపాటు ఆచారాదికముల యుత్పత్తి, విభజనాదిక నియమములను గురించికూడ గొంతవరకు చెలుపబడెను. ఈ యొగపు రచనలే యని భావించుచు రామాయణ, మహా భారతములందు అశ్లోత్పత్యాగులకు సంబంధించిన రాజనీతులు తెలుపబడెను. జాద్ధయొగము (500 క్రీ.పూ.-500 క్రీ.పూ.) వాటికి యర్థ విషయక విచారణ మరింత విపులమయ్యెను. చంద్రగుప్తుని (322-279 క్రీ.పూ.) కాలమున చతుశ్చాస్త్రములని వ్యవహరింపబడుచుండిన వాటిలో వ్యవసాయము, పశుపాలనము, వ్యాపారము అను నంగములతో గూడిన 'వార్తా' శాస్త్ర మొకటిగ నుండెను. చంద్రగుప్తుని మంత్రి చాణక్యడు (కాటియ్యడు) రచించిన అర్థశాస్త్రమునుబట్టి యా కాలపు రాజులు ప్రజల యార్థికాభివృద్ధియందెంత క్రద్ధ వహించుచుండినో విదితమగును. ఆ కాలముందలి పరాశరాది స్మృతులందును, రైస్ నేషన్స్, మగస్తసిస్ ఫాహియన్ మొదలగు విదేశ యాత్రికుల వ్రాతలందునుగూడ అప్పటి యార్థిక నీతి నియమములను గురించి కొంత వ్రాయబడియుండెను. ఆ కాలముందే, మొదట గ్రీకుదేశమందును, పిమ్మట రోమ్ సామ్రాజ్యమునందును, నీవిషయములు పరిశీలింపబడి కొన్ని నియమములములలో బెట్టబడియుండెను. పౌరాణిక యొగపు (500 క్రీ.పూ.-1200 క్రీ.పూ.) వాఙ్మయమున కాళిదాసు కావ్యములందును, శుక్రనీతి యనబడు భాష నీతిశాస్త్రమునందును కాక అర్థిక విషయముల ప్రశంస యంతగా గానరాదు. ఆధునిక యొగ ప్రారంభము (1200 క్రీ.పూ.) నుండి బ్రిటిష్ పరిపాలన ప్రారంభము వరకు ప్రజల యార్థిక నీతిని చెలుపు వాఙ్మయ మంతగా గానరాదు. అగ్నుకు

అర్థశాస్త్ర సిద్ధాంతములు రసాయన శాస్త్ర సిద్ధాంతములవంటి ప్రయోగ పూర్వక సిద్ధాంతములంత సిరములుగావు. దేశకాల పరిస్థితులను బట్టియు, ప్రాకృతిక, సాంఘికాది పరిణామములనుబట్టియు, నీ యర్థశాస్త్ర సిద్ధాంతములును కొంత మార్పు చెందుచుండును. మరియు నెక్కే విధముగ బరిస్థితులందు సైతము అర్థశాస్త్రజ్ఞులు వారి వారి మనోభావములనుబట్టి భిన్న సిద్ధాంతములను ప్రతిపాదించుటయు గలదు.

చక్రవర్తి కాలమున రచింపబడిన 'అయినీ అగ్నర్' అను గ్రంథమున మాత్రము అప్పటి యార్థిక రాజనీతి నియమములను గురించిన విషయములు కొన్ని తెలుపబడెను. ఈ యాధునిక యుగమునందే బ్రిటన్ జర్మనీ మొదలగు దేశములలో కొందరు పండితులచే ఆర్థిక విషయమును పరిశీలన గావించబడి కొన్ని సిద్ధాంతములు చేయబడెను. ఉత్పత్తికి యంత్రములు హెచ్చుగ నుపయోగింప నారంభింపబడిన కొలదిని యీ సిద్ధాంతములందు కొన్ని మార్పులు చేయవలసి వచ్చెను. బ్రిటిష్ పాఠ హిందూదేశము వాక్రమించుకొనిన వెనుక అప్పటి పాశ్చాత్యార్థిక సిద్ధాంతములనే కొంత సంస్కరించి యీ దేశ పరిపాలనమున నవలంబింప దొడగిరి. కాని యవి యీ దేశపరిస్థితులకును, యీ దేశ ప్రజల జీవనమునకును దగినట్లు లేకుండెను. ఈ విషయమున నీదేశమునందలి విశ్వావంతులు గత శతాబ్దముననే గమనించి విమర్శించుట కారంభించిరి. ఇట్టి విమర్శన గావించి, యీ దేశపు గ్రామ సౌభాగ్యమును నిలబెట్టుటకు గారణమైన గ్రామ స్వయం సమృద్ధిమగ్ని యార్థిక విధానమును నూతించిన వారిలో గాంధీ మహాత్ము డగ్రంభుడు. ఈయన యొత్తిడి వలన ఆర్థిక విధానమున గొన్ని స్వల్ప మార్పులు జరిగినను, ప్రజల యార్థికాభివృద్ధి కనువగు సమగ్ర విధాన మారణలోనికి రాలేదు. 1947 వ సంవత్సరమున పరిపాలన మీ దేశీయుల వశమైనను ఆర్థిక విధానమింకను పాశ్చాత్య సిద్ధాంతములనే చాలవర కనుసరించు చున్నదని చెప్పవచ్చును. పాలకులకింకను గాంధీ యార్థిక సిద్ధాంతముల నారణలో బెట్టుటకు దగినంత దైర్యసాహసములు గలుగలేదు. స్వరాజ్య ప్రాప్త్యానంతర మేర్పడిన జాతి వైషమ్యములు, కాండిక కమస్య, అహార ద్రవ్యముల కొరత, మొదలగు గ్రోత సమస్యలను ప్రభుత్వ మెదుర్కొనవలసి వచ్చుట వూడ ఆర్థిక విధానము వాణిసారి తిరుగదొడుటకు దగిన యవకాశము లేకుండ జేసినదని చెప్పదగును.

నేలపై ధాన్యదులను బండించుట, ప్రత్తినుండి దూదిని తీసి నూలుగ వడికి బట్టలుగ నేయుట, భూమినుండి త్రవ్వీ తీయబడు కొన్ని ఖనిజములనుండి యినుమువంటి లోహములను, వానినుండి యుపయుక్తములగు వివిధ వస్తువులను దయారూచేయుట-ఇవి ఉత్పత్తి కుదాహరణములు. జీవితమున కవసరమగు నాయావస్తువుల యుత్పత్తి తగినంతగా జరుగుచుండనిచో ప్రజలెట్లు బాధపడవలసి వచ్చునో గత ప్రపంచ సంగ్రామకాలమునను, పిమ్మటను యెల్లరకును ననుభవ వేద్యమే. కావున యర్థశాస్త్రమున జర్చనీయములగు విషయము లందు ఉత్పత్తికే హెచ్చు ప్రాముఖ్యత నీయవలసియుండును. జీవిత మున కవసరమగు వివిధ వస్తువులలో వేనిని ఏ గ్రామమున కా గ్రామ మున కుటుంబవృత్తులు లేక కుటీరపరిశ్రమలుగ నుత్పత్తిచేయదగును? వేనిని యంత్ర సహాయమున పెద్ద పెద్ద కర్మాగారములం దుత్పత్తి చేయదగును? ఇవి యర్థశాస్త్ర గ్రంథములు పరిశీలించి సిద్ధాంతిక రింపదగు విషయముల కుదాహరణములు.

ఉత్పత్తి చేయబడు వస్తుజాలమున లేక వాని మూల్యమున గొంత భాగమును వాని యుత్పత్తియందు బాల్సిన వారికి వారల పాటు లేక యితర యత్నమునకు ప్రతిఫలముగ జెందజేయవలసి యుండును. తక్కిన భాగమున స్వోపయోగమునకు వలసినదికాక తక్కినదానిని దానిని కాంక్షించు నితర గ్రామ లేక పట్టణవాసులకు వారి యవసరములనుబట్టి వారిచ్చు నితర వస్తువులకు లేక ద్రవ్యము నకు బదులుగా బంచి యివ్వవలసి యుండును. ఇట్టి పంపకమే 'విభజన'యనబడును. ఉత్పత్తియగు నే వస్తు విభజన యైనను, దానిని వాంఛించువారి కందరికిని తృప్తికరముగ జరుగవలెననిన ఆ వస్తువు లేక దినుసు యుత్పత్తి గిరాకికి తగినంతగా గావింపబడవలసి యుండును. గ్రామమునందు సామాన్యముగ కొన్ని కొన్ని కుటుంబము లొక్కొక లేక కొన్ని కొన్ని వస్తువులను మాత్రమే యుత్పత్తి

చేయుచుందురు. కావున సుత్పత్తియగు నేవస్తువునైనను ఉత్పత్తిచేసిన వారి యవసరములకు వలసిన భాగముపోను తక్కిన భాగమును ఇతర వృత్తులవలన జేపించు గ్రామస్థులకును ఆ ప్రాంతములందలి పట్టణ వాసులకును సప్లయిచేసి వారుత్పత్తిచేయు వస్తువులనుండి తమకు వలసిన వానిని దీసికొనవలసి యుండును. లేక వారలవలన నితర విధ మున తగిన ప్రతిఫలమును బొందవలసియుండును. ఇట్లొక గ్రామ మున, పట్టణమున, లేక ప్రాంతమున కొందరిచే హెచ్చుగ సుత్పత్తి చేయబడు సరకులను ఆ గ్రామమున, పట్టణమున లేక ప్రాంతముననే కాని, మరియొక గ్రామమున, పట్టణమున, లేక ప్రాంతమునగాని నితరులచే హెచ్చుగ సుత్పత్తి చేయబడు నితర సరకులతో మార్పిడి చేయుట 'వినిమయము' అనబడును. విభజనయు వినిమయమును పరస్పర సంబంధమును గలవి. ఈ పనులందరికిని తృప్తికరమగుట కవలంబింపబడు మార్పిడి విధానము దేశ పరిస్థితుల కనుకూలమగు నదిగ నుండుటేకాక, యిట్టి యెగుమతి వ్యాపారమునకు తగినంత యాన సాధన సంపత్తియు నవసరము.

విభజన వినియమములు వ్యాపారస్థులకు నదలబడవలెనా? ఉత్పత్తిదారులే అందులకు సహకార సంఘములద్వారా ఏర్పాటు చేసికొన వలగునా? ప్రభుత్వముచే నెట్టి పరిస్థితులలో, నేయే వస్తువుల యెగుమతి దిగుమతులపై సుంకములు విధింపబడవలెను? లేక యవి నిషేధింపబడవలెను? విభజన నియమములకు సంబంధించిన యిట్టి సమస్యలు అర్థశాస్త్రము జర్పించి నిర్ణయింపదగు విషయముల కుదాహరణములు.

దేశమున సుత్పత్తి చేయబడి వివిధ ప్రాంతములకు లభింపజేయు జడు సరుకుల సుపయోగపరచుట 'వినియోగము' అనబడును. గత సంగ్రామ కాలమునను తరువాతను బియ్యము మాత్రమే యాహార ముగ సుపయోగింపబడుచుండిన కొన్ని ప్రాంతములందు అవి విక్ర

యింపబడు గరిష్ఠ పరిమితిని నిర్ణయించి, అందుకు బదులు, గోధుమలు, జొన్నలు మొదలగువాని నుపయోగించునట్లు ప్రభుత్వము ఏర్పాట్లు చేయవలసివచ్చెను. మరియు బట్టలకు గంజిపెట్టుట వగైరాలకు తృణాధాన్యపు పిండి యుపయోగమును నిరుత్సాహపరుపవలసివచ్చెను. ఇట్లే యినుము, కాగితములు మొదలగు పెక్కు వస్తువుల యొక్క వినియోగపు స్వేచ్ఛ నరికట్టవలసి వచ్చెను.

వస్తువులధర లుత్పాదకులకు కీట్టుబాటుగ నుండునట్లును వినియోజకులకు భారమనిపించకుండగను జేయుటకు ఎట్టి వ్యాపార నియమము లవసరము? ఉత్పాదకుల విక్రయపు ధరలకును, వినియోజకుల కొనుగోలు ధరలకును నుండు తేడాను తగ్గించుటెట్లు? ధరలలోన సాధారణమగు హెచ్చుతగ్గుల నరికట్టుటెట్లు? చలామణిలో నుండు ద్రవ్య (నాణెములు, నోట్లు) పరిమాణము నెట్టి పరిస్థితులలో హెచ్చించదగును లేక తగ్గింపనగును? ఇవి యర్థ శాస్త్రము పరిశీలించి నిర్ణయము గావించు వినియోగ సంబంధమగు విషయములు.

ఆధునిక (పాశ్చాత్య) ఆర్థికవిషయ పరిశీలనయు తత్సంబంధములగు వ్యాసముల యొక్కయు, గ్రంథముల యొక్కయు రచనయు యీ దేశమున గతించిన శతాబ్దాంతమున ప్రారంభమయ్యెను. విశ్వవిద్యాలయములీ యర్థ శాస్త్రమును కళాశాలలందు బోధితవిషయముగ నిర్ణయించినప్పటి నుండియు నెట్టి రచనలు హెచ్చయ్యెను. తెనుగుభాషలో అర్థశాస్త్రమును రచించినవారిలో ప్రథములు కీ. శే. కట్టమంచి రామలింగారెడ్డిగారు. వీరి యర్థశాస్త్రపు రెండు సంపుటములును 1913-1914 సం॥లలో విజ్ఞాన చంద్రికామండలివారిచే ప్రచురింపబడెను. 1918 వ సం॥న శ్రీ వేపా సత్యనారాయణగారి 'హిందూ దేశ అర్థశాస్త్రము' ప్రచురింపబడెను. రామలింగారెడ్డిగారి గ్రంథమున ప్రధానముగ సిద్ధాంతభాగమునకును, సత్యనారాయణగారి గ్రంథమున ఆచరణ భాగమునకును హెచ్చు ప్రాధాన్యత యొసగబడెను.

ఈ గ్రంథమున పైని పేర్కొనబడిన ఉత్పత్తి, విభజన, వినిమయ వినియోగములను గురించి వ్యవసాయమునకు సంబంధించినంత వరకే—ముఖ్యముగ తత్సంబంధమగు నుత్పత్తిని గురించి—చర్చింపబడును. కావున సీగ్రంథమునకు 'వ్యావసాయక ఆర్థికములు' అని పేరు పెట్టబడెను.

ఆధునికార్థ శాస్త్రమున ఉత్పత్తికి ప్రకృతి లేక ముడి వస్తువులు, శ్రమ లేక పాటు, మూలధనము లేక పెట్టుబడి యను మూడంగము లాధారములుగ నెంచబడుచున్నవి. ధాన్యాదుల యుత్పత్తికి నేల లేక మన్ను, విత్తులు, యెరువులు, నీరు, గాలి, సూర్యరశ్మి యివి ముడి వస్తువులు. కడపటి రెండును, క్షాంతవరకు నీరు (వర్షరూపమున) ను అప్రయత్నముగ లభించుటచే తక్కిన మూడే గణపతానికి వచ్చునవి. నేలనుత్రవ్వట లేక దున్నుట, విత్తుట లేక నాటుట, గొప్ప త్రవ్వట, కలుపుతీయుట, కోత, కైలు మొదలగు పనులకు మనుష్యులును, పశువులును పడు శ్రమయే పాటు. భూ సంపాదనకు దానిపై మంటిని విత్తుట కనువుగ జేయుటకు వలయు పరికరములను, పశువులను సంపాదించుటకును విత్తుల యొక్కయు, యెరువులయొక్కయు సేకరణకును వలయు ద్రవ్యమే పెట్టుబడి యనబడును. ఈ పెట్టుబడి రెండవ ప్రకరణమున వివరింపబడునట్లు మూలవ్యయము, తాత్కాలిక లేక వార్షిక వ్యయము అని రెండు విధములు. ఎచటనైన కర్షకుడు క్రొత్తగా వ్యవసాయము నారంభించుటకు భూమిని, పశువులను, పనిముట్లను సంపాదించుటకు మొదట నొకేసారి వ్యయముచేయు ద్రవ్యము మూలవ్యయ మనబడును. పిమ్మట నేటెట విత్తులు, యెరువులు, పశుగ్రాసములు మొదలగువాని సంపాదనకు కర్షుపడుద్రవ్యము వార్షిక వ్యయమనబడును.

వంశపారంపర్యముగ సంక్రమించినభూమియు, దాని సేవ్యమునకు వలయు పశువులును పనిముట్లను గల కర్షకులకు సామాన్య

ముగ మూలవ్యయ మవసరముండదు. క్రొత్తగ భూమిని సంపాదించి నేవ్యము జేయదలచువారలకే మూలవ్యయమునకు గొంత పొచ్చు ద్రవ్యము గావలసియుండును. ఇది లేనివారు దీని నితరులనుండి తీసి కొని, దానిపై నేటేట వడ్డీగా కొంత సొమ్మును లేక ఫలసాయము నిచ్చుచు, కొన్ని సంవత్సరములలో నసలునుగూడ దీర్చివేయవలసి యుండును. ఇట్టి యష్ట లభింపనివారును, లభించినను దానిని నిర్ణీత కాలమున దీర్చివేయగలమచు ధైర్యములేనివారును, స్వంతభూమి గలిగియు, దానిని స్వయముగ సాగుచేయ లేనివారలనుండి వలసినంత భూమిని కాలుకు దీసికొని, పశువులను, పనిముట్లనుమాత్రము సంపాదించుకొని దానిని సాగుచేయుచు భూమి విలువపై వడ్డీ నిచ్చుటకు బదులుగా ఫలసాయమునుండిగాని దాని మూల్యమునుండిగాని కొంత భాగమును “శిస్తు”గ భూమికామందున కిచ్చుచుండురు.

ఏటేట కమతపు పశువులపోషణకు వలయు గ్రాసములును, చలవలసిన యా యా సస్యముల విత్తులును, కర్తకుడు సామాన్యముగ వెనుకటి సంవత్సరపు ఫలసాయమునుండియే నిల్వయుంచు కొనును. ఇట్లు చేయుచో వీని సంపాదనకు ద్రవ్యమంతగా నవసరముండదు. భూమికి సత్తువజేయుచుండుటకు వలయు నెరువులనుకూడ కర్తకుడు తగినంత శ్రద్ధ వహించునెడల కమతపు పశువుల మల మూత్రముల నుండియు, నితర చెత్త చెదారములనుండియు చాల వరకు దయారుచేసికొన వీలగును. ఆ యా వ్యవసాయపు బతులును సామాన్యముగ కర్తకుని కుటుంబపు పాటువలసిన నెరవేరును. కొన్ని పనులు తొందరగ జరుపవలసివచ్చినెడల—ముఖ్యముగ కొన్ని సస్యముల నాటు, కోత కాలములందు కొంత యదనపుపాటు అవసరము కావచ్చును. దీనికిని, పశువులపోషణ కవసరమగు కొన్ని దాణా దినుసులను గ్రొత్తగా సృష్టించబడిన ప్రశస్తమగు కొన్ని వంగడముల విత్తులను, కొన్ని కృతకపు పెరువులను, అవసరమైనపుడు చీడలను,

తెగుళ్లను పోగొట్టుటకు వలయు కొన్ని మండులను కొనుటకును కావలసియుండు స్వల్ప పెట్టుబడిని కర్షకుడు వెనుకటి సంవత్సరపు ఫలసాయమునుండి కొంత భాగమును విక్రయించుటచే లభించు ద్రవ్యమునుండి మిగుల్చుకొన వచ్చును. కాని ఫలసాయము కుటుంబ పోషణకే చాలీ చాలకుండు కమతముల కర్షకులిట్టి వ్యయమునకును, భూమిపై చెల్లింపవలసియుండు వన్నులకును నేటేట వలయు వార్షిక వ్యయమునకుగూడ కొంత ధనమును గ్రామ సాహుకారవద్దగాని, ఇతర పెద్ద వ్యవసాయదార్లనుండిగాని స్వల్పకాలపు ఋణమును దీసి కొనుచు ఫలసాయరూపమునగాని, దాని విక్రయమువలనగాని సంవత్సరాంతము లోపల దీర్చివేయ వలసియుండును. ఇట్టి స్వల్పకాల ఋణముపై వడ్డీరేటు సామాన్యముగ హెచ్చుగనుండును. సహకార పరపతి సంఘములు నెలకొల్పబడి, యవి సక్రమముగ బనిచేయు గ్రామములందిట్టి యప్పు లంతకంటె తక్కువ వడ్డీకి లభింప గలవు. ఇటీవల అధికాహారోత్పత్తి కార్యక్రమములో నెక భాగముగ ప్రభుత్వమే యెరువులు, విత్తులు, వగైరాల కొనుగోలుకు వలయు సొమ్మును తక్కువ వడ్డీకిగాని, వడ్డీ తేకయేగాని స్వల్పకాలపు ఋణముల నెసగుచు వచ్చిరి.

వ్యవసాయోత్పత్తి విధానమునకు సంబంధించిన సిద్ధాంతములను గురించి యీ దేశపు ట్థాగ్రిక వేత్తలందు భిన్నాభిప్రాయములు గలవు. వీరలలో నెక పక్షమువారు యీ దేశమునకూడ వ్యవసాయమున, ఆంగ్లదేశము, అమెరికా సంయుక్తరాష్ట్రములు, ఆస్ట్రేలియా లలోవలె పెద్దపెద్ద విస్తీర్ణములపై నాయా వ్యవసాయపు బనులను యంత్ర సహాయముతో శీఘ్రముగను సమగ్రముగను జేయుచో డిత్పత్తి నాదేశములందు వలెనే హెచ్చింప వీలగునందురు. మరియొక పక్షమువారు జనసంఖ్య హెచ్చుగ గలిగి సాగు భూమి చిన్న చిన్న కమతములుగ విభజింపబడియున్న నీదేశమున జపానులోను, ఐరోపా

లోని కొన్ని చిన్న దేశములందునువలె ఒక్కొక్క కర్షక కుటుంబము సమర్థతతో సాగు చేయగలుగుటకు వీలగునంత విస్తీర్ణము మాత్రమే గల యొక్కొక కమతమును ప్రత్యేకముగ సాగుచేయు విధానమే యనుకూలమని యెంచుదురు. మరియు జనసంఖ్య తక్కువగనున్న మన్యప్రాంతములందు క్రొత్తగా ఖర్చుచేయు భూములం దేర్పాటు చేయబడు పెద్ద కమతములనేగాని, ఇదివరలో చిన్న కమతములుగ విభాగింపబడి సేవ్యముననున్న ప్రదేశములందీ యంత్రము లుపయోగింప నవకాశముండదనియు ఈ పక్షమువా రందురు.

యంత్రోపయోగవాదు లిందుకు సమాధానముగ నిపుడు భూమి చిన్న చిన్న కమతములుగ సాగుచేయు కర్షకు లైచ్ఛికముగ గాని అవసరమగుచో ప్రభుత్వముచే శాసింపబడిగాని, కొందరు కొందరు చేరి ఒక్కొక గ్రామమునకు లేక యొక్కొక గ్రామ ఖండమున కొక్కొక సహకార వ్యవసాయ సంఘముగ గూడి యంత్ర సహాయమున సాగు చేయదగునని యందురు. ఈ పక్షమువారిలో కొందరు సాగు భూమి నంతటిని ప్రభుత్వమే స్వాధీనము చేసికొని రష్యాలోవలె పెద్ద పెద్ద ట్రేడ్రములుగ విభజించి తమ యాజమాన్యముననే యంత్రములతో సేవ్యము జేయించి, ఆ కమతముల సేవ్యము జేయువారికి వారు జేయు పనినిబట్టి వ్రతిఫలమును జూపదగునని యెంచుచున్నారు.

రెండవపక్షమువా రీదేశమున పైని దెలుపబడినట్లు ప్రభుత్వ యాజమాన్యమున గాని, సహకార సంఘములచే గాని, యంత్ర సహాయమున పెద్ద పెద్ద ట్రేడ్రములను సాగు చేయించుటలో తగినంత యనుభవమును సంపాదించి, యందువలన నిష్పటికంటె హెచ్చు పంటలను దీయ వీలగునని ఋజువు చేయగలిగిన వెనుకగాని యిప్పటి సేవ్య విధానమున తీవ్రమగు మార్పులను జేయుటక్షేమకరము గాదని చెప్పుదురు. ప్రస్తుతమిప్పటి కమతములలో మిగుల చిన్న చిన్నవిగ

నున్నవానిని కొన్ని కొన్నిటిని జేర్చి యొక్కొక్క యుమ్మడి పశువుల జతతో నేవ్యము చేయదగినంత విస్తీర్ణము గల యుమ్మడి కమలములుగ జేయుటవలన కొంత మేలు గలుగును. పెద్ద పెద్ద ట్రేడ్రములందు సాంఘీకృత వ్యవసాయమున పాల్గొను కుటుంబములు ఏకుటుంబమున కాకుటుంబము తగుమాత్రము భూమిని స్వయముగ సాగు చేసికొని దాని ఫలసాయమునంతటిని స్వేచ్ఛగ ననుభవింపగల కుటుంబము దాని నేవ్యమున దీసికొనునంత యాసక్తిగాని, శ్రద్ధనుగాని జూపజాలకపోవుట మానన స్వభావము. మరియు నీదేశపు కర్షకులు తగినంత విద్యావంతులు కాకపోవుటచే వారలలో సంఘ శ్రేయమును గ్రహించి, యిట్టి వివిధములగు ట్రేడ్రములను జయప్రదముగ నిర్వహింప గలుగునంతటి సహకార భావము గలిగించుటయు చాల కష్టసాధ్యము.

ఇదికాక, నేలను యంత్రములతో సాగు చేసినంత మాత్రమున నుత్పత్తి హెచ్చుట సందేహస్పదము. ఒకవేళ నేలయందలి సాధ్యహార మిట్టి సాగువలన శీఘ్రముగ సిద్ధాహారముగ మారుటవలన యెదట కొన్ని సంవత్సరములు పంట కొంచెము పెరిగినట్లు కనుపించినను, యీదేశమువంటి యుష్ణప్రదేశములందు నేలయందలి సేంద్రియ పదార్థము నేలనిట్లు తరచు సాగు చేయుచు వచ్చుచో శీఘ్రముగ నశించి మరల పశువుల యెరువువంటి స్థూలసేంద్రియపు తెరువును మరింత హెచ్చుగ వేయుచుండినగాని క్రమముగ కొంత కాలమునకు భూమి పనచెడి కృతకపు తెరువులను హెచ్చుగ వేసినను ప్రయోజనముండదనియు నీపక్షమువారు తెలుపుచున్నారు. మరియు నీదేశమున నిప్పటికే పనిలేనివారిసంఖ్య హెచ్చుగనున్నది గావున వ్యవసాయమునకు శక్తియంత్రముల నుపయోగించుచో జీవనోపాధి లేనివారిసంఖ్య మరింత హెచ్చుననియు, ఇతరపరిశ్రమల నెంత యభివృద్ధి గావించినను వ్యవసాయమునకు యంత్రోపయోగము వలన జీవనోపాధి లేకపోవు

హరికందరకును తగినంతపని గల్గింప వీలుపడదనియు నీపక్షమువారి పాదన. యంత్రోపయోగము వలన పాటు పశువుల సంఖ్య తగ్గుననియు, వీనికి గిరాకి తగ్గుటచే పాడియావుల యొక్కయు దూడల యొక్కయు సంఖ్యయు తగ్గుననియు, అందుచే నిపుడు నేలకు కేర్ప బడు చున్నంతమాత్రపు పశువుల యెరువునైనను శేర్ప వీలుపడక పోవుటచే నేలయందలి సేంద్రియపదార్థము మరింత తగ్గిపోవుననియు, ఇది తమ వాదనకు మరియొక హేతువనియు చెప్పుదురు.

పైని తెలుపబడిన యిరువక్షముల వాదనలను పరిశీలించుచో మొత్తముమీద నీదేశపు ప్రస్తుత పరిస్థితులందు పంటను పెంపొందించు కొన్ని సంస్కరణలతో ఒక్కొక జత పశువులకును, ఒక్కొక కుటుంబమునకును సరిపడు కనీస విస్తీర్ణము గల చిన్న కమలములుగ సాగుచేయు విధానమే యనుకూలమని నిర్ధారణ చేయదగినది. క్రొత్తగ నడవి నరకి ఖర్చు చేయబడు మనస్సు ప్రాంతములందైనను భూమిని చూచుకుగ ఖర్చు చేసి ఆ ప్రాంతములందు చలిజ్వర నివారణ గావింపబడి ఈ భూమిని సాగు చేయుటకు తగినంతమంది కర్షకులు జేరువరకు మాత్రము దానిని పెద్ద కమలములుగ యంత్రముల సహాయమున సాగు చేసినను, క్రమముగ నిట్టి భూములనుగూడ ఒక్కొక కుటుంబము సాగు చేయగల చిన్న కమలములుగ విభజింపనిచో నిపుడు పనిలేని కర్షకు లందరికిని జీవనోపాధి గల్గింప వీలుపడదు.

వ్యావసాయోత్పత్తికి సంబంధించిన మరియొక విషయమునే గూడ నర్థశాస్త్రవేత్తలందు రెండు పక్షములు గలవు.

ఏ యే ప్రదేశమున నే సస్యము లితర ప్రదేశములందు కంటె బాగుగ బెరిగి, హెచ్చుఫలము నిచ్చునో యా ప్రదేశమున సాసస్యములనే విరివిగ బెరుచేసి, యా ప్రదేశము నందలి ప్రజలకు వలయు నితరదీనునుల నవి బాగుగబెరిగి హెచ్చుగఫలించు ప్రాంతములనుండి దిగుమతి జేసికొనుచు, నాప్రదేశమున ఫలించని దీనునుల నాప్రాంత

ముల కెగుమతి జేయుచుండు కేంద్రీకృతోత్పత్తి విధానమును ప్రోత్సహించు పక్షమొకటి ఈ విధానము నవలంబించుచో, మొత్తము మీద నన్ని దినుసుల యుత్పత్తియు హెచ్చుగనుండును గావున నీవిధానమే దేశమునకు ఊమకరమని వీరి యభిప్రాయము. ఈ విధానమును కేంద్రీకృతోత్పత్తి విధాన మనవచ్చును.

మరియొకపక్షము సాధ్యమైనంతవరకు యే కమతమున కా కమతమును, యే గ్రామమున కా గ్రామమును, యే ప్రాంతమున కా ప్రాంతమును, యే రాష్ట్రమున కారాష్ట్రమును, ఇట్లు తుదకు దేశమంతయును, ప్రజల యున్న వస్త్రాదుల కవసరమగు ధాన్యాదులు ప్రతి వగైరాల యుత్పత్తియందు స్వయం సమృద్ధముగ నుండుటకు వీలగు సస్య పరివర్తనముల నవలంబించి, నాయా సస్యములను యుక్త విస్తీర్ణములందు సాగుచేయు విధానమే యీ దేశ పరిస్థితులందవలంబనీయమని సిద్ధాంతీకరించు చున్నారు.

ఈ దేశమున సుమారు రెండు వందల సంవత్సరములకు బూర్వము చాలవరకే స్వయంసమృద్ధ విధానమే యవలంబింపబడుచుండెను. కాని యిటీవల మొదటి విధానమునకు గొంత ప్రాముఖ్యత గలిగెను. కొన్ని ప్రాంతములందు స్వలాభాపేక్షచే నాప్రాంతపు ప్రజలకు వలయు నాహారాదికముల నెసగు సస్యములకు బదులుగ సంతకంబె హెచ్చు లాభము నిచ్చు పొగాకు, మిర్చి, వేరుసెనగ మొదలగు సస్యములనే హెచ్చుగ సాగుచేయ నారంభించిరి.

గత ప్రపంచసంగ్రామమునకు బూర్వము కొంతకాలము చెన్న రాష్ట్ర వ్యవసాయకాభివృద్ధి, ప్రభుత్వమును పరిపైరును మిగులదక్కువ వ్యయముతో విరివిగ సాగుచేయ వీలగు బర్తా వగైరా ప్రాచ్య దేశముల నుండి చౌకగ లభించుచుండిన బియ్యమును దిగుమతిచేసి యీ దేశమున నాధరలకు గిట్టుబాటుగ ధాన్యమును బండింప వీలగునంత నీటి వసతి లేనట్టి మాగాణిభూము లందును, తగినంత నీటివసతిగల భూము

లందుగూడ రెండవ పంట కాలమునను, వరికంటె హెచ్చు కిట్టుబాటగు కూర దినుసులు, వేరుసెనగ, ప్రత్తి మొదలగు సస్యముల సాగును ప్రోత్సహించుచు వచ్చిరి. కాని గత సంగ్రామము ప్రారంభమై బర్మా వగైరాలనుండి బియ్యపు దిగుమతు లాగిపోవుటచే నీరాప్యమున నుత్పత్తియగు బియ్యముగాని చిరు ధాన్యములుగాని ప్రజలకు, చాలక ప్రభుత్వ మదివర కవలంబించిన విధానమునకు స్వస్తి చెప్పి యాహార వస్తువుల యధికోత్పత్తికి కోట్లకొలది ధనమును వెచ్చించి విశ్వప్రయత్నమును జేయవలసి వచ్చెను. ఉత్పత్తియైన బియ్యమును, యితర రాప్యములనుండి దిగుమతి చేసిన బియ్యము, గోధుమలు వగైరాలను ఒక్కొక్క వ్యక్తికి ఒకపూట తిండికైనను సరిపోవునంత పరిమితి చొప్పుననైనను నందరికిని యందజేయుటకు బ్రయత్నించి యందును జాలవరకు విఫలులైరి.

ఇంగ్లండు మొదలగు పారిశ్రామిక దేశములు ఆహారపు దినుసులకు విదేశ దిగుమతులపై నాధారపడుట మంచిది గాదని తొలి ప్రపంచ సంగ్రామ ప్రారంభ దశలోనే గ్రహించి సర్వవిధములను వాని యుత్పత్తిని హెచ్చు చేసికొనిరి. పిమ్మటకూడ నీస్వయంసమృద్ధ విధానమును విడనాడక ఉత్పత్తి నింకను హెచ్చించుకొనుట చేతనే రెండవ ప్రపంచ సంగ్రామ కాలమునగాని పిమ్మటగాని యాదేశముల ప్రజ లీదేశ ప్రజలవలె తిండి వస్తువులకై యలమటింప నవసరము లేకుండెను.

ఇండియావలె జనసంఖ్య హెచ్చుగల పెద్ద దేశములు ఆహారాది జీవితావసరములవట్ల మొత్తముమీద స్వయం సమృద్ధములగుటయే గాక సాధ్యమైనంతవరకు యే రాప్యమున కారాప్యము గూడ స్వయం సమృద్ధమగుటయే తేమకరము. జీవితమున కత్యవసరములగు వస్తువుల నితర రాప్యములనుండి దిగుమతి జేసికొనవలయుచో, నారాష్ట్ర ప్రభుత్వానుమతిని బొందవలసివచ్చుటయేగాక నెక్కోక్కు

ప్పుడు వరదలు, భూకంపములు, యుద్ధము, యానసాధనలను నడుపు పనివాండ్రు కట్టుకట్టుట మొదలగు సంఘటనలవలన రవాణా స్తంభించి పోవుటచే ప్రజలు కొంతకాలము చాల యిబ్బంది పడవలసివచ్చును. ఎగుమతి దిగుమతి ఖర్చులమూలమునను, వ్యాపారస్థులధిక లాభము లన్న దీయుట వలనను సరుకుల ధరలు పెంచును. రాష్ట్రములేగాక యే గ్రామమున కాగ్రామము, యే ప్రాంతమున కాప్రాంతముగూడ ప్రధాన వస్తుత్పత్తియందు సాధ్యమైనంతవరకు స్వయం సమృద్ధము లగుచో, సామాన్య ప్రజలకు గలుగు నితర సౌకర్యములను గూర్చియు, యేయే వస్తువులపట్ల నిట్టి స్వయం సమృద్ధత యెంతవరకు సాధ్యమగునో మొదలగు విషయములనుగూర్చియు తరువాతి ప్రకరణములందు మరికొంత వివరింపబడును.

కర్షకులు సామాన్య ప్రజలక్షేమమును విస్తరించి స్వలాభాపేక్షతో పెంచు లాభము నెనగు పొగాకు, మిర్చి మొదలగు సస్యములను తమ కమతములపై విరివిగను, తరచుగను సాగు చేయుచుండుచో తగినంత దీర్ఘపరివర్తనముకు వీలుండకపోవుటచే నట్టి సస్యములను బాధించు చీడలును, తెగుళ్లును మొదలైన వాని పంటయు గ్రమముగ దగ్గిపోవచ్చును. పాడిపశువుల సంగతి యటుంచినను అట్టి కమతముల సాగునకు వలయు పంట పశువుల గ్రాసములను సైతము మరియొక ప్రాంతమునుండి దెప్పించుకొనవలసివచ్చును. కావున దుక్కి, నీరు లోడుట వగైరా పనులు యంత్ర సహాయమున నడుపవలసివచ్చును. ఇట్టి సేవ్య విధానము వలని చిక్కులనుగూర్చి పైని గొంత దెలుపబడెను. కమతపు భూమిని కృతకపు తెరువుల మూలముననే సాగు చేయవలసివచ్చును. తగినంత స్థూలేంద్రియపు తెరువులు వేయమిచే భూసితిగూడ క్రమముగ చెడును. పైని తెలుపబడినట్లు వ్యావసాయకోత్పత్తి సాధ్యమైనంతవరకు స్వయంసమృద్ధ విధానమున జరుపబడుచో సుత్పత్తియగు వస్తువుల విభజన వినిమయములును సులభము లగును.

కర్తకుడు తన కమతమున నుత్పత్తి జేయు ప్రధానాహార ధాన్యము లేక ధాన్యములందు గొంత కొంతభాగమును దినుసురూపము ననే గాని, దాని మూల్యరూపమున గాని పంచియివ్వవలసియుండు వారిలో కుటుంబపు పాటు కదనముగ వనికి బెట్టుకొను జీతగాండ్రును రోజు కూలీలును ప్రథములు. కొంత భాగమును విక్రయించి యా సొమ్మును ప్రభుత్వమున కివ్వవలసిన పన్నులను, సెన్సులు వగైరాలను జెల్లింపవలసియుండును. కాలుకు దీసికొని సాగుచేయు కర్తకుడు భూమి కామందుకు దినుసురూపమున గాని, మూల్యరూపమున గాని ఇవ్వవలసియుండు శిస్తు మరియుక భాగము. ఈ మూడు ముఖ్య భాగములునుగాక కమతపు పనిముట్లు, నీరు తోడు సాధనములు వగైరాల మరమ్మత్తుజేయు కమ్మరికిని, వడంగికిని, కుటుంబపు బట్టల సతుకు చాకలికిని, యిల్లె మంగలికిని, కైలు కాలమున కల్లమునకు వచ్చు యాచకులకునుగూడ కొంత ధాన్యమును యథోచితముగ నివ్వవలసి యుండును. తక్కిన భాగమునుండి తన కుటుంబ పోషణకును, మరుసటి సంవత్సరమున జలవలసిన విత్తులకును, మరల పంటపండు లోపల జీతగాండ్రకును, రోజు కూలీలకును నిచ్చుచుండుటకై నిల్వ యుంచుకొన వలసియుండును. మిగతా భాగమును గ్రామమం దితర వృత్తులపై జీవించు ప్రజలకు విక్రయింపవచ్చును లేక వారలు తయారుచేయు వస్త్రములు, కుండలు, చెప్పలు మొదలగు వానితో మార్పిడిచేసికొన వచ్చును.

పైని తెలుపబడినట్లు గ్రామమునందు కర్తకులు పండించు ధాన్యజాతులలో చాలభాగము ఆ గ్రామ ప్రజలకే దినుసు రూపమున గాని విక్రయముద్వారాగాని పంపకమగును. ఇంకను మిగిలియుండు భాగము సమీప పట్టణవాసులకు విక్రయింపబడవచ్చును. కమతమునందుత్పత్తియగు కాయధాన్యములు, చమురు గింజల్లు, కూరలు, పండ్లు, పాలు మొదలగువానిని కూడ గ్రామమునందుగాని

సమీపపట్టణము లందుగాని వ్యవసాయేతర వృత్తులవలన జీవించు కుటుంబములకు విక్రయింపబడవచ్చును. ఇట్టి కుటుంబములు తమకు వలయు దినుసులను చాలవరకు నేరుగ గ్రామ కర్షకులనుండియే కొనవీలగును.

కాని సామాన్యముగ నిట్టి సరుకుల నుత్పాదకులనుండి వర్తకులు కొని, వానిని వినియోజకులకు విక్రయించుచు తాము కొంత లాభమును బొందుచుందురు. ఇదియే వస్తు వినిమయము మధ్యవర్తుల చేతులలో బడుటకు ప్రారంభము. వ్యాపారము బాహుళ్యమై దూర గ్రామ, పట్టణముల మధ్య జరుగుచో నుత్పాదకునికి వినియోజకునకు మధ్య వ్యాపారస్థుల సంఖ్య పెరుగును. గ్రామ దళారీ, గ్రామ వర్తకుడు, పట్టణ దళారీ, పట్టణ వర్తకుడు, పట్టణ చిల్లరవర్తకుడు మొదలగు వ్యాపారస్థులలో కొందరుగాని, అందరుగాని, కొంత కొంత కమీషను లేక లాభమును పొందుచుందురు. ఇందు మూలమున నుత్పాదక ధరలకును వినియోజకుల కొనుగోలు ధరలకును చాల వ్యత్యాసమేర్పడుచున్నది.

ఇటీవల గొన్నిచోట్ల నుత్పాదకులయొక్కయు, వినియోజకుల యొక్కయు సహకార సంఘముల స్థాపనవలన నీయుత్పాదక వినియోజక ధరల వ్యత్యాసము కొంత తగ్గెను. కాని యుత్పత్తియగు సరుకుల క్రయ విక్రయములింకను చాలవరకు వ్యాపారస్థుల ద్వారానే జరుగుచున్నవి. కావున నుత్పాదకులును, వినియోజకులును సహకరించి వస్తు వినిమయమును యేత పూర్తిగ వ్యాపారస్థులనుండి విముక్తము చేసిన నుభయవర్గములకును నంతమేలు. ధరలను నిర్ణయించి అంతకు మించిన ధరలకు సరుకులను రహస్యముగ నమ్మి హెచ్చు లాభముల గడుచువారలపై నిఘా, న్యాయ విచారణ మొదలగు పనుల కిప్పుడు ప్రభుత్వము చేయు వ్యయముకూడ చాలవరకు తగ్గును.

కర్మకు దుష్ప్రతిచేయు పెక్కు దినుసులు పిమ్మట కొన్ని సంస్కారములకు లోనైన గాని వినియోజకుల కుపచరింపవు. వడ్లను దంపి బియ్యమును తయారుచేయ వలసియుండును. గోధుమలు మొదలగు వానిని పిండిగ లేక నూకగ జేయవలసి యుండును. చమురు గింజలను గానుగాడి చమురును దీయవలసియుండును. ప్రత్తినుండి గింజలను దీయుట, మిగిలిన దూదిని యేకి, యేకులుగ జట్టుట, వానినుండి రాటముపై నూలును దీయుట, ఆ నూలును మగముపై వస్త్రములుగ నేయుట మొదలగు వివిధ సంస్కారములకు లోనైనగాని యా ప్రత్తి ప్రజల కుపచరింపదు.

ఇట్టి పనుల నన్నిటిని, ఆ యా వస్తువుల యుత్పత్తి వలెనే గ్రామములందు స్వయంసమృద్ధ సిద్ధాంతము ననుసరించి కుటుంబ లేక గ్రామపరిశ్రమలుగ జరుపదగునా? లేక యంత్ర సహాయమున నడుపబడు పెద్ద పెద్ద కర్మాగారములందు కేంద్రీకరింపదగునా? యను విషయములపై కూడ సర్థ శాస్త్రజ్ఞులు భిన్నాభిప్రాయములను గలిగి యున్నారు.

ఇట్టి పరిశ్రమలను యంత్ర సహాయమున నడపుచో తక్కువ వ్యయముతో తక్కువ కాలములో హెచ్చు ముడివస్తువుల నుపయోగార్హముగ జేయ వీలగును. ప్రజలకిట్లు దయారు చేసిన వస్తువులు తక్కువ వెలలకు లభించును. కాని యాయా పరిశ్రమలను కుటీర లేక గ్రామపరిశ్రమలుగ జరుపుచో నందువలన జీవింపగలుగు కుటుంబములో నేపదవవంతుమందికో మాత్రము కర్మాగారములందు పని గలుగును. ఇందువలన గ్రామములందు చాలమంది జీవనవృత్తి లేని వారగుదురు. కర్మాగారములందు బనిచేయు వారలకైనను కర్మాగారపు యజమాను లిచ్చు వేతనములు వారు జీవించు పరిస్థితులందు వల్లెలలో పాటుపడి యంతే సంపాదన జేయువారిపాటి సుఖజీవనమును గలిగింపజాలదు.

కావుననే గ్రామమునందు కర్షకు లుత్పత్తిజేయు దినుసుల నుపయోగార్హముగ జేయుట కవసరములగు సంస్కారములను సాధ్యమైనంతవరకా గ్రామమున కుటీర పరిశ్రమల మూలముననే జరుపబడుట యీ దేశ పరిస్థితులం దుత్తమము.

ఇట్టి పరిశ్రమలు గ్రామమందే జరుగుచో సందలి ప్రజలకు చాలమందికి తగినంత పని గలుగుటయే గాక, యీ పరిశ్రమల వలన నుపలబ్ధమగు తవుగు, ప్రత్తిగింజలు, తైలపిష్టములు మొదలగు వస్తువుల దాణాకు గాని, నేలకుత్సారములగు యెరువుగ గాని యుపచరించు దినుసులు గ్రామముననే సులభముగ లభ్యమగును. వీనిని ప్యాపారస్థుల ద్వారా హెచ్చు వెలలకు గొన నవసరముండదు.

కుటీర పరిశ్రమల ద్వారా యుత్పత్తిజేయ వీలులేని యినుము, ఉక్కు వగైరా ఖనిజ సంబంధమగు పరిశ్రమలు, మోటారుకారులు, విమానములు మొదలగు యాన సాధనములకు సంబంధించిన పరిశ్రమల వంటి వానిని పెద్ద పెద్ద కర్మాగారములందు జరుపుచు కర్షకు లుత్పత్తిచేయు దినుసుల సంస్కారమునకు సంబంధించిన పరిశ్రమలను కుటుంబ పరిశ్రమలమూలమున జరుపుట దేశమునకు శ్రేయస్కరము. పెద్ద నగరములకును, పట్టణములకును, యితర దేశముల కెగుమతికిని ధూమారు చేయుటకు గ్రామ పరిశ్రమల మూలమున దగినంత వస్తు సంస్కారము జరుగ వీలులేనిచో నీపరిశ్రమలను గూడ కొంతవరకు పెద్ద కర్మాగారములందు జరుపుచు వీని పోటీవలన గ్రామ పరిశ్రమ లడుగంటకుండుటకు గాను నందు తయారగు వస్తువులపై కొంత సూచికమును ప్రభుత్వము విధింపవలసి యుండును.

పైని తెలుపబడినట్లు కర్షకులు ప్రజల యన్నవస్తుముల కుపచరించు విధానాధికముల యుత్పత్తియు, వాని నుపయోగార్హముగ జేయు కుటీర పరిశ్రమలును సాధ్యమైనంతవరకు స్వయం సమృద్ధ విధానమున జరుపబడుటయే దేశ సాభాగ్యమునకు మార్గమని మహా

త్మదు తన జీవితమున బోధించుచు, దీని నాచరణలో బెట్టుటకే
అఖిలభారత ఖాదీ సంఘము, అఖిలభారత గ్రామ పరిశ్రమల సంఘము
మొదలగు పెక్కు సంస్థలను నెలకొల్పెను.

వ్యావసాయోత్పత్తిని స్వయం సమృద్ధ విధానమున జరుప వీల
గుటకు వివిధ స్వభావములు గల నేలలపైనను, వివిధ పరిస్థితులందును,
నైక్ష్కాక కుటుంబ మొక్కాక జత పశువులతో సాగుజేసి జీవించుట
కవసరమగు కనీస విస్తీర్ణము గల కమతములకు దగిన సేవ్య ప్రణాళిక
లను దయారుజేసి, వాని పాటును, యితర వ్యయమును, వానియం
దుత్పత్తి కాదగు ఫలసాయపు పరిమితులను, యంచనాలను వేసికొని
ఆ ప్రకారము సాగు జేయుచు, నందులకగు వ్యయమును, వచ్చు రాబ
డిని, యెప్పటికప్పుడు లెక్కలు వ్రాయుచుండు విధానమును, సంవత్స
రాంతమున మొత్తపు రాబడిని, వ్యయమును, నికరలాభమును లెక్క
వేయుటకు లఘు విధానమును రాబోవు ప్రకరణములందు దెలుప
బడును.

రెండవ ప్రకరణము

కుటుంబ కమతములు, వాని యాదాయ వ్యయముల

యంచనాలు

ఏదైన నొక పరిశ్రమ లేక వ్యాపారపు సౌష్ఠ్యమును, నిర్వాహక సమర్థతయు చాలవరకు మూలవ్యయము లేక పెట్టుబడిమీద వచ్చెడి నికరలాభపు శాతమునుబట్టి నిర్ణయింపబడుచుండును. వ్యవసాయమున కమతపు భూమిఖరీదు, లేక విలువ, పశువులు, పనిముట్లు, ఇతర సాధన సామగ్రి మొదలగు వానికై ప్రారంభమున కర్చుపెట్టు ద్రవ్యమును, వీని నుంచుటకు వలయు ఇండ్లు, పాకలు వగైరాల కగు సొమ్మును మూల వ్యయముగ నెంచబడును. మరియు నీటి పారుదలకు గాను కర్షకుడు తన కమతమున నిర్మించుకొను చెరువులు, నూతులు, వానినుండి నీరు తోడు సాధనములు వగైరాల కగు వ్యయము కూడ మూలవ్యయమునందే జేరును. నికరలాభ మనగా ఒక సంవత్సరపు లేక కొన్ని సంవత్సరముల ఫలసాయపు మొత్తము విలువనుండి అదేకాలమున కమతపు సాగునకు వినియోగపడిన కర్షకుని కుటుంబపు, లేక ఇతర మానవులపాటు విలువ, దుక్కి వగైరా పనులకు, పాడికి అవసరమగు పశువులపోషణకై నకర్చు, విత్తులు, ఎరువులు వగైరాల కగు వ్యయమును జేర్చిన వార్షిక వ్యయమును, ఇతర వ్యవసాయపు కర్షులను తీసివేయగా మిగులు ద్రవ్యము. అవసరమైనపుడెల్ల పశువులు, పనిముట్లు, యంత్ర సామగ్రి వగైరాల పరిహీణత లేక మూల్య హీనతకు వాని యనలు ఖరీదుపై కొంత శాతము ఈ వార్షిక వ్యయమున జేర్చబడుచుండ వలెను. ఇదిగాక భూమిపై చెల్లింపవలసియుండు పన్ను, నీటితీరువ, వగైరాలనుకూడ యీ వార్షిక వ్యయము లోనే చేర్చవలెను. కాలు కమతములను సాగు చేయు రైతుచే భూస్వామికివ్వబడు కాలుసొమ్మకూడ ఇందు చేర్చవలసియుండును.

ఇట్టి కమతములందలి భూమి ఖరీదుగాని, జలాశయములపై పెట్టబడు ఖర్చులుగాని మూలవ్యయమున జేరవు.

ఏదైన కమతమునుండి లభించు నికరలాభము, కమతపు విస్తీర్ణమును, భూస్వభావమును బట్టియు, సానిక వాతావరణ పరిస్థితులను బట్టియు, తెగుళ్లు, చీడలు వగైరాల తీవ్రతనుబట్టియు నుండును. మరియు నీనికతలాభము కమతమున నవలంబింపబడు సేవ్యప్రణాళిక, ఆ యా వ్యవసాయపు పనులందు కృషీనలుని యనుభవ చాకచక్యములు, పనివాండ్ర సమర్థత, వేతనములరేట్లు, ఫలసాయపు ధరలు, పెద్దపట్టణముల సామీప్యత, రవాణా సౌకర్యములు మొదలగు నితరవిషయములను బట్టియు మారుచుండును. మనదేశమున వ్యవసాయమే హెచ్చుప్రజల జీవనోపాధి యగుటచే కమతములలో చాల భాగము మిగుల చిన్నవై ఒక కుటుంబమునకుగాని, ఒక జత పశువులకుగాని తగినంతపని యుండదు. ఇట్టి కమతములలో చాలభాగము పైవిధమున లెక్కచూచినచో నికరలాభమునునది యుండనేయుండదు. అధమమొక కుటుంబ జీవనమునకై నను తగినంత కనిష్ఠ విస్తీర్ణముగల చిన్నకమతములు 'కుటుంబ కమతములు' అనిపించుకొనును. హెచ్చువిస్తీర్ణముపై పెద్దయెత్తున పాలేండ్లను, రోజువారీ కూలీలను నియమించి పెక్కు పశువులజతలతోగాని, యంత్రములనువాడిగాని లాభముకొనకే సాగుచేయబడు కమతములు 'వ్యాపారకమతములు' అనిపించుకొనును.

కమతము పెద్దదైనను, చిన్నదైనను కర్షకుడు దాని సాగును ప్రారంభించుటకు ముందుగ దాని స్వభావమును, పరిస్థితులనుబట్టియు అనుకూలమగు సేవ్యప్రణాళికను నిర్ణయించుకొనవలెను. ఈ నిర్ణయమున కర్షకుడు వెంటనే సాధ్యమైనంత హెచ్చులాభము నొందుటయే లక్ష్యముగ నెంచక భూసారము సాధ్యమైనంతవరకు తగ్గకుండునటుల

కూడ చూచుకొనవలెను. ఇట్టి సేవ్యప్రణాళికను ఏర్పరచుకొనుటలో కర్షకుడు తన కుటుంబమునకును, ఇతర ప్రజలకును అత్యంతావసరమగు నాహారపు దినుసులనునగు పంటలకు ప్రాముఖ్యత నివ్వదగును. మరియు సాధ్యమైనంతవరకు కమతపు పశువుల కవసరమగు గ్రాసములను, నేలకు సత్తువజేయుట కవసరమగు పచ్చి యేరువునుగూడ ఏ కమతమున కా కమతమందే యుత్పత్తి చేయుటకు వీలగునట్లు సేవ్య ప్రణాళిక తయారుచేయబడవలయును. ఇదికాక ప్రతి కుటుంబ కమతమునను దానిని సాగుచేయు కుటుంబమున కవసరమగు పంట చేరుకును, నాగళ్లు, పాకలు మొదలగువాని కవసరమగు కలపను గూడ సాధ్యమైనంతవర కుత్పత్తిచేయుటకు యత్నింపవలెను.

కొన్ని విధములైన నేలలందును, పరిస్థితులందును ఇట్టి స్వయంసమృద్ధమగు వ్యవసాయము లాభించకపోవచ్చును. లేక సాధ్యముకాకపోవచ్చును. కాలువలక్రింద సాగు కొన్ని వల్లపు నేలలలో వరితప్ప ఇతరసస్యములను పండించుట దుస్సాధ్యము గావచ్చును. ఇట్లే కొండప్రక్కలనున్న నాసిరకపు నేలలలోను, సముద్రతీరపు యిసుక మేటలపైనను కమతము స్వయంసమృద్ధముగ నుండుటకు తగినపంటలన్నిటిని పండించుట లాభకరము కాకపోవచ్చును. మొదటిరకపు నేలలందు మామిడితోటలును, రెండవ రకపు నేలలందు సరుగుడు తోటలును, సామాన్య సస్యముకంటె బాగుగ బెరిగి హెచ్చులాభకరముగ నుండవచ్చును. ఇట్టి ప్రత్యేక పరిస్థితులలో బాహుళ్యముగ వ్యవసాయము జరుగునపుడు అందు బాగుగ పెరుగు నెకటి రెండు జాతుల తోటలను లేక సస్యములను మాత్రము బెంచి ఉత్పత్తిని హెచ్చుచేసి లాభమును పొందుటయే మంచిది.

సాక్షాన్యపు మెట్టనేలలందలి కుటుంబ కమలములపై కమ
తమున కనుగుణ్యమగు పరివర్తనము ననుసరించి ప్రతిసంవత్సరమును
దానిని స్వయంసమృద్ధముగ జేయుటకు తగినపంటలను సాగుచేయు
చుండుట మంచిది. ఇట్లు చేయుటవలన కమలములు స్వయం
సమృద్ధమగుటయే కాక, భూమి త్వరలో నిస్సారము కాకుండగను,
తెగుళ్లును, చీడలును విజృంభింపకుండ జూచుటకునుగూడ కొంత
వరకు సాధ్యమగును. కమలమంతటను కర్షకు డొకటి రెండు సస్య
ములనుమాత్రమే హెచ్చుగ సాగుచేయుచో, కుటుంబావసరములకు
బోగా మిగులు సరుకు అమ్మకము, రవాణా మొదలగు విషయములలో
గూడ హెచ్చుకష్టముల నెదుర్కొనవలసియుండును. యుక్త సస్య
పరివర్తనముయొక్క ఆవశ్యకతయు వాని నిర్ణయమునందు గమనింప
దగిన ముఖ్య సూత్రములును ఈ గ్రంథపు ప్రధానకర్తచే రచింప
బడిన వ్యవసాయశాస్త్రపు మొదటి సంపుటపు 14వ ప్రకరణమున
విపులముగ దెలుపబడెను. ఆయా ముఖ్య సస్యములతో పరివర్తనము
గావింపదగిన యితర సస్యముల పేర్లును, వానివిషయమున సామా
న్యముగ నవలంబింపదగిన కొన్ని సమూహ పరివర్తనములును,
ఆయా తరగతుల సస్యములనుగురించిన ప్రత్యేక సంపుటములందు
దెలుపబడెను. కర్షకుడు వానిని పరిశీలించి తనకుగల స్థానికానుభ
వమునుబట్టియు, అనుభవజ్ఞులగు తోటికర్షకుల సహాయమును పురస్కరిం
చుకొనియు తన కమలమునకు తగిన పరివర్తనమును నిర్ణయించు
కొవవలెను. సమూహాకారకు యీ క్రింద నొక యెర్రనేలయందలి
15 యొకరముల కమలమునకు దగిన త్రైమాసిక పరివర్తనము
చూపబడెను.

1వ పట్టిక

1వ యోగరముల యొక్క నలు క మతమునకు తగిన మూడేండ్ల పరివ రసము

అండ్లము అండ్లపుభాగము	అందు సాగు చేయబడు సస్యములు; ఇతర వివరములు	విస్తీర్ణము - ఎకరములలో		మరా
		ప్రధాన సస్యము	తీర సస్యములు	
I A & B	గంట లేక పజ్జ తరువాత పోడి + బొప్పిర	8	8	ఇవి రెండవసంవత్సరమున II వ అండ్లమునను, మూడవసంవత్సరమున III వ అండ్లమునను సాగు చేయబడును
II A	తరువాత; పిమ్మల తొన్ని	1		
B	+ తలవ (పశుగ్రాసమునకు) నూపు	2	1	ఇవి రెండవసంవత్సరమున III వ అండ్లమునను, మూడవ సంవత్సరమున IV వ అండ్లమునను సాగు చేయబడును
III A	తొరిగాయలు (చిత్త తాలపు బాతులు) పిమ్మల మినుము, పజ్జ తరువాత పెసర	1	1	ఇవి రెండవ సంవత్సరమున I వ అండ్లమునను, మూడవ సంవత్సరమున II వ అండ్లమునను సాగు చేయబడును
B		1	1	
IV	మామిడితోట	2	2	ఇది పెద్ద సంవత్సరము 9 అండ్లమున చేయబడును
V A	పచ్చిబిడు + ఇందు, పాకలు తక్కురా	4½	4½	
B		1	1	

+ పచ్చిబిడును మూడు సముభాగములుగా చేసి ఒక్కొక్క భాగమును తొన్ని వారములకొక్కసారి పశువులను మేపుతాను మండల వచ్చును. 1-వ యేండ్ల తొక్కసారి యొక్కొక్క భాగమును నవ్వములలోనికి చెచ్చి దానికి బడులు ఇదివరలో నేర్వమునం గుండిన యొక్కొక్క అండ్లములలో కొక్కొక్క భాగము (1½ యొక్కరము)ను పచ్చిబిడుగ నుపయోగింపవచ్చును.

ఈవిధముగ కర్నకుడు తన కమతమున కనుకూలముగు పరివర్తనము ననుసరించి వార్షికసేవ్యప్రణాళికను నిర్ణయించుకొని, అందు జేర్కొనబడిన ప్రతి పైరును పండించుట కగు కర్వును దానివలన లభించగల ఫలసాయపు విలువను అంచనావేసికొనవలెను. కమతముపై జేయదగు నా యా సేవ్యపు బనులను సకాలమునను, సామర్థ్యముతోను నిర్వహించి వ్యయమును సాధ్యమైనంతవరకు అంచనాకు మించకుండ యదువులో నుంచుకొనుచో, అంచనా ప్రకారముగాని, అంతకు హెచ్చుగగాని లాభమును బడయుటకు సాధ్యమగును. కాలమానపరిస్థితులనుబట్టి ఈ యంచనాలలో లేని పనులను జేయవలసివచ్చుటయు, ఉన్నవానిని మానుటయు నవసరముగా వచ్చును.

మనదేశమున వేరువేరు కాలములందును వేరువేరు పరిస్థితులందును ఆయా సస్యములను సాగుచేయుట కవలంబింపదగు పద్ధతులు ఆయా తరగతుల సస్యములను గురించిన సంపుటములందు పట్టికల రూపమున పొందుపరుపబడినవి. ప్రతి పట్టికయందును ఒక్కొక్క సస్యపుసేవ్యమునకు నెలవారీగా చేయవలసినపనులు, చల్లవలసిన విత్తులపరిమితి, వేయవలసిన యెరువులు వగైరా విషయములు వివరింపబడెను. ఈ వివరములనుబట్టి ఒక యెకరముపై నా సస్యములను సాగుచేయుటకు జేయదగు వ్యయమును, అందువలన రాదగు ఫలసాయపు పరిమితియు, దాని విలువయు నికర లాభమునుకూడ సూచింపబడెను. ఈక్రింద మాదిరికొరకు ఒక యెకరముపై మొట్టవరి సాగునకు సంబంధించిన యొకపట్టిక పొందుపరచబడెను.

2వ పట్టిక

ఒక యొక్కరముపై మొట్ట (వర్షాధారపు) వరిపంట సాగునకు మాదిరి యంచనా పట్టిక.

చేయవలసిన పనుల వివరములు	వానిని చేయు వలసిన కాలము	విత్తులు, యెరువులు వస్త్రాలు, పరిమితులు, లేక సంఖ్య	పంట వివరములు			వ్యయమాత్రా. అ.
			ప.జ.	మ.	చ. పి.	
I సాగు ఇనుప సాగటితో గున్నుట	వెనుకటి సస్యమును కోసినవృత్తినుండి	తెంపుచార్లు	3.0	3.0		6-0
ఎడవేద్యము (గుంటలో)	వృత్తి	తెండుసార్లు	1.0	1.0		2-0
పశువుల యెరువునుతోలి పరచుట	వృత్తి - మే	6 బండ్లు	0.6	2.4		2-2
ఇనుప సాగలితో కలియదున్నుట	వృత్తి - మే	1 సారి	1.5	1.5		3-0
ఎడవేద్యము	మే	1 సారి	0.5	0.5		1-0
II విత్తుట						
ఎడవేద్యము	బాన్	1 సారి	0.5	0.5		1-0
పట్టెతోలి చగును చేయుట	బాన్	1 సారి	0.1	0.1		0-3
విత్తులు పెడజలుట	బాన్	30 హేములు	3.0	3.0		6-0
సాగలితో కలియదున్నుట	బాన్					
కంపతోడుగుతోలి చదును చేయుట	బాన్	1 సారి	0.1	0.1		0-3
III ఉర్రబట్టి						
త్రికోణపు పండ్లచెట్లముతోలుట	బాల్	2 సార్లు	0.5	0.5		1-0

వ్యవసాయక ఆర్థికములు

గోష్ఠ్యక్రమము, కలుపుతరములు కలుపుతరములు	కాలము చగవ	1 సారి 1 సారి	12.0 4.0	3.0 1.0
IV కోశ, కైలు				
కోశి పనలుగావేసి మొండ				
నిచ్చుట				
అరిసకరువాక కట్టలను కట్టుట,				
కళముపై పరచుట				
పశువులచే నూర్చి గాలి కెనర				
పోక				
గింజలను, గడ్డినిలోలుట				
గడ్డిని మేటికాయలు				
V మొక్క పువ్వులు				
మొక్కపాటు విలువ				
ఎరువు ఖరీదు				
విక్రయ ఖరీదు				
VI మొక్క పువ్వులు				
మొక్కపాటు విలువ				
ఎరువు ఖరీదు				
విక్రయ ఖరీదు				
VII మొక్క పువ్వులు				
మొక్కపాటు విలువ				
ఎరువు ఖరీదు				
విక్రయ ఖరీదు				

కర్షకుడు పైని మాదిరికొరకు జూపబడిన పట్టికలోవలెనే తన కమతమునకు నిర్ణయించుకొనబడిన సేవ్యప్రణాళిక యందలి సస్యములన్నిటిని సేవ్యవిధానములను, ఆదాయవ్యయముల యంచనాలను దెలుపు పట్టికలను దయారుచేసికొని పిమ్మట నీ యంచనాలను బట్టి కమతపు మొత్తముపై వార్షికాదాయ వ్యయముల యంచనా పట్టికను దయారుచేసికొనవలెను. ఈ క్రింద 3వ పట్టికయందు మాదిరికొరకు 1 వ పట్టికయందు జూపబడిన 15 యెకరముల యెర్రనేల కమతమునకు ఇట్లు వార్షిక ఆదాయవ్యయములు లెక్కవేసి చూపబడెను.

† ప. జ = పశువుల జతలు; మ = మగవాండ్రు; ఆ/పి = ఆడువాండ్రు లేక పిల్లలు.

అయీ వ్యవసాయపుబనులకు 2 1 కి వలయు పాటు వివరములు 1 వ యను బంధమున దెలుపబడినను.

3 పాటు విలువను లెక్కగట్టుటలో నిందు దినమునకు 8 గంటల పని చేయు పశువులజత 1కి రూ 1-8-0 చొప్పునను, మగవానికి రూ 0-8-0 చొప్పునను, ఆడుదానికి లేక పిల్లవానికి రూ. 0-4-0 ల చొప్పునను లెక్కగట్టబడినను. ఈ రేట్లు ప్రస్తుతపు హెచ్చుతగ్గులను, యుద్ధమునకు పూర్వపు తక్కువ రేట్లను మధ్యస్థములు.

వివరములు — అనుకూలమగు వర్ష పాతముగలవోట నున్న 15 యేకముల యెక్రనేల కమతమునుండి
 లభింపగల రాబడి, సాగు కర్వుల అంచనాలను సూచించునది.

శ్రేణి	విస్తీర్ణము (ఎకరములు)	పంటలు		ఎకరపు విరుల	ఫలసాయము		ఫలసాయపు విలువ	శుక్లత్తి వ్యయము		
		ముఖ్య సహాయము	ఇతర సహాయము		ప.జ.	మ.			అ/పి	గింజలు, ఇ తర ప్రధాన ద్రవ్యము
I	గంటె	3.0		33.0	66.0	105	33	75	162	126
II A	పిమ్మట వోడి + జొబ్బిర		3.0	30	69	99	30	60	144	137
	వరుసనగ	1		3	6	15	75	9	39	
	తరువాత జొన్న ఉలవ (మేతకు)		1	10	22	103	12	35	93	58
B	నూపు + కంది	2		4	12	12		75	25	21
				10	22	44	8	25	13	
			1		2	4	4	16	51	28
III A	+ ప్రతి తొలగివేయబడినవి	1			4	18		6 జొన్న 12 కంప	23	56
				10	14	34	8	15 కంప	120	44
	పిమ్మట మినుము	1		6	7	9	4	5	25	16

భూ వినియోగ వివరాలు

భూ వినియోగ వివరాలు	విస్తీర్ణము (ఎకరములు)	పంటలు		ఎరువుల వినియోగము	పంటల వినియోగము	పంటల వినియోగము	పంటల వినియోగము
		ప.జ.	మ.	మి.ఎ.	మి.ఎ.	మి.ఎ.	మి.ఎ.
B	చాడి	22	46	10	16	44	106
IV	పొడి పెసర	12	14	18	24	10	50
V	మామిడి పోట	1	18	32	15 ప.వి.	60 (పండు)	150
	పచ్చి కర్రలు	4 1/2	1/2			563 పచ్చి కర్రలు	188
	ఇండు కర్రలు	1/2					
	మొత్తము	15	148	302	529		1217
కాల వైపరీత్యము వలన నష్టమునకు నూటికి 20 వంతుల వాపున వినియోగము							243
							974
							602

* ఈ కాలమునందు ఎరువు వినియోగములు తెలుపుచున్నట్లుగా అంతిమమున నీ క్రింది సాంకేతికములు వాడబడును. గా = గొట్టెల, మే కలముండ; కం = కండలిమన్న; ము = ముర్రకృంచామజనిదము వాసన అధిష్టతము (Super phosphate) లేక యితర మున్నగు తెరువు; న = సంఖ్య చే మూడింపబడునన్ని పొసగు నట్రిజని వాసన కరరసానపిండి, అమోనియా గంధకము

వెనుకటి పట్టిక దిగువను సూచింపబడినట్లు వర్షాధారమున సాగుచేయబడు మొట్టభూములందలి కమతముల యంచనాలలో సగటున కాలమాన పరిస్థితులవలన అపుడవుడు గలుగుచుండు పంట నష్టమునకుగాను నూటికిరువది వంతులవరకు మినహాయింపుచేసి లెక్కకట్టుట యవసరము.

ఆపట్టికయందు పశువుల జతల యొక్కయు, మనుష్యుల యొక్కయు పాటువిలువను, విత్తులు, ఎరువులు మొదలగువాని ఖరీదును, ఫలసాయపు విలువను మదింపుచేయుటలో గత యుద్ధమునకు ముందుండిన తక్కువ ధరలకును, ఇప్పటి హెచ్చు ధరలకును మధ్యమ మగురేట్లు అవలంబించబడెను. కరకుడు తన కమతపు టంచనాల యందు అంచనా కాలపు స్థానికమగురేట్లను అవలంబించవచ్చును. పశువులపాటునకు రోజు 1కి రేటును నిర్ణయించుటకు సాలీనా ఒక జత కగు పోషణ కర్చును అంచనావేసి ఆజత పనిచేయు రోజుల సంఖ్యచే భాగించదగును. ఈ పోషణకర్చును అంచనావేయుటకు పశుగ్రాసములు వగైరాలను గురించిన సంపుటమునందలి 100-102 పుటలందలి వివరములును, ఇందలి తొమ్మిదవ ప్రకరణములోని 19, 20, 21 పట్టికలును, IIIవ అనుబంధము నందలి వివరములును చాల తోడ్పడును.

3వ పట్టికలో నా కమతపు నేవ్యమునకు సం॥ నకు ఒక జత దుక్కిపశువుల 148 దినములపాటు కావలసియుండునని యంచనా వేయబడెను. పాటునకువలయు నీయొక జత యెడ్లనుగాక కమతము నందుత్పత్తియగు పశుగ్రాసముతో ఒక పాడియావును మూడు వివిధ వయసులుగల దూడలను పోషింప వీలగును. ఈ పశువుల పోషణ

మొదలగు ఉత్సారపు నశ్రజనియెరువు; పెం = ఊరపెంట; బూ = బూడిద; ప. రొ = పచ్చిరొట్ట; ప. వి = పచ్చియెరువు విత్తులు
† రై.మ. = రైలు మణుగులు (87 $\frac{2}{7}$ పౌనులు ఒక మణుగు).

కగు వ్యయమును దానివలన లభించు పాటు, పాలు, వగైరాల విలువను 4వ పట్టికలో జూపబడిన విధమున అంచనా వేయవలెను. ౩

4వ పట్టిక

కమతవు పశుపోషణకగు కర్చులను, రాబడిని అంచనా వేయు పద్ధతిని సూచించు పట్టిక.

పశువులను గురించిన వివరములు	పశువుల పెంపకమునకు వలయుపాటు			రాబడి రు	పోషణ ఖర్చు రు
	ప.జ.	మ.	ఆ/పి.		
మధ్యమసైజు			91	148 రోజులపాటువలన రు. 222 (16 బండ్ల యెరువువలన) రు. 16	207
మధ్యమసైజు ఆవు పోషణకు			183	2000 పా. పాలవలన రు. 200 8 బండ్ల యెరువు విలువ రు. 8.	139
దూడలు. †					
3-14 నెలలమధ్య			46	1 బండి యెరువు రు. 1	67
17-28 నెలల మధ్య			46	3 బండ్ల యెరువు రు. 3	88
32-43 నెలల మధ్య			46	1 దూడ అమృతము వలన రు. 250 6 బండ్ల యెరువు రు. 6	92
మొత్తము			412	రు. 706	593

౩ వివిధ పరిస్థితులందు సామాన్యపు తుటుంబ కమతముల కవసరమగు పశువుల యొక్కయు, పనిముట్లు వగైరాల యొక్కయు వివరములు 9వ పట్టికలో వివరింపబడును.

† కమతమున బెంచబడు దూడలలో చిన్నదూడ అంచనా సంవత్సరము వకు రెండు నెలలు ముందుగా పుట్టినట్లుాహించబడినది. అందుచే ఆవు పాలిచ్చు మొత్తపుకాలము 10 నెలలలోను అంచనా సంవత్సరమున ఎనిమిది నెలలు పాలు లభించును. ఆవు 15 నెలలకొకసారి యొనునని యెంచుచో రెండవదూడ 17 నెలలు, దానికంటె పెద్దది 32 నెలల వయసుగలవిగానుండును. అంచనా సంవత్సరాంత మున నీ మూడు దూడలవయసును వరుసగా 14, 29, 44 నెలలుండును. అంచనా వేయబడిన పశువులవలన యాదాయ వ్యయములను కమతపుసాగు.

5వ పట్టిక

కమతపు మొత్తపు ఆదాయవ్యయములను, నికరలాభమును, మూల వ్యయముపై లాభశాతమును అంచనా వేయువిధానమును దెలుపునది.

	రాబడి	కర్మ
3వ పట్టిక ప్రకారము పంటలమూలముగా 15 యోజనముల నుండి రాగల రాబడి, వ్యయము	974	602
4వ పట్టిక ప్రకారము కమతపు పశువులమూలమున రాగల రాబడి, వ్యయము	706	593
మొత్తము	1680	1195
మూల్యహీనత నూటికి 10 వంతుల చొప్పున		
1 జరి మధ్యను పరిమాణపు ఎద్దుల విలువ 550		
1 మధ్యను తరగతి అవు విలువ 295		
పనిముట్లు, పాకలు వగైరాల విలువ 703		
(9వ పట్టికలో వలె)		
మొత్తము రు. 1478 పై		
10 % చొప్పున		148
పన్నులు ఎ 1కి రు. 2 చొప్పున		30
భూమి మరమ్మత్తుకు ఎ 1కి రు. 1 చొప్పున		15
సాదరు కర్మము నెలకు రు 2 చొ॥		24
మొత్తము	1680	1412
నికరలాభము	268	

వలని యాదాయవ్యయములతో జేర్చిన కమతపు మొత్తపు ఆదాయ వ్యయములను 5వ పట్టికలో జాపబడినట్లు అంచనా వేయవలెను. ఇట్లంచనావేసిన మొత్తపు వ్యయమునకు పశువులయొక్కయు, పనిముట్లు వగైరాలయొక్కయు విలువపై నూటికి 10 వంతుల చొప్పున మూల్యహీనతకుగాను జేర్చవలెను. గట్ల మరమ్మత్తు, పొరలు నీటికాలువలు శ్రవ్యుట, మన్న కొట్టుకు పోకుండ చేయుట మొదలగు పనులకును వ్యయమునుగూడ కొంత చేర్చవలెను. భూమి పన్నునకును, త్రాళ్లు, కుండలు వగైరా సాదరుఖర్చులకుగూడ కొంత చేర్చవలెను. ఇవన్నియుజేర్చిన మొత్తపు వ్యయమును మొత్తపు రాబడినుండి తీసివేసినచో కమతపు నికరలాభము తేలును.

పై 3, 4, 5 వ పట్టికలను జేర్చి 11వ పట్టికయందువలె నేక పట్టికగ దయారు చేసికొనవచ్చును. మాదిరికొరకు పైని యంచనాలు జేయబడిన 15 యెకరముల యెర్రనేల కమతమునుండి 5వ పట్టికలో కడపట తెలుపబడినట్లు నికరలాభము రు. 268 ఉండునని తేలెను. ఈ కమతపు పశువులు, పనిముట్లు వగైరాల మూల్యము రు 1478 లని లెక్కకట్టబడెను. భూమి విలువ ఎ 1కి రు. 400 చొప్పున మొత్తము 15 యెకరముల విలువయు రు 6000లు అగును. (9వ పట్టిక చూడుడు). ఇందు పెంచబడి యిదివరకే కావునకు వచ్చి యున్న మామిడితోట విలువ రు 750 లు అంచనావేయవచ్చును. పై మొత్తములన్నియు చేర్చిన మూలవ్యయము రు 8228 అగును. నికరలాభము రు 268 లను ఈ మూలవ్యయముపై శాతముగ లెక్కగట్టుచో నీ నికరలాభము నూటికి సుమారు 3.4 వంతులగును.

కర్షకు లిట్టి యంచనాలను వేసికొని ఆప్రకారము పనులను పొదుపుగజేయుచు, చేసిన వ్యయమునకు లెక్కలు వ్రాసి వాని మూలమున తేలిన నికర లాభమును లెక్కగట్టుకొనుట యరుదు. కాని వారిట్లుచేయుచో అంచనాల ప్రకారము అన్ని వ్యవసాయపు బనులను సకాలమునను, సక్రమముగను జేయుచు, వ్యయము నదుపులో నుంచి ఫలసాయమును పెంపొందించు అభివృద్ధిమార్గముల నవలంబించుచు క్రమముగ లాభమును హెచ్చుచేసికొనవీలగును.

వ్యయము అంచనాలను మించకుండ జూచుటకును, సంవత్సరాంతమున నికర లాభమును దేల్చుటకు సహాయపడు లెక్కలను వ్రాసికొను లఘువిధానము 3వ ప్రకరణమున దెలుపబడును.

మూడవ ప్రకరణము

కమతపు జమాకర్షులు—వానిని వ్రాయు లఘువిధానము

రెండవ ప్రకరణమున దెలుపబడినరీతిని కర్షకుడు తన కమతమున కనువగు సేవ్యప్రణాళికను దయారుచేసికొని దాని నమలులో బెట్టుట కగు వ్యయమును, రాదగు ఫలసాయపు విలువను, నికర లాభమును అంచనావేసికొని సేవ్యపుబనులను ప్రారంభింపదగును. సామాన్యముగ నీ పనులు వేసవిలో కారువర్షములు గురియుగనే నేలదున్నుటతో నారంభమగును. కావున సామాన్యముగ తెలుగు సంవత్సరాది లేక 1వ యేప్రిల్ వ్యవసాయ సంవత్సర ప్రారంభముగ నెంచవచ్చును. అప్పటినుండి కర్షకుడు తన కమతమునజేయు పనులను, అందుల కయిన పాటు, వేసిన యెరువు, చల్లిన విత్తులు వగైరా పరిమితులను, అందులకైన కర్షు లేక వాని విలువను, పశువుల పోషణకయిన వ్యయమును ఏరోజు కా రోజు లెక్కవ్రాయుచు రావలెను. ఇట్లు రోజువారీ లెక్కవ్రాయుటకు గివ పట్టికలో జూపబడిన నమూనాఫలకము లేక ఫారము అనుకూలముగనుండును. ఆ ఫలకమును నింపువిధానమును సూచించుటకుగాను మే నెలలో రెండురోజులకును, జూన్లో కొన్నిరోజులకును, సెప్టెంబరులో కొన్ని రోజులకును సంబంధించిన కొన్ని పద్దులుకూడ వ్రాసి చూపబడెను. పశువులపోషణ కగు వ్యయము ప్రతి పక్షమునకును (నెలకు రెండు సార్లు) లెక్కజూచి ఒకే పద్దుగా వ్రాయవచ్చును. ఫలసాయ మేదేని వచ్చినప్పుడు దాని పరిమితిని, విలువను, కొన్న దానా దినుసులు, విత్తులు, యెరువులు, వగైరాల పరిమితులును, పనివాండ్రకిచ్చిన వేతనముల రేట్లును, కురియు వర్షము (దుక్కుల లెక్కను) వగైరా వివరములను 13వ కాలములో వ్రాయదగియుండును. అమ్మకము వలన వచ్చు రొక్కపు రాబడి పద్దులను 12వ కాలమున వ్రాయుచుండవలెను.

6వ పట్టిక—

లేదీ	పంట, ఇతర వివరములు	పనుల వివరములు వగైరా ఇతర తనివీళ్లు	పని జరిగిన విస్తీర్ణము ఎకరములు— చెంట్లు	పాటువివరములు ♦		
				పశువుల జతలు	మగ వాండ్లు	అడు వాండ్లు, పిల్లలు
1	2	3	4	5	6	7
మే 20	వరి నారుమడి	ఎడనేద్యము (గుంటకతో)	1.00	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2}$	
„	గంటె నారుమడి	విత్తుట, దేశవాళీ నాగలితో రెండు సార్లు కలియ గున్నుట, కంప తోడుగు తోలుట	0.20	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2}$	
×	×	×	×	×	×	×
జూ 10	గంటె నారుమడి	కలుపు తీయుట	0.20			1
„ 10	గంటె వేయుభూమి	ఎడనేద్యము	2.00	1	1	
„ 11	„	„	2.00	1	1	
„ 12	పశువులు	పశువుల పాక వేయుట			2	2
„ 13	„	పొడిమట్టి తోలుట		1	1	1
„ 14	„	పశువులపాక నుండి మూత్రపు మట్టిని తీసి కుప్పపోసి, కొత్తమట్టి వేయు టకు			1	1
„ 15	గంటె	నారు తీయుట			4	

రోజువారీ లెక్క.

విత్తులు, యెరువులు, పశుగ్రాసములు వగైరాల వివరములు	5-8 కాలములలోని పాటు, విత్తులు వగైరాల విలువ రు. అ. పై.	ఫలసాయపు పరిమితుల విలువ రు. అ. పై.	రోక్కపు కర్చు రు. అ. పై.	రోక్కపు రాబడి రు. అ. పై.	మొత్తిపు ఫలసాయము నకును 11, 12 కాలములలోని రోక్కపు కర్చు, రాబడులకును వివరములు
8	9	10	11	12	13
32 పా	1- 0-0				
×	3- 8-0	×	×	×	×
	0- 4-0		17-10-0		{ 2 రైలు మునుగుల తవు దుకు రు 5 4 మునుగుల ప్రత్తి విత్తు లకు రు 12 20 పానుల ఉప్పుకు 10 అణాలు { 1 మను. 0-10-0 చొ॥ 1 పి.వా. 0-5-0 చొ॥
	2- 0-0				
	2- 0-0				
	1-11-0		0-15-0		
	2- 4-0				
	0-12-0				ఈ రాత్రి రెండు దుక్కుల వర్షము కురిసినది
	2- 0-0		2- 0-0		{ 0-8-0 చొ॥ 4 గురు మనుష్యులు

శ్రేణి	పంట, ఇతర వివరములు	పంటల వివరములు వ్యవసాయ ఇతర తరగతులు	పనిజరిగిన విస్తీర్ణము ఎకరములు- సెంటులు	పంటవివరములు ♦		
				పశువుల జతలు	మగ వాండ్లు	అడు పిల్లులు
1	2	3	4	5	6	7
కా 15		నాగటి చాల్లలో వేయుట	2.00	2	2	4
1.15	పశువులు	పశువుల సంరక్షణ పశువుల మేతకు వరిగడి దాణా-తవుడు ఉలకలు ప్రత్తిపత్తలు వేరుసెనగపిండి ఉప్పు				15
× 18	× గంట	× నారు తీయుట	×	×	×	×
"	"	నాగటి చాలున వేయుట		2	2	4
19	"	మిగిలిననారు అమ్మకం				
× సెప్టెం. 19	× గంట	× గింజల సెగురతోసి పుల్లము చేయుట	×	×	×	×
20	× గంట	20 రై. మ.			1	1
		" "			1	1

♦ పై పట్టికలోని పద్దులొక వర్షాధారపు చెరువుక్రింది కమతమునకు.

ఈ కమతమునకు 1 పశువుల జత మాత్రమే కలదు. అవసరమైనపుడు
యజమాని మగవాడొకడును, ఆతని భార్యయు, 12 సం॥లు వయసుగల కుర్రవాడును

విత్తులు, యొక్క దత్తులు, పశు గ్రాసములు వగైరాల వివరములు	5-8 కాల ములలోని పాటు, విత్తు ని వగైరా ల విలువ రు. అ. పై.	ఫలసాయపు పరిమితుల విలువ రు. అ. పై.	రొక్కపు కరువు రు. అ. పై.	రొక్కపు రాబడి రు. అ. పై.	మొత్తపు ఫలసాయము వత్తు 11, 12 కాలముల లోని రొక్కపు కరువు రాబడులకును వివరములు
8	9	10	11	12	13
	5- 0-0		1- 4-0		0-8-0 చొ॥ 1 మను పుడు 0-4-0 చొ॥ 2 అడు వాండు
	3-12-0				
18 రై. మ.	7- 3-0				
135 పా.	4- 4-0				
120 పా.	4- 8-0				
105 పా.	3-15-0				
45 పా.	1-11-0				
7½ పా.	0- 4-0				
×	×	×	×	×	17వ తేదీ రాత్రి నుమారు 1½ చుక్క వర్షము- ×
	2- 0-0		2- 0-0		మనుపులు 0-8-0 చొ॥ (1 మనిషి 0-8-0 చొ॥ అడువాం. 0-4-0 చొ॥
	5- 0-0		1- 4-0		
				2- 0-0	
×	×	×	×	×	×
	0-12-0	80-0-0			
	0-12-0	80-0-0			

సంబంధించినవి—

ఇతరల పశువులను, ఎరువుగాగాని, అద్దెకుగాని తీసికొనబడును. ఈ కమత్తు
మాత్రమే స్వయముగా పాటుపడుదురు. కుర్రవాడు పశువులకాపరిగా పనిచేయును,

ఇట్లు రోజువారీ లెక్కపుస్తకమునందు వ్రాయబడిన పద్దలను 7 వ పట్టికయందు జూపబడిన నమూనా ఫారములతో దయారుచేసిన పుస్తకమునందు ఒక్కొక్క సస్యము లేక యితర బాపతు పద్దలకు ఒకటిగాని, అవసరమగుచో పొచ్చు పుటలను కేటాయించి, తీరిక యైనపుడెల్ల ఆవర్జానేయుచు రావలెను. ఇట్లు చేయుచు వచ్చుచో సంవత్సరాంతమున ఏ సస్యమునకు లేక ఏ యితరబాపతుకు ఎంత పాటును, ఇతరవ్యయమును అయ్యెనో, దేనివలన నెంత ఫలసాయము లేక యితర రాబడి వచ్చెనో మొత్తము చేసికొనవీలగును. ఇట్లే సస్యమునకు లేక యితర బాపతుకు యెంత వ్యయమయ్యెనో, యెంత రాబడివచ్చెనో తెలిసికొనుచో దేనికైనను అంచనాలలోకంటె కర్చు పోచ్చినను, రాబడి తగ్గినను దానికి కారణముల నారసి ముందు అట్లు కాకుండ జూచుకొనవీలగును.

ఆవర్జాలో రోజువారీ లెక్కనుండి పద్దలను వ్రాయురీతిని తెలుపుటకు 7వ పట్టికయందు ఒక సస్యము (గంటె)కు సంబంధించిన పద్దులు వ్రాసి చూపబడెను.

7 వ పట్టిక — అవరూ

మూల వివరము

45

శ్రేణి	పనుల వివరము	విస్తీర్ణము అక. సెం.	పాటు		విరుగు, ఎరువులు సర్వేరా	మొత్తము కరు రు అ	చరాలు
			పశువుల జతలు	మ. అ. పి.			
ప్రెమిల్ 1 వరకు	నారమడి తరూరు చేయటకు నా టెడి పొలమును తరూరుచేయు టకు (వెనుకటి సంవత్సరపు అవరూ నుండి)	.	14 $\frac{3}{4}$	14 $\frac{3}{4}$		25-13-0	
24	రెండుసార్లు నారమడిలో ఎడ నే ద్వయము	0.20	$\frac{1}{4}$	$\frac{1}{4}$		0-8-0	
25	రెండుసార్లు పొలములో ఎడనే ద్వయము	1.90	1	1		2-0-0	
మే 12	నారమడికి గొర్రెలనుండ కట్టుట	0.20			200 గొర్రెలు, మేకలు	2-0-0	
13	రెండుసార్లు ఎడనే ద్వయము	0.20	$\frac{1}{4}$	$\frac{1}{4}$		0-8-0	
14	నా టెడి పొలము పశువుల యొరువు తోలుట		$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2}$			ఎరువు ఫలించు బండి 1 కి రు. 1 కలుపుకొని
15	" " " "	1.00	1	1	4 బండ్లు	5-0-0	
	" " " "	2.00			8 బండ్లు	10-0-0	
16	ఊర పెంట తోలుట	1.00	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2}$	4 బండ్లు	5-0-0	
	పెంట తోలుట	2.00	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2}$	2 బండ్లు	2-0-0	" బండి 1 కి
	" " " "	2.00	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2}$	2 బండ్లు	2-0-0	0-8-0 చొప్పున
17	ఎరువు, పెంట పరచుట	2.00		1	10 "	0-8-0	

వ్యవసాయక ఆర్థికములు

శ్రేణి	పనుల వివరము	విస్తీర్ణము ఎక. గం.	పాటు		విత్తులు, ఎరువులు వగైరా	మొత్తము కర్చు రూ. అ. పై.	చరాలు
			పశువుల జతలు	మ.			
18	ఎర్రపు, వెంట పరచుట	2.00		1	10. "	0-8-0	విత్తుల ఖరీదు రూ. 2-8-0
20	విత్తులు, మంటిలో కలియనట్లు గుంట కను లోలి కంపవోడుగు లోలుట	0.20	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2}$	32 పా.	3-8-0	
21	నాటవలసిన పొలము చున్నట్లుకు	0.40	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2}$		1-0-0	
22	" " "	0.80	1	1		2-0-0	
23	" " "	0.80	1	1		2-0-0	
24	" " "	0.80	1	1		2-0-0	అడవపునారు అమ్మటవలన రాబడి రూ. 2
25	" " "	0.20	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2}$		0-8-0	
జూన్ 10	నారుమడిలో కలుపుతీయట			1		0-4-0	
11	" " "	2.00	1	1		2-0-0	
15	నారు తీయట	0.10		4		2-0-0	
18	నాగటివూలున నేయట	2.00	2	2		5-0-0	అడవపునారు అమ్మటవలన రాబడి రూ. 2
జూలై 5	నారుతీయట, నాగటివూలున నేయట	2.00	2	6		7-0-0	
6	కలుపు తీయట	1.00		1		1-8-0	
7	" "	1.00		1		1-8-0	
8	" "	1.00		1		1-8-0	

అంశము	కంతుల నేరులు	1.00	1	5	1-12-0	40 మణుగుల
20	"	1.00	1	5	1-12-0	గింజలు రు.160
21	"	1.00	1	5	1-12-0	100 మణుగుల
22	"	1.00	1	5	1-12-0	దంబు రు. 40
23	"	1.00	1	5	1-12-0	
8-23	పక్షులను కొలుట	4.00	1	16	4- 0-0	
24-31	దంటుకోత, మప్ప చేయుట	4.00	8	20	9- 0-0	
సామెంబరు	చెన్నులను నూర్చుట, గింజలను ఎగుర					
15-18	కోత, పుద్దును చేయుట	4.00	8	8	16- 0-0	
మొత్తపు కర్చు		39 $\frac{1}{4}$	61 $\frac{1}{2}$	89	138-9-0	
మొత్తపు రాబడి					202-0-0	
నికరపు రాబడి					63-7-0	

కి, 4, 5, పట్టికలందలి యంకెలు క మతముల యాదాయ వ్యయముల యంచనాలను తయారు చేయు పద్ధతిని సూచించుట కుద్దేశింపబడినను, అవి విశాఖపట్టణపు జిల్లాలోని మొర్రనేల క మత మునుసాగుచేయు కరకరుటుంబపు ఆరికసితిని పరిశీలించుటకు గూడ పనికివచ్చును.

5 వ పట్టికలో చూపబడినట్లు 15 యెకరముల యెర్రనేల కమలమునుండి సంవత్సరమునకు వచ్చేడి నికర లాభము రు. 268 లు, లేక పెట్టుబడిపై నూటికి 3.4 (3.4%) అగును. ఇది సామాన్యముగ నితర పరిశ్రమలనుండియు, వ్యాపారములనుండియు వచ్చు లాభముతో పోల్చిన తక్కువగ దోచవచ్చును. కాని చాలమంది కృషివలురకుటుంబకమలములు, ఒకకుటుంబము ఒకజత యెడ్లతో సాగుచేయదగినంత విస్తీర్ణముగలవైనను, ఈపాటి లాభము నెసగుటకూడయరుదు. ఐనను, ఇంతకంటె హెచ్చులాభ మిచ్చు వేరువృత్తి లేకుండుటచే ఆకమలగాండ్రు వ్యవసాయమును మానుటలేదు. ఏ యితర పరిశ్రమగాని, వ్యాపారముగాని వ్యవసాయమువలె గ్రామప్రజలలో చాలమందికి ఉపాధిని గల్పింపలేదు. 3వ పట్టికయందలి యంచనాలో కమలపునేవ్యమున కవసరమని సూచింపబడిన పాటులో యజమాని కుటుంబము చేయు పనికూడ చేర్చబడెను. దీని విలువ కుటుంబమున నొక మగవాడును, ఒక ఆడుదియు, ఒక పిల్లవాడును సాలుకు 300 రోజులు పనిచేయుచో వారల పాటువిలువ మొత్తముమీద రు. 300 లగును*. ఈ మొత్తమును ఖర్చులో జేర్చకున్నచో కుటుంబపు ఆదాయము రు. 568 లకు పెరుగును. ఈ నికరాదాయము ఐదుగురు వయోజనులు గల కుటుంబపు జీవనమునకు సరిపోవును. 8 వ పట్టికయందు సామాన్య కర్షకకుటుంబము పొదుపుగ కనిష్ఠసాయిని సుఖజీవితమును గడపుటకు సంవత్సరమునకు రు. 500 లు అగునని యంచనా వేయబడెను.

* ఒక మనుష్యుడు 800 రోజులుగాని, 600 రోజులు ఒక శ్రీ లేక బాలుడుగాని చేయుపని మనుష్యుల పాటునకు ప్రమాణము (Unit) గా నెంచబడును. రోజుకు మగవానికి రు. 0-8-0 చొప్పునను, శ్రీకి లేక బాలునకు రు. 0-4-0 చొప్పునను లెక్క జూచుచో ఒక యూనిట్ పాటు విలువ రు. 150 లు అగును.

9 సామాన్యముగ నీ దేశపు కర్షక కుటుంబములందు ముగ్గురు పెద్దవాండ్రు (భర్త, భార్య మరియు యొకరు) ను, నలుగురు పిల్లలు (ఇందు 12 ఏండ్ల వయసుకు మించిన వారిద్దరు) ను ఉండవచ్చును. పిల్లలు నలుగురను ఇద్దరు పెద్దలుగ పరిగణించినచో మొత్తముమీద విడుదలయ్యే వయసువచ్చిన వ్యక్తులకు సమాన మగును.

8 వ పట్టిక

బిదుగురు వయసు వచ్చిన వ్యక్తులకు సమానగు కర్షక కుటుంబపు సుఖజీవనమునకు వలయు వస్తువులకు, సామ్యునకు అంచనా.

ఆహార వస్త్రాది సామగ్రిలు	సామాన్య బిదుగురు వయసు వచ్చినవ్యక్తులకు కుటుంబమునకు వలయు వస్తువుల పరిమితులు —	భారీదురు అయిన	రేటురు అయిన	మరా
1 ఆహారము				
బియ్యము	1150 (1725 పౌనుల ధాన్యమునకు సమానము)	64-15-0	3- 4-0	మణుగు 1 :
చిరు ధాన్యములు	575 పౌనులు	28-12-0	4- 0-0	(గం, టె, వోడి, వగైరాలు)
పప్పు దినుసులు	345 ,,	21- 9-0	5- 0-0	
నూనె	230 (575 పౌనుల నూనె గింజలకు సమానము)	39- 9-0	5- 8-0	(నూవులు)
పాలు	915 పౌనులు	90-15-0	8- 0-0	మణుగు 1 :
కూర గాయలు	1150 ,,	35-15-0	2- 8-0	,,
పండ్లు	230 ,,	11- 8-0	4- 0-0	,,
మసాలా దినుసులు	30 ,,	9- 0-0	24- 0-0	,,
బెల్లము	60 ,,	7- 8-0	10- 0-0	,,
ఉప్పు	60 ,,	1-14-0	2- 8-0	,,
2 గడ్డిలు	90 గజములు	67- 8-0	0-12-0	గజము 1 :
3 ఇతర అంశములు				
వంట చేరుకు	24 మణుగులు	12- 0-0	0- 8-0	మణుగు 1 :
కిరసనాయిలు	4 గాలనులు	4- 0-0	1- 0-0	గాలను 1 :
ఇంటి మరమ్మత్తులు				
వైద్యపు ఖర్చులు				
మొదలైనవి	మొత్తపు అంచనా	29-15-0		
పిల్లల చదువులకు,				
వివాహాది కార్యములకు నిలువ		75- 0-0		
		500-0-0		

పైపట్టికయందు లెక్క వేయబడిన యాహారద్రవ్యముల పరిమితులు ఇండియా గవర్నమెంటు ఆరోగ్యశాఖవారిచే ప్రకటింపబడిన 23 వ బుల్లెటినునుండి గ్రహింపబడెను. పైయంచనాలో ఆహారద్రవ్యము లేకాక కుటుంబమున కవసరమగు గుడ్డలు (మనిషి 1 కి రు. 18 ల చొప్పున), వంట చెరుకు, దీపముల చమురుకు కూడ తగినసొమ్ము చేరియున్నది. ఇంటిమరమ్మతు వగైరా చిల్లర ఖర్చులకుగూడ కొంత సొమ్ము కేటాయించబడెను. పిల్లల చదువులు, వైద్యసహాయము కొరకుగూడ తగినంత సొమ్ము కేటాయించబడెను.

నాల్గవ ప్రకరణము

మెట్ట, మాగాణి, తోట భూములందరి

విదు కుటుంబ కమతములు, వాని రాబడి

వెనుకటి ప్రకరణములందు వ్యవహారమున 15 యెకరముల విస్తీర్ణము గల యెర్రనేల యందలి కుటుంబకమతము కాక యీ ప్రకరణమున మరినాలుగు విధముల కుటుంబకమతముల ఆదాయవ్యయములును, అవి యొసగునికరలాభమును అంచనావేయబడెను. అందొక కమతము 24 యెకరముల విస్తీర్ణము గల కృష్ణరేవడి మెట్ట భూమి కమతము. మరి రెండు మాగాణి భూమి కమతములు. ఇందొకటి చెరువులు వాగులు మొదలగు అనిశ్చయ నీటివసతులు గల ప్రదేశము లందలి 10 యెకరముల గరువకొడి మాగాణి కమతము. ఇందు సాలుకొక వరి పంట మాత్రమే పండును. రెండవది గోదావరి డెల్టాలోని రెండు వరి పంటలు పండింప నచకాశముగల 5 యెకరముల మాగాణి కమతము. నాల్గవది నూతినీటి యాధారము గల 5 యెకరముల గరువకొడి తోటభూమి కమతము.

9 వ పట్టిక యందు యీ నాలుగు కమతములకును 15 యెకరముల యెర్రనేల కమతమునకును అవసరమగు పశువులు, పనిముట్లు, పశువుల సాలలు, వగైరాల వివరములు తెలుపబడి వానికగు వ్యయముల అంచనావేయబడెను. †

† ఈ అంచనాలలో ప్రస్తుత హెచ్చుధరలకును, యధ్యక్షునకు పూర్వపు కష్టపథ ధరలకును మధ్యస్థ మగు ధరలు అవలంబింపబడెను.

9 వ పట్టిక

విద్య విభాగముల కార్యకర్తలకు వసతి, పనిముట్లు, పనులగు వానికగు మూలవ్యయపు టంచనా.

విభాగములు	24 ఎకరముల కంటే చేతికి వేల కమరము		15 ఎకరముల ఎక్కువ వేల కమరము		10 ఎకరముల ఒంటికి కార మాగాణి వేల		5 ఎకరముల రెండు పంటల విచ్చి మా		5 ఎకరముల భూమి కమరము	
	సంఖ్య	భరదురు.	సంఖ్య	భరదురు.	సంఖ్య	భరదురు.	సంఖ్య	భరదురు.	సంఖ్య	భరదురు.
I విభాగములు.										
1. పాట పనులు -	1 పెద్ద.	650	1 మధ్య.	550	1 మధ్య.	550	1 మధ్య.	550	1 మధ్య.	550
2. అవులు	1 పెద్ద.	275	1 మధ్య.	225	1 మధ్య.	225	1 మధ్య.	225	1 మధ్య.	225
3. దూడలు	3 పెద్ద.		3 మధ్య.		5 మధ్య.		1 మధ్య.		1 మధ్య.	
II పనిముట్లు మొదలైనవి										
1. రెక్క రేకు నాగలి	1 పెద్ద.	30	1 మధ్య.	12	1 మధ్య.	12	1 మధ్య.	12	1 మధ్య.	12
2. " "	1 పెద్ద.	16								
3. దేశీయ మెట్ల నాగలి	1	5	1	5	1	5	1	5	1	5
4. దేశీయ దంపనాగలి					1	4	1	4		
5. దమ్మ చేయపనిముట్లు					1	40				
6. గుట్టక 6'	1	12								
7. " 2'	1	6	1	6	1	6	1	6	1	6
8. కర్రపండ్ల మోను	1	10	1	10						

9. శ్రీరామాయ పద్యము	1	25	1	25	1	5	1	5	1	5
10. చదును పద్యము	1	5	1	5	1	5	1	5	1	5
11. గట్టపానపద్యములు	1	25								
12. పద్మి కోట వలగ										
13. గోర (9 ^వ)	1	15	1	15						15
14. " (12 ^వ)	1	18	1	18						18
15. మెట్ట గంటక (9 ^వ)	1	8	1	8						8
15. " (12 ^వ)	1	10	1	10						10
16. దంతులు	3	9	3	9						
17. రాతి కోట	1	20								
18. రెండవ బండి (నూర్సిదీక్)	1	150	1	150						150
19. పాఠాలు	2	8	2	8						4
20. గడపార (నవపను)	1	6	1	6						6
21. పెడగుడలి లేక కొయ్య పాఠాలు	2	4	2	4						2
22. కోలిక లేక శ్రవ్య కోలు	12	12	12	12						6
23. కొడవగు	12	12	12	12						6
24. గొడవ	1	4	1	4						4

వివరములు	24 ఎకరముల కృష్ణానది ఎకరముల పరిధిలో		10 ఎకరముల పరిధిలో		10 ఎకరముల పరిధిలో		5 ఎకరముల పరిధిలో		5 ఎకరముల పరిధిలో	
	సంఖ్య	ఫిరీదు రు.	సంఖ్య	ఫిరీదు రు.	సంఖ్య	ఫిరీదు రు.	సంఖ్య	ఫిరీదు రు.	సంఖ్య	ఫిరీదు రు.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
25. పోట కత్తి	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2
26. పంక కత్తి	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2
27. ఛేదనపు కత్తి			1	2					1	2
28. కామ్యం కత్తి			1	5					1	5
29. ఛేదనపు రంపము			1	5					1	5
30. చిమ్మన యంత్రము	1	50	1	50	1	50	1	50	1	50
31. ధూళి యంత్రము	1	10	1	10	1	10	1	10	1	10
III పాఠశాల మొదలైనవి										
1. పశువుల పరిశోధనా సంస్థ	35/12'	210	32/12'	192	45/12'	270	27/12'	162	27/12'	162
2. ఎరవుగోయ్య, దానిపై పాఠశాల	16/12'	96	12/12'	72	18/12'	108	10/12'	60	10/12'	60
3. కాళాట్రా (కర్ర)	6	24	6	24	8	32	4	16	4	16
4. నీటికొట్టం (నీటి మెంట్)	1	20	1	20	1	24	1	16	1	16
5. చేదల మోట									1	600
		1749		1478		1581		1343		9462

IV కమతపురూమి,

నూతులు ౪౭౯౦౦

1. కమతపురూమి

మూల్యము

2. నూతి నిలువ

3. నిలిచియున్న పులకృతముల నిలువ

మొత్తములద్యయము

లేక పెట్టుబడి

4800

6000

12000

10000

5000

750

1000

1500

6549

8228

13581

11343

9462

(పెద్ద = పెద్ద పైజా
మధ్య = మధ్యమ పైజా

చిన్న = చిన్న పైజా
మి. పెద్ద = మిక్కిలి పెద్ద

ఈ తరువాత 10, 11, 12, 13, 14 పట్టికలలో ఇదివరలో వ్యవహృతమైన 15 యెకరముల యేత్ర నేల కమతము కాక మరీ నాలు వివిధ స్వభావములు కల కమతములకు లేగిన నేవ్య ప్రణాళికలును, వాని యాదాయ వ్యయములును, వాని వలన రాదగు రాబడియు అంచనా వేయబడెను.

వర్షపాతముతక్కువగనుండుప్రాంతమునందు24ఎకరములకన్నచేనడికమతవులదాయస్వయములయంచనాలు.

వ్యావసాయిక ఆర్థికములు

క్ర. సం.	సాగు చేయబడు సమస్యలుల వివరములు	పైకాల్యము ఎకరములలో		పంట		ఎరువు బండ్లు	విత్తన లక్షా లలో	ఫలసాయము		ఫలసాయపు విలువ రూ.	ఉత్పత్తి ప్రియును రు.
		మొత్తము	ఇతర సమస్యము మొత్తము	ప. జ.	మ. అ/కి			ధాన్యము మొదలైనవి	గడ్డి మొదలైనవి		
I A	జొన్న + పెనర	3	3}	30	63	87	12	36	27	75	129
B	కోర్ర + ప్రత్తి	2	2}	20	40	64	8	24	6	7½	176
C	గంటె	1	1}	9	19	25	400 గా	12	6	24	86
II A	చిన్నట్ల ఉలవ	3	3}	21	39	224	12 పెం	16	6	9	39
B	పెనర	2	2}	14	25	36	6	225	45	60	20
C	పిల్లి పెనర	1	1}	5	10	12		48	10	12	152
III A	చిన్నట్ల వసుంఠా నూపు + గండి	3	3}	12	48	48	1200 గా	24	8	24	65:
								20	6	75 వ. గా.	21
								12	12	12	24
								12	12	15	90
								12	12	30 గం	

1914	1447
	175
	24
	24
	24
1914	1694
220	

పశువులనుండి, పంటనుండి మొత్తపు రాబడి { ఖర్చులు

పశువుల, పనిముట్లు మొ॥ వానిపై పెట్టిన పెట్టుబడిపై తరగన 10 % చొ॥ న రు. 1749 ల పై (9 వ పట్టిక ప్రకారము)

ఎకరము 1 కి రు. 1 చొ॥ న మంటి కోరికన నాపుటకు గట్టు వేతన వగైరా మరమ్మతు ఎకరము 1 కి రు. 1 చొ॥ న భూమి పన్ను

మానునకు రు. 2 చొ॥ న ఇతర సాదర ఖర్చులు

మొత్తపు రాబడి, కర్చు

నికరాదాయము

పెట్టుబడి రు. 6549 ల పై (9 వ పట్టిక ప్రకారము) నికర లాభ శాతము 3.2 (3.2 %)

♦ ఈ కాలమునందు అంతా మాత్రమే యుండుచో నది యన్ని బండ్ల యొక్కని బెలుపున.

400 గా. = 400 గ్రాముల రేక మేకల మంద; 12 పెం॥ = 12 బండ్ల పెంట్.

11 వ పట్టిక — అనుకూలముగు వరపాతముల చోటనున్న 15 యేకముల ఎత్తినేల కమతము నుండి లభింపగల రాబడి, సాగు ఖర్చుల అంచనాలను సూచించు పట్టిక

సాగు చేయబడు పంటలు	విస్తీర్ణము ఎకరములు	పాట		ఎకరముల విస్తీర్ణము	ఫలసాయము		ఫల సాయపు విలువ	ఉత్పత్తి
		ప. జ	మ		గింజలు, ఇతర ప్రధాన ద్రవ్యములు	గడ్డి, దంటు వగైరా		
సాగు చేయబడు పంటలు	విస్తీర్ణము ఎకరములు	ప. జ	మ	ఎకరముల విస్తీర్ణము	గింజలు, ఇతర ప్రధాన ద్రవ్యములు	గడ్డి, దంటు వగైరా	ఫల సాయపు విలువ	ఉత్పత్తి
I	కంటె	33.0	66.0	105	15 బండ్లు	75	162	126
	విస్తీర్ణము చొడి	3.0	6.0	9.0	300 గా.	60	144	137
II A	బొబ్బిర	1	3	6	15 బండ్లు	9	39	58
	కంటె	1	10	22	12 చం.	35	93	21
	మొత్తము (మొత్తము)	2	13	29	8	25	13	56
B	మొత్తము	1	10	22	8	16 బండ్లు	51	56
	కంటె	1	2	4	3	6 బండ్లు	28	56
	మొత్తము	1	4	18	8	12 బండ్లు	23	56

పను పోషణ :— 1 జత మధ్యమస్తైజా దుక్కి లెక్క

1 మధ్యమస్తైజా అవు

1 దూడ (3-14 నెలల వయసు)

" (17-28 ")

" (32-43 ")

91	148 కోజాల పాటు 16 బండ యెరువు 2000 పొ. పాలు	222 16 200	207
183	8 బండ యెరువు	8	139
46	1 బండి యెరువు	1	67
46	3 బండ యెరువు	3	88
46	6 " "	6	92
412	1 దూడ అమ్మకం	260	

పశువులనుండియు, సస్యములనుండియు మొత్తపు రాబడి, కర్ష

జరిపాణత లేక మూల్యహీనత 100 కి 10 వంతుల హొన పశువులు, పనిముట్లు వస్త్రాల మూల్యము రు. 1478 ల పై (9 వ పట్టిక ప్రకారము) గట్టు వస్త్రాలు మరమ్మత్తు చేయబడు ఎకరమునకు రు. 1/- హొన పన్నులు - ఎకరము 1 కి రు. 2/- హొన వాడరు కర్షులు నెలకు రు. 2/- హొన		706 1680	593 1195
మొత్తపు రాబడి, కర్ష నికర లాభము	1680		148 15 30 24

పెట్టుబడి రు. 8228 ల పై నికర లాభపు శాతము 3.4

గ్ర వెనుకటి పట్టిక యందలి పరా చూడుడు. 32 స్థ = 1 పోనుల స్ఫురత్కంపామజవిదను నొ సగు యెనుకల పొడి లేక అధిస్థాపకము, లేక యితర స్ఫురపు పెరువు. 15 ప.మ.వి. = 15 పోనుల జనుము మొదలగుపచ్చి యెరువునగులు.

12 ప పట్టిక — చెరువులు, వాగులు మొదలయిన అనిశ్చయమగు నీటి వసతిగల 10 ఎకరముల
 ఒంటికారు మాగాణి కమితము ఆదాయ వ్యయముల కంచనాలు.

వ్యవసాయక ఊరికములు

తెలివి కలిగియున్న వ్యక్తి	సాగు చేయబడు సవ్యములు వస్త్రాదా వివరములు	వినియోగము ఎకరములు		సాటు		ఎరువు + విత్తులు బండ్లు	సంసారుము			సంసారుము ఫలము	వ్యయము
		అదిగి	అదిగి	ప. జ.	మ. అ/పి		భౌస్యం	మొగి	మొగి		
		అదిగి	అదిగి	ప. జ.	మ. అ/పి		మొగి	మొగి	మొగి	మొగి	మొగి
A, B, C	వరి	9		90	252	270	270	225	360	873	459
A	గంటె (వరికి ముందు పువార పంట)		4	44	88	140	ప. గొ. + 145 పాస్స	44	100	216	168
	వరి తరువాత జనుము (మేతకు)		1		5	10	40		20	25	10
	" పెసర		2	2	6	18	32	6	8	38	14
	" మినుము		1	1	3	9	16	3	4	19	7
B	వరి తరువాత నూపు		4	24	44	36	20	20	40	128	
	నూపుతో కలిపిన నీలి (గొట్ట కొరకు)		2		18		16		200 ప. గొ.	34	106
	నూపుతో కలిపిన ప్రత్తి		2		8	36	16	5	150 ప. గొ.	65	

C	II A	II B	III
సరి అకమర్శకుగాను దున్ని వడలివనుకు- గటైగడిరిలోయటకు పచ్చిక బయలు పశువులసాల వగైరాల దొడ్డి	10	161 424 540	36 400 గా 270మ.ప.లో 144 పొ. ప్చు
	1	21	125 పచ్చిక 63 పచ్చిక
	1	42	21
	1	1461	769
కాలమాన కైపరీకృతుల వలన గలది నష్టములకు బహుమతి 10% నా		146	
		1315	
పశువులపోషణ — ఒక జత మధ్యమ పైజా ఎడు	91	161 లోజులవాటు 16 బండ్ల ఎరువు 2000 పోసుల పాలు	210
ఒక మధ్యమ పైజా అవు	183	8 బండ్ల ఎరువు 1 బండ్ల ఎరువు 6 బల్ల ఎరువు 2 గిర్రు అమ్మకం 12 బల్ల ఎరువు	139
13 - 14 మాసములు వయస్సు గల 1 దూడ	46		67
17 - 28	91		176
32 - 43	91		184
	502		776

పశువుల మౌనము, సస్యముల మౌనము మొత్తపు ఆదాయము, కర్షక పశువులు, పనిముట్లు మొ॥ వానిపై పెట్టిన పెట్టుబడి రు. 1581 ల పై (9 వ పట్టిక ప్రకారము) మూల్యహీనతకు వివరములు (10 % వో॥) గట్టు, భూమి మరమ్మతు (ఎకరము 1 కి రు. 1 వో॥) పశువు ఎకరము 1 కి రు. 6 ల వో॥ న మానమునకు రు. 2/- వో॥ న ఇతర సాదరు ఖర్చులు మొత్తము నికరాదాయము	2300	1545
	2300	158
	503	10
		60
		24
	2300	1797
పెట్టుబడి రూ. 13581 ల పై (9 వ పట్టిక ప్రకారము) లాభి శాతము.		3.7%

+ 10, 11 పట్టికల క్రింద చరాలను చూడుడు. 270 ప. రూ. = 270 రైలు మణుగుల పట్టికొట్ట.

13 వ పట్టిక.

రెండు పరిపంటలకు నీరు లభించు గోదావరి డెల్టాలోని
5 ఎకరముల మాగాణి క మతపు ఆదాయ వ్యయముల యంచనాలు

(9)

క్ర.సం.	సాగు చేయబడు పంటలు	విస్తీర్ణము ఎకరములలో		పంటలు		ఎరువు రు. మ.	విత్తులు పాను లలో	ఫలసాయము		ఫల సాయపు విలువ వ్యయము రు.
		అ.గి.కె.సె.రె.సి.	కె.గి.కె.సె.రె.సి.	ప. జ. మ.	అ.గి.కె.సె.రె.సి.			ధాన్యం మొదలై నవి రు. మ.	గడ్డి మొదలై నవి రు. మ.	
I	వరి - మొదటి పంట	4		48	128	116	80	128	200	656
A	జనుమ (పచ్చియెరువుకు) వరి - రెండవ పంట	1	1	10	33	36	20	25	32	5 88
B	పెసర	1	1	3	9		12	3	4	19
C	మినుము	1	1	2	5		6	1	2	10
D	జనుమ - పశువులమేకకు పిల్లిపెసర (మేకకు, పచ్చియెరువుకు) మాపు + నలి	1	1	3	8		20	10	50	13 25
		1	1	4	5		2	2	5	16
				6	6		4		125	21

పరిశీలన ప్రకారము

65

సాగు చేయబడు నవ్వములు పత్తరా వికరములు	విస్తీర్ణము ఎకరములలో		పంట		ఎరువు ర బండ్లు పొను లతో	ఫలసాయము		ఫల సాయపు మొద కు.	ఉత్పత్తి వ్యయము కు.
	అగ్రి కి క్రొ గె కి ౧౨	కి ౧౩ కి ౧౪ కి ౧౫	ప. జ. మ. అ/సి.	1 30 3		భాగ్యము మొలి వి రై. మ.	125 పింకల		
E ఆరటి - (ఒక మొక్క- కోటకు, రెండు కార్చి కోటలకు సగటు)	1	1	1	30	3	45 పా. న. పింకల	64	136	59
చారకు - (ఒక మొక్క- కోటకు, ఒక కార్చి కోటకు సగటు)	1	1	13	62	25	23 పా. న. మ. చారు 6 పా. స్థ. చెల్లు	250 రై. మ. చారకు	188	104
పంటలేనపుడు పాలము పైపేళు, గట్టగడ్డి పసుపుల కొద్ది, నారదుళ్ళ కోనేరు	1				13			21	3
మొత్తం	5		78	277	225	7		1198	480
						140 రై. మ. ప. కొ. 78 పా. న. 102 పా. స్థ.			
									కాల తెలిపరీక్షములవలన గల్గెడి నష్టములకు మినహాయింపు 5 %
									60

చతురస్రము :- 1 జత మధ్యమనైజ ఎడమ

1 ఆవు మధ్యమనైజ

91	78 కోజుల పాలు	1138	480
193	16 బండ యెరువు	117	184
	2000 పొ. పాలు	200	139
	8 బండ యెరువు	8	

ర 10, 11, 12 పట్టికలక్రింది వర్గాలను చూడుడు. 10 న. = 10 పౌనుల నక్షత్రని నొసగు వేరు సెనెక్ పిండి, ఆమెనియా
 కంఠకిరము మొదలగు ఉష్ణోగ్రతపు నక్షత్రని యెరువు.

+ పిలకలు తొలిసంవత్సరమే నాటబడును. ఇందులకు 207 పిలకలు పట్టును. ఈసంఖ్యలలో చచ్చినవాటిని ధర్మచేయుటకు
 వలయు పిలకలు కూడ చేయవచ్చు.

స్ర ఈకమతమునకు కొంచె మించు మించు సంవత్సరము పొడవునను నీరు లభించును గాన ఇందు ఎడకు బదులు దున్నలను
 పాటుపసుపులుగ నుపయోగింప వీలగును. ఆవునకుబదులు గోడెను మేపులొ కొంచెము హెచ్చుపాలు లభించుటయే కాక
 వానినండి హెచ్చు నేయి దిగుబడి యగును. ప్రలేదిసమును యీ దున్నలను, గోడెయు నాదుమల్లకుగాను క్రవ్వబడిన
 కోనేటి నీటిలో కొంతనీ పుండుటకు వీలగును.

నికర లాభము పెట్టుబడి రు. 11343 (9 వ పట్టిక ప్రకారము) ల పై కొత్తముగ లెక్క గట్టగా 3.9%

14 వ పట్టిక — 5 యేకరముల విస్తీర్ణము గల నూతియారాధారపు తోటనల కమతపు ఆదాయ వ్యయముల అంచనా.

విశేషములు	సాగు చేయబడు సవ్యముల వస్త్రా	విస్తీర్ణము ఎకరములు		పంట		ఎరువులు & విత్తులు	ఫలసాయము		ఫల సాయపు విలువ ర.	ఉత్పత్తి వ్యయము ర.	
		విస్తీర్ణము	విస్తీర్ణము	ప. జ.	మ.		గింజలు, ఇ. తర ప్రధాన ద్రవ్యములు	గింజలు, ఇ. తర ప్రధాన ద్రవ్యములు			
I A, B	కోడి - నీరు పెట్టి	1		17	41	49	6	25	45	118	75
A	పిమ్మట పెసర.		1	6	7	9	20	4	5	25	16
	హారకాలు (పయర)		1	16	56	22	8	80		160	90
B	జొన్న-మేతక (పయర)		1	16	33	10	8		160	64	53
	గంట		1	6	11	18	3	7	20	38	22
II A	పిమ్మట హారకాలు (శీతకారు)		1	10	30	37	8	50		150	56
	పిమ్మట తోడి-నీరు పెట్టి		1	10	23	25	3	12	25	59	38
	హారకాలు-(వొలకరి)		1	5	7	17	4	45		90	22
	పిమ్మట మినుము (శీతకారు)		1	3	4	5		2	2	13	8
B	పిమ్మట తోడి (నీరు పెట్టి)		1	10	23	25	3	12	25	59	38

[illegible]

కాల వైపరీత్యములకు మినహాయింపు ౨%

	1667	851
పశువుల పోషణ :- 1 శత మధ్యమస్థై అడు 91	282	220
16 బండ ఎరువు	16	
2000 పానుల పాలు	200	139
8 బండ ఎరువు	8	
దూడ ఆమ్మశం	70	67
1 బండి ఎరువు	1	
పశువుల పోషణకు వ్యయపు మొత్తము 320	577	426
పశుములనుండియు పశువులనుండియు అవాల్ వ్యయములు.	2244	1277
పశువులు, పనిముట్లు వస్త్రాలనిలవ రు. 1962 లపై (9వ పట్టిక ప్రకారం) 10% నొ.		196
ధూని మరమ్మతు - ఎకరమునకు రు 1/- నొప్పన.		5
పన్నులు - ఎకరము 1 కి. రు 4/- నొప్పన.		20
సాదరు కర్వులు నెలకు రు 2/- నొప్పన		24
మొత్తము.	2244	1522
నికరలాభము.	722	
మొత్తము పెట్టుబడి రు 9462 (9 వ పట్టిక ప్రకారము) లపై లాభకాతము 7.6%		

శ 10. 11, 12, 13 వ పట్టికలందరి వరాలను జూడుడు.

ఈ ప్రకరణము నందలి 10, 11 పట్టికలలో వ్యవహృతములైన మెట్టనేలకమతములయంచనాలలో కృష్ణరేపడికమతమునుండి రు.220/- లును, ఎర్రనేల కమతమునుండి రు. 268/- లును నికరలాభము తేల్చబడెను. పెట్టుబడిమీద శాతములుగ లెక్కగట్టుచో నీ నికరలాభము వరుసగా 3. 2, 3. 4% అగును. 12, 13 పట్టికలలో వ్యవహృతమైన దంపనేల కమతములలో చెరువులు, వాగులు మొదలగు నమ్మకము లేని నీటి వనరు గల 10 యెకరముల కమతమునుండి రు. 503/- లును, రెండు పంటలకు నీరందు 5 యెకరముల డెల్టా కమతము నుండి రు. 444/- లును నికరలాభము తేలెను. పెట్టుబడిమీద శాతముగా లెక్కగట్టుచో నికరలాభ మీ కమతములపై వరుసగా 3. 7, 3. 9% అగును.

పై నాలుగు కమతముల యంచనాలను బట్టి వానినుండి రాదగు నికరలాభపు శాతమున వ్యత్యాసములంతగా గానరావు. అవి 3. 2% మొదలు 3. 9% లోపుగనే యున్నవి. కాని ఆయా కమతమును సాగుచేయు కుటుంబముల కవియొసగు సొమ్మును బట్టి చూచుచో వాని యాదాయవ్యయముల యంచనాలనుండి మెట్టనేల కమతములు వరుసగా రు. 220/-, రు. 268/- లు మాత్రమే సగగా, దంపనేల కమతములు రు. 503/- లు, రు. 444/- ల మొసగునని తేలెను. కుటుంబపు పాటువిలువను వ్యయమునుండి మినహాయించుచో మెట్టనేల కమతముల వలన లభించు కుటుంబాదాయము వరుసగా రు. 520/- రు. 568/- లు మాత్రమేయై, కుటుంబకనిష్ఠ సుఖజీవనమునకు వలయు రు. 500/- లకు కొంచెము హెచ్చుగ నుండును. మాగాణి కమతముల రెంటినుండియు రాదగు కుటుంబాదాయము రు. 803/- లును, రు. 744/- లును అగునని తేలెను. కావున వీనిని సాగుచేయు కుటుంబములించుక హెచ్చుస్థాయిని జీవింపవచ్చును. ఇదికాక మెట్టనేల కమతముల రాబడినుండి కాలవైశరీత్యములకు గాను సగటున నూటికి 20 వంతులు మినహా

యించిన మీదట నికరాదాయము లెక్కగట్ట బడినను, అట్టివేలలు గల ప్రాంతములలో ముఖ్యముగ రాయలసీమ ప్రాంతములందు కొన్ని సంవత్సరములందింతకంటె హెచ్చుపంట నష్టము గలుగుటయు గలదు. ఆ ప్రాంతములందు గత 5, 6, సంవత్సరములలో వరుసగా కొన్ని సంవత్సరములందు వర్షము తగినంత కురియక పోవుట చేతనే ఇట్లు హెచ్చుపంట నష్టము గలుగుచుండెను. ఇందువలన సీటిపాగు దల యొక్క అగత్యము సుబోధకమగు చున్నది. రెండు పంటలకు సీరందు డెల్టానేల కమతము 5 యెకరములు మాత్రమే విస్తీర్ణము గలదైనను, 24 యెకరముల విస్తీర్ణము గల కృష్ణారేవడి కమతము కంటె రు. 224/- ల హెచ్చు కుటుంబాదాయము నెసగ గలుగు చున్నది. ఇక 14 వ పట్టికయందు వ్యవహృతమైన 5 యెకరముల తోటనేల కమతపు ఆదాయవ్యయముల యంచనాలను బట్టి శ్రద్ధతో పనిచేయుకుటుంబమునకు ఈ చిన్న కమతమే రు. 722/- ల నికరలాభమును, రు. 1022/- ల కుటుంబాదాయమును నివ్వవచ్చునని తేలుచున్నది. పెట్టుబడిపై నికరలాభపు శాతమును లెక్కగట్టి చూచిన నిదియు తక్కిన కమతములకంటె చాల హెచ్చుగ (7.6%) నుండునని తేలెను. ఈ కమతమునకు వసతియుండుటయే కాక దీని నుండి డెల్టాలోని దంపనేలనుండి కంటె సీరుసులభముగ వడియు చుండుటచే నిందు డెల్టాలోకంటె హెచ్చువిలువ యైన సస్యములను సాగుచేయ వీలగును. కావున సాగుభూమికంతటికిని, సీటి యొనరుల తోపాటు మురుగునీరు సులభముగ వడియు నేర్పాట్లను గూడ జేయుచో, నిప్పటికి సాగులోనికి దేబడిన భూమియే యిప్పటికంటె రెండు మూడు రెట్ల జనాభాకు అన్నవస్తుముల నెసగగలదని యెంచవచ్చును.

ఐ ద వ ప్ర క రణ ము

వివిధ కుటుంబ కమతముల యార్థిక పరిశీలన

వెనుకటి ప్రకరణమున రెండు మొట్టక మతములకును, రెండు దంప కమతములకును, ఒక తోటకమతమునకును ఆదాయవ్యయములకంచ నాలువేర్వేరు పట్టికలందు జూపబడెను. ప్రకరణాంతమున నాయైదు కమ తములను సాగుచేయు కుటుంబములకు వచ్చు నికరలాభమునను, తమపాటు విలువకూడ కలుపుకొనగా వచ్చు కుటుంబాదాయమునను గల తారతమ్యములు తెలుపబడెను. ఈ తారతమ్యములు సులభ గ్రాహ్యములగుటకును, ఆయా విధముల కమతముల యార్థిక విషయ ముల పరిశీలనయు సులభము గావించుటకును ఆ యైదు కమతములపై మూలవ్యయము, ఆదాయవ్యయములు నికరలాభము మొదలగు వానిని చెలుపు అంకెలొకే పట్టికయందు సంగ్రహించి చూపబడెను.

వెనుకటి ప్రకరణమున లెక్కవేయబడిన కుటుంబాదాయము స్వంతభూమిని రెండుయూనిట్ల కుటుంబపు పాటుతోను, కొంత యితర పాటుతోను కష్టపడి సాగుజేయు కుటుంబమునకు లభించునదై యున్నది. 15 వ పట్టికయందొట్లు లెక్కవేసిన కుటుంబాదాయము కాక భూమిని కౌలుకు తీసికొని రెండు యూనిట్ల సొంతపాటుతో ఆయావిధముల కమతములను సాగుచేయు కర్షకుల కుటుంబాదాయములు కూడ లెక్కవేయబడెను.

పై విషయములు గాక ఆయా కమతముల సాగునకై పెంచ బడు పాటు పశువుల జతకు సంవత్సరమున కెన్ని రోజులు పని యుండునో, కుటుంబపు పాటుతో కలుపుకొనియే కమతమొంతమంది మగవాండ్రకును, ఆడవాండ్రు లేక పిల్లవాండ్రకును పనిగలిగించునో కూడ లెక్కవేసిచూపబడెను.

15 వ పట్టిక

వివిధ కుటుంబ కమితముల మూలవ్యయము, సాంవత్సరిక వ్యయము, రాబడి వగైరాలయందలి తారతమ్యములు.

వివరములు	24 యొక్క మూల కృష్ణ రేపడి కమితము	15 యొక్క మూల యొర్రేపడి కమితము	10 యొక్క మూల పంటదంప కమితము	5 ఎకరముల పంటదంప కమితము	5 యొక్క రమల పంటదంప కమితము (నూతి వసతి గలది)
I మూల వ్యయము					
1 భూమియొక్క యొర్రేపడి నూతులు, ఫలవృక్షములు వగైరాలయొక్క విలువ	ర. 4800	ర. 6750	ర. 12000	ర. 10000	ర. 7500
2 పశువులు, వ్యవసాయ పరికరములు వగైరాల విలువ	ర. 1749	ర. 1478	ర. 1581	ర. 1343	ర. 1962
3 మూల వ్యయము మొత్తము	ర. 6549	ర. 8228	ర. 13581	ర. 11343	ర. 9462
II పశువులు					
1 పాటు పశువుల జత	1 పె. *	1 మ.	1 మ.	1 మ.	1 మ.
2 ఆవు	1 పె.	1 మ.	1 మ.	1 మ.	1 మ.
3 కూడలు	3 పె.	3 మ.	5 మ.	1 మ.	1 మ.
III రాబడి					
1 కుత్సితయగు ఫల సాయపు విలువ కాలమాన పరిస్థితులకు తగ్గింపు	1352 270 (20%)	1217 243 (20%)	1461 146 (10%)	1198 60 (5%)	1755 88 (5%)
2 ఫలపంటుండిరాదగు	ర. 1082	974	1315	1138	1667
3 పశువులనుండి	ర. 832	706	985	412	577

* ఈ సాంకేతికముల వివరములు 3 వ పట్టిక యందు మరలా తెలుపబడెను.

వివరములు	24 యోగముల కృష్ణ శేషము కనుకము	15 యోగముల యోగముల కనుకము	10 యోగముల యోగముల కనుకము	5 ఏకరముల రెండు పంటలు పండు డెల్టా దంప కనుకము	5 యోగముల రెండు పంటలు పండు డెల్టా దంప కనుకము (నూతి రసతి గలది)
----------	------------------------------	-------------------------	-------------------------	---	--

4 మొత్తపు రాబడి	ర. 1914	1680	2300	1550	2244
-----------------	---------	------	------	------	------

IV వ్యయము					
1 సస్యముల సాగునకు పయోగింపబడిన యెరువులు, విత్తులు, వగైరాల యొక్కయు పాటు యొక్కయు విలువ	ర. 766	602	769	480	851
2 పశుపోషణ వ్యయము	ర. 681	593	776	390	426
3 పశువులు పనిముట్లు వగైరాల పైమూల్య ప్రీతి తేక ఆరుగురు దల 10%	ర. 175	148	158	134	196
4 భూమి మరమ్మత్తు, అభివృద్ధి	ర. 24	15	10	5	5
5 పన్నులు	ర. 24	30	60	60	20
6 ఇతర సాదరభర్తు	ర. 24	24	24	24	24

7 మొత్తపు వ్యయము	1694	1412	1797	1106	1522
------------------	------	------	------	------	------

V ఏకరలాభము	ర. 220	268	503	444	722
పెట్టుబడిమీద ఏకరలాభపు శాతము	3.2	3.4	3.7	3.9	7.6
ఏకరము 1 కిలాభము (రూపాయలు, అనాలు)	ర. 9-2-0	ర. 17-14	ర. 50-5	ర. 88-12	ర. 144-6

పై పట్టికయందు లెక్కవేసి చూపబడిన యంకెలు తెలుపు వివిధాంశములను గురించి యీ క్రింద కొంత విపులముగ చర్చింపబడును.

I. మూలవ్యయము :— ఇంగు జేరు రెండంశములందును భూమి విలువే ముఖ్యమైనది. కమతపు భూమి యజమానికే వంశపారంపర్యావచ్చి యుండుచో దాని విలువను అజబాజు భూముల విలువను బట్టి లెక్కగట్టవలెను. కొనిన భూమి యగుచో నా సొమ్మునే భూమి విలువగ దీసి కొనదగును. పట్టికయందు వ్యవహృతమైన భూమి విలువ స్వభావ భేదములననుసరించి ఎ 1 కి రు. 200 మొదలు రు. 2,000 వరకు ఉండుట గమనింప దగును.

మూలవ్యయమున జేరు రెండవ యంశము అనగా పశువులు, పనిముట్లు వగైరాలపై వి. స కమతముల పెట్టుబడి యంచనాల మొత్తమునందు భూమి విలువయందు వలె హెచ్చువ్యత్యాసము లేక పోయినను ఎ 1 కి రు. 73 లు మొదలు రు. 372 ల వరకుండెను. మొత్తముపెట్టుబడియు ఎ 1 కి రు. 273 మొదలు రు. 2260 ల వరకుండెను. ఆయా కమతముల పెట్టుబడి మొత్తమున నింతగా వ్యత్యాసములుండుట చేతనే, మెట్ట, మాగాణి కమతములనుండి వచ్చునని యంచనావేయబడిన నికరలాభమున (V వ అంశము చూడుడు) కాననగు వ్యత్యాసము నికరలాభపు శాతమున గానరావు.

II. ఆయాకమతములందలి పశువులు :— అన్ని కమతములును కుటుంబకమతములే అనగా నెక్కుక సశువుల జతచేత సాగు చేయబడుచు ఒక్కొక్క కుటుంబము ననిచేసి జీవించువలగునవి కావున నన్నిటియందును ఒక్కొక్క జత దుక్కిసశువుల యంచనాలో జేర్పబడెను. ఒక కృష్ణరేవడి కమతమున దప్ప లెక్కినవానిపై నీ దుక్కిసశువులును మధ్యమసైజు గలవి (అనగా ఒక్కొక్క యెద్దు సుమారు 800 పౌనుల బరువుగలవి) యైయుండదగును. కృష్ణరేవడి నేలయందలి

సాగుభూమి ఏటేట కొంతభాగమును 4, 5 సంవత్సరముల కొకసారి 'పెద్దమడక' లేక 'పెద్ద యినుపనాగటి'చే లోతుగ దున్నవలసియుండుటచే నీ కమతవు దుక్కి పశువులు పెద్దసైజువిగ నుండవలసియుండును. ఇట్టి పెద్దనాగటిని లాగుటకు ఒకేసారి 2-4 జతల పశువులు అవసరమగుటచే అట్టి దుక్కికి ఇరుగు పొరుగు కమతముల యజమానులు సహకరించి పని చేయుచుందురు.

పాడికొరకు పెంచబడు ఆవులు కూడ కమతమున కొక్కటి చొప్పున మాత్రమే యుండదగునని యంచనా వేయబడెను. ఈయావుకూడ ఆ కమతవుపైజుదే యగుచో దానిదూడలనే పెంచి కమతమున నుపయోగింప వీలగును. 13 వ పట్టిక క్రింద షరాలో దెలుపబడిన డెల్టా కమతములపై మాత్రము ఎడ్లకు, ఆవుకు బదులు దున్నలను, కేదెను నుంచుకొన వీలగును.

ఆయా కమతములపై బెంచదగిన దూడల సంఖ్యయందు కొంతవ్యత్యాసము చూపబడెను. రెండు మెట్టనేల కమతములందును, పాడియావుతో నుండు లేగదూడకాక మరిరెండు దూడలను గూడ పెంచ వీలగును. వీనివయసును గురించి ఆ కమతములకు సంబంధించిన 10, 11 వ పట్టిక యందలి షరాలో దెలుపబడెను. ఈదూడలను $3\frac{1}{2}$ సంవత్సరముల వయస్సు వచ్చువరకు బెంచి విక్రయింపవచ్చును. కమతమునకవసరమగు వానిని అనగా అందలి యెడ్లుగాని, ఆవుగాని ముసలివియగుచో వానికి బదులుగ నుంచుకొనదగు వాని నుంచుకొనవచ్చును. ఒంటి వరిపంట నెసగు పదియేకరముల మాగాణి భూమిపై లేగదూడ గాక మరి నాలుగు దూడలను పెంచవీలగునని యంచనా వేయబడెను. ఈకమతమున తరుణమున దుక్కి, దమ్ము వగైరాపనులను జేయగలుగుట కొక యెడ్లజతకుదోడు పెంచబడు గిత్తలలో పెద్దవానిని (సుమారు $2\frac{1}{2}$ సం॥ వయసుమీరిన వానిని) అప్పుడప్పుడు ఆ పనులకుపయోగించు కొనుచు బాగుగ పనినేర్చిన వెనుక విక్రయించవచ్చును.

III. రాబడి :- ఆయా కమతములందు సాగుజేయబడు సస్యములనుండి వచ్చు ఫలసాయపు విలువనుండి కాలమానాది వైపరీత్యములవలన నప్పుడప్పుడు గలుగుచుండు నష్టములకై వర్షాధారపు కమతముల విషయమున నూటికి 20 వంతులు మినహాయింపబడగా ఒకే వరిపంటకు నీరందు మాగాణి కమతము విషయమున 10% మాత్రమును, రెండుపంటలకును నీరు లభించు డెల్టాదంపక కమతము విషయమునను, నూతినుండి సంవత్సరము పొడవునను నీరు లభించు తోట కమతము విషయమునను 5% మాత్రమును మినహాయింపబడెను. ఇట్లు మినహాయింపబడగా మిగులుపంట విలువకు పశువులపాటు, పాలు వగైరాల మూలమున రాదగు సొమ్మును జేర్చి కమతపు మొత్తపు రాబడిగా యంచనా వేయబడెను.

IV. వ్యయము :- కమతపు వ్యయము సంచనావేయుటలో పశువుల యొక్కయు, మనుష్యుల యొక్కయు పాటును, ఎరువులు, విత్తులు వగైరాల ఖరీదును, పశు పోషణకగు వ్యయమును గాక మరినాల్గు బాపతుల వ్యయము జేర్చబడెను. ఇందొకటి పశువులు, పనిముట్లు వగైరాల మూల్యమునందలి తగ్గుదలకు సంబంధించినది. సామాన్యముగ దుక్కిలెడ్లు పది సంవత్సరములు పని జేయగలవు. ఆవును, సుమారు అంతకాలముననే 7,8 యీతలీనును. కావున వీనిని పదేండ్లకొకసారి మార్చవలసి యుండును. కొన్ని పనిముట్లు 3,4 సంవత్సరములే పనిజేయును; కొన్ని 15, 20 సంవత్సరములు మన్నును. ఈ పనిముట్ల నప్పుడప్పుడు మరమ్మత్తు చేయుచు బాగుగ నరిగిపోయినపుడు క్రొత్తవి కొనవలసియుండును. కావున సగటున పదేండ్లకొకసారి మార్చుటకును, పనిముట్లు వగైరాల మరమ్మత్తు, లేక క్రొత్తవాని కొనుబడికిని వాని మూల్యమున పదవవంతు కమతపు సాంవత్సరిక వ్యయమునందు జేర్చబడెను.

ఇట్లే యేటేటగాని, కొన్ని సంవత్సరముల కొకసారిగాని కమతపు భూమికిచేయు మరమ్మత్తు లేక అభివృద్ధి పనులకుగాను, సగటున

ఏటేట యెకరమున కొక రూపాయి చొప్పున వ్యయమునందు జేర్చబడెను. ఇట్టి పనులలో ముఖ్యమైనది గట్టనెగవేసి బలపరుచుట. మెట్టనేల కమతములం దీ గట్లమూలమునను, పొరలు నీటికాల్వల మూలమునను వర్షముచే నేల వైభాగమునుండి మృదువైన మన్ను కొట్టుకొని పోకుండ కాపాడుట చాల యావశ్యకమగు పని. ఈ విషయమై వ్యవసాయశాస్త్రము మొదటి సంపుటము నందును, పశుగ్రాసములు, పచ్చియెరువులు, ఎంటచెరుకు వగైరా జాతులను గురించిన సంపుటమునను విపులముగ దెలుపబడెను. భూమిపన్ను వ్యయమునందు జేర్చవలసిన మరియొక ఖర్చు. ఇది యిందు వ్యవహారముగ నైదు కమతముల విషయమునను ఎ 1 కి రు. 2 లు మొదలు రు. 12 ల వరకున్నది.

కుండలు, కావళ్లు, త్రాళ్లు వగైరా సాదరు ఖర్చుకుగాను నలకు రు. 2 లు చొప్పున అన్నికమతముల వ్యయమునకు జేర్చబడెను.

V. నికరలాభము :- పైని III వ యంశము క్రింద తేల్చబడిన మొత్తపు రాబడిలో VI వ యంశమున జేర్చబడిన యారువిధముల వ్యయపు మొత్తమును తీసివేయగా మిగులునది నికరలాభము. ఈ నికర లాభమును, I వ యంశముగా యంచనా వేయబడిన మూల వ్యయముపై శాతముగ గూడ లెక్క వేయబడెను. నికరలాభపు శాతము ఏయే కమతము విషయమున నెట్లుండునో వెనుకటి ప్రకరణాంతమున గొంతవిపులముగ జర్చింపబడెను. ఈనికరలాభము ఆయా కమతముల విషయమున ఎ 1 కి సుమారు రు. 9 లు మొదలు రు. 144 ల వరకుండునని ఈయంచనాల వలన దేలెను.

VI. స్వంత కమతపు సేవ్యదారుని కుటుంబాదాయము :- ఈయంశముక్రింద ఆయాకమతముల సేవ్యదారులకు లభించు కుటుంబాదాయము ఏదుగురు వయస్కులకు సమమగు వ్యక్తులుగల యేక

కుటుంబమున ఒక్కొక్క వయస్కునికి నుమారు రు. 100 మొదలు రు. 200 లు వరకుండునని లెక్క తేల్చబడెను. 8వ పట్టికలో లెక్క వేయబడిన కుటుంబజీవిత వ్యయపుటంచనా ప్రకారము నెక్కొక్క వయస్కునికి అధమము రు. 100 లుండవలసియుండును. ఈక సీస జీవనస్థాయిపై నిందు వ్యవహృతములైన విడుకమతములలోను మొట్ట కమతములు రెండును ఎరుసగా 5.2, 5.8 వయస్కులను, పోషిం పగా దంపకమతములు 8.0, 7.4 వయస్కులను, తోటకమతము 10.2 వయస్కులను పోషింపగలవని లెక్క చేతను.

VII. కౌలుదారునికి కుటుంబాదాయము :- ఇతరుల భూమిని కౌలుకు దీసికొనుచో స్వంతదారునికి చెల్లించదగిన శిస్తునుగురించి ప్రభుత్వము శాసింపవలెనని చాలమంది కౌలుదారులును, వారిత రపున వ్యవహరించు రాచకీయ నాయకులును కోరుచున్నారు. కాని స్వంతదారునికి జెందవలసిన భాగమితయని తేల్చుట చాల కష్టమైన పని. ఇటీవల చెన్నరొప్ప) ప్రభుత్వము తాత్కాలికముగ నెక నిర్ణ యమును గావించి కొన్నిచోట్ల నమలులోపెట్టి పరీక్షించుచున్నారు. భిన్నభిన్న పరిస్థితులందు స్వంతదారుకు జెందవలసిన ఫలనాయ భాగము లేక శిస్తుప్రమాణమును నిర్ణయించుటకు పైయంచనాలు కొంతవరకు తోడ్పడును. ఆయాకమతములనుండి వానియజమానికి పై విధమున Vవ యంశమున లెక్క చేల్చబడిన నికర రాబడిలో సగము యజమానికిని, సగము కౌలుదారుకును జెందుట ఉభయులకును న్యాయముగ నుండునని జెప్పవచ్చును. తోటకమతముల విషయ మున మాత్రము భూమియజమానికి 3 వ భాగమును కౌలుదారునకు సామాన్యముగ శి వ భాగమును జెందుట న్యాయముగ నుండును. ఏలయన నిట్టికమతములందు వచ్చు హెచ్చులాభము చాలవరకు కౌలుదారు చేసిన తీవ్రకృషివలన లభించునదే గాని భూమియొక్క శ్రేష్ఠతనుబట్టిమాత్రమే వచ్చునదికాదు. ఇట్లు కౌలుదారు నికర లాభములో చెరిసగము భూమి కామందుకు శిస్తుగా నివ్వగా మిగులు

నికరలాభభాగమునకు, అతని కుటుంబపుపాటు రెండు యూనిట్ల విలువ
రు. 300 లను జేర్చుచో నాతని కుటుంబాదాయము పట్టికలో
VII వ యంశమున దెలుపబడినట్లు మెట్టక మతములు రెంటినుండియు
వరుసగా రు. 410 లును, రు. 434 లును ఉండును. ఇది వయస్సుని
1 కి రు. 100 లు చొప్పున జీవనస్థాయికించుకొరవడును. కుటుంబ
మందలి వ్యక్తులు ఇతరపనులకు జేసి మరికొంత సొమ్మును సంపాదిం
చినగాని చాలదు. దంపనేల కమతములను సేవ్యము చేయు కౌలు
దారుల కుటుంబాదాయము వరుసగా రు. 552 లు, రు. 522 లుం
డును. ఇదివారల కుటుంబ కనీస సుఖజీవనమునకు సరిపోవును. తోట
భూమి కౌలుదారుని నికరలాభములో $\frac{1}{3}$ వ భాగమును భూమియజ
మానికి శిస్తుగా నివ్వగ, అతనికుటుంబము తక్కిననాల్గు కమత
ముల కౌలుదారుల కంటె హెచ్చుస్థాయిని జీవించుటకు తగినట్లు
రు. 781 ల కుటుంబాదాయము లభించును.

పైన తెలుపబడినట్లు లెక్క గట్టుచో మెట్ట కమతముల
భూముల కామందులకు శిస్తుగా రు. 110, రు. 134 లును, దంపనేల
కమతముల కామందులకు వరుసగా, రు. 252, రు. 222 లు వచ్చును.
తోటభూమి కమతపు స్వంతదారునకు రు. 241 లు వచ్చును. ౧
ఆయాకమతముల కామందులును కుటుంబమందలి యితరవ్యక్తులును
తమకువచ్చు శిస్తుకుతోడు ఇతర వృత్తుల ననలంబించి తమసుఖజీవన
మునకు తగినంతసొమ్మును గడింపవలసి యుండును. అధమము కౌలు
దారు సేవ్యమునకు వినియోగించు రెండు యూనిట్లపాటు విలువ
రు. 300 ల నైనను నిట్లు అదనముగ సంపాదింపలేకపోవుచో అట్టి
కుటుంబముల జీవితము ఆ కౌలుదారుల కుటుంబముల కంటెను
తక్కువ స్థాయిని జీవించవలసి వచ్చును. కావున కమతపు యజమాని

౧ ఈ శిస్తు రెండు మెట్టనేల కమతముల విషయమున ఎ 1 కి రు. 4-9-0 లు,
రు. 9-0-0 లు దంపకమతములు రెంటివిషయమునను రు. 25-3-0, రు. 44-6-0లును
తోటనేల కమతమునండి రు. 48-3-0 లును అగును.

కుటుంబమందలి యితరవ్యక్తులును తమ కమతములను స్వయముగా సాగుచేసికొనుటవలన వచ్చురాబడి కంటె ఇతరత్రా హెచ్చు ఆదాయమును సంపాదించగలిగినపుడే తమ భూములను కౌలుకివ్వదగును. పొలమునందుగాని, ఇతరత్రాగాని సనిజేయక భూమి శిస్తుపైననే జీవనముజేయవలెనన్న అట్టి కుటుంబము 4, 5 కమతములకు సరిపడు మెట్టభూమిని, ఇతర భూములగుచో రెండు కమతముల భూమిని కలిగియుండవలెను.

తమస్వంత పాటునువినియోగించకుండ పాలికాపులనుబెట్టుకొని సాగుచేయు కర్షకులు కొందరుగలరు. మెట్టనేల కమతముల నిట్లు సేవ్యము చేయుచో కౌలుకిచ్చిన లభించునంత లాభమైననురాదు. తక్కిన కమతముల నుండియైనను కుటుంబపోషణకు తగినంతలాభముండదు. కౌలుదారులలో కూడ నరుదుగ తాముపాటుపడక పాలికాపులతో భూమిని సాగుజేయువారు గలరు. పాలికాపులను బెట్టి సేవ్యము చేయు నీ రెండువిధముల కర్షకులును హెచ్చు లాభము నొసగు కొన్ని ప్రత్యేక సస్యములను తగినంత విస్తీర్ణముపై సాగుచేసి నగాని యిట్టి సాగు కిట్టుబాటుగ నుండదు.

కౌలుదారు చెల్లింపవలసిన శిస్తు పైవిధమున నికరలాభమున సగమువంతునకు పరిమితముజేయుచో కమతపుభూమి విలువపైన శిస్తు 2% కు మించకపోవుటచే ఇతర వృత్తుల లేక వ్యాపారము వలన నార్జించు కర్షకేతరులు భూములకు హెచ్చుధరలను పెట్టి కొనుటయు తగ్గును. క్రమముగ భూమి వ్యవసాయదారుల చేతనుండి వ్యవసాయేతరుల చేతులలోనికి బోవుట మానును. ఈవిధముగను, శ్రీవి నోబా భావేగారి భూదానయజ్ఞోద్యమము మూలమునను ఇప్పుడు భూమిలేని, లేక మిగులతక్కువభూమిగల కర్షక కుటుంబములలో చాలమందికి ప్రభుత్వము ప్రత్యేక చర్యలను దీసికొన నవసరములేకయే కొంతభూమి లభించును.

VIII- కమతముల సాగునకు వలయుపాటు :- ఒకే వరిపంట పండు పది యెకరముల దంపనేల కమతవు సేవ్యమునకు 8.15 యూనిట్ల మనుష్యుల పాటు కావలసియుండునని యంచనా తేలెను. ఐదెకరముల తోటనేల కమతమునకు 2.94 యూనిట్ల పాటు కావలసి యుండును. ఈ రెండు కమతముల కుటుంబములును రెండేసి యూనిట్ల స్వంతపాటును వినియోగింపగా తక్కిన 1.15, 0.94 యూనిట్ల పాటునకును రోజు కూలీలను బెట్టుకొనవలసి యుండును. రెండు మొట్టనేల కమతములందునుగూడ నిట్లు 0.81, 0.58 యూనిట్ల అదనపు పాటునకు రోజు కూలీలను బెట్టవలసియుండును. ఐదెకరముల డెల్టా దంప కమతమున మొత్తపుపాటు 1.85 యూనిట్లు మాత్రమే యైనను, వరినాటు, కోత వగైరాల కొన్ని పనులకు కూలీలను బెట్టక తప్పదు. అందువలన సేవ్యదారు కుటుంబమునకు ఇతర కమతము లందువలె రెండు యూనిట్ల పాటునైనను వినియోగింప వీలుండదు. కావున వీరు తీరిక కాలము నితరత్రా వినియోగించి కొంత యదనపు సొమ్మును గడించనిచో కుటుంబాదాయము కొంత తగ్గును. ఐనను, కనీసస్థాయి జీవితమునకు కావలసిన రు. 500 లకు తగ్గదు.

రెండు మొట్టనేల కమతములందును, ఒకే వరిపంట పండు దంప కమతమునందును గల దుక్కి పశువుల జతకు సంవత్సరమునకు సుమారు 150-160 రోజులు పని యుండును. తోట నేల కమతము లందు నూతులనుండి నీరు తోడవలసియుండుటచే మరికొన్ని రోజులు పని యదనముగా నుండును. డెల్టా దంప కమతములందలి పశువుల జతకు సాలుకు సుమారు 75-80 రోజుల కంటె హెచ్చుపని యుం డదు. కావున నీ జతను కొంతకాలము బండిని అద్దెకు తోలుకొని కొంతసొమ్మును గడించినగాని వాని పోషణకగు కర్చు కూడిరాదు. తీరిక కాలమున తక్కిన కమతముల సేవ్యదారులును నిట్లు చేసి కొంత సొమ్మును గడించుకొని జీవనస్థాయిని పెంచుకొనవచ్చును.

ఇంతవరకు జరిగిన పరిశీలనయు, తేల్చబడిన సారాంశములును ఒక జత పశువులకును, ఒక కుటుంబపు పాటునకును తగియుండు ఆయా భూముల కనిష్ఠ విస్తీర్ణము గలిగిన కమతములకు సంబంధించి నవి మాత్రమే యైయున్నవి. కాని యీ దేశమున ననేక కమతము లింతకంటె చిన్నవియై యున్నవి. ఇందు కొన్ని ఆయా నేలలందలి కుటుంబ కమతముల కుండవలసిన విస్తీర్ణమున నాలవ వంతైనను నుండవు. ఒక యెకరపు విస్తీర్ణమైనను లేనివికూడ లేకపోలేదు. ఇట్టి కమతములసాగు పైన తెలుపబడిన విధమున ఆర్థిక దృష్టితో పరిశీలించిన లాభమనునది యుండనే యుండదు. ఐనను నిట్లు కనిష్ఠ విస్తీర్ణమైనను లేక కర్షకులుకూడ తగినంత పనిలేకపోయినను ఒక జత పాటు పశు లను మేపుచు సేద్యము చేసికోనుచు తామును, తమ పశువులును కమతమున పని లేనపుడు కూలిపనికి పోవుటవలననూ తమ బండిని అద్దెకు ద్రిప్పుచుండుటవలననూ కొంత సొమ్మును సంపాదించుకొనుచు జీవనము నెట్లో గడుపుకొనుచుండురు. మిగుల తక్కువ విస్తీర్ణమేగల కుటుంబములు పాటు పశువులు లేకుండగనే, ఇతరుల పశువులను బాడుగకుగాని, వారలకు బలితేనపుడు ఉచితముగగాని తీసికొని హడావిడిగా సాగుచేసి, విత్తి లేక నాటి, చేను వండినపుడు కోసి కొందురు. ఇట్టివారి కీపని ప్రధానజీవనోపాధికి ఉపవృత్తిగ మాత్రమే యుండును. ఈ పనియందు వారలకు శ్రద్ధయు తక్కువగా నుండుటచే నిట్టి భూముల పంటయు తక్కువగా నుండును.

పెక్కు కర్షకులిట్లాక జత పశువుల పాటునకైనను చాలనంత స్వల్ప విస్తీర్ణములను సాగుచేయుచుండ, కొందరి కమతములు హెచ్చు విస్తీర్ణములు కలిగి రెండు మూడు జతలచే గాని యింకను హెచ్చు జతలచేగాని సాగు చేయబడుచున్నవి. ఇట్టి పెద్దకమతములు గలవారు కమతపు సేవ్యమునకు కుటుంబపు పాటు చాలకపోవుటచే అందలి వ్యవసాయపు బనులను చాలవరకు పాలికాపుల లేక రోజు కూలీల మూలముననే జరుపుకొనవలసి యుండును. కావున నాపనులు

స్వంతదాగులే చాలవర కన్ని పనులను జేసికొను కుటుంబ కమలము లందంత సమర్థతతోను పొదుపుగను జరుగవు. అందుచే ఏ 1కి పండు పంట తగును.

కావున నిపుడు ప్రభుత్వము తలపెట్టిన భూమి సంస్కరణ విధానమున ఏ గ్రామమున కా గ్రామమున అందలి పెద్ద చిన్న కమలము లన్నిటిని జేర్చి ఒక్కొక్క కుటుంబము ఒక జత పశువులతో సాగుచేసి జీవితమును సుఖముగ గడుప వీలగు కుటుంబ కమలములుగ విభజించి ప్రతి యెకరము నుండియు సాధ్యమైనంత హెచ్చు పంటను దీయగలుగు నట్లేర్పాటు చేయవలసి యుండును. ఈ విషయమై 8 వ ప్రకరణమున విపులముగ జర్పింపబడును.

ఆ ర వ ప్ర క ర ణ ము

ఆయా కమతముల స్వయం సమృద్ధత

రెండవ ప్రకరణమున కరకుడు తన కమతపు సేవ్య ప్రణాళి కను దయారు చేసికొనుటలో తన కుటుంబమునకును ఇతర ప్రజలకును అవసరమగు ఆహారద్రవ్యములను, కమతపు పశువులకు వలయుమేత దినుసులను మొదలగు పంటలకు ప్రాముఖ్య మొనగవలెనని తెలుప బడెను. సాధ్యమైనంత వరకు కుటుంబమునకు వలయు బట్టలకు సరిపడు ప్రత్తిని, నేలను సత్తువచేయుట కవసరమగు పచ్చిరొట్టను, లేక ఇతర యెరువు దినుసులను పనిముట్లు పాకలు వగైరాలకు వలయు కలపను, కుటుంబావసరములకు సరిపడు వంట చేరుకును మొదలగు సస్యములను, చెట్లను బెంచదగుననియు తెలుపబడెను. వెనుకటి రెండు ప్రకరణములందును వ్యవహారములయిన యైదు కుటుంబ కమతముల సేవ్య ప్రణాళికలను వానిని పై విషయములం దెంత వరకు స్వయం సమృద్ధములుగ జేయగలవో యీ ప్రకరణమున పరిశీలించ బడును.

క్రింది (16 వ) పట్టికయందు, వెనుకటి ప్రకరణము లందు వ్యవహారమైన యైదు కమతము లందును అంచనాల ప్రకారము ఉత్పత్తిచేయ వీలగు ఆహార ద్రవ్యముల పరిమితులను లెక్కపేసి, యవి 8 వ పట్టిక ప్రకారము 5 గురు వయస్కులకు సమానమగు కుటుంబమునకు వలయు నాయాద్రవ్యముల పరిమితులతో పోల్చి చూపబడెను. ఆ పట్టికనుబట్టి ఆయా కమతములు ఏ యాహారద్రవ్యముల విషయమున స్వయం సమృద్ధములుగ నుండగలవో, వేని విషయమున నట్లుండ జాలవో, ఏవి కావలసిన పరిమితులను మించి యుత్పత్తియగునో గోచరమగును.

16 వ పట్టిక.

ఆయా యాహార ద్రవ్యముల విషయమునను, వంటచెరుకు విషయమునను వివిధ కమతముల స్వయం సమ్మదతను దెలుపునది.

	కమతముల విస్తీర్ణము, స్వభావము, అం దుత్పత్తి యగు ద్రవ్యముల పరిమితులు.					
విద్యుగురు వయస్కులకు సమ మగు కుటుంబావసరముల వివరములు	24యొకం ముల కృష్ణ రేవడి కమతము	15యొకం ముల యొ ముల ఒక ముల రెం దంపనేల కమతము	10యొకం ముల ఒక ముల రెం దంపనేల కమతము	5యొకం ముల ఒక ముల రెం దంపనేల కమతము	5యొకం ముల ఒక ముల రెం దంపనేల కమతము	5యొకం ముల ఒక ముల రెం దంపనేల కమతము
ద్రవ్యముల పేరు	పరిమితి రె. మ.	పరిమితి రె. మ.	పరిమితి రె. మ.	పరిమితి రె. మ.	పరిమితి రె. మ.	పరిమితి రె. మ.
1. తృణధాన్యములు	21.5	76	85	194	102	45
2. కాయధాన్యములు	4.3	32	23.5	9	4.5	6
3. ఆహారయోగ్య మగు చమురు దినుసులు	6.0	50	19	20	2.5	9
4. పాలు	11.4	31.5	25	25	25	25
5. కూరదినుసులు	14.3					23.5
6. పండు	3.0		60		64	173
7. జెల్లము	0.8				30	
8. సంతార ద్రవ్య ములు	0.3					
9. ప్రత్తి (గింజలతో)	1.5	6	2.5	1.5		7.5
10. వంటచెరుకు	30.0	54	15			20

పై పట్టికలో చూపబడిన యంకెలను బట్టి యైదు కమతములందును గూడ వానికి నిర్ణయింపబడిన నేవ్య ప్రణాళికల ననుసరించినచో రెండు మొదలు తొమ్మిది కుటుంబములకు సరిపడు తృణ

ధాన్య ముత్పత్తి యగునని తేలును. రెండు మాగాణీ కమలము లందును వీని యుత్పత్తి హెచ్చు. కమలములన్నియు వానిని సాగు చేయు కుటుంబముల కవసరమగు పప్పుదినుసులను గూడ నుత్పత్తి చేయును. మొట్ట కమలములందు ఫలించు పప్పుదినుసులు కుటుంబా వసరములకు 5 నుండి 7 రెట్ల వరకుండును. రెండు పంటల మాగాణీ కమలములందు తప్ప యితర కమలము లన్నిటి యందును ఆహారమున కుపయోగించు చమురు దినుసులుకూడ కుటుంబావసరములకు సరిపడ పండును. మొట్ట కమలములందును ఒకే వరి పంట మాగాణీ కమలము నందును నీ చమురు గింజలు కుటుంబావసరములకు 5 రెట్లు మొదలు 8 రెట్లవర కుత్పత్తి యగును. అన్ని కమలములందును రెండేసి కుటుంబములకు సరిపడు పాలుత్పత్తి యగును. తోట నేల కమలమున తప్ప తక్కిన వానియందు కుటుంబావసరముల కైనను సరిపడు కూరగాయల ఉత్పత్తికి వీలైతగా నుండవు. ఐనను నేవ్య దారు కుటుంబము ఇంటి పెరటియందు కొంత భాగమున కావరణ నేర్పరచుకొని యందు కాని, పాలములం దితర సస్యములతో కలిపి కాని వాని యొరలను గాని వీనిని గొంతవరకు బెంచుకొన వచ్చును. రెండు పంటల మాగాణీ కమలములలో వరి పంట కోతలైన తర్వాత నూవుకు బదులు కొంచెము భూమిపై కూరజాతులను పెంచవచ్చును. పండ్ల పెంపకమునకు ప్రత్యేకముగ నేర్పాటు లేని కృష్ణరేవడి కమలము నందును, తోట నేల కమలము లందును గూడ మామిడి, జామి, నారింజ మొదలగు ఫలజాతుల చెట్లను కొన్నింటిని పచ్చికబీళ్ల చుట్టును గాని, నివాసపు పెరటిచుట్టును గాని పెంచవచ్చును. బెల్లము, మిర్చి, ధనియము మొదలగు కొన్ని సంభార ద్రవ్యములను కూడ వీలునుబట్టి కొన్ని కమలములం దుత్పత్తి చేసికొన వచ్చును.

సామాన్యముగ వీనిని అంగడియందు కొనియే వాడవలసి యుండును. రెండు పంటల మాగాణీ కమితము నందు తప్ప తక్కిన వానిపై కుటుంబావసరములకు వలయు ప్రతి సుత్పత్తి చేయుటకు వీలు పడును. అంచనాల ప్రకారము కృష్ణరేవడి కమితము నందును, లోట నేల కమితము పైనను కుటుంబావసరములకు 4, 5 రెట్లు ప్రతి యుత్పన్నము కాగలదు.

ప్రతికంపయు, కంది, నూపు వగైరాల కంపయు పంట చెరుకుగ నుపయోగించును. ఇవి చాలని కమితము లందును, ఇంత కంటె బాగుగ మండు పంటచెరుకు సుత్పత్తి చేయగోరినను తుమ్మ వగైరా చెట్లను పచ్చిక బీటియం దక్కడక్కడగాని కాలువ గట్లపై గాని పెంచి కమితము నీవిషయమై స్వయం సమృద్ధము గావించుకొన వచ్చును. ఈచెట్ల నుండి దేశవాళీ నాగళ్లకును, పనిముట్లకు కామలు, పిడులు మొదలగు వానికిని ఆవశ్యకమగు కలపకూడ లభించును.

ముఖ్యాహార ద్రవ్యములగు తృణధాన్యములును, కాయ ధాన్యములును, చమురు గింజలును నిలువయుండు దినుసులు. ఇట్లు నిల్వయుండని కూర దినుసులును, పండ్లును కమితముపై మొత్తము మీద కుటుంబమునకు చాలునన్ని యుత్పన్న మైనను అవి కొన్ని కాలములందు మాత్రమే లభించుటచే వానిని చాలవరకు విక్రయించి, యితర కాలములందు వానిని గొని కాని, వీలగు సంతవరకు ఆయా కాలములందు లభించు జాతులను పెరళ్ల యందు పెంచిగాని యుపయోగించు కొనదగును.

పశుగ్రాసము విషయమున పరిశీలనమున నున్న మైదు కమిత ములలో నేది యెంతవరకు స్వయం సమృద్ధముగ నుండగలదో 17 వ పట్టిక యందలి యంకెలను బట్టి గ్రహింపవచ్చును.

17 వ పట్టిక :- పశుగ్రాసముల విషయమున కమతముల స్వయం సమృద్ధతను సూచించునది.

పోషింపబడు పశువుల సంఖ్య, ఆహార ద్రవ్యముల వివరములు	24 యొకరముల కృష్ణశేల కమతము	15 యొకరముల యొర్రశేల కమతము	10 యొకరముల ఒకరముల పంట పండు మాగాణి కమతము	5 యొకరముల రెండు పంటల నిచ్చుల డెల్టా మాగాణి కమతము	5 యొకరముల రోటశేల కమతము
I కమతమున పెంచబడు పశువుల సంఖ్య					
1 ఎడు	2 పెర్రె	2 మ.	2 మ.	2 మ.	2 మ.
2 అవులు	1 పెర్రె	1 మ.	1 మ.	1 మ.	1 మ.
3 దూడలు	3 పెర్రె	3 మ.	5 మ.	1 మ.	1 మ.
II ఆయా కమతములందు కృత్రిమ గ్రాసములు					
1 కృణజాతుల గడ్డి, దంటు (ఎండినది)	రై. మ. 201	రై. మ. 179	రై. మ. 530	రై. మ. 232	రై. మ. 90
2 కృణజాతుల జాడు వస్త్రా (పచ్చిది)		75			560
3 కాయధాన్యజాతుల బొత్తు	117.5	55	32	16	32.5
4 కాయధాన్యజాతుల పచ్చిరొట్ట	75	25		50	
5 రీటిపై పచ్చిక, గట్టపై గడ్డి (అంచనా)	688	563	63	63	
పైయొడింటిలోనున్న మినహాయింపుగా మిగులు ఘన ద్రవ్య పరిమితి.	439	341	480	245	237
కమతపు పశువులకు గానలసిన పరిమితి (వలయములలో)	(396)	(334)	(437)	(230)	(230)

పోషింపబడు పశువుల సంఖ్య, ఆహారద్రవ్యముల వివరములు	24 యొకరముల కృష్ణరేపడి కమతము	15 యొకరముల యొర్రేపడి కమతము	10 యొకరముల ఒకరేపడి పండు మాగాణి కమతము	5 యొకరముల పంటల నిచ్చుట డ్రై మాగాణి కమతము	5 యొకరముల పంటల నిచ్చుట డ్రై మాగాణి కమతము
ఉత్పత్తియగు గ్రాసము లందలి పిష్ట తుల్య ద్రవ్యము శ్ర కమతపు పశువులకు కావలసిన పి. తు. ద్రవ్యములు (వలయములలో)	174	138	155	71	80
(177)	(143)	(177)	(90)	(94)	
ఉత్పత్తియగు గ్రాసము లందలి జీర్ణము కాగల మాంసకృత్తులు శ్ర కమతపు పశువులకు కావలసిన జీ. మాం. పరిమితి (వలయములలో)	25	18	6	4	7
(19)	(15)	(18)	(10)	(11)	
III పై గ్రాసములందున్న విపోగా లోటుపడు పి. తు., జీ. మాం. కృ. ల కొరతను దీర్చుచున్నా దినుగులు కమతమున నుత్పత్తియగు పరిమితి					
1. చిరుధాన్య జాతుల, కాయధాన్యజాతుల పొట్టు.	12	12½	5		
2. వరితవుడు			5	4	
3. ఉలవలు					16 ½
4. తెలిపిండి		2	10	1½	1½
5. వేరుపెనగపిండి			18 ½	10 ½	3
6. ప్రత్తిచిక్కులు	1	2	1	12 ½	

శ్ర కమత ద్రవ్యము (Dry matter) పిష్ట తుల్య ద్రవ్యము (Starch Equivalent) జీర్ణమగు మాంస కృత్తులు - పినినిగరించిన వివరములు పశు గ్రాస

కమతమున నుత్పత్తియగు పశుగ్రాసములైనను (ముఖ్యముగా అందలి తృణధాన్య జాతుల గడ్డి, దంటు, కాయధాన్య జాతుల బొత్తు, బీటియందలి పచ్చిక, గట్లపై కోయ వీలగు పచ్చగడ్డి వగైరా స్థూల గ్రాసములు) అందు పోషింపబడు పశువులకు సరిపోవునా లేదా యనువిషయము ఆ గ్రాసములందలి ఘనద్రవ్యపు (Dry matter) పరిమితిని బట్టియు, అందును కమతమున నుత్పత్తియగు ఊలవలు, వరితవుడు, కాయధాన్యముల యొక్కయు, చిరుధాన్యముల యొక్కయు పొట్టు, చమురుగింజల పిట్టు, ప్రత్తిగింజలు మొదలగు వాని యందును ఉండు మొత్తపు పిష్టతుల్య ద్రవ్యములయొక్కయు, జీర్ణమగు మాంసకృత్తుల యొక్కయు పరిమితులను బట్టియు నుండును. ఆయా తరగతుల పశువులకు కావలసిన యీ ద్రవ్యముల పరిమితులు మూడవ యనుబంధమున దెలుపబడెను. ఆ యంకెలను బట్టి 17 వ పట్టిక యందు ఆయా కమతములం దుత్పత్తియగు పశు గ్రాసములందలి మొత్తపు ఘనపదార్థము యొక్కయు, పిష్ట తుల్య ద్రవ్య పరిమితియు, జీర్ణమగు మాంస కృత్తుల పరిమితియు ఆయా కమతము లందు పెంచబడు పశువుల పోషణకు కావలసియుండు ఈ మూడు విధముల ద్రవ్యముల పరిమితులతో పోల్చి చూపబడెను. లోటుపడు ద్రవ్యములు కమతమునం దుత్పత్తియగు దాణాదిననుల మూలమున నెంత వరకు భర్తీ చేయ వీలగునో యెంతవరకు పైనుండి కొని పెట్టవలసి యుండునో కూడ తెలుపబడెను.

ములు వర్గకాలను గురించిన సంప్రదమున వివరింపబడెను.

1 ఈ గుర్తింపుచేసినవి తప్ప తక్కినవి కమతమునం దుత్పత్తియగు తృణ ధాన్యములు, పప్పుదినములు, చమరు గింజలు, ప్రత్తి మొదలగువానిని ఉపయోగపరచుకొనునపుడు సంస్కరింపబడుటలో ఉపద్రవ్యములగ లభించును. కావున వడదండ్లు, పిండి విసరుట, చమరు తీయుట వగైరా పనులను సాధ్యమైనంత వరకు గ్రామమునగలదే జరుపవలెను.

ఆయా కమతములం దుత్పత్తియగు పశు గ్రాసముల పరిమితులను పైవిధముగ పరిశీలించుటవలన మొట్ట కమతములు రెంటి యందును ఒక్కొక్క జత యెడ్లను, ఒక్కొక్క యావును, మూడేసి దూడలను బెంచుటకు సరిపడుననియు, ఒకే వరిపంట నిచ్చు మాగాణి కమతమున నింతకంటె మరి రెండు దూడల నదనముగ బెంచ వీలగుననియు తేలును. తక్కిన రెండు కమతములందును ఒక్కొక్క జతయెడ్లను, ఒక్కొక్క యావును దాని దూడను మాత్రమే పెంచ వీలగును.

ఆయా కమతములం దుత్పత్తియగు గడ్డి, దంటు వగైరాల మూలమున లభించు పిష్ట తుల్య ద్రవ్యము లందును, జీర్ణమగు మాంసకృత్తు లందును గలుగు లోటును చాలవరకు వానియందే ఉత్పత్తియగు ఉలవలు, తృణ ధాన్యములను, కాయ ధాన్యములను దంపి లేక విసరి ఉపయోగార్హము గావించు కొనుటలో నుత్పన్నమగు వరి తవుడు, కంది పొట్టు వగైరాల మూలమునను, చమురు గింజల పిట్టమూలమునను, ప్రత్తిగింజల మూలమునను భర్తీచేసికొనవచ్చును. ఇందులకుగాను ధాన్యపు దంపు, పిండి లేక పప్పు విసరుట, ప్రత్తి నుండి గింజలను దీయుట మొదలగు పనులను ఏ కుటుంబమున కా కుటుంబమే చేసికొనుటయు, చమురు గింజలను గ్రామమందలి గాను గలో నాడించు కొనుటయు అవసరము.

18 వ పట్టిక యందు ఎరువుల విషయమున నాయా కమతము లెంతవరకు స్వయం సమృద్ధముగ నుండగలవో చెలువు లెక్కచేసి చూపబడెను.

18 వ పట్టిక : స్థూలసేంద్రియపు టెరువుల విషయమున పరిశీలన
యందున్న కమతములయొక్క స్వయంసమృద్ధతను సూచించునది.

ఎరువు వివరములు	24 యొకర ముల రేవడి నేల కమతము	15 యొకర ముల ఎర్ర నేల కమతము	10 యొకర ముల ఒక వరి పంట పండు మాగాణి కమతము	5 యొకరముల రెండు వరి పంటలనిచ్చు డెల్టా మాగాణి కమతము	5 యొకరము తోట నేల కమతము
	రై. మ.	రై. మ.	రై. మ.	రై. మ.	రై. మ.
కమతమున తయారగు పశువుల యెరువు	43	34	43	25	25
కమతమునకు అనవసర మగు పశువుల ఎరువు (వలయములలో)	(42)	(56)	(36)	(7)	(101)
కమతమున తయారగు పచ్చి కొట్ట కమతమునక వసరమగు పచ్చి కొట్ట (వలయములలో)			350 (270)	175 (140)	

పైపట్టిక యందలి యంకెలనుబట్టి పరిశీలన యందున్న యైదు విధముల కమతములలో 24 యొకరముల కృష్ణరేవడి కమతమును, రెండు మాగాణి కమతములును మాత్రమే యెరువుల విషయమున స్వయం సమృద్ధములుగ నుండునని తేలెను. 15 యొకరముల ఎర్ర నేల కమతమున గలుగు పశువుల యెరువు లోటును గొర్రెలను మేకలను మందగట్టుట వలన దీర్చు కొనవచ్చును. గ్రామమందలి వ్యవసాయేతర కుటుంబముల నుండి కొంత యూర పెంటనుకూడ కొని వేయ వచ్చును. 5 యొకరముల తోట నేల కమతమున సేంద్రియపు టెరువుల లోటు హెచ్చుగ గలుగును. కమతము నందు సాగుచేయ బడు సస్యముల బాపతు చెత్త చెదారము లన్నిటిని బాగ్రత్తపెట్టి, పశువుల పేడ, మాత్రపుమన్ను, మానవ పురీషము మొదలగు

వానితోజేర్చి చీకుడు యెరువుగ దయారు చేసుకొనుటవలన నీలోటు కొంతతీరు. గ్రామమునందలి యూరపెంటనుకూడగొని యువయోగింపవచ్చును. 11, 12, 13, 14 పట్టికలయందు జూపబడిన కమతముల ఆదాయ వ్యయముల యంచనాల యందు సూచింపబడినట్లు పైస్థూలపు టెరువులతో బాటు, వేరుసెనగ పిండి, అమ్మోనియా గంధ కిరణము, అధిస్ఫురితము, యెముకలపొడి మొదలగు గొన్ని ఉత్సారపు టెరువులను గూడ వాడవలసి యుండును.

ఇంతవరకు ఆయా ముఖ్య విషయములందు ఏ కమతమున కాకమతము యెంత వరకు స్వయం సమృద్ధముగ నుండునో పరిశీలింపబడెను. ఈ పరిశీలనను బట్టి చాల కమతములు కొన్ని ముఖ్య విషయములందు స్వయం సమృద్ధములు కాగలిగినను కొన్ని విషయములందు గాకపోవచ్చు నని కూడ తేలును. ఒకే గ్రామమున మెట్ట, దంప, తోట భూములుండుచో ఒక విధమగు కమతపు లోటును మరియొక విధమగు కమతము దీర్చ గలదు. మరియు నెకే కమతమున నీ మూడు విధముల భూములును జేరియుండుట మరింత యనుకూలము.

మరియు ని క్షేత్రమున కాకమతము స్వయం సమృద్ధ మగుటయే కాక ప్రతి కమతమును గ్రామ మందలి వ్యవసాయేతర కుటుంబములకు వలయు ఆహార ద్రవ్యములను, ప్రత్తిని, వంట చెరుకును గూడ నుత్పత్తి చేయవలసి యుండును. 400 కుటుంబములు గల యొక గ్రామము నందలి మెట్ట, దంప, తోట సాగు భూమి సుమారు 2000 యెకరములను 200 కుటుంబ కమతములుగ విభజించినచో నీ 200 కమతము లందును గ్రామ మందలి 400 కుటుంబములకును సరిపోవు ఆహారాదికముల నుత్పత్తి చేయవలసి యుండును. ఇంతే కాక గ్రామ సమీపము నందలి పట్టణములందు నివసించు సుమారు 20% ప్రజలకు సరిపడు ద్రవ్యములు గూడ పరిసర గ్రామము లందె యుత్పత్తి కావలసి యుండును. ఇట్లు గ్రామము

లందలి కమతములు, వానిని సాగుచేయు కుటుంబముల సంఖ్యకు 2½ రెట్ల కుటుంబములకు తగినన్ని యాహార ద్రవ్యముల నుత్పన్నము చేయవలసి యుండును. ఇట్లే ప్రాంతమున నున్న గ్రామములకును, పట్టణములకును సరిపడు ద్రవ్యము లా ప్రాంతముననే యుత్పత్తి యగుచో దేశమున ముఖ్యావసరములగు అన్న వస్త్రాదులకు లోటు లేకుండును. పరిశీలన యందున్న యైదు కమతముల యుత్పత్తిని బట్టి చూచినచో ప్రస్తుత సాగు భూమియే కుటుంబ కమతములుగ విభజింపబడి శ్రద్ధగ సాగు చేయబడు నెడల నీదేశపు ప్రజ లందరకును సరిపడు దినుసులు లభ్యమగుటకు సందేహములేదు.

కాని యిట్టి స్వయం సమృద్ధ కుటుంబ కమత సేవ్య విధానము పురోభివృద్ధి కరము కాదనియు, ఏ ప్రాంతమున నే భూమియం దేయే సస్యములు సాగుచేసిన నవి గరిష్ఠ ఫలమును, లాభమును నెనుగునూ నా సస్యములనే సాగు చేసి, పండించిన దినుసుల నితర ప్రాంతములకును, రాష్ట్రములకును గాని విదేశములకు గాని యెగుమతి చేసి కొని తమ యుపయోగములకు గావలసిన దినుసులను, సరకుల నవి చౌకగ లభించుచోట్ల నుండి దిగుమతి చేసికొనుటయే గరిష్ఠోత్పత్తికి మార్గమనియు కొందఱా ర్థిక వేతల యభిప్రాయము. కాని యీ విధానము గరిష్ఠోత్పత్తికి కొంత తోడ్పడినను, దీని నవలంబించుట వలన ప్రావేశికయందు సూచింపబడినట్లు కొన్ని యసర్థములు గలవు. గత సంగ్రామము వంటి ప్రపంచ వ్యాప్తములగు యుద్ధములు తటస్థించుచో పండింపబడిన దినుసు లెక్కడి వక్కడ నిలచిపోయి, కావలసినవి లభింపని క్లిష్ట పరిస్థితు లేర్పడును. దేశములోపలనైనను అంతర్యుద్ధము తటస్థించినపుడును అట్టి యుద్ధముల కవసరములగు సామగ్రిని హెచ్చుగ నుత్పత్తి చేయవలసి వచ్చినపుడును, వరదలు మొదలగు ప్రకృతి వైపరీత్యములు గలిగినపుడును, పనివాండ్ర సమ్మెలవలన రవాణా ప్రతిష్టంభన యేర్పడినపుడును, కొన్ని ప్రాంత

ములందు అత్యవసర మగు దినుసులు లభింపక బాధ పడ వచ్చును. మరియు నెచట నెంత విస్తీర్ణమున నే పంటలను బండింప వలెనను విషయమును కర్షకులకు వదలుచో నెక్కుకప్పుడు తాత్కాలికముగ గిరాకి హెచ్చిన లేక ధరలు హెచ్చిన కొన్ని దినుసుల యుత్పత్తి పెరిగి దేశమున ఉపయోగమునకు గాని, యెగుమతికిగాని అవసరమగు గొన్ని దినుసులు లభింపక పోవచ్చును. కావున నీవిషయమును పాలకులు పరిసితుల నెల్లప్పుడును గమనించుచు, శాసన సహాయముతో నిర్ణీత సేవ్య ప్రణాళికల నమలు జరుపుచుండ వలసి వచ్చును. దేశమునం దేయే దినుసు నెచటి కెపు డెంత పంపవలసి యుండునో కూడ నిర్ణయించి యందులకు దగిన రవాణా సౌకర్యములను గలిగించుటలో గూడ పాలకులు బాగరూకులై యుండవలసి యుండును. ఎగుమతి దిగుమతుల విషయమునను చాల శ్రద్ధ యవసర మగును. ఈ యేర్పాట్లను నిపుణముగ గావించుటలో సుదోష్ఠగం్థుల యసమర్థత వలన గాని అనినీతివలనగాని కొన్ని చిక్కులు గూడ తటస్థించి ప్రజల బాధలు హెచ్చుట కవకాశ మేర్పడును. పైచిక్కులు గాక అధిక లాభ మొనగుటచే పొగాకు, మిర్చి, వేరుసెనగ మొదలగు గొన్ని సస్యము లొకే ప్రదేశమున నేటేట లేక హ్రస్వ పరివర్తనము నవలంబించి సాగు చేయుటవలన, కొన్ని చీడలు, తెగుళ్లు వగైరా యరిష్టములు వ్యాప్తములై యా సస్యములకే కాక యితర సస్యములకును ముప్పు దెచ్చి పెట్టును. కొంత కాలమునకు నేలయు కొన్ని విషయములలో క్షీణింపవచ్చును. కావున చాలహెచ్చుజనాభా గల యీదేశమునకు స్వయం సమృద్ధ కృషి విధాన మనుకూలమా, లేక ఆయా సస్యముల ప్రాంతీయాధికోత్పత్తి విధాన మనుకూలమాయని పాలకులును, ప్రజా నాయకులును బాగుగ పరిశీలించి యుక్త విధానము వమలు జరుపదగును. సాధ్యమైనంత వరకు స్వయం సమృద్ధ కుటుంబ కమత విధానమే యీ దేశమున కనుకూలమని శ్రీ గాంధీ మహాత్ముని యభిప్రాయమై యుండెను. దీనినే ప్రోత్సహించి పాల

కులు ప్రతి కమతము నందును కర్షకుడు సాధ్యమైనంత హెచ్చు పంటను దీయుటకు తగిన సలహా సహాయములను గావించుచో దేశ ప్రజల కందరకును అన్న వస్తువులను సమకూర్చుట సులభమగును.

16వ పట్టిక యందలి యంకెలును తత్సంబంధమగు వివరణయు, వేరుసెనగ మొదలగు చమురు దినుసులు, అవి ఫలించు ప్రాంతము లందలి గ్రామ వాసుల యొక్కయు, పట్టణ వాసుల యొక్కయు యవసరములకు పోగా కూడ ఇంకను చాల దినుసు మిగిలి యుండు నని తెలుపును. వీనినుండి తీయబడు చమురు తత్సంబంధ మగు గ్రామ లేక యంత్ర పరిశ్రమల కుపయోగింపబడ వచ్చును. అవసర మగుచో విదేశముల నుండి దిగుమతి చేసికొను వస్తువులకు బదులుగా నాదేశముల కెగుమతి చేయబడ వచ్చును. ఆయా గ్రామము లం దుత్పత్తియగు ప్రత్తి నుండి కుటీర పరిశ్రమ మూలమున బట్టలుగ దయారు చేసికొనగా మిగులు భాగమును యంత్ర పరిశ్రమ కుపయో గింపబడ వచ్చును. కొన్ని కమతములం దుత్పత్తి యగు చెరుకు మొదలగు నితర దినుసుల నుండియు సాధ్యమైనంత వరకు కుటీర లేక గ్రామ పరిశ్రమల మూలమున బెల్లము వగైరాల దయారుచేసికొని వాని యుత్పత్తి హెచ్చుగ గలచోట్ల యా దినుసులను యంత్ర పరి శ్రమల కుపయోగింప వచ్చును. దేశావసరములకు వలయు పారి శ్రామిక ముడి వస్తువుల నింకను వేనినైనను క్రొత్తగా నుత్పత్తి చేయ వలెననిన గాని వాని యుత్పత్తికి ఇప్పటి కంటె హెచ్చు విస్తీర్ణము వినియోగింపవలసి వచ్చినగాని ఇప్పుడు హెచ్చు విస్తీర్ణమున సాగు చేయబడు తృణధాన్య జాతులు మొదలగు సస్యములను హెచ్చు నిపుణతతోను, శ్రద్ధతోను తక్కువ విస్తీర్ణముననే హెచ్చుగ పం డించి అట్లు విడుదల చేయబడిన విస్తీర్ణమును అట్టి పారిశ్రామిక సస్యములకు వినియోగింప వచ్చును. ఇట్లు దేశమునందలి ఆయా ప్రాంతములు సాధ్యమైనంత వరకు పారిశ్రామిక ఫలసాయోత్పత్తి విషయమున కూడ స్వయం సమృద్ధము గావించుకొన వీలగును.

ఏ డ వ ప్ర క ర ణ ము

కర్షకుల కుటుం బాదా యాభివృద్ధికి సూచనలు

ఎనిమిదవ పట్టికయం దంచనా వేయబడిన కర్షక కుటుంబ వ్యయము, అందలి వ్యక్తుల కనిష్ఠజీవితావసరములనే సమకూర్చగలదు. వారలు తమ జీవితసాయని బెంచు కొనవలెననిన తమ కుటుం బాదా యములను బెంచుకొన వలసియుండును.

కుటుంబాదాయమును వృద్ధి చేసికొనుటకు ఆయా కమతముల సేవ్యదారులు చేయదగిన యత్నము లీ క్రింద దెలుపబడెను.

1. ప్రస్తుతము తాము యెకరము 1 కి పండించ గలుగుచున్న దానికంటె హెచ్చు పంటను దీయుట.

2. హెచ్చులాభము నెనగు సస్యములను సాగు చేయుట.

3. తమ ఫలసాయమును హెచ్చు ధరకు విక్రయించుటకు తగిన యేర్పాట్లు చేసికొనుట.

4. వ్యయమును తగ్గించు కొనుట.

5. కమతపు యజమానులు తాము చెల్లించ వలసిన పన్నుల తగ్గుదలకు కృషిచేయుట, కౌలుదారులు తాము స్వంత దారులకు చెల్లించు శిస్తుల తగ్గుదలకు యత్నించుట.

6. తీరిక కాలములందు అనుకూలములగు నితర కృషి శాఖలను గాని, కుటీర పరిశ్రమలను గాని చేపట్టుట.

పై యారు విధముల యత్నములందును మొదటిదే ముఖ్యమైనది. ఈ క్రింద దీని కుసాయములను వాని సాధ్యా సాధ్యతలును

ఈ క్రింద చర్చింపబడును.

1. పంట దిగుబడిని హెచ్చించుట : మెట్టనేలల పంట పరిమితిని హెచ్చించుట కుపాయములలో వీలైన చోట్ల నెల్ల నీటివనరుల నేర్పాటుచేసి అట్టి భూములకు నీటి సౌకర్యములను గల్పించుట ప్రధానమైనది. 15వ పట్టికలో చూపబడినట్లు వర్షాధారపు కమతముల నుండి యెకరము 1కి 9 మొదలు 18 రూపాయల లాభము మాత్రము రాగా నీరు పారుదలయగు కమతముల నుండి రు 50లు మొదలు రు 144ల నికరలాభము వచ్చుట గమనీయము.

నీటి పారుదలకు గాను నిర్మింపబడు జలాధారములలో పెద్ద నదులపై యానకట్టలు, వాని నీరు నిలువచేయు జలాశయములు నమ్మకముగ హెచ్చు విస్తీర్ణమునకు నీరందించుటచే లాభకరములు. కాని వీటి నిర్మాణమునకు గాష్ట్ర తేక కేంద్ర ప్రభుత్వము అందులకు దగిన పెట్టుబడితో బానుకొనవలసి యుండును. వీని నిర్మాణమునకును హెచ్చుకాలము వట్టును. తక్కువ పెట్టుబడితో నగు చెరువులు, చిన్న నదులపై యానకట్టలు, జలాశయములు నిర్మించి ఉన్న వాటిని బాగుచేయుట సద్యో ఫలితము నిచ్చు పని. ఇంత కంటెను చిన్న జలాధారముల నిర్మాణమును మరమ్మత్తును సామంతులగు కర్షకులు తమంతట తామే కాని కొందరు చేరి సహకార పద్ధతులపై పెట్టుబడిని సేకరించికాని చేసికొనవచ్చును. ఎవరి పొలమున వారు నిర్మించుకొన వీలగు జలాధారములలో నూతులు ముఖ్యమైనవి. పెద్ద జలాశయముల వలె నివి సంవత్సరము పొడవునను నీటి నందించుటయే కాక వీనిచే సాగగు కమతము లందు పెద్ద ప్రాజెక్టు లందలి భూములందు వలె నేల యూటచేయు బాధ యుండదు. కాని నీరు తోడుటకు కొంత కర్షకును. ఐనను 15వ పట్టిక యందలి యంకెలు దెలుపునట్లు నూతి నీటి వలన సాగగు కమతము నుండియే తక్కిన వాని నుండి కంటె ఎ 1కి హెచ్చు లాభమును దీయ వీలగును.

విత్తుటకు ముందు అందా సస్యములకు దగు విధమున నేలను దున్ని తయారు చేయుటయు, అదను పడునులు కనిపెట్టి నిపుణతతో విత్తుట లేక నాటుట మూలమున సస్యము ఒత్తు పలుచనలు లేకుండ నేల నంతటిని సమముగ గ్రమ్మి పెరుగునటుల జూచుటయు, యొక్క కాలమునం దా యా సస్యముల కనుకూలముగ నాంతర కృషి నలుపుచు పర్వము లేనపుడు పదును కనిపెట్టి నీటిని పెట్టుచు అధికమైనపుడు అదనపు నీటిని తగిన రీతిని నడపుటయు పంట పెంపుదలకు కర్షకుడు శ్రద్ధయు బుద్ధి సూక్ష్మతను జూపదగు మరి కొన్ని విషయములు. వీనిని గురించి మన దేశపు కర్షకుల పారంపర్యానుభవమును, జ్ఞానమును మిగుల విలువయైనవి. కాని దురదృష్ట వశమున ప్రస్తుత విద్యా విధానము మన కర్షకుల పిల్లలను తమ తండ్రుల వృత్తికి దూర మొనర్చుటచే నీ పారంపర్య జ్ఞానమును, అనుభవమును క్రమశః నశించి పోవునట్లు కనబడు చున్నది. కావున మన ప్రభుత్వ వ్యవసాయ శాఖలోని యనుభవజ్ఞులగు నుద్యోగులు మన దేశపు ఉత్తమ వ్యవసాయ సాంప్రదాయములను పరిశీలించి క్రోడీకరించుట మంచిది. మాలో ప్రధాన కర్తచే నిదివరలో రచింపబడిన పదునేడు వ్యవసాయ శాస్త్ర సంపుటములందును నిట్టి విలువయగు నుత్తమ సాంప్రదాయములు కొన్ని సందర్భానుసారముగ దెలుపబడెను. ఇట్లు కొన్ని పూర్వకాల సాంప్రదాయముల సౌప్యమును శాఖింపుట ప్రాత పద్ధతులన్నియు శ్రేష్ఠములే యనియు, అంతకంటె శ్రేష్ఠములగు విధానములు కనిపెట్ట వీలులేదనియు యెంచుట కాదు. ఆధునిక శాస్త్ర పరిశోధనల వలన నాయా పరిస్థితులకు దగిన శ్రేష్ఠముగు క్రొత్త పద్ధతులను కనుగొన వచ్చును. ఇట్లు కనిపెట్టబడిన క్రొత్త విధానముల కుదాహరణముగ దాశ్వా (రెండవ పంట) సామాన్యముగ నది నాటబడు కాలమునకు ముందుగ నాటినపుడు మొక్కల మొవ్వులు పురుగు పట్టి యవి యంతగా చావకుండుటకు, వానిని తీసి నాటుటకు ముందు నారుమడి నారగట్టి, యందలి

మొక్కలను కొంతవరకు వడల గట్టుట మంచిదని మారుతేరు త్రేతమున కనుగొన బడిన విషయమును బేర్కొన వచ్చును. కాని మన దేశమున సాగు విధానము లందలి యభివృద్ధి మూలమున పంటను పెంపొందించు కృషి తగినంత జరుగ లేదనియే చెప్పవలసి యున్నది.

పెక్కు శతాబ్దముల యనుభవ పర్యవసానముగ రూపొందిన మన దేశవాళీ పనిముట్లు కూడ తక్కువ ఖరీదు గలిగి యిప్పటి సాగు విధానములకు తగియే యున్నవి. ఐనను నింతకంటె ఆయా పనులను హెచ్చు సామర్థ్యముతోను, శీఘ్రముగను చేసి సకాలమున హెచ్చు విస్తీర్ణమున విత్త వీలు గలిగించు పనిముట్లను తయారు చేయుటకు అవకాశము కలదు. ఆయా రాష్ట్రముల వ్యవసాయ శాఖలందలి శిల్పనిపుణు లిట్టి పనిముట్లను యంత్రములను గొన్నిటిని నిర్మించి కర్షకుల కందచేయు చున్నారు. వెనుకటి ప్రకరణములం దార్థిక పరిశీలన జేయుబడిన యైదు కమితము లందును ఆయా పనుల కుపయోగింప దగిన పనిముట్ల జాబితాలలో నిట్టి నూతన పరికరములు కొన్ని జేర్ప బడినవి. ఉపయుక్తమగు పరికరములును యంత్రములును నింకను గొన్ని యున్నను కుటుంబ కమితములను సాగు చేయు కర్షకు లెవరికి వారు కొన వీలులేనంత ఖరీదు గలిగియున్నవి. సహకార సంఘము లేర్పడి ఇట్టి పరికరములను గొని తమ సంఘ సభ్యుల కందై కిచ్చుట కేర్పాటు చేయవలసి యుండును.

వ్యవసాయ శాఖ వారిచే నెంచి తీయబడిన మేలు వంగడము లలో ననుకూలమైన వానిని సాగుచేయుట కూడ పంటను హెచ్చించుటకు గొంత తోడ్పడును. వివిధ ప్రాంతములకును పరిస్థితులకును అనుకూలించు ఆయా సస్యముల వంగడముల విత్తు లిపు డా శాఖ వారిచే కర్షకుల కందజేయ బడుచున్నవి. ఈ శాఖ వారు కొన్ని మేలు రకములను విదేశముల నుండి కూడ తెప్పించి స్థానిక పరిస్థితు

లందు పరీక్షించి యనుకూలమైన వాని నంచుటయు, భిన్నరకముల సంకరము వలనను 'ఎక్కురే' వంటి ఆధునిక కిరణప్రసార విధానముల వలనను క్రొత్త వంగడములను సృష్టించి వాని విత్తుల నభివృద్ధిచేసి కర్షకులు తమ కమతములనుండి హెచ్చు పంటను దీయుటకు దోడ్పడుచున్నారు.

కర్షకుడు తన కమతముపై మేలు వంగడములను సాగు చేయుట మూలమునను, నీటి పారుదల మూలమునను హెచ్చు పంటను దీయ గలుగుటకును యుక్తమగు యెరువులను నేలకు వేసి దానిని తగినంత బలపరచ వలసి యుండును. ఇట్లు జేయనిచో సాగు చేయు వంగడముల ప్రాశస్త్యమును, నీటి వసతివలని ప్రయోజనమును గూడ సంతగా గానబడవు. పంట హెచ్చుటకుబదులు క్రమముగ క్షీణించి పోవును. కావున కర్షకుడు తన కమతపు పశువుల మలమూత్రములను, పశువులు తినని యితర చెత్త చెదారములను మిగుల శ్రద్ధతో జాగ్రత్త పెట్టి హెచ్చు సారముగల పశువుల యెరువును, చీకుడు యెరువు లేక కంపోస్టును హెచ్చుగ దయారుచేసి నేలకు జేర్చుచుండ వలెను. ఇవిగాక సమీపమున నుండు బంజరు నేల లందును అడవు లందును బెరుగు చెట్లు చేమల పచ్చి రొట్టను, కమతముల కట్టవలందును, బీళ్లపైనను రొట్ట కొరకు ప్రత్యేకముగ బెంచ బడు నిద్రగన్నేరు, గెరిసిడియా మొదలగు చెట్లయొక్క రొట్టను, గూడ నేరుగ గాని కంపోస్టుచేసి గాని యెరువుగ నుపయోగించ దగును. జనుము, జీలుగ మొదలగు పచ్చి యెరువు సస్యములను సాగు భూములందు ప్రత్యేకముగ బెంచి బలపరచ దలచిన నేల యం దెరువుగ దున్నివేయవచ్చును. తగిన నీటి వసతిగలచోట్ల దంప పరిమల్లకు సత్తువ చేయుట కిట్టి పచ్చి యెరువు సస్యములను బెంచుట చాల యనుకూలము. లభించినంతవరకు పశువుల యెరువును, కంపోస్టును మెట్ట, తోట నేలలకు వేసి పరిమల్లకు పచ్చి యెరువును వాడుట మంచిది. ఇట్టి నేలకు స్థూల సేంద్రియపు ఔరువులను తగి

సంత జేర్చుచు రాగా నేల క్రమముగ కండబారి పంట నిలుకడగల యభివృద్ధిని జూపును. నేల నుండి హెచ్చు సారమును - ముఖ్యముగ సత్రజనిని - దీసికొను చెరుకు, అరటి వంటి సస్యములకును, నీటి పారుదల చేయబడు వరి, చోడి మొదలగు సస్యములకును స్థూల సేంద్రియపు టెరువులతోపాటు వేరుసెనగ పిండి మొదలగు చమురు గింజల పిట్టను, అమ్మోనియా గంధకీతము, అధిస్ఫురితము (సూపర్ ఫాస్ఫేటు) మొదలగు ఉత్సారపు టెరువులను గూడ చేర్చదగును.

ఇటీవల ప్రభుత్వము పంట పోటీల నేర్పాటుచేసి ఇరుపదియైదు మొదలు ఐదు వేల రూపాయల వరకు బహుమతుల నెనగుటచే గలిగిన ప్రోత్సాహము వలన కొందరు పైని తెలుప బడినట్లు మేలు పంగడములను సాగుచేసి, తగినంత యెరువు వేసి యుక్త కాలములందు తగినంత నీరు కట్టుచు శ్రద్ధతో నాంతర కృషి చేయుటచే వరి, గోధుమ, చెరుకు, బంగాళాదుంప మొదలగు సస్యముల పంటను సామాన్యముగ నమ్మ వీలు లేనంతగా హెచ్చింప గలిగిరి. ఎకరము 1కి సుమారు 16,000 పానుల (బాగుగ నెండినచో 12,000 పానులు లేక 70 కాటా బస్తాలగు) వడ్ల నెక యాసామి పండింప గలిగెను. మరికొందరు ఎ 1కి 50, 60 బస్తాల వరకు పండింప గలిగిరి. సామర్ల కోట యందలి యొక కర్షకుడు ఎ 1కి 110 టన్నుల చెరుకు నుత్పత్తి చేయగలిగెను. తగినంత పెట్టుబడి పెట్టి శ్రద్ధతో పనిచేయుచో ఆయా సస్యముల నుండి యిప్పటి కంటె రెట్టింపు మొదలు మూడు నాలుగు రెట్ల పంటను దీయ వీలగును. కాని పైని తెలుపబడినంత హెచ్చు పంటకు కేవలము కర్షకుని యత్నమే కాక కాలచూన పరిస్థితులు మొదలగు ప్రకృతి పరిస్థితులు కూడ అనుకూలముగ నుండవలెను. కొంత హెచ్చు పెట్టుబడియు నవసరమగును. సామాన్య కర్షకులందరును అంత హెచ్చు పెట్టుబడిని పెట్టుటకు శక్తివంతులు కాక పోవచ్చును. పెట్టగలిగినను ప్రతికూల పరిస్థితుల మూలమున దానికి తగిన ప్రతిఫలము రాక పోవచ్చును. కాని సామాన్యముగ కర్షకుడు తన కమ

తపు పరిస్థితుల నెరిగి మేలు వంగడములను తగినంత యేరువు వేసి కష్టపడి పనిచేయుచో మొత్తము మీద దాని నికరపు రాబడిని 30 - 50% వరకు హెచ్చింప గలుగు ననుటకు సందేహము లేదు. నీటి పారుదల లేని కనుతమునకు నీటి వసతిని గలిగించుచో నీరాబడిని 100% వరకు గాని యింకను పైగాగాని హెచ్చింప వీలగును. వరి సాగు విధానమున నిటీవల నీదేశమున బ్రవేశపెట్టబడిన 'జపాన్ పద్ధతి' యిట్టి సర్వతోముఖ తీవ్ర కృషి విధానమే. నీటిలోటు లేనిచోట్ల నీ విధానము నవలంబించిన హెచ్చు రాబడి చేకూరు ననుటకు సందేహము లేదు.

పంటను పెంపొందించుటకు కర్షకుడు చేయదగు కృషిలో నాయా సస్యముల నవుడవుడు బాధించు చీడలు, తెగుళ్లు మొదలగు నరిష్టముల వలని నష్టమును తగ్గించు కొనుట మరి యొకటి. ఇట్టి యరిష్టముల వలనను దినుసులను కొట్లలో నిలువ చేసిన వెనుకను గలగు నష్టము సామాన్యముగ 5-15% వర కుండవచ్చును. ఒక్కొక్కప్పుడు 25% మించ వచ్చును. ఇటీవల కనుగొనబడిన గమ్మోక్సేన్, అగ్రసాన్ మొదలగు మందు లిట్టి యరిష్ట నివారణ కనుకూలముగ నున్నవి.

మేలు వంగడముల విత్తులను, వివిధములగు యేరువులను, నీటి వసతులను గురించియు, అరిష్ట నివారణను గురించియు వ్యవసాయ శాస్త్రపు రెండవ సంపుటమున దెలుపబడెను.

2. హెచ్చు లాభమునెసగు సస్యములను సాగుచేయుట :
కొన్ని భూములందు పొగాకు, మిర్చి, వేరుసెనగ మొదలగు కొన్ని సస్యములు సామాన్యపు తృణధాన్య, కాయధాన్యములకంటె హెచ్చు లాభము నెసగును. హెచ్చు విస్తీర్ణమున సాగుచేయుచో వానిని సాగుచేయు కుటుంబములకును, ఇతర ప్రజలకును అత్యవసర

మగు అన్న వస్త్రముల కువచరించు ద్రవ్యములు లోటువడును. పశు గ్రాసములకును కర వేర్పడును. వీనిని హెచ్చు వెలపెట్టి పై నుండి తెప్పించుకొని రవాణా ఖర్చులను గూడ భరించ వలసి యుండును. ఇట్లు కొన్ని ప్రాంతములందు అన్న వస్త్రములకును, పశు గ్రాసమునకును ఉపచరించని సస్యములను హెచ్చుగ సాగు జేయుటచే నా ప్రాంతములందే కాక దేశము మొత్తముపై గూడ అన్న వస్త్రములకు లోటుర్పడి వీనిని విదేశముల నుండి దిగుమతి జేసికొన వలసి వచ్చును. హెచ్చు విస్తీర్ణమును, జనాభాయు గలిగిన ఇండియావంటి దేశములు ప్రజల నిత్యజీవితావసరముల విషయమున పరాధీనత యిదివరలో సూచింపబడినట్లు చాల యనర్థకము. గత సంగ్రామ కాలమునను, తరువాతను ఇండియాకంటే చిన్న దేశములు కూడ నీ విషయమును గ్రహించి యిట్టి పరాధీనతనుండి తమ దేశములను విముక్తి గావించుకొనుటకు తీవ్ర కృషిని చేయుచున్నవి. మన దేశపు కర్షకులు దేశమున కనర్థముగ పరిణమించని విధమున తమ కుటుంబాదాయములను బెంచుకొన వలెనన్న వెనుకటి ప్రకరణమునందు సూచింపబడినట్లు ఇప్పటికంటే స్వల్ప విస్తీర్ణముననే ప్రజల యన్న వస్త్రములకు వలయు దినుసులను హెచ్చుగ బండించ గలిగినచో తక్కిన భూమిపై హెచ్చు లాభము నొసగు సస్యములను సాగు చేసి వాని ఫలసాయపు విక్రయము వలన రాబడిని హెచ్చు చేసికొనవచ్చును. ఇట్టి దినుసులను ప్రభుత్వము విదేశముల కెగుమతి చేసి యందుమూలమున చేకూరు విదేశ ధనముతో నీ దేశమునకు వలయు యంత్రసామాగ్రిని, కొన్ని యితరసరకులను దిగుమతి చేసికొనవీలగును.

3. ఫలసాయమునకు హెచ్చు ధర లభింపజేసికొనుట :

పెనుకటి (10-15 పట్టికలు) ప్రకరణములందు వివిధములగు కమతముల ఆదాయపు టంచనాలలోని ఫలసాయపు ధరలు ఇదివరలో చెలువబడినట్లు ఇప్పటి హెచ్చు ధరలకును, గతసంగ్రామమునకు పూర్వపు ధరలకును మధ్యస్థముగ లెక్క వేయబడెను. వ్యయపు టంచనాలలోని

పాటు విలువలును, ఎరువులు, విత్తులు వగైరాల ధరలును ఇట్లే మధ్యస్థముగ లెక్క వేయబడెను. ఫలసాయపు ధరలు పెరుగుచో జీవితవ్యయము పెరుగును. పాటు విలువ (కూలిరేట్లు) యు, పశుపోషణ వ్యయము మొదలగున వన్నియు పెరుగును. ఇట్లు ఫలసాయపు ధరలతో పాటు వ్యవసాయపు కర్షులు పెరుగుటచే నికర రాబడి తగినంతగా హెచ్చదు. జీవిత వ్యయము పెరుగుటచే యీ నికర రాబడియందలి స్వల్ప హెచ్చుదలవలన కుటుంబపు జీవనస్థాయిని పెంచుకొన వీలులేక పోవును.

ఐనను, కర్షకులు తమ కమతముల ఫలసాయమును సహకార సంస్థల ద్వారా అమ్ముట కేర్పాట్లు గావించుకొనుచో తామిపుడు దళారులద్వారా అమ్ముటచే వచ్చు ధరకంటె కొంత హెచ్చు ధరకు అమ్మగలగుదురు. మరియు నిట్లమ్ము దినుసులను కత్తి తేకుండగ తయారు చేయుచో నట్టి మేలు సరకులకు వాని నమ్ము సహకార సంస్థలు బజారు ధరల కంటె హెచ్చు ధరలకు గొనగలుగును. ఇదియే కర్షకులు తమ ఫలసాయపు ధరల నియంత్రణ హెచ్చించుకొనుటకు ముఖ్యోపాయము. ప్రభుత్వము ధరలను హెచ్చు స్థాయిని నిలబెట్టుటకు తీసికొను చర్యలు కొన్ని ప్రత్యేక పరిస్థితులందు కొంత మేలు చేసినను అది చిరకాలము నిలువ జాలదు. ఇట్టి బలవంతపు ధరల నియమనము (Control) వలని యనర్థములు ఇటీవల బాగుగ దెలియ వచ్చెను.

4. వ్యయమును తగ్గించు కొనుట : కమతమును సాగుచేయు కుటుంబము తమ స్వంతపాటుతోనే వ్యవసాయపు బనులను చేసికొనుచు సాధ్యమైనంత వరకు కూలీల పాటును తగ్గించుట వలనను, తాము ఆదర్శముగ పనిచేసి చూపుచు, కూలీలచేగూడ అట్లు చేయించగలుగుట మూలమునను వంట తగ్గకుండగనే వ్యయమును కొంత తగ్గించు కొనవచ్చును. ఆయా వ్యవసాయపు బనులను హెచ్చు సమర్థ

ముగను, శీఘ్రముగను జేయగలుగు చేతి పనిముట్లయొక్కయు, పశువులచే లాగబడు పనిముట్లయొక్కయు వాడుక వలన కూడ పాటును కొంత తగ్గించు కొనవచ్చును. కాని యొక్కొక జత పశువులతో సేన్యము జేయబడు కుటుంబ కమతములందీ తగ్గింపు కమతపు పశువులకు కొంత రాబడి నిచ్చు నితర పనులను గల్పించ గలిగినపుడే లెక్కలోనికి వచ్చును. మరియు కుటుంబ కమతముల యజమానులలో పెక్కుమంది యెవరికివా రిట్టి పనిముట్లను కొనుటకు దగిన పెట్టుబడిని పెట్టలేక పోవచ్చును. స్థితిమంతులైన కొందరు వీనిని గొని యుపయోగించుచు ఇరుగు పొరుగువారి కద్దె కివ్వవచ్చును. సహకార సంఘములును, ఇతర ప్రజాహిత సంస్థలును వీనిని గొని కర్షకుల కద్దె కియవచ్చును. నలుగు రైదుగురు ఇరుగు పొరుగు కమతముల యజమానులు తమ కమతముల సాగును సమష్టిగ జేసి నిట్టి మేలు పనిముట్ల మూలమున మొత్తము మీద ఒకటి రెండు జతల పశువులను తగ్గించివేయ వీలగును. ఇంకను హెచ్చు కమతములవారు చేరి సహకారసంఘముగ నేర్పరచుకొని ఇంతకంటెను సమర్థమగు శక్తి యంత్రములచే లాగబడు పనిముట్ల నుపయోగించుచో మిగుల తక్కువ పశువులతోను, మనుష్యులతోను అన్ని పనులను చేసి వ్యయమును తగ్గించ వీలు కావచ్చును. కాని యిట్టి పెద్దయెత్తు సహకార వ్యవసాయమున కార్య నిర్వాహకులు ఎవరి కమతమును వారు స్వయముగ సాగు చేసికొను నప్పటియంత! సమర్థముగ నీ సహకార కమతమందలి పనులను నిర్వహింప గలుగుట సందేహము. కావున సమర్థమగు పరికరముల నుపయోగించుట వలని వ్యయపు తగ్గింపు వలన నికరలాభము హెచ్చుక పోవచ్చును.

కూలి రేట్లు తగ్గుదల వలన కూడ కమతపు వ్యయముతగ్గును. కాని కూలి రేట్లు నానాటికి హెచ్చుచున్నవేగాని తగ్గు సూచనలు లేవు. ఆయా విధముగ కమతముల యంచనాలలో అవలంబింప బడిన కూలి రేట్లు (మగవానికి ఎనిమిదణాలు, ఆధుదానికి లేక పిల్లవానికి

నాలుగణాలు) యుద్ధానంతరపు రేట్లకును, యుద్ధమునకు పూర్వపు రేట్లకును మధ్యమముగ నున్నవి. ఈ రేట్ల చొప్పున కూలివాని కుటుంబమునకు 9వ పట్టికలో యంచనా వేయబడిన కనిష్ట వేతనము నకు వలయు రాబడి (రు 500 లు) రాదు. కావుననే వ్యవసాయపు కూలీల కివ్వవలసిన రేట్లు ప్రభుత్వము నిర్ణయింప బూనుకొన్నది.

ఐనను ప్రస్తుత పరిస్థితులందు నేకమతమున నైనను నితర కమల ములందుకంటె వ్యవసాయపు బనులను - ముఖ్యముగ ఎక్కువమంది కూలీలు అవసరమగు వరినాటు మొదలగు వానిని - ముందుగ జేసి కొన వీలగుచో అప్పటి కింకను రేట్లు పెరుగక పోవుటవలన వ్యయము తగ్గును. వరిని పెరుచేయు కర్షకుడు నారు పోయుటకు వరము గురియు వరికు వేచియుండక నూతి క్రిందనూ, కోనేటి క్రిందనూ తక్కిన వారల కంటె ముందుగ నారు పెంచగలుగుచో నాటు వ్యయ మును తగించు కొనగలుగుటయే కాక ముందుగ నాటుట వలన పంటయు కొంత హెచ్చును.

8వ ప్రకరణమున కూలి రేట్లను హెచ్చించు విషయమును గూర్చి మరి కొంత వ్రాయబడును.

5. పన్నులను శిస్తులను తగ్గించుకొనుట : కమలపు భూముల యజమానులు తాము ప్రభుత్వమునకు చెల్లింప వలసిన పన్నుల తగ్గింపునకును, కాలుదార్లు తాము సాగు చేయు కమలపు భూమి కామందుకు చెల్లింపవలసిన శిస్తుల తగ్గింపునకును కృషిచేయుట సహజము. కాని యిప్పటి ధరలను బట్టి యింతకంటె చాల తక్కువ ధరలుండు కాలమున వాని ననుసరించి కట్టిన పన్నులను తగ్గించ మని కోరుట హాస్యాస్పదముగ నుండును. ప్రభుత్వ మిప్పటి హెచ్చు ధరలను బట్టి భూమి పన్నును హెచ్చించక పోవుటయేగాక యిటీవల జమిందారీ భూములను తాము స్వాధీనము చేసికొని వానిపై పన్నులను గూడ సమీక్ష ప్రభుత్వ జరాయితీ భూములతో సమమగునట్లు

తగ్గించి యుండిరి. కావున నిపు డున్న పన్నులలో తగ్గింపు అసంభవము. కాని 1930-40 సం॥ మధ్య కాలమునందు వలె నేకారణము చేసినను ధరలు చాల తగ్గిపోవుచో నప్పుడు ఈ పన్నుల భారము చిన్న కమతగాళ్లకు హెచ్చనిపించును *. కావున నీభార మొకప్పుడు హెచ్చి మరియొకప్పుడు తగ్గక సమముగ నుండవలెననిన నిష్పటి పన్నుల విధానమును పూర్తిగ రద్దుచేసి యితర వృత్తుల లేక పరిశ్రమల వలని యాదాయముపై వలెనే వ్యవసాయాదాయముపై గూడ క్రమాంతరములుగ రాబడి పన్నును విధించుట మంచిది.

భూమి కామందుకు కాలుదారివ్వవలసిన శిస్తు భారము పన్ను భారముకంటె హెచ్చు. కాలుదారులు ఒకరితో నొకరు కమతము కొరకు పోటీపడుటయే భూమి కామందులు శిస్తులను తగ్గింపకుండుట యు, కొంద రింకను హెచ్చించు చుండుటకును గారణములు. ప్రభుత్వము శిస్తులను గురించిన సంస్కరణలందు 10-14 పట్టికలందు లెక్క వేయబడిన విధమున తేల్చిన నికరలాభములో సగము సబజైన శిస్తుగ నెంచదగును. ఈ విషయమై కూడ రాబోవు ప్రకరణమున వివరముగ చర్చింపబడును.

గి. ఉప పరిశ్రమల మూలమున కుటుంబాదాయమును అభివృద్ధి చేసికొనుట : కర్షకుని కుటుంబమున తమ కమతపు నేవ్యమునకై వినియోగింపవలసి యుండు రెండు యూనిట్ల పాటుకు తగినంతమంది కాక యింకను హెచ్చు పనిచేయగలుగు అంగబల ముండుచో సంవత్సరము పొడవునను గాని తీరికకాలమున మాత్రమే కాని వ్యవసాయ

* ఆకాలమున 11వ పట్టిక యందు వ్యవహృతమైన 15 యొకరముల యొక్క నేల మొట్ట కమతమునకు రు 2 ల చొప్పునను, 12వ పట్టికలో వ్యవహృతమైన 10 యొకరముల మాగాణి కమతమునకు ఎ 1కి 6 రూపాయలును ఉండెడిది. ఇది అప్పటి నికరలాభముపై 25% కాగా, నిప్పటి నికరలాభముపై లెక్కచూచిన 6% మాత్రమే యగును.

ములో పాటు కొనసాగింప వీలగు నేవేని యొకటి రెండు ఉప పరిశ్రమలను చేపట్టి వాని మూలమున కొంత ధనము నార్జించి కుటుంబపు జీవన స్థాయిని పెంచుకొన వచ్చును.

ఆయా విధముల కమతములు వీలునుబట్టి చేపట్ట దగిన పరిశ్రమలలో పాడి పరిశ్రమ ముఖ్యమైనది.

పని లేని కాలమున కమతపు బండిని, యెడ్లను అద్దెకు దోలి కొంత సొమ్మును గడింపవచ్చును. పాడి పశువులకు బుట్టిన దూడలను గాని, తల్లి పాలను త్రాగుట మానిన దూడలను కొని గాని, కోడె దూడలు దుక్కికి పనికివచ్చు వరకును, పెయ్య దూడలను చూలుతో నుండి యీన బోవువరకు లేక యీను వరకును బెంచి విక్రయించుట రాబడిని అభివృద్ధి చేసికొనుటకు చేపట్టదగిన మరి యొకపని. వీనివలన కమతమునకు కొంత యెగువు అధికముగ లభించును. విక్రయమునకు ముందు కొంత కాలము కోడెదూడలచే కమతమున కొంత పనికూడ చేయించుకొన వచ్చును.

కమతముపై కోళ్లను పెంచి గ్రుడ్ల నమ్ముటవలనను, పిల్లలను, పెట్టలను, పుంజులను అమ్ముట వలనను గూడ కుటుంబాదాయమును కొంత పెంచుకొన వచ్చును.

ఫేనేటీగల పెంపకము కుటుంబ కమతముల రాబడిని హెచ్చించుకొనుట కిటీవల ప్రాముఖ్యతకు వచ్చిన మరియొక పరిశ్రమ.

న్యూ నోష్ట్ర ప్రాంతము లందలి కమతములందు - ముఖ్యముగ కట్టవలందు - తూతిక చెట్లను బెంచి వాని యాకులతో పట్టు పురుగులను బెంచుట వలన గూడ కర్షకులు తమ కుటుంబాదాయమును హెచ్చించుకొన గలుగుదురు. ఆముదపుటాకులు తిని పెరుగు మరియొక జాతి పట్టుపురుగులను ఉష్ణ ప్రదేశములందు గూడ శీత కాలమున బెంచ వీలగును.

పై పరిశ్రమల కంతగా వీలివ్వని డెల్టా కమతము లందలి కోనేళ్లలోను వేసవిలో కూడ నీరుండుచో నితరచోట కమతము లందలి కోనేళ్లలోను కొన్ని జాతుల చేపలను బెంచి విక్రయించుట వలన కొంత సామూహమును దీయవచ్చును.

కొన్ని కమతములపై కొన్ని మేలు జాతుల మేకలను, గొర్రెలను స్వల్ప సంఖ్యలలో బెంచి మేకల పాలను, గొర్రెల ఉన్నిని, రెండు జాతుల పిల్లలను విక్రయించుట కూడ లాభకరముగ నుండవచ్చును. కాని యీ దేశమున సామాన్యముగ నీజాతుల మందలను గొల్లవాండ్లు మాత్రమే బెంతురు.

ఇట్లే పందులను సామాన్యముగ ఎరుకల వాండ్లు మాత్రమే పెంచుట యాచారమైనను, కొన్ని విదేశీ రకముల పందులను కొన్ని పరిస్థితులందలి కమతముల పై కూడ లాభకరముగ బెంచ వీలు కావచ్చును.

జంతు కృషికి సంబంధించిన పై పరిశ్రమల యాదాయ వ్యయముల యంచనాలు మరియొక ప్రకరణమున దేలువ బడును.

కర్షకులు తమ కమతములం దుత్పత్తియగు దినుసులకు సంబంధించిన కొన్ని గృహ పరిశ్రమల మూలమున గూడ కొంత సామూహము గడింప వచ్చును. లేక తమ కుటుంబమునకు వలయు వస్తువుల యుత్పత్తి వలన వ్యయమును తగ్గించుకొన వీలగును. ధాన్యపు దంపు, పిండి విసరుట, నూలు తీయుట, పురిని వడకుట, (జనపనారతో) నులక పేనుట (గోగునారతో) కొబ్బెర డొక్కల నుండి పీచును దీసి దానితోను, యితర నారలతోను త్రాళ్లను పేనుట ఇట్టివి గృహ పరిశ్రమలలో పేర్కొన దగినవి. ఇవి కర్షకులే గాక గ్రామమునందలి యితర కుటుంబములును చేపట్ట దగినవై యున్నవి. వీని వివరములను తెలుపుటకు గాని ఆదాయ వ్యయములను గురించి గాని తెలుపుట కీ గ్రంథమున నవకాశము లేదు.

ఎనిమిదవ ప్రకరణము

భూ సంస్కరణలు

కర్షకుడు తనకుటుంబాదాయమును బెంచుకొనుట కవలంబింప దగినవిగ వెనుకటి ప్రకరణాంతమున బేర్కొనబడిన యుప పరిశ్రమల వివరములను దెలుపక మునుపు, ఆ ప్రకరణముననే యంతకుముందు సందర్భ వశమున ప్రస్తావింపబడిన భూసంస్కరణములను గురించి చర్చింప దగును.

భూసంస్కరణలనగా భూమి యందలి హక్కులను గూర్చిన సంస్కరణలని స్థూలముగ జెప్పవచ్చును. “భూమి యెవరిది?” అను విషయమున భేదాభిప్రాయములు గలవు. కొందరు రాజకీయ వేత్తలు నేవ్యపు భూమి యంతయు రాజునకు లేక రాజ్యమునకు జెందినదనియు, కర్షకుడు రాజయొక్కగాని లేక రాజ్యముయొక్కగాని రైతు లేక కౌలుదారు వంటి వాడనియు నందురు. కర్షకుడు చెల్లించు పన్నులు రాజునకు, లేక రాజ్యమునకు ఫలసాయము నుండి చెందవలసిన పాలుయొక్క విలువ లేక శిస్తు అనియు వీరి యభిప్రాయము. కాని భూమి సాగు యొక్క చరిత్రను గమనించుచో నిది మొదట పశువులను మేపుకొనుచు సంచారము చేయుచుండిన నెక్కుకొక్క తెగ మానవులు, ఒక్కొక్క యనుకూల ప్రదేశమున స్థిర నివాస మేర్పరచుకొన నారంభించి నపు డడవిని నరకి వ్యవసాయమును చేసికొనుటకు సమిష్టిగ తయారు చేసికొనిన భూమి యగుటచే నా భూమి హక్కు నాతెగకు జెందియుండెనని చెప్పవచ్చును. తెగకు మూలపురుషుడు లేక యాతని తరువాత నాతెగకు పెద్దగా నేర్పడు నాతడే దానిపై యాజమాన్యము వహించు చుండెను. అప్పటి నుండియు నీ భూమి హక్కు గ్రామము నందలి ప్రజలకు సమిష్టిగా జెంది గ్రామ పంచాయతీ యాజమాన్యమున నుండెను. మరి కొంత

కాలమున కిట్టి గ్రామములను గొన్ని కొన్నిటి నెక్కిక బలీయమైన నాయకుడు తన యదువులోనికి దెచ్చుకొన నారంభించెను. క్రమశః రాజులు, రాజ్యములు యేర్పడెను. ఇటీవల బ్రిటిష్ వారు యేకర్న కుడు సాగుజేయు భూమికి ఆకర్షకునికే జిరాయితీ పట్టానిచ్చి దానికి హక్కుదారుని జేయువరకు గ్రామపు సాగు భూమిపై రాజునకు లేక రాజ్యమునకు చెందవలసిన పన్ను గ్రామము మొత్తముపైననే తరచు దినుసు రూపముననే చెల్లింపబడు చుండెడిది. ఈ మొత్తము గ్రామ మందలి కర్షకులు సాగుచేయు భూమి పరిమితిని బట్టి లేక అందు పండు పంటపరిమితిని బట్టి గ్రామ పెద్దలు (పంచాయతీ) వారలకు పంపకముచేయుచుండెడివారు. రాజు లేక రాజ్యము తమకుచెందవల సిన మొత్తపు కట్టుబడిని పెంచినపుడు యీ యదనపు మొత్తమును గ్రామ పెద్దలే యాయా కర్షకులపై, వారల యొక్కయు, భూమి యొక్కయు, స్థితిగతుల ననుసరించి సర్దివేయుచుండిరి. కావున భూమి గ్రామ సంఘమున కంతటికి జెందియుండెనని చెప్పవచ్చును.

భూమి హక్కు వ్యక్తులకు సంక్రమించిన వెనుక-ముఖ్యముగ ద్రవ్యపు చలామణి వచ్చినప్పటి నుండియు కుటుంబ పరిస్థితుల ననుస రించి కొందరు కర్షకులు తమ భూమిలో కొంత భాగము నమ్ముటయు మరి కొందరు కొనుటయు ప్రారంభమై క్రమముగ హెచ్చినది. క్రమ ముగ నిట్లమ్ముబడు భూములు పాయకారీ (ఇతర గ్రామముల) కర్ష కులు కొని సాగు చేసికొనుటయు కర్షకులకు పెట్టుబడి పెట్టు సాహు కార్లు బాకీల క్రింద కొని యిట్లు భూమిని కోల్పోయిన వారలకేగాని, కుటుంబము పెద్దదగుటచే తమ కున్న భూమి చాలని యితరులకు గాని కాలాకిచ్చుటయు ప్రారంభ మయ్యెను. కర్షకుల కష్ట సుఖము లను కనిపెట్టి గ్రామమున నెవ్వరికిని లోటు లేకుండ భూమిని పంచుచు, దానిపై రాజుకు, లేక రాజ్యమునకు చెందవలసిన శిస్తును లేక పన్నును అందరిపైనను సర్దుచు వచ్చినప్పటి పరిస్థితు లిట్లు తారు మారై భూమి కొంత వ్యవసాయేతరుల పరమగుటయు, వ్యవసాయ

దారులలోనే కొందరకు మిగుల హెచ్చు భూమి యుండుటయు, కొందరకు మిగుల తక్కువగుటయు, కొందరు భూమిని గోల్పోయి కాలు దారులుగ మారుటయు, కొందరకిదియు సాధ్యపడకతాముస్వయముగ కష్టపడని కర్షకుల క్రింద పాలికాపులు లేక జీతగాండ్రగుటయు, కొందర కిట్టి పదవులు లభింపక రోజు కూలీలుగ మాత్రమే పని చేసి జీవింపవలసి వచ్చుటయు తటస్థించెను. ఇట్లు సంఘము నందు విపరీత యైశ్వర్య భేదము లేర్పడుటయు ఐశ్వర్యవంతులు తమవలుకుబడిని, ఒక్కొక్కప్పుడు దర్పమును బీదలపై నుపయోగించి స్వల్ప భూములుగల వారలకు హెచ్చు వడ్డీకప్పుల నిచ్చి బాకీక్రింద వారల స్వల్ప భూములనుగూడ హరించుటయు, కాలుదారులను, పాలికాపులను, కూలీలను, వారలకు జెందవలసిన పాలును, లేక కూలీని, సాధ్యమైనంత తగ్గించి వారలను పెక్కు విధముల బాధించుటయు ప్రారంభమయ్యెను.

కాని యిటీవల ప్రపంచ మంతటను నొక విధమగు నూతన ప్రబోధము గలిగి సామంతులు సకలైశ్వర్యములతో తులతూగుచుండ తాము తిండి గుడ్డలకు కరవై బాధపడు చుండు పరిస్థితులపై బీదలు తిరుగుబాటును చేయుట కారంభించిరి. కొందరి నాయకత్వమున వీరలు తమలో నైకమత్యము నెలకొల్పుకొని తమకు జరుగుచున్న యన్యాయమును తొలగించుకొని, తమ హక్కులను కాపాడుకొనుటకు తగినంత శక్తివంతములగు పారిశ్రామిక సంఘములను నెలకొల్పుకొని యున్నారు. ఈ యుద్యమము తొలుత పాశ్చాత్య కార్మికులందు పుట్టి, ప్రబలి, పిమ్మట నీ దేశమునకును వ్యాపించెను. ఇటీవల నిట్టి సంఘర్షణ భూస్వాములకును వారి భూములను సాగుజేయు కాలుదారులకును మధ్యను, కర్షకులకును, వారి పాలికాపులు లేక జీతగాండ్రకును, యితర కూలీలకును మధ్యను కూడ ప్రారంభించెను. కొన్నిచోట్ల భూములు లేని కర్షక కుటుంబముల వారు భూస్వాముల కమతములను బలవంతముగ నాక్రమించు కొనుట,

కాలుదారులు భూములను తమవరకు తీరినను వానిని విడువకుండుట, జీతగాండ్లును, కూలీలును, సమ్మెచేసి కర్షకులకు నష్టము గలిగింనుట, ఫలసాయమును దొమ్మిచేయుట, కక్షిదారులం దొక కూటముతో మరియొక కూటము కొట్లాడుట మొదలగు దౌర్జన్య యుతమగు ఘనులు జరుగ నారంభించెను.

ఇట్టి సంఘటనలు జరుగకుండ జూచుట ప్రభుత్వ ధర్మమగుటచే నిటీవల భూస్వాములు, కర్షకులు, కాలుదారులు, కూలీలు, వగైరాల హక్కు బాధ్యతలను గురించి సాధ్యమైనంత వరకు అందరికిని న్యాయము జరుగు విధమున శాసించుటకు బూనుకొని, యిందులకు ప్రాతిపదికగా ఇండియా ప్రభుత్వము వారు జె. సి. కుమారప్పగారి యధ్యక్షత నెక విచారణ సంఘమును నియమించియుండిరి. చెన్నరాష్ట్ర ప్రభుత్వము మరెయొక విచారణ సంఘమును నియమించిరి. ఉభయ సంఘములును దీర్ఘముగ విచారణను సలిపి తమ నివేదికలను తయారు చేసియున్నారు. ఇవి యింకను ఆయా ప్రభుత్వముల యొక్కయు, నిటీవల నియమింపబడిన ప్లానింగు కమిటీవారి యొక్కయు పరిశీలన యందున్నవి. ఇటీవలనే, యవతరించిన యాంధ్రరాష్ట్ర ప్రభుత్వమును యీ విషయమై విచారించి శాసించుటకు బూనుకొని యున్నది. హైదరాబాదు, ఉత్తరప్రదేశ్ మొదలగు కొన్ని రాష్ట్రము లిదివరకే కొన్ని సంస్కరణల నమలులో పెట్టిరి. భూస్వామ్య సంస్కరణలు భూమితో సంబంధముగల వివిధతరగతుల వారి మధ్య సామరస్యమును సమకూర్చుటయే కాక ఇందు వలన భూమి నుండి యుత్పత్తికూడ సాధ్యమైనంత హెచ్చుటకు దోడ్పడునవిగ నుండవలెను. కావున ప్రభుత్వ మీవిషయమును గూడ తమ దృష్టిలో నుంచుకొనియే తమ భూసంస్కరణ విధానమును నిర్ణయింపదగును. ఇట్టి విధానముల మూలమున నమలు జరుపదగు సంస్కరణ

లలో నీ క్రింది ఆరును ముఖ్యములు.

(1) ఒక్కొక్క కర్మక కుటుంబమునకు ఆ కుటుంబపు పాటు నకును ఒక జత పశువుల పాటునకు తగినంత కనీస విస్తీర్ణముగల యొక ఖండపు కమతమును సమకూర్చుట.

(2) కాలుదాగు భూస్వామి కివ్వవలసిన శిస్తు ఉభయులకును న్యాయముగ నుండు విధమున నిర్ణయింపబడి యిది సామాన్యముగ కమతమున పండు ముఖ్య తృణధాన్య రూపమున జెల్లించుట కవకాశ మివ్వబడుట.

(3) సామాన్యముగ కాలుదారులు భూమి నుండి తొలిగింప బడ కుండుట.

(4) ఇప్పటి భూమి పన్ను విధానమును తొలగించి యితర వృత్తుల లేక వ్యాపారస్థుల యాదాయము పైవలెనే కొంత యాదాయమును మించిన వారిపై యాదాయపు పన్నును విధించుట.

(5) పెద్ద యెత్తు సహకార వ్యవసాయ షేత్రముల నుండి, యాభూమిని కుటుంబ కమతములుగ విభజించి సాగు చేయు నప్పటి కంటె, హెచ్చు పంటను దీయ వీలగునని నమ్మకముగల చోట్ల నట్టి సహకార నేవ్యమును ప్రోత్సహించుట కేర్పాట్లు చేయుట.

(6) కర్షకులు వ్యవసాయపు పనివాండ్ర కివ్వదగ్గు కనీసకూలి రేట్లు నిర్ణయము.

పైని పేర్కొనబడిన యారు విధముల సంస్కరణలను అమలు జరుపు విధానమును, నాని సాధక బాధక ములును నీ క్రింద కొంత విపులముగ దెలుపబడును.

1. ప్రతి కర్షకునకును నెక్కుక కుటుంబ కమతమును సమ

కూర్చుట : ఈ సంస్కరణ గ్రామ వాణిగా జరుగవలెను. గ్రామ మందలి యనుభవజ్ఞులగు కొందరు కర్షకుల నొక కమిటీగా నేర్పరచి, దాని సానికానుభవమును తగినంత వ్యావసాయక ఆర్థిక జ్ఞానమును గలిగిన వ్యవసాయ కాఖలోని యుద్యోగి పర్యవేక్షణ క్రింద నీ సంస్కరణ జరుపబడవలెను. వీరికి గ్రామోద్యోగులును, భూమిని కొలిచి విస్తీర్ణమును లెక్కగట్ట గలుగు సర్వేయరును సహకారులుగ నుండుట యవసరము. గ్రామమందలి రైతాధీనపుభూమి యంతయు, భూమి స్వభావమును బట్టియు, నీటి వనరు, మురుగుపోవు వనరు, మొదలగు వానిని బట్టియు, ఒకదరినుంచి ప్రారంభించి యొక్కొక జత పశువులతో సాగు చేయదగు కుటుంబ కమతములుగ విభజింప బడవలెను. సాధ్యమైనంత వరకు ప్రతి కమతము నందును, కొంత మెట్ట భూమియు దంప భూమియు చేరి యుండునట్లు జూడదగును. ఒక కుటుంబ కమతమునకు వలసిన దాని కంటె హెచ్చు విస్తీర్ణము గల ప్రస్తుత కమతముల నుండి భూమిని ఒక కుటుంబ కమతమునకు చాలని ప్రక్క కమతమున లేక కమతములందు శేర్పచచ్చును. మిగుల పెద్ద కమతములను రెండు, మూడేసి కుటుంబ కమతములుగ విభజింపవలెను. ఒక కుటుంబ కమతమునకు చాలని చిన్న చిన్న కమతములను రెండు మూడింటిని జేర్చి కూడ యొక కుటుంబ కమతముగ నేర్పరుప వలెను. ఇట్లు గ్రామ మందలి రైతాధీనపు భూమి నంతటిని కుటుంబ కమతములుగ విభజించుటలో, ఒకే యాసామీకి చెంది పెక్కు చోట్ల చెదరుగా నున్న చిన్న తునుకలు వేర్వేరు కమతములలో జేరవచ్చును.

ఇట్లేర్పరుప బడిన కుటుంబ కమతములను వాని నంత వరకు స్వయముగ సాగు చేయుచుండిన స్వంత దారులకే కుటుంబమున కొక్కొకటి చొప్పున వదలదగును. ఒక్కొక్క కమతమునకు రెండేసి యూనిట్ల చొప్పున తమ స్వంత పాటును వినియోగింప గలుగు పెద్ద లేక సమిష్టి కుటుంబములకు వారి స్వంత భూమి నుండి ఆపాటు యూనిట్ల సంఖ్యనుబట్టి రెండు మూడు కమతముల నేక ఖండముగ

నుండునట్లు వదలబడ వచ్చును. హెచ్చు కమతములుగ విభజింప బడిన భూమి నిదివరలో యజమాని స్వయముగ సాగుచేయుచున్నను, ఆతని కుటుంబము అందలి కమతములను కమతము 1కి రెండేసి యూనిట్ల పాటును వినియోగింప దగినంత పెద్దది కాకపోవుచో నట్టి యజమానులను తమ యదనపు కమతములను యితరులకు కౌలు కిచ్చు నట్లు ప్రోత్సహింప దగును; లేక భూమిలేని కర్షక కుటుంబములను అదనపు కమతములలో నెక్కికొక్క దాని కొక్కొకటి చొప్పున భాగస్వాములుగ దీసికొని, అన్ని కుటుంబములును కలసి యా కమతముల నేకకమతముగ సాగుచేయుట కేర్పాటు గావించి, యా కుటుంబములు కమతపు పనికి వినియోగించు పాటు యూనిట్లను బట్టి యజమాని ఫలసాయమును వారికి బంచుచుండ దగును. ఈఫల సాయము నిట్లు పంచక మునుపే దానినుండి కమతపు సాగునకు యజమానిచే నగదుగ చేసిన వ్యయమునకును ఆ యదనపు కమతములను కౌలుకిచ్చినచో రాదగు శిస్తునకును కూడ తగినంత ఫలసాయమును మినహాయించు కొనదగును. సామాన్యముగ నిట్టి సమిష్టి కమతములైనను నాలుగుకుటుంబ కమతముల విస్తీర్ణముకంటె పెద్దవిగనుండుట యనుకూలము కాదు. చెన్నరాష్ట్ర భూసంస్కరణల విచారణ సంఘము ఒక్కొక్క భూస్వామికి రు. 250/- ల పన్నుగల భూమికంటె హెచ్చుగ నుండరాదని యభిప్రాయపడిరి. ఇట్లు నిర్ణయించుచో కృష్ణ రేవడి భూమి (ఎ. 1కి ఒక రూపాయి పన్నుగలది) 250 ఎకరములు (సుమారు 10 కుటుంబ కమతములు) ను, ఎట్టనేల (ఎకరము 1కి రెండు రూపాయిలు పన్నుగలది) 120 యెకరములు (8 కుటుంబ కమతములు) ను, ఒకే వరిపంట పండు మాగాణి భూమి (ఎకరము 1కి రు. 6 పన్నుగలది) 40 యెకరములు (4 కుటుంబ కమతములు)ను, రెండు వరిపంటలు పండు మాగాణి భూమి (ఎకరము 1కి రు. 12/-లు పన్నుగలది) 20 యెకరములు (4 కుటుంబ కమతములు) ను, తోట భూమి (ఎ. 1కి రూ 4/- లు పన్నుగలది) 60 యెకరములును

(12కుటుంబక మతములును) ఒక భూస్వామికి వ్రండదగు గరిష్ఠవి స్తీరము లగును.

ఒక కుటుంబ క మతమున జేరు భూమి యందలి హక్కు ఒకటి కంటె హెచ్చు కుటుంబములకు జెందియున్న యెడల నాకుటుంబము లన్నియుజేరి యా క మతమును అందు హెచ్చు భూమిగల వాని లేక వారెంచుకొను మరియొకని యాజమాన్యమున సమిష్టిగ నొకే జత దుక్కి పశువులతో సాగుజేయుచుండు నటుల ప్రోత్సహింపబడవలెను. ఈ పశువులజత క మతపు యాజమాన్యమును వహించు నాతనికి జెందియాలని చేబోపింపబడు చుండదగును. మరియు నీ క మతపు భూమి యందు స్వల్పభాగములు మాత్రముగల తక్కిన యాజమా నులు తమ భాగములను యీ హెచ్చు భూమిగల వానికి కౌలుకిచ్చు నటులగాని, విక్రయించు నటులగాని ప్రోత్సహింప బడవలయును. ఇట్లు తమ కొద్ది వి స్తీరముగల తునుకలను విక్రయింప నిచ్చుగించుచో వానిని ఆక మతపు యాజమాన్యము వహించు భాగస్వామి కొనవీలగు టకుగాను అవసరమగుచో ప్రభుత్వము నేరుగగాని వార లేర్పరచు యేయితర సంస్థ ద్వారా గాని దీర్ఘకాలపు ఋణము నెసగదగును. ఇట్లు తమ స్వల్పభాగములను కౌలుకిచ్చుట లేక విక్రయించుట వలన పని లేకుండబోవు కర్షకులు గ్రామమున కొందరు తమ స్వంత క మత ములను స్వయముగ సాగు చేసికొన జాలకగాని, తాము సాగుచేయు క మతము కంటె హెచ్చు క మతములు తమకుండుటచేగాని కౌలు కిచ్చు క మతములను ఒక్కొక్క కుటుంబమున కొక్కొక్క క మతము చొప్పున కౌలుకు దీసికొని సాగు చేయదగును. లేక పెక్కు క మత ములు గలిగియుండి వాని సాగునకు తగినంత మంది స్తోమతు కుటుంబ మున లేనట్టివారితో భూమిలేని భాగస్వాములుగ జేరదగును. ఇట్లొక్కొక్క కుటుంబమునకొక కనిష్ఠ వి స్తీరముగలకుటుంబ క మతము లభింపజేయునెడల, భూమిశ్రద్ధతోను, తగినంతఅస క్తితోను, నిపుణత తోను, పొదుపుగ సాగుచేయబడుట కిప్పటి కంటె హెచ్చు వీలుగ

నుండును. గ్రామమునందలి సాగుభూమి యిట్లు కుటుంబ కమితములుగ విభజింపబడుటలో నవి యేక ఖండములుగగూడ నయి విచ్ఛిన్న ఖండముల యేకీకరణ నమస్యకూడ తీరిపోగలదు.

2. కాలుదారు భూస్వామి కివ్వవలసిన శిస్తు నిర్ణయము : ఈ నిర్ణయ ముఖ్యములకును న్యాయము జరుగునట్లు గావింపబడవలెను. 10-14 పట్టికలలో జూపబడిన విధమున యంచనా వేయబడిన యా యా కమితముల నికరలాభములో సగముభాగము వానిని సాగుజేయు కాలుదారు భూస్వామికి చెల్లించవలసిన శిస్తుగా నిర్ణయించుట సమంజసముగ నుండును *. కాని యీ శిస్తును కర్షకుడు రొక్క రూపమునగాక తన కమితమున బండించు ప్రధాన తృణ ధాన్య రూపమున నిర్ణయింప బడవలెను. ఇట్లు ధాన్యరూపమున నిర్ణయింపబడుచో ధరలు హెచ్చినను, తగ్గినను భూస్వామికిని కాలుదారునకు కూడ అంతగా నష్టముండదు. శిస్తు నగదుగ నిర్ణయింపబడుచో ధరలు తగ్గినప్పుడు పండిన పంటలో హెచ్చు భాగమును శిస్తునకై విక్రయించవలసి వచ్చును. శిస్తు ధాన్యరూపమున నిర్ణయింపబడుచో ధరల హెచ్చు తగ్గులనుబట్టి శిస్తును అప్పుడప్పుడు హెచ్చించుటయు తగ్గించుటయు నవసరముండదు.

శిస్తు యిట్లు నికరలాభమున సగముగ నిర్ణయింపబడుచో కాలుదారు కుటుంబాదాయము, ఆ కమితమును భూస్వామి పాలి కావును బెట్టుకొని సాగుచేసిన నాతనికి వచ్చు రాబడికంటె కొంత హెచ్చుగనే యుండును.

* 14 వ పట్టిక యందు వ్యవహృతమైన నూలి క్రింది పోట కమితమునకు యీ శిస్తు కి వ ప్రకరణమున నూదొంపబడినట్లు నికరలాభమున చూడవలయునని నుండదగును. చెన్నరాష్ట్రపు భూసంస్కరణ విచారణ సంఘము సామాన్యముగ కాలుదారు భూస్వామికి ఫలసాయమున 40-45% శిస్తుగా నివ్వదగునని నూదొందిరి. ఇది మా గాడి భూములందలి ధాన్యపు పంటకే వర్తించును.

కమతమునకు సంబంధించిన కాలు, కదపా లన్నిటి యందును పైని తెలుపబడినట్లు నిర్ణయింపబడిన శిస్తు ధాన్యపు పరిమాణము గనే వ్రాయబడు చుండవలెను. 10-14 పట్టికలందు వ్యవహారములైన 5 కుటుంబ కమతములపై లెక్క దేలిన నికరలాభము నందు నగము భాగమును కాలుదారులు శిస్తుగా చెల్లించుచో వానియందు పండు ముఖ్యధాన్యముల పరిమితు లాయంచనాలలో లెక్కగట్టబడిన ధరల చొప్పున లెక్కగట్టి యీ క్రింద చూపబడెను.

కమతము	విస్తీర్ణము	నికరలాభములో సగము చొ॥ నగదు శిస్తు	ధాన్య రూప మునశిస్తు
1. కృష్ణరేవడికమతము	24 ఎకరములు	ర. 110 లు	28 రై. మ. జొన్న
2. ఎఱ్ఱనేల కమతము	15 ,,	ర. 134 లు	34 రై. మ.
3. ఒకేపంటనిచ్చు దంప కమతము	10 ,,	ర. 252 లు	80 రై. మ. వడ్ల
4. రెండుపంటలనిచ్చు డెల్టాదంపకమతము	5 ,,	ర. 220 లు	72 రై. మ. వడ్ల
5. నూతియాధారపు వోట కమతము	5 ,,	ర. 241 లు *	70 రై. మ. చోళ్లు

* ఈ కమతమున శిస్తును ధాన్యరూపమున చెల్లించుటకు తగినన్ని తృణ ధాన్యము లుక్కున్నమాకావు. సామాన్యముగ వాని విలువనగట్టి రొక్కముగనే తరింపవలసియుండును.

కాని కాలుదారు శిస్తును రొక్కముగ నియ్యదలచినగాని భూస్వామి రొక్కమునే గోరుచో కాని ధాన్యరూపమున నిర్ణయింపబడిన శిస్తునకు, జిల్లా కలెక్టరు జిల్లా కంఠటికిని గాని ఆ ప్రాంతమునకు ప్రత్యేకముగ గాని సంవత్సర ప్రారంభమున నిర్ణయించు రేటు ప్రకారము నగదుగ లెక్కగట్టి చెల్లించబడుటకు అవకాశముండవలెను.

పైని తెలుపబడిన విధమున కుటుంబ కమతములను జూపు గ్రామ స్థానము, ఆ కమతముల వెంబరును, వాని విస్తీర్ణమును, వాని

యజమానుల పేర్లను, వానిపై జెల్లపలసిన పన్నులను దెలుపు కమ
తముల పుస్తకమును తయారు చేయబడవలెను. ఆయా కమత
ములు కౌలు కివ్వబడుచో కౌలుదారు భూస్వామి కివ్వవలసిన శిస్తు
కూడ (ధాన్య పరిమాణముగ) నా పుస్తకమున వ్రాయబడి
యుండవలెను. ఈ శిస్తు సామాన్యముగ మార్పు చెందకుండునట్లే
యుండదగును. కాని యే కమతపు భూస్వామి కైనను, భూస్వామి
చేగాని, ఆప్రాంతము నంతటికిని ప్రభుత్వముచేగాని శ్రాత్తగా నీటి వన
రును గలిగించుట మొదలగు శాశ్వతాభివృద్ధి పనులు జరిపించినపుడు
మాత్రము శిస్తును పెంచుటకును, వరదలు మొదలగు నవాంతర
ముల వలన భూమి చెడిపోయినప్పుడు శిస్తును తగ్గించుటకును ప్రభుత్వ
మునకు అధికార ముండవలెను. ఇట్టి మార్పులు చేయబడినపు డెల్ల
కుటుంబ కమతముల పుస్తకమునందు నమోదు చేయబడు చుండ
వలెను. ఒక్కొక్క కమతమున ఇద్దరు ముగ్గురి భూములు చేరియుం
డుచో వాని యజమానుల పేళ్లను, వారికి జెందిన విస్తీర్ణములును,
వానిపైపన్నులును, శిస్తులును వేర్వేరుగ దెలుపబడవలెను. ప్రభుత్వము
ఎపుడైనను ధాన్య సేకరణ గావించవలసి వచ్చుచో నే కమతము
నుండి యెంత ధాన్యము సేకరింపదగునో నిర్ణయింపబడి యీ కుటుంబ
కమతముల పుస్తకములలోనే వ్రాసి యుంచదగును. కౌలుదార్ల
సేవ్యమున నున్న కమతముల విషయమున కౌలుదారు పేరు కూడ
నమోదై యుండవలెను.

పై తెలుపబడినట్లు రైతాధీనపు భూమిని కుటుంబ కమతములుగ
విభజించుట, వానిపై కౌలుదారులు యజమానుల కియవలసిన శిస్తు
లను నిర్ణయించుట మొదలగు పనులన్నియు జరుపుటకు కొంత
వ్యయమైనను, కొంత కాలము పట్టినను నిట్లాకసారి చేయుచో
ప్రస్తుతపు భూస్వామ్య హక్కులను మార్చనవసరము లేకయే,
ప్రధాన భూసంస్కరణ సమస్యలు తీరిపోవును.

3. భూస్వామి కాలుదారును తొలగించకుండ జూచుట : కాలుదా రివ్వవలసిన శిస్తు పై విధమున నెకేసారి స్థిరపరచ బడుచో భూస్వామి శిస్తును పెంచుట కవకాశముండదు. కావున కాలుదారును తొలగించుట కవసరము గలుగదు. కాలు, కదపాలు వ సంవత్సరములకు తక్కువ కాలమునకు వ్రాసికొన బడకుండ నేర్పాటు చేయ బడవలెను. శిస్తును సక్రమముగ జెల్లించు చున్నంత కాలము కాలు దారుని తప్పింపకుండ నేర్పాటు కావలెను. కాలుదారు మృతినొంది నను అతని వారసునికే ఆ కమతమును సాగు చేసికొను హక్కుండ వలెను. భూస్వామి తన కమతమును స్వంత సేవ్యమునకై తీసికొన దలచుచో మొదటి లేక రెండవ యైదేండ్ల కాలు పరతు అంత్య మగు లోపల నెక సంవత్సరము ముందుగా రిజిష్టరు నొటీసు నిచ్చి కమతమును స్వాధీనపరచుకొన వీలు గల్గింపబడవలెను. ఇట్లు తొలగింపబడు కాలుదారు కమతమున చేసిన యభివృద్ధియొక్క విలువ శేషమునకు తగిన పరిహారమున కర్హుడగును. పిమ్మట నెపుడైన నా కమతపు యజమాని దానిని మరల కాలుకిచ్చుచో నీ వెనుకటి కాలుదారునకు ప్రాధాన్య మీయదగును.

4. పెద్ద యెత్తున సహకార వ్యవసాయము చేయుటకు ప్రోత్సాహమును, వీళ్లను గలిగించుట : ఈ దేశమున పెద్దయెత్తున సహకార వ్యవసాయము చేయుటవలన భూమిని కుటుంబ కమతములుగ సేవ్యము చేసినప్పటి కంటె యుత్పత్తిని హెచ్చింప వీలగు నాయను విషయము యింకను నిర్ధారణ కాలేదు. ముందు వివిధ పరిస్థితులందు ప్రభుత్వాధ్వర్యముననే యిట్టి సహకార వ్యవసాయము పరీక్షింపబడి యది యెచటైన లాభకరముగ నుండునని నిశ్చయ మగుచో నట్టి చోట్ల కొన్ని కుటుంబ కమతముల యజమానులు సహకార సంఘముగ నేర్పడి తమ భూములన్నిటిని నేక యాజమాన్యమున సేవ్యము జేయునట్లు ప్రోత్సహింప బడవలెను. అందుకు తగు వీళ్లను గల్పించదగును. అందలి కమతములను నెకే యాజమాన్య

మున బరిపి ఫలసాయమును లేక దాని మూల్యమును బంచకొనుట కందరును అంగీకరించనిచో, కావలసిన పరికరములు, యెరువులు, విత్తులు వగైరాలను కొనుటయందును, ఫలసాయపు విక్రయము నందును, నీటివసతులను గల్పించుకొనుట యందును నైనను సహకరించుటకు బ్రోత్సహింపదగును.

5. ఇప్పటి పన్నుల విధానమునకు బదులు వ్యవసాయాదాయములపై పన్నులను విధించుట : ఏడవ ప్రకరణమున తెలుపబడిన ట్లిప్పటి హెచ్చుధర లున్నంతకాలము కర్షకుని కిప్పటి భూమి పన్నులు బాధకరముగ నుండక పోయినను, ఇతర వృత్తుల లేక వ్యాపారముల వలన జీవించు వారి యాదాయము రూ 3,600 లకు లోపుగా నుండుచో వార లాదాయపు పన్నును చెల్లించ నవసరము లేకపోగా, కర్షకుడు తన కుటుంబ పోషణకై నను చాల సంతటి స్వల్ప ఆదాయమునిచ్చు భూమిపై గూడ పన్ను కట్టబడు చుండుట యన్యాయముగ భావించు చుండును. ధరలు షడిపోవుచో నిప్పటి పన్ను లే భార మనిపించగలవు. కావున నీ పన్నుల విధానమును తొలగించి ఇతర వృత్తుల లేక వ్యాపారముల వారిపై వలెనే కర్షకులపై గూడ వారి యాదాయమును బట్టియే పన్నును విధింపదగును. ఇట్లు చేయుచో ప్రభుత్వాదాయము తగ్గును గాన నిప్పటి యాదాయపు పన్ను లేకుండు గరిష్ఠాదాయపు పరిమితిని అందరి మీదను గూడ తగ్గించుట వలన తమ రాబడిని హెచ్చించు కొనదగును.

6. కర్షకులు వ్యవసాయపు పనివాండ్ర కివ్వదగు కనిష్ఠకూలి రేట్ల నిర్ణయము : కర్షకులకును వారల పని వాండ్రకును మధ్య కూలి రేట్లను గురించి కొన్నిచోట్ల సంఘర్షణ జరుగ నారంభించినది. ఇతర కార్మికుల కూలి రేట్లతోపా టివ్యవసాయపు కూలి రేట్లకును కనిష్ఠ ప్రమాణమును నిర్ణయించుటకు ఇండియా ప్రభుత్వ మిదివరకే పూనుకొని యిందు నిమిత్త మొక శాసనము గావించిరి. వ్యవసాయపు కూలి రేట్లను నిర్ణయించు అధికారము రాష్ట్ర ప్రభుత్వములకు వదల

బడియున్నది. కాని యీ రేట్ల నిర్ణయమునందు గలచిక్కులచే రాష్ట్ర ప్రభుత్వము లింకను యే చర్యను దీసికొనలేదు. ఆంధ్రరాష్ట్ర ప్రభుత్వము మరికొంత కాలము గడచినగాని యీపనికి బానుకొన దగిన సావకాశముండక పోవచ్చును. ఈరేట్లను నిర్ణయించినను వాని నమలు జరుపుటలో చిక్కులేర్పడగలవు. ఈరేట్ల నిర్ణయము వలన కర్షకులకును, కూలీలకును చాలచోట్ల నిపుడున్న సామరస్యము బెడవచ్చును.

ఇదివరలో వ్యవహారములైన యైదు కమతముల వ్యయపు టంచనాలలోను మగవానికి 8 అణాల రేటు చొప్పునను, ఆడుదానికి లేక పిల్లలకు 4 అణాల రేటుచొప్పునను లెక్కవేయబడెను. ఈరేటు చొప్పున రెండు యూనిట్ల పాటుపడు వ్యవసాయపుకూలీ కుటుంబాదాయము సంవత్సరమునకు రు. 300 లు మాత్రమేయగును. ఒక కుటుంబ కమతమును సాగుజేయుకర్షకుల కనీస స్థాయి జీవితమునకు వలయు రు. 500 లకు యీకూలీ కుటుంబపు ఆదాయము పెరగ వలెనన్న కూలీరేటు 66% (అనగా మగవానికి రూ 0-13-4 లకును ఆడుదానికి లేక పిల్లవానికి రూ 0-6-8 లకును) బెంచవలసి యుండును. ఇట్లు పెంచుచో 11 వ పట్టికయందు వ్యవహారమైన 15 యొకరముల యెట్టినేల కమతము నుదాహరణకు దీసికొని యంచనాల నీరేట్ల చొప్పున సవరించుచో ఆకమతమును సాగుజేయు కౌలుదారు కుటుంబాదాయము రు. 438 నుండి రు. 380 లకు తగ్గిపోయి, యీతని స్థితి కూలీ కుటుంబపు స్థితికంటే హీనమగును. కూలీరేట్లను 66%కు బదులు 33% మాత్రమే పెంచుచో కూలీ కుటుంబపు ఆదాయము రు. 400లును, కౌలుదారు కుటుంబాదాయము రు. 409 లును అగును. రెండు కుటుంబములుకూడ తమజీవితమునకు వలయు రు. 500 లకు తమయాదాయము నితర విధములచే హెచ్చుచేసి కొనవలసియుండును. ఇట్లు 33% పెంచబడు రేట్లు సగటు రేట్లుగ

నుండ వలయును. కాని సామాన్యముగ నీరేట్లు కొన్ని కాలములందు రెట్టింపునకు పైవరకును పెరుగుచుండును. ఈ పెరుగుదల మాగాణి ప్రాంతములందు, వరినాటు, కోతకాలములందు, మెట్ట ప్రాంతములందు కంటే హెచ్చుగనుండును. కావున ప్రభుత్వము కనీసపు రేట్లను నిర్ణయించుటలో పైని దెలుపబడిన యంశమును లెక్కలోనికి దీసికొనవలెను. మరియు నిట్లాకసారి నిర్ణయింపబడు కనీసపు కూలి రేట్లను, ధరలు మరల పెరిగినగాని, తగ్గినగాని మరల నిర్ణయించుచుండ వలసివచ్చును. కావున నీ రేట్లను నగదుగ నిర్ణయించుటకు బదులు శిస్తు వలెనే ప్రాంతీయ ముఖ్యధాన్య పరిమితిగా నిర్ణయించుచో ధరల హెచ్చుతగుల వలన కూలీలకుగాని కర్షకునికిగాని యంతగా బాధ కలుగదు. ఈ కనీసపు రేటు ఇదివరలో గోదావరి డెల్టాలో చిరకాలము నుండియు యమలులో నుండిన రీతిని దినమునకు మగవానికి 4 శేర్ల ధాన్యము చొప్పునను, ఆడుదానికి లేక పిల్లవానికి 2 శేర్ల చొప్పునను నిర్ణయించుట సమంజసముగ నుండును.

పైని భూసంస్కరణలకు సంబంధించిన ముఖ్య విషయములు సంగ్రహముగ దెలుపబడెను. వీనికి సంబంధించిన మరికొన్ని సమస్యలు కూడ గలవు. ఇందు ధాన్యాదులకు కనిష్ఠ ధరలను నిర్ణయించుట, భూస్వాములకును, కౌలుదార్లకును, కర్షకులకును, వారల పనివాండ్రకును మధ్య నేర్పడు తగవులను పరిష్కరించుటకు తగిన సంస్థల నేర్పరచుట, కర్షకుల ఋణముల దీర్చుటకును, వారలకు తమ భూముల యభివృద్ధికిని, వ్యవసాయమునకును వలయు పెట్టుబడి సామును నులభముగ లభింపజేయుట మొదలగునవి యందు పేర్కొన దగినవి.

తొమ్మిదవ ప్రకరణము

కర్షకుల కుటుంబాదాయ వృద్ధికి తోడ్పడు కొన్ని

యుప పరిశ్రమలు

కర్షకుడు తన కుటుంబాదాయము సభివృద్ధి చేసికొనుటకుగాను చేపట్టదగిన యుప పరిశ్రమలు 7 వ ప్రకరణాంతమున పేర్కొనబడెను. వాని యాదాయ వ్యయములను గూర్చి యిచట సంగ్రహముగ చెలుపబడును.

I. పాడి పరిశ్రమ :- ప్రజల యారోగ్యమునకు ముఖ్యవనరమును, ఉత్పత్తిలో నిపుడు చాల లోటుపడుచున్నట్టియు నాహార ద్రవ్యము పాలు. కావుననే ప్రతి కుటుంబ కమితపు టంచనాలలోను దుక్కి పశువులకు దోడు ఒక్కొక్క యావును బెంచుట కేర్పాటు గావింపబడెను. ఈ యావు వలన కర్షకుని కుటుంబమునకు దినమునకు ప్రతి వయస్కునకును 8 ఖేన్సుల చొప్పున గావలసిన పరిమితికి రెట్టింపు పాలు లభించును. ఈ యదనపు పాల * యమ్మకమువలన కొంత యాదాయము లభించును. ఈ పాల మూలమున నింత కంటే హెచ్చు రాబడిని పొందవలెననిన, ఉత్పత్తియగు పాలనన్నిటిని కాచి పెరుగుచేసి చిలికి తీసిన వెన్నను కాచి నేయిగ విక్రయించి, మజ్జిగను మాత్రమే కుటుంబ ముపయోగించు కొనవచ్చును. ఇందువలన

* 24 యెకరముల కృష్ణరేపడి కమితమున పెంచబడు అపు పెద్దదగుటచే దీనినుండి మరి 6½ రైలు మణుగుల పాలు లభించును.

నారోగ్య మంతగా చెడకుండగనే కొంత హెచ్చు రాబడిని పొంద వీలగును. ఆవునకు బదులు గేదెను పెంచుచో హెచ్చు నేయివచ్చును గాన రాబడి మరికొంచెము హెచ్చును. మరియు రెండు మేట్ట కమ తముల పైనను, 10 యెకరముల మాగాణి కమతముపైనను రెండు దూడలకు బదులు మరియొక యావును లేక గేదెను అదనముగ జెంచుచో రాబడి యింకను హెచ్చును. వెనుకటి ప్రకరణమున దెలుపబడినట్లు హెచ్చు యెరువును వేసి తీవ్రముగ కృషిచేయుట వలనను, కొంత భూమియందు ౧ పశువుల మేత సస్యములను బ్రత్యేకముగ జెంచుటచేతను కూడ కొన్ని కమతములం దొక యావును లేక గేదెను అదనముగ మేపుట వలన రాబడిని మరికొంత హెచ్చించుకొనవచ్చును. 10-14 వ పట్టిక లందలి యంచనాలలో జేర్పబడిన యొక్కొక యావునుగాక యిట్లు అదనముగ రెండు ఆవు లను మేపుచో కుటుంబమున నొక స్వక్తికి తగిన యదనపు పని గలిగి అందు మూలమున కుటుంబాదాయము రు. 184 లు పెరుగును.

పదవ పట్టిక యందు ఒక పెద్ద యావును పోషించుటకు నాలుకు రు. 159 లగుననియు, దానివలని రాబడి రు. 280 లుండు ననియు యంచనా వేయబడెను. ఇట్లే 11 వ పట్టిక యందొక మధ్యమస్థైర ఆవు పోషణకు రు. 139 లు అగుననియు, దానివలన రు. 208 ల రాబడి యుండునని యంచనా వేయబడెను. ఈయంచనా వివరము లీ క్రింది పట్టిక యందు దెలుపబడును.

౧ ఇట్టి తీవ్రకృషివలన నితర ఫలసామవు పరిమితులు కగ్గకుండగనే యందు రాబడులయు భూమిని మిగుల్పు కొనవచ్చును.

19 వ పట్టిక:- పెద్ద, మధ్యమనైజు ఆవులపోషణ వ్యయము,
వానివలని రాబడి

పోషణకు వలయు నాహార ద్రవ్యములు వగైరా వివరములు	దినమునకు 12½ పా. పాలిచ్చు పెద్దయావు			దినమునకు 10 పా. పాలిచ్చు మధ్యమనైజు ఆవు		
	రోజు కు పా.	గెలకు పా.	విలువ ర.	రోజు కు పా.	గెలకు పా.	విలువ ర.
I జీవధారణాహరము						
A మేతదినములు						
తృణధాన్యజాతుల						
గడ్డి లేక దంట	14	420	2-1-6	12	360	1-12-6
పచ్చగడ్డి లేక జాడు, రీతి మేపు	19	570	2-6-0	16	480	2-0-0
కాయధాన్య జాతుల జాతు	3½	113	1-6-6	3	90	1-2-0
B. చాణా - తవుడు	5	14	0-9-6	½	10	0-7-6
			6-7-6			5-6-0
II. పాలయ్యత్పత్తికి అదనపు చాణా						
పాలిచ్చుచున్న కాలమున అదనపు చాణా: 1 పాలు ఉలవలు, 1 పాలు తవుడు						
½ పాలు ప్రత్తిగింజలు,						
½ పాలు వేరునెనగపిండి						
కలిపిన మిశ్రణము	3½	113	4-0-0	3	90	3-3-0
ఉప్పు - బొమ్మలు	1½	38	0-1-0	1	30	0-1-0
			4-1-0			3-4-0
సంరక్షణ వగైరాలు గెలకు						
15 గురు పిల వాండ్లు, అడువాండ్రు			3-12-0			3-12-0
సాదరు (త్రాళ్లువగైరా)			0-4-0			0-4-0
			14-8-6			12-10-0

పోషణకు వలయు నాహార ద్రవ్యములు వగైరా వివరములు	దినమునకు 12½ పా. పాలిచ్చు పెద్దయావు			దినమునకు 10 పా. పాలిచ్చు మధ్యమసైజు ఆవు		
	కోజా కు పా.	నెలకు పా.	విలువ రు.	కోజా కు పా.	నెలకు పా.	విలువ రు.
సంవత్సర వ్యయము జీవధారణాహారము (12 నెలలకు) పాలిచ్చు కాలమున (సగ టున 8 నెలలకు) దాదా సంరక్షణ, సాదరు కర్మ (12 నెలలకు)			77-10-0			64-8-0
			32- 8-0			26-0-0
			48- 0-0			48-0-0
			158-2-0			138-8-0
సంవత్సర వ్యయము పాలు కాలవైపరీత్యములకు (20% మినహాయించగా) ఎరువు	3000 పా. 10 బండ్లు	250-0-0 10-0-0	260-0-0	2400 పా. 8 బండ్లు	200-0-0 8-0-0	208-0-0

పెద్దఆవుకు రు. 250 లపై మూల్యహీనతకు 10% చొప్పున రు. 25 లును మధ్యమ సైజు ఆవుఖరీదు రు. 225 లపై 10% చొప్పున రు. 22½ ను, ఈ వ్యయమున నదనముగ జేర్చుచో మొత్తపు వ్యయము పెద్ద యావునకు రు. 183 లును, మధ్యమసైజు ఆవునకు రు. 161 లు అగును. నికరాదాయము పెద్దయావునుండి రు. 77లును మధ్యమసైజు ఆవునుండి రు. 47 లును అగును. కుటుంబపు పాలు రు. 45 లు నగదుగ కర్చు పనునది కాకపోవుటచే మొత్తము మీద కుటుంబాదాయము పెద్దయావు మూలమున రు. 122 లును, మధ్యమ

సైజు ఆవు వలన రు. 92 లును పెరుగును. లేగదూడ మేవు కర్చుకును పాలు విడిచిన వెనుక దాని విలువకును దాదాపు సరిపోవును.

రెండు మధ్యమ సైజు ఆవులకు బదులు రెండు మధ్యమసైజు గేదెలను బెంచినచో ఆదాయ వ్యయములు రెండును కొంచె మించు మించు పై పట్టికయందు పెద్ద యావున కంచనా వేయబడినట్లే యుండును.

II. బండిని బాడుగకు తోలుట :- ఆయా కమతముల దుక్కి పశువులకు సంవత్సరమునకు 78 మొదలు 192 రోజులు మాత్రమే వ్యయసాయపు పనులుండునని 15వ పట్టికలోని యంకెలు దెలుపును. కమతపు బండిని యెడ్లను తక్కిన రోజులలో బాడుగకు తోలు కొనుచో నందువలన కుటుం బాదాయము కొంత పెరుగును. కుటుం బమున, యజమాని కాక మరియొక మగవాడున్నచో, కమతపు యెడ్లను గాక మరియొక జత యెడ్లను సంపాదించి లేక కమతమున బెంచబడిన గిత్తల నుపయోగించి సంవత్సరము పొడవునను మరియొక బండిని కూడ బాడుగకు తోలుకొనవచ్చును. 10-14 వ పట్టికలందు కమతపు యెడ్ల జతను పోషించుటకగు వ్యయము యెడ్ల పనిచేయ వలసి యుండు రోజుల సంఖ్యనుబట్టి యంచనా వేయబడెను. 20 వ పట్టిక యందు ఒక జత పెద్ద యెడ్ల యొక్కయు, ఒక జత మధ్యమ సైజు యెడ్ల యొక్కయు సంవత్సరము 800 రోజుల పాటు నకు దగిన యాహారమునకును సంరక్షణకృత్య అగు వ్యయమునకు వాని పాటువలన వచ్చు రాబడియు అంచనా వేయబడెను.

20 వ పట్టిక:- ఒకజత దుక్కి-పెద్ద పోషణకగు వ్యయము,
వానివలని రాబడి

వివరములు	పెద్దనెజ యెడ్లజత			మధ్యమనెజ యెడ్లజత		
	దినము 1: పా.	నెలకు పా.	వ్యయము ర. అ. పై.	దినము 1: పా.	నెలకు పా.	వ్యయము ర. అ. పై.
I జీవధారణాహారము						
A కృణధాన్యజాతుల గడ్డి						
లేక దంటు, లేక బాడు	28	840	4- 3-0	24	720	3- 9-0
పచ్చగడ్డి లేక బీటిమేపు	38	1140	4-12-0	32	960	4- 0-0
కాయధాన్యముల బొత్తు	7½	225	2-13-0	6	180	2- 4-0
B దాణా - తివుడు	1½	38	1- 3-0	1	30	0-15-0
			12-15-0			10-12-0
II పాటున కడనపు దాణా:						
పనిచేయు కాలమున దినము						
నకు 8 గంటలు చొప్పున						
పనికి కృణధాన్యజాతుల						
గింజలు	2½	75	3-12-0	2	60	3- 0-0
కాయధాన్యములు-ఉలవలు	2½	75	2-13-0	2	60	2- 4-0
ప్రతిగింజలు	2½	75	2-13-0	2	60	2- 4-0
తివుడు	2½	75	2- 6-0	2	60	1-14-0
ఉప్పు బెన్సులు	2½	75	0- 2-0	2	60	0- 2-0
			11-14-0			9- 8-0
III పశువుల సంరక్షణ						
పాటు-నగటున నెలకు 8						
పిల్లవాండ్రు		8	2- 0-0		8	2- 0-0
సాదకు త్రాకువగైరా			0- 8-0			0- 8-0
			2- 8-0			2- 8-0
సంవత్సర వ్యయము						
జీవధారణాహారము			155- 4-0			129- 0-0
(12 నెలలకు)						
పనిచేయు కాలము 10 నెల			118-12-0			114- 0-0
లకు దాణా						

వివరములు	పెద్దసైజు యెడ్లజత			మధ్యమసైజు యెడ్లజత		
	దినము 18 పా.	నెలకు పా.	వ్యయము రూ. అ. పై.	దినము 18 పా.	నెలకు పా.	వ్యయము రూ. అ. పై.
బ్రాటోవరు			274-0-0			243-0-0
సంరక్షణ - నాక్కు కట్టుట, ఇతర సాదరు వ్యయము						
12 నెలలకు			30-0-0			30-0-0
			304-0-0			273-0-0
బండితోలువాని పాటు			150-0-0			150-0-0
ఎడ్లఖరీదు రూ. 650 లపై						
మూల్య హీనత 10%			65-0-0			55-0-0
మొత్త వ్యయము			519-0-0			478-0-0
పాటునిటవ - బాడుగకు						
దోలుచో			675-0-0			600-0-0
			156-0-0			122-0-0

పై విధమున నెకజత యెడ్లతో 10 నెలలు బండిని బాడుగకు తోలుచో కుటుంబాదాయము (కుటుంబపు పాటు రూ. 174 లు కలిపి) పెద్ద జతనుండి రూ. 330 లును మధ్యమ సైజు జతనుండి రూ. 296 లును హెచ్చును.

III. దూడల పెంపకము :- తగినంత బీడు లేక బంజరు భూమి కలచోట్ల మెట్ట కమలేములపైనను, మెరక ప్రదేశములందు గల దంప కమలేముల పైనను ఒక జత దుక్కి పశువులును ఒక యావును గాక యదనముగ గొన్ని దూడలను పెంచి విక్రయించుట వలన కూడ కుటుంబాదాయమును గొంత పెంచుకొన వీలగును. 10 వ పట్టిక యందు పెద్దసైజు దూడల పోషణకును వేయబడిన యంచనాల III వ యనుబంధము నందలి వివరములను బట్టి లెక్క గట్టబడినవి.

ఆ వివరములను బట్టియే ఒక మధ్యమ సైజు దూడను పుట్టి నది మొదలు క్రి సంవత్సరముల వయస్సు వచ్చి విక్రయింప వీలగు వరకు భెంచుటకగు వ్యయ మీ. క్రింది పట్టికయందు దెలుపబడెను.

21 వ పట్టిక

ఒక మధ్యమసైజు దూడను $3\frac{1}{2}$ సం॥ లు పెంచుటకగు వ్యయము.

దూడ వయసు	అందులకగు వ్యయము
(నెలలు)	రు॥ అ॥ పై
1-6	12-5-0
7-12	30-0-0
13-18	34-2-0
19-24	36-3-0
25-30	37-8-0
31-36	38-4-0
37-42	39-9-0
	<hr/>
	227-15-0
సంరక్షణకు 8 దూడల కొక కుర్రవాడు చొ॥ $3\frac{1}{2}$ సం॥ లకు	34-14-0
సాదరు వ్యయము - త్రాగు వస్త్రా (సాలుకు	
రు॥ 3-0-0 చొ॥ $3\frac{1}{2}$ సం॥ లకు	10-8-0
	<hr/>
	273-5-0

ఈ దూడ యమ్మకము వలన రు॥ 275 లు రావచ్చును. ఎరువు వలన మరి పదిరూపాయలు రావచ్చును. కావున అన్ని కర్వులును లెక్క జూచుచో దూడల పెంపకము వలన నికరలాభము మిగుల స్వల్పము. కుటుంబపు పాటుతో కలిపి కుటుంబాదాయము ప్రతిదూడ నుండియు సుమారు రు॥ 47 లుండును. పెయ్యదూడలను బెంచుచో దానికి రు॥ 225 ల కంటె హెచ్చుగరాదు. కావున రు॥ 3 లు నష్టమే వచ్చును. కాని వీని పోషణకు వలయుమేత ఆ ప్రాంతపు బీళ్లయందు గాని ఇంజరులలో గాని నామ మాత్రపు రుసుము చెల్లించిన లభించు చోట్ల నగదు వ్యయము చాల తక్కువగుటచే కుటుంబాదాయము పెరుగుట కవకాశము గలను.

IV. తేనె పరిశ్రమ :- సామాన్యముగ వివిధ జాతుల పూవుల నుండి మకరందమును, పుప్పొడియు లభించు మెట్ట, తోట కమత ములందు కర్షకును పరిస్థితులను బట్టి కొన్ని తేనె పట్లను పెట్టెలలోని కెక్కించి సంరక్షించుచో వానివలన సామాన్యముగ పట్టు 1కి సుమారు రు. 10-15 లు సంపాదించ వచ్చును. ఒక కుర్రవాడు దిన మునకు సగటున రెండు గంటలు మాత్రము పనిచేసి 10 పెట్టెలను గొని వానిలోనికి తేనెపట్ల నెక్కించి పెంచుటకగు వ్యయమును అందు వలని యాదాయమును ఈ క్రింద 22 వ పట్టికలో అంచనా వేయబడెను.

22 వ పట్టిక

పది పెట్టెలలో తేనెటీగల పెంపకము వలని యాదాయ వ్యయములు
వ్యయము యొక్కయు, ఆదాయము యొక్కయు వివరములు వ్యయము
రు.

1. పెట్టుబడి

పది పెట్టెలు ¹ పట్టు చీమలు పట్టుకుండ నీళ్లుపోసి	
యుంచు గ రాటితోను పీతము ² తోను సహా	80
ఒక తేనెటీగయు యంత్రము ³	10
ఒక తేనె జాడీ, 12 పాను సీసాలు	10
మొదట పట్లను పెట్టెలలోని కెక్కించు ⁴ ట	30
వ్యయము పట్టు 1 కి రు. 1 చొ॥	10
	<u>110</u>

మర. :- 1. దక్షిణ హిందూదేశమున నుపయోగింపబడుచున్న తేనె పట్ల పెట్టె ఈగలు గ్రుద్దు పెట్టి పిల్లలను జేయుటకు 9కి అంగుళముల పొడవును, 8కి అంగుళముల వెడల్పును, 6కి అంగుళముల ఎత్తును గల యొక క్రిందియంత్రమును, తేనెను కూడబెట్టుటకు అంతే పొడవు వెడల్పులు గలిగి 3కి అంగుళముల ఎత్తును ఒకటి రెండు పై ఆంగుళములు నుండును. క్రింది యంత్రమునందు ఉడిలోపు 8కి × 5కి అంగుళము లుండు చుట్టములు ఏడుండును. పై యంత్రము లేక అంత్రము లోనిట్లే 8కి × 2కి అంగుళముల చుట్టములు ఏడేసి చుట్టములు లభిండును. ఈ చుట్టములు సుమారు 1 అంగుళము వెడల్పును $\frac{1}{8}$ అంగుళమును గల పేకు కర్ర బద్దలలో చేయబడెను.

2. వ్యయము

వ్యయము రు.

పెట్టెలను శుభ్రము చేయుట, తేనె తీయుట వగైరా పనులను	
(తోట్టకు రెండు గంటల చొప్పున) ఒక కుర్రవానికి సంవత్సరమునకు	28
నూటికి 5 చొప్పున పనిముట్ల విలువపై మూల్యహీనతకు	6
వడపోత గుడ్డ ఇతర సాదరు కర్చులు	3
	<hr/>
	32
	<hr/>

3. రాబడి

నూరు పోనుల తేనె అమ్మకమువలన	రు. 125
కాల వైపరీత్యములకు నూరింట్ల పది చొప్పున తగ్గుదల	13
	<hr/>
	112
	<hr/>
వ్యయము పోను నికరలాభము.	80

2. ఆరడుగుల పొడవుండి, మూడు నాలు గంగుళముల లావుగల కర్రకు వైభాగమున నొక బల్ల చెక్కను దిగించి క్రింది భాగమున తారు పూసి దిట్టముగ నేలలో పాతిన తేనెపట్టు పెట్టె నుంచుట కుపయోగించును.

గ రాటి దూపమున చేయబడిన యొక పూత యినుపరేకును తారుపూసి ధూమి మట్టమునకు కొంత యెత్తున అమర్చి నీరుపోయుమందుచో తేనెపట్టు చీను లెక్కవు.

3. తేనె తీయు యంత్రము కళాసిన్ పీసా (Drum) వలె నుండి యంత కంటె పెడల్పు కొంచెము పొచ్చును. యెత్తు తక్కువగ నుండు గుండ్రని రేకు డబ్బాలో నొక యినుపకడ్డి మధ్యగా నమర్చబడి యుండును. అక్కడికి నాల్గువైపు లును నాల్గు వై యంత్రస్థు నందలి తేనె పట్టు చట్టముల నుంచుటకు నీలుగల జాబుగు సాగుగులుగల పెద్ద చట్ట మమర్చబడి యుండును. ఈ కడ్డి పైకొన కొక పండ్ల చక్రము దిగింపబడియుండును. దాని పండ్లలో తగులుకొని నిలువుగ దిరుగు మరియొక పండ్ల చక్రము నిలువుకడ్డి కడ్డుగా నుండు మరియొక కడ్డిపై నమర్చబడి యుండును. వీని రెండవ కొనయందలి వీడిని పట్టుకొని త్రిప్పినచో మధ్యనున్న కడ్డియు దానిచుట్టునుగల చట్టమును మిగుల వడిగా దిరుగును.

4. పట్టు పెట్టెలలోని కెక్కింపు విధము దానియందనుభవముగల వారి నుండి దెలిసి కొనవచ్చును. తగినంత యనుభవము సంపాదించు వరకును అట్టివారి ప్రయత్నమునే భూషణి బలిపించు కొనుదొండవచ్చును.

పై విధమున పెట్టెలలోని కెక్కించి తేనె పరిశ్రమను నడుపుటకు దేశవాళీ తేనెటీగలనుకూలము. ఇంతకంటె హెచ్చు తేనెను కూర్చు కొన్ని విదేశీ - ముఖ్యముగ ఇటలీదేశపు టీగల కీ దేశపు పరిస్థితు లంతగా ననుకూలించవు.

ఫలారామములందు తేనెటీగలను బెంచుచో తేనెనుండి వచ్చు ఆదాయము గాక తోటలోని చెట్లపూవులు గర్భవతులగుట కీ తేనె టీగలు తోడ్పడుటచే నవి హెచ్చుగ పిందెకట్టి పండ్లసంఖ్య కొంత హెచ్చుటవలన గూడ రాబడి పెరుగవచ్చును. తేనెటీగల పెంపకమును గురించి జంతు కృషిని గురించిన రెండవ భాగమున విపులముగ దెలుపబడును.

V. కోళ్ల పెంపకము:- సామాన్యముగ పెక్కు కమతములపై కొన్ని దేశవాళీ కోడి పెట్టలును, ఒకటి రెండు వుంజులును బెంచబడుచుండును. రెండు మేలు (రోడ్ విలండు యెర్రకోళ్లు) జాతి వుంజులను, పది పెట్టలను బెంచుట కగు వ్యయమును, అందువలన రాదగు ఆదాయమును ఈక్రింద 23వ పట్టికయందంచనావేయబడెను.

5. ఈ పనులలో పెట్టెలలోని కెక్కించిన యీగలు మరల పారిపోకుండ జేయుటయు, ఆహారము కొరతగనున్న కోజాలలో వానికి కొంచెము బెల్లపు పాకమును బెట్టి పోషించుటయు, అనవసరమును రాణి యీగల యరలను నశింపు జేయుటయు, పెట్టెల నెప్పటి కప్పుడు శుభ్రపరచు చుండుటయు, పట్లకు మైనపు పురుగు పట్టకుండ జూచుటయు, పై యంతస్తు లేక యంతస్తులలో సమయము చూసి పట్లముక్కలను గట్టి వానిలో తేనె పట్టునట్లు జేయుటయు, అట్లు పట్టిన తేనెను యంత్రముతో దీయుటయు, దానిని జాగ్రత్త పెట్టుటయు ముఖ్యములు.

23 వ పట్టిక

కోళ్ల పెంపకము వలని యాదాయ వ్యయములు.

I మూలవ్యయము :

	రెండు పుంజులు ¹ ఖరీదు	రెండు పుంజులు ¹ ఖరీదు
	10 పెట్టలు గ్రుడ్లు పెట్ట నారంభించునవి	40 - 0 - 0
	2 అణకు పెట్టలు (దేవదారు కర్రవి ²)	6 - 0 - 0
	4 గ్రుడ్లను పెట్ట పెట్టలు ³	12 - 0 - 0
	మొత్తము మూలవ్యయము	78 - 0 - 0

II సాంవత్సరిక వ్యయము :

6 పెనురు గూళ్లు ⁴ (రెండేండ్ల వరకు పనికివచ్చును గావున సగము ఖరీదు)	3 - 0 - 0
6 మేతవేయు మూకుకు 6 నీరు పెట్టు మూకుకు	1 - 0 - 0
6 దేశవారీ అణకు పెట్టలు (పెట్ట 1కి రు. 3 ల చొప్పున) ⁵	18 - 0 - 0
పుంజులకు పెట్టలకు 274 పానుల వియ్యపు తవుడు ⁶ , 274 పానుల కలగలపు తృణధాన్య జాతుల గింజలు ⁷	22 - 0 - 0
6 అణకు పెట్టలకు 24 పానుల తృణధాన్య జాతుల కలగలపు గింజలు (నుచూ రొక నెలకు మాత్రము)	1 - 0 - 0
ప్రతి సంవత్సరమును గ్రుడ్లను పొదిగించి చేసిన 30 కోడి పిల్లలను పెంచుటకు - 21 పానులు తవుడు (మొదటి మూడు వారములకు)	1 - 0 - 0
4-10 వారములకు 75 పానుల తవుడు 75 పా. కలగలపు తృణధాన్య జాతుల గింజలు	7 - 0 - 0
11 వ వారము తరువాత సంవత్సరాంతము వరకు 342 పా. ల తరితవుడు, 342 పా. కలగలపు తృణధాన్యములు	28 - 0 - 0
సంరక్షణ :- దినమునకు సగటున రెండు గంటల చొ॥ పని చేయు నొక కుర్రవానికి	23 - 0 - 0
ఇతర వస్తువులు ⁸ , నత్తగల్ల పొడి, పూతి నాళకద్రవ్యములు	4 - 0 - 0
కుండలు వగైరాలు	2 - 0 - 0
పెట్టల పై మూల్య హీనత	2 - 0 - 0
	110 - 0 - 0

రాబడి:

1440 గ్రుడ్డు - గ్రుడ్డు ఒక అణా చొప్పున అమ్ముగా వచ్చునది	90 - 0 - 0
36 కోళ్లు 10 - కోడి 1కి 2-8-0 చొ॥ మొత్తము	90 - 0 - 0
మొత్తము	180 - 0 - 0
తెగుళ్ల వలన నష్టమునకు నూటికి రు. 10 ల చొప్పున	18 - 0 - 0
నికరపు రాబడి	162 - 0 - 0
నికర లాభము	52 - 0 - 0

మరాలు :- 1. సామాన్యముగ పది పెట్టలకు ఒక పుంజు చాలును. కాని దీని కేదైన ప్రమాదము సంభవించవచ్చును. కావున మరియొక పుంజును అదనముగ బెంచుట మంచిది. రెండు డజనుల గ్రుడ్లను కొని రెండు మూడు అణుకు పెట్టలచే పొదిగించి అవి మగవో, ఆడవియో చెలియు వరకు అనగా సుమారు 12 వారములు పెంచి యందుండి రెండు పుంజులను 10 పెట్టలను ఉంచుకొని తక్కిన వానిని విక్రయించుచో కొనుబడి వ్యయము తగ్గును. పెట్టలు రెండవ యేటినుండి గ్రుడ్లను పెట్టవారంభించును.

2. ఇవి 18 అం. పొడవు, వెడల్పులుగల జీవదారు పెట్టెలు. ఈ పెట్టెలకు ఒక ప్రక్కను పెట్టెలోనికి బోవుచుండుట కొక ద్వార ముండును. పైని వాయు ప్రసారమునకుగాను కన్నములు చేయబడి యుండును. ఈ పెట్టెయడుగు చక్కపై కొంత యిసుకను పోసి దానిపై గడ్డిని పరచి మధ్యగా కొంత బూడిదను పరచి యందుపై గ్రుడ్లను పెట్టి యణుకు పెట్టచే పొదిగించవచ్చును.

3. ఇవి 15 అంగుళముల పొడవును 12 అం॥ వెడల్పును, 16 అం॥ ల యెత్తునుగల జీవదారు పెట్టెలు. వీని కొక ప్రక్కను పెట్టనులోనికిపోనిది తనంతట తాను మూసికొను ద్వార ముండును. పెట్టెలో కుద్రనుగు వరిగడ్డి పరచి పెట్ట లిందు లోనే గ్రుడ్డు పెట్టుచుండునట్లవచ్చు చేయవలెను. ఒక కృత్రిమపు గ్రుడ్డు నిం దుంచినచో దీనిని కాచి పెట్ట లిందులోనే గ్రుడ్డు పెట్ట వారంభించును.

4. కోళ్లగూళ్లు అర్థగోళాకృతిని అడుగున సుమారు 4 అడుగులు వెడల్పును అంత యెత్తును కలిగి వెనురు బద్దలతో అల్లబడియుండును.

5. అణుకు పెట్టలను ఏటేట కొని వాని పని తీరిన వెంటనే అమ్మినేయ వచ్చును.

6. ఈ తవుడుతో మూడింటికి రెండు వంతుల గోధుమ పొట్టు చేర్చి స్త్రీతో కలిపి పెట్టుట మంచిది. చురుకుగ గ్రుడ్డు పెట్టుచున్న పెట్టలకు కొద్దిగ

దేశవాళీ కోశ పెంపకము రోడ్ ఐలండు రెడ్, తెల్ల లెగ్ హారన్ మొదలగు విదేశ జాతుల పెంపకము కంటే సుళువు. అవి సామాన్యముగ కళ్లమునందురాలు గింజలను, కమతమందు బయలు దేరు చెదపురుగులను ఇతర పురుగులను దినియే జీవింపగలుగును. ఇట్టి యాహారము దొరకనపుడును, చిన్న పిల్లలకును మాత్రము కొన్ని చిరుధాన్యపు గింజలను, వరి నూకలను, తవుడును ప్రత్యేకముగ బెట్టవలసి యందును. ఇట్లు వీనిని బెంచుటకు వ్యయముతక్కువ కానీ యీ పెట్టలు తక్కువ గ్రుడ్లను బెట్టును. ఈ పెట్టలు సాలుకు పెట్టలికి 100 గ్రుడ్లకంటె హెచ్చుగ బెట్టవు. ఈ గ్రుడ్లను విదేశీజాతుల గ్రుడ్లకన్న చిన్నవిగ నుండును. కావున దేశవాళీ కోశ పెంపకము నకు తక్కువ వ్యయమైనను, కొంత హెచ్చు వ్యయముచేసి యైనను

చేపబూడి ఇతరాహారమున కలుప వచ్చును. ఇట్టి పెట్టలకు నత్తగుల్పొడిని కూడ యొక మూడులో పోసి యిది తినదచి నపుడు తినుట కందుబాటులో నుంచవలెను.

7. చిరుధాన్య జాతుల గింజల, బిడ్లు, బియ్యపు నూకలు సమభాగములగ గలిపి పెట్టవలెను.

8. ఈ బియ్యపు నూకలతో ఉడికించిన కొడిగ్రుడ్ల యందలి పనీని భాగమున వైడొలకతో కూడ నలిపి పెట్టుట మంచిది.

9. పది పెట్టలును కలిసి సంవత్సరమునకు సుమారు 1500 గ్రుడ్లను పెట్టవచ్చును. ఇందు 60 గ్రుడ్లను మరల పిల్లలను బెంచుట కుపయోగించగా 1440 గ్రుడ్లు అమ్మకమున కుండును.

10. అణుకు పెట్టలచే పొదిగింపబడు 60 గ్రుడ్లలో కొన్నిటి నుండి పిల్లలు రాకపోవచ్చును. పుట్టిన పిల్లలలో కూడ కొన్ని పెద్దవి కాకముందే చావవచ్చును. మొత్తము మీద 30 పిల్లలెదిగి పెద్దవి కావచ్చును. మొదట కొన్ని పుంజులను పెట్టలును వయసు మీరినపుడు ఇటు పెంచిన పిల్లలలో నుండి బలిష్ఠమైన రెండు పుంజులును పది పెట్టలను తయారుచేసి ఇదివరకొందిన జానిని విక్రయింప వచ్చును. సామాన్యముగ రెండేండ్ల కొకసారి యిట్లు పుంజులను పెట్టలను మార్చుచుండుట మంచిది. పై యంచనాలో అమ్మవచ్చునని నూచింపబడిన 36 కోశలో నిట్లు తీసి వేసిన 2 పుంజులును 10 పెట్టలును, ఏటకు కొని పని తీరిన వెనుక యమ్మవయ బడు 6 అణుకు పెట్టలును జేరియున్నవి.

విదేశీ కోళ్లను బెంచుటయే తుదకు హెచ్చు లాభకరముగ నుండును. ఐనను నీకోళ్లకు ఒక్కొక్కప్పుడు కోళ్ల కలరావంటి రోగములు దేశవాళీ కోళ్లకు కంటే హెచ్చుగ తగులుచుండుట వీనిని విరివిగ బెంచుట కవరోధముగ నున్నది.

VI. పట్టు పరిశ్రమ :- పరిస్థితు లనుకూలముగ నున్నచోట్ల కొందరు కర్షకులు తమ కమతములపై తూతిక చెట్లను బెంచివాని యాకులను పట్టు పురుగుల కాహారముగ నుపయోగించి యవి పెట్టు కోశముల విక్రయమువలన కొంత సొమ్మును గడింప వీలగును. ఒక కుర్రవాడు దినమునకు నుమారు నాలుగు గంటల చొప్పున పని చేయుచో నాతడు నుమారు 25 దంగెడలలో నీపురుగులను బెంచ గలడు. ఈ దంగెడలకును వానినుంచు మంచెలకును నుమారు రు. 35 లు కావచ్చును. ఈ స్వల్ప పెట్టుబడితో నా కుర్రవాడు నాలుగు 150 పానుల కోశముల నుత్పత్తి చేయగలడు. ఈ కుర్రవాని పాటు విలువ రు. 46 ను, యీ 24 దంగెడల పురుగుల మేతకు సరిపడు తూతికయాకు విలువ రు. 24 లును చేర్చి వ్యయము రు. 70 లును అగునని యెంచవచ్చును. ఉత్పత్తియగు కోశములకు రు. 112-0-0 రావచ్చును. నికరలాభము రు. 42 లగును. కుటుంబపు పాటు విలువతో గలిపి కుటుంబాదాయము రు. 66 లు అధికమగును.

పైని వ్యవహారమైన తూతిక పట్టుపురుగులకు తగినంత శీత లముగ నుండని ప్రదేశములందు ఆముదపు టాకులను దిని పెరుగు మరియొక జాతి పట్టుపురుగులను బెంచవచ్చును. ఇందులకు ఆముదపు మొక్కలు ప్రత్యేకముగ గాని యితర సస్యములతో మిశ్రణముగ లేక వానిచుట్టును గాని పెంచబడు కమతములందు ఆ మొక్కల యాకులను గోసి యుపయోగింప వచ్చును.

ఈ దేశమున సామాన్యముగ కర్షకులు, తమ కమతములపై పండులను బెంచుట కిచ్చగింపరు. కాని యిటీవల బర్మపైరు పండు

లనబడు నెక విదేశీ జాతి పండులను బెంచుట కొన్ని చోట్ల లాభ కరముగ కనుగొనబడెను. ఒక మగ పందిని, 1, 2 ఆడుపండులను గొని వానికి బుట్టిన పిల్లలను సుమారు 180 పౌనులు తూగు వరకు అనగా 9 నెలల వయసు వచ్చువరకు బెంచుటకు, వానికి బెట్టు దుంపలు, తైలపిష్టములు వగైరా దినుసు లన్నిటి విలువను లెక్క గట్టుచో ఒక్కొక్క పందిపిల్ల పెంపకమునకు సగటున రు. 39 ల వ్యయ మగు ననియు, నట్టి యొక్కొక్క పంది పిల్లకు సుమారు రు. 45 లు రావచ్చునని యంచనా వేయబడెను. కాని పండులు సామాన్యముగ వేరుసెనగ, చిరుగడదుంప వగైరా సస్యములను పైరుచేయుచోట్ల వీనిని ద్రవ్యకొనిన వెనుక నేలలో నింకను నుండిపోవు కాయలను, దుంపలను ముట్టెలతో కెళ్లగించుకొని తినును. తుంగముస్తలు హెచ్చుగ గలిగి వ్యవసాయమున కనుకూలముగాని తేమభూము లున్నచోట్ల పండులు వానినిగూడ కెళ్లగించుకొని దినును. కాని పైని పేర్కొనబడిన విదేశ జాతి పండులకు ఇట్లు లభించు ఆహారము నకు దోడు కొంత చాణాను అదనముగ బెట్టినగాని యవి శీఘ్రముగ బలియవు. ఇట్లాహార వ్యయమును కొంతవరకు తగ్గించుకొన వీలగు చోట్ల నిట్టి విదేశజాతుల పెంపకమువలన హెచ్చులాభము మిగులును.

పదవ ప్రకరణము

కమతములు లేని కర్షకులు కుటుంబ వృత్తులుగ
నవలంబింప దగిన ప్రత్యేక వ్యవసాయ శాఖలు

తొమ్మిదవ ప్రకరణమున వ్యవహారములైన భూసంస్కరణల ఫలితముగను, (శ్రీ) వినోబా భావేగారి భూదాన యజ్ఞము మూలమునను ఇవుడు భూమిలేని కర్షక కుటుంబములలో కొన్నిటికి ఒక్కొక్క కమతము లభింపవచ్చును. కాని పెక్కుమందికి జెందిన భూములు చేరి యొకే ఖండముగ నేర్పరచుచో కొన్ని కమతము లందలి భాగస్వాములలో స్వల్ప విస్తీర్ణము మాత్రమే గల యొకరిద్దరు హెచ్చు భూమిగల మరియొక భాగస్వామికి తమ భూఖండములను విక్రయించువారు, లేక యతనికి కాలున కీచ్చువారు కొందరుండవచ్చును. కావున మొత్తము మీద గ్రామమునందివుడు భూమి లేనట్టికాని స్వల్ప విస్తీర్ణములను సాగు చేయునట్టి కాని కర్షకులలో నొక్కొక్క కుటుంబమున కొక్కొక్క కమతము లభింపక పోవచ్చును. ఇట్టి కర్షక కుటుంబములు యేదైన పట్టణ సమీపమున గాని, దాని సమీప గ్రామమునగాని, పట్టణము నకు మిగుల దూరముగ లేనిచో తన స్వగ్రామముననే గాని యీ ప్రకరణమున వివరింపబడు కొన్ని వ్యవసాయ శాఖలను ప్రత్యేక కుటుంబ వృత్తులుగ గైకొని జీవనమును గడుపుకొన వచ్చును. ఈ వృత్తులకు సామాన్య సేవ్యమునకు వలయునంత భూమి యవసరముండదు.

ఇట్లు ప్రత్యేక కుటుంబ వృత్తులుగ నవలంబించుట కనుకూలములగు వ్యవసాయ శాఖలలో కూర పెరల్ల సేవ్య మొకటి. వీనిలో కూర దినుసులనేగాక, పట్టణము లందు గిరాకి కలిగియుండు మల్లె, గులాబి, చేమంతి మొదలగు పుష్పజాతులను గూడ బెంచవచ్చును.

సామాన్య వ్యవసాయ దారులు తమ కమతము లందు పండించు తృణ, కాయధాన్య జాతుల దంటు, బొత్తు వగైరాలను గాని ప్రత్యేకముగ మేతకొరకు బెంచబడు గ్రాసములను గాని వల్లె లందు కొని, సమీప పట్టణ పరిసరములందు కొన్ని యావులను, గేదెలను బెంచి పాలు, పెరుగు, నేయి వగైరాల నమ్ముకొనుట ప్రత్యేక ముగ కుటుంబ వృత్తిగ నవలంబించదగు మరియొక పని.

ఇట్లే పట్టణ సమీపమున కోళ్ల పెంపకమును, ఆధునిక విధా నమున, అనగా అణుకుపెట్టె యవసరము లేకయే గ్రుడ్లను యంత్రసహాయమున పొదిగించుచు, ఆ పిల్లలను కొంతవర కెదుగు నరకు తల్లి తన రెక్కలచే గప్పి కాపాడునట్లే వానికి తగిన యుష్ణతను గలిగించు పెట్టెల సహాయమున, విరివిగ సాగించి గ్రుడ్లను, కోళ్ళను విక్రయించుట కొన్ని కర్షక కుటుంబములు ప్రత్యేకముగ నవలంబించ దగిన మరియొక పరిశ్రమ.

బంజరు భూములు పట్టణమునకు అనతి దూరమున హెచ్చుగ నున్న గ్రామమునందలి కర్షకులు - ముఖ్యముగ దొల్లవాండ్లు - మేకలను, గొర్రేలను బెంచి వాని పాలను, ఉన్నిన, పిల్లలను విక్రయించుట వలన గూడ కొన్ని కుటుంబములు జీవింపవచ్చును.

పైని పేర్కొనబడిన నాలుగు విధముల కృషిని గురించిన కొన్ని కొన్ని వివరములను వలయు సాధన సామగ్రికగు పెట్టుబడియు సాంవత్సరిక వ్యయమును అందువలన రాదగు నాదాయమును ఈ క్రింద కేర్వేరు పట్టికలందు దెలుపబడును.

1. కూర పెరళ్ల నేవ్యము.

ఒక కర్షక కుటుంబము ఇట్టి నేవ్యమువలన సుమారు రెండు యూనిట్లు స్వంత పాటుతో పశువుల జతలేకుండ చేతిపనిముట్లతో పనిచేసి జీవింపగలుగుటకు సుమారు 1½ యొకరము భూమి చాలును. భూమి నీటివసతి గలిగిన పాటి పెరడై యుండుట యనుకూలము. నూతి యుదలి నీ రించుక చవక సీరైనను సెబ్బరలేదు.

శ్రీ లక్ష్మి విద్యాలయం	పాఠశాల పేరు	విద్యార్థుల సంఖ్య		పాఠశాల	విద్యార్థుల సంఖ్య		పాఠశాల	విద్యార్థుల సంఖ్య		పాఠశాల	విద్యార్థుల సంఖ్య
		మొదటి	రెండవ		మొదటి	రెండవ		మొదటి	రెండవ		
I A.	తెండ్రుక	10	10	4	4	1	10	8	20	10	10
	వంక			5	5	1		12	18	5	
B.	గోరంపల్లి	10	10	4	4	1	12	8	16	4	
	టాంక			6	6	1		9	23	10	
C.	గోరంపల్లి	5	5	3	3	1	2	6	8	3	
	మొదటి			5	5	1		3	15	5	
III A.	వంక	10		6	6	1	12	12	20	6	
	తెండ్రుక		10	12	4	1		8	24	10	

B. పెంక్టజోన్లు (పచ్చి పొత్తుల కొరకు) చిరగడము	10	10	6	4	1	16	1200	12	7
C. మిరప (పచ్చి కాాయల కొరకు)	5	10	10	5	4	1	3000	35	11
గోధుమిక్కుడు	5	5	6	2	2	8	4	10	5
III A: పీర	5	5	2	2	2	5	5	9	3
పొట్టి (ప్రెంచి) విక్రయము	5	5	5	3	3	32	3	15	8
ఉలి	5	5	8	4	1	2	8	20	8
ii దోస	5	5	2	2	3	2	6	9	3
అర్బుష్, లెబ్యూస్, గాజర, మల్లంగి	5	5	4	4	3	2	4	12	4
ఉలి	10	10	8	4	1	2	8	20	8
B. గోలకొండ విక్రయము	10	10	6	4	3	8	6	24	8
గోధీ, పూగోధీ, దుంప	5	10	20	12	2	1	10	50	16
C. తీగవిక్రయము	5	5	6	3	3	2	4	14	6
IV A. కంద	10	10	13	2	2	4	24	60	30
పొట్టి	5	10	20	2	1	2	18	36	18
Bi చేమ	5	5	4	2	1	1	8	20	9
దోస	5	5	6	1	1	1	6	12	5

24 వ పట్టికకు సంబంధించిన షరాలు

1. ఇట్టి సేవ్యమునకు దగిన పరివర్తన పథకమును, అయిన కూరబాటల సేవ్య విధానమును 'కూరదీనులు' అను సంపుటమున వివరింపబడెను.

2. ఇందలి యెడమవైపు కాలములోని యంతల ప్రక్కపెం. అని వ్రాయబడినచో నవి ఊరపెంట బండ్ల సంఖ్యను నూచించును. రక్కిన యంతల పశువుల యెరువు బండ్ల సంఖ్యను నూచించును. ఉత్సరము లనగా హెచ్చు సత్తువగల వేరుసేనగ పిండి, అమ్మోనియా గంధకము మొదలగు యెరువులు. ఈ కాలము నందలి యంతలు ఇట్టి యెరువుల మూలమున జేర్పదగు నత్రజనిని (హనులలో) దెలుపును.

3. తోటకూర మొక్కలను, గోగు, మట్టుబచ్చలి, చుక్కకూర, ఇతర యాకుకూర బాతుల మొక్కలను ప్రత్యేకముగ గాక మళ్ళగట్ల మీదను బోదెల ప్రక్కలను ఇతర బాతులతో మిశ్రణములుగను నాటి పెంచవచ్చును.

4. గోలకొండ చిక్కుడు తీగలను, యితర తీగ చిక్కుళ్ళను మళ్ళసరిహద్దులను బాటల కిరుప్రక్కలను ఒకటి రెండు వరుసలలో పెంచబడి వెదుళ్ళపై వ్రాకింపవచ్చును. లేక బాటకు పైగా వేసిన పందిరిపై ప్రాకునట్లు చేయబడవచ్చును. ఇందువలన మిగిలిన కూరబాతులకు మరి కొంత స్థలము లభించును.

5. పెండలమును గూడ పై విధముగనే మళ్ళయంచులను నాటి ప్రతిపాదు ప్రక్కన నాటబడిన వెదురు గడలపై కెక్కునట్లు చేయవచ్చును.

6. మునగ, అవిసె మొక్కలను అరటి బోదెల మధ్య వొక్కొకటి చొప్పున నాటవచ్చును.

7. అంచనా వేయబడిన పెట్టుబడి రు. 4200 లలోను రు. 2250 లు 1½ యెకరముల ఖరీదు (ఎకరము 1కి రు. 1500 లు చొప్పున) ను, రు. 1500 లు రెండు నాతులను త్రవ్వించుటకును, రు. 350 లు చేతితో పనిచేయు చేదల మోటుకును, రు. 100 లు పనిముట్లకును అయియున్నవి.

పై పట్టికయందు సూచించబడిన పెరటి సేవ్యము వలన కొద్ది విస్తీర్ణము నుండియే తగినంత కుటుంబాదాయము లభించుచున్నది. ఇట్టి సేవ్యవిధానమే కొన్ని ఐరోపియన్ దేశములందు ఇంకను ఉత్తమ పద్ధతుల నవలంబించుటచే 25 సెంటల భూమి పైననే యొక్కొక్క

కుటుంబము జీవించగలుగు చున్నది. ఇట్టి విధానము ప్రాన్సు దేశమున హెచ్చుగ నవలంబించ బడుటచే దీనికి ఫ్రెంచి తోట సేవ్యము (French gardening) అని పేరుగూడ గలిగెను.

స్వల్ప విస్తీర్ణమున తీవ్రకృషిచే హెచ్చు లాభమునిచ్చు మరీకొన్ని వ్యవసాయ సుబంధముగ వ్యాపారములు వుష్పఫలజాతుల నారు, అంట్లు వగైరాలను తయారు చేసి విక్రయించుట. ఈ వ్యాపారమును అలమండ, కడియము, నూజివీడు, పాణ్యం, కోడూరు మొదలగు ప్రాంతములందు 25-50 సెంట్ల భూమితోనే నడుపుకొనుచు ఒక్కొక్క కుటుంబము జీవించగలుగు చున్నది.

తీవ్రకృషివలన స్వల్ప విస్తీర్ణముపై కుటుంబ పోషణము గావించుకొనుటకు సేవ్యము చేయదగు ప్రత్యేక సస్యములలో చెరుకును - ముఖ్యముగ పట్టణము లందు గడల విక్రయమునకు - అరటియు, తమలపాకు తీగయు ముఖ్యములు. ఒక యెకరము చెరుకు తోటగాని, 50 సెంట్ల తమలపాకు తోటగాని యొక కుటుంబమునకు పనికిరిగించి దానిని పోషింప గలదు. తమలపాకులతోటలను సామాన్యముగ 8-10 కుటుంబములు చేరి యొకేచోటవేసి సేవ్యము చేయుచుందురు.

2. పాడి పరిశ్రమ

వెనుకటి ప్రకరణమున సామాన్య కుటుంబ కమలములపై నొకటి రెండావులను లేక గేదెలను అదనముగ బెంచి పాలు వగైరాలను విక్రయించుట వలన కుటుంబాదాయము వృద్ధి చేసికొనుటను గురించి దెలుపబడెను. వీరైన పట్టణ సమీపమున, కొన్ని యావులను గాని లేక గేదెలనుగాని పోషించుచు పాడి పరిశ్రమను ప్రత్యేక కుటుంబ వృత్తిగ నవలంబించుటను గురించి ఇందు దెలుపబడును.

ఉచిత ఇండియాలో పాడికి ప్రసిద్ధి జెందిన గోజాతులలో నాంద్రదేశపు ఒంగోలు జాతి యొకటి. ఈ విషయమున నేడు ప్రాంతీయ జాతుల యావు లిచ్చు పాల పరిమితిని పరీక్షింపగా నీ క్రింది నాలుగుజాతులును తక్కినమూటికంటెను శ్రేష్ఠములుగ దేలెను.

25 వ పట్టిక

ఇండియాలోని నాలుగు ప్రశస్త గోజాతులు,

అవి యిచ్చేడు పాల పరిమితులు

జాతి పేరు	వాని స్వస్థానము	సగటున దినము 1 కి యిచ్చిన పాలు (పౌనులు)
1. సింధీ	సింధుదేశము (పాకిస్తాన్ లోనిది)	4.72
2. ఒంగోలు	ఆంధ్రదేశము	4.64
3. హరియానా	పంజాబు	4.46
4. కాంగ్రెజ్	బాంబాయి	3.90

ఆయాజాతుల యావులన్నిటి పాలయుత్పత్తియు సగటున దినమునకు 5 పౌనులకు మించక పోయినను, వానిలో గొన్ని యెంచిన యావు లింతకు రెట్టింపు పాలిచ్చునవి లభించును. మరియు నిటీవల నుత్తర హిందూస్థానమున శాస్త్రీయ పరిశోధనల వలనను, 20-25 సంవత్సరముల నిరంతర కృషిఫలితముగను పూసా, లయాల్పూర్, ఫెరోజ్‌పూర్ మొదలగు స్థానములందు సగటున దినమునకు 20 పౌ. పాలకు పైబడియిచ్చు వంగడములు బయలుదేరినవి. ఒంగోలు జాతి యావుల యభివృద్ధికికూడ చింతలదేవి, కోయంబత్తూరు, హవాసూరు త్తేత్రములందు జరిగిన కృషిఫలితముగ సగటున దినమునకు 16 పౌ. వరకు పాలిచ్చు కొన్ని యావుల మందలు బయలుదేరెను. కాని యిట్టి యావులుగాని పాలయుత్పత్తిని పెంచుటకు తగిన యాబోతులుగాని యింకను విరివిగ లభించుటలేదు. పాలయుత్పత్తికిగాను ప్రశస్తమగు ఆవులను సంపాదించవలెనన్న ఒంగోలు, నెల్లూరు ప్రాంతపు కర్షకుల వద్ద లభించు పెయ్యలను, కోడెలను ఎంచి కొని తేవలసియుండును.

ఈదేశపు జాతులకంటె హెచ్చు పాలనిచ్చు విదేశీజాతుల యాబోతులనుదెచ్చి యీదేశపు టావులను దాటించుటవలన బుట్టిన పూటు (సంకరపు) ఆవులు హెచ్చుపాలనిచ్చును. కాని యావిదేశీ జాతుల యాబోతు లీదేశపు పరిస్థితులకు దాళుకొనలేక చచ్చుచుండుటవలన, ఇట్టి సంకరపు ఆవుల వృద్ధి విరివిగ జరుగుటకు వీలులేక పోవుచున్నది.

పాడి పరిశ్రమకుగాను మంచి గేదెలను సంపాదించవలెనన్న ఆయా ప్రాంతములందలి - ముఖ్యముగ గుంటూరు ప్రాంతములందలి- దేశవాళీ గేదెలనుండి ప్రశస్తమైన వానిని యెంచుకొనవలసియుండును. వీనిని దాటించుటకు ఈ జాతులకంటె హెచ్చు పాలనిచ్చు గౌడు, ముర్రా జాతుల దున్నపోతులనుగొని యుపయోగించుచో వానిపూట్ల మూలమున పాలయుత్పత్తిని కొంతనరకు హెచ్చించవచ్చును. కొందరా గౌడు, లేక ముర్రా జాతిగేదెలనే కొని పెంచుటయు గలదు. కాని యివి మొత్తముమీద దేశవాళీ గేదెలకన్న నాజూకైనవి. వీనిపోషణకు హెచ్చు శ్రద్ధ కావలసియుండును.

గుంటూరు జిల్లాలోని 'లాం' షేత్రమునందు హెచ్చు పాలనిచ్చు దేశవాళీగేదెల యభివృద్ధికి ఉత్తరహిందూస్థానపు జాతులతో పూట్లను వృద్ధిచేయుటకును కొంత కృషి జరుగుచున్నది.

ఈ క్రింద 2^వ పట్టికయందు 12 మధ్యమపైజు ఆవులతోను లేక గేదెలతోను పట్టణ సమీపమునందు పాడి పరిశ్రమను నడపుట కగు వ్యయమును, అందువలన రాదగు ఆదాయమును అంచనా వేయబడెను.

26 వ పట్టిక

పట్టణ సమీపమున 12 ఆవులను లేక గేదెలను పోషించి
పాడి పరిశ్రమను ప్రత్యేక కుటుంబవృత్తిగ నడుపుటవలసి యుదాయ
వ్యయములు.

	వివరములు.	12 ఆవుల మూలమున రూ.	12 గేదెల మూలమున రూ.
I	పశువులకాలలు వస్త్రాలకు గావలసిన యావరణ (నూలితో సహా) $\frac{1}{2}$ ఎకరము	1000	1000
II	12 ఆవులు లేక 12 గేదెలు (మధ్యమ సైజువి) మొత్తము	2700 3700	2700 8700
III	పాకలు మొదలగునవి		
	1 పశువులపాక — $60' \times 12'$	360	360
	1 డూడలపాక — $80' \times 12'$	180	180
	1 ఎరువుగోతులు, పైపాక — $30' \times 12'$	180	180
	1 పరికరములపాక (ఒకటిన్న గదితోగూడ) $20' \times 10'$	200	200
	2 నీటి కుండ్లు	40	40
	మొత్తము	960	960
IV	పాలుపితుకు పాత్రలు మొదలైనవి		
	3 పాలుపితుకు బాల్బీలు-ఒక్కొక్కటి 3 గాలనులు పట్టునవి.	18	18
	6 డబ్బాలు - పాల విక్రయమున కుపయోగించు నవి (క్రింది భాగమున కుళాయితో)	60	60
	1 నీళ్ళను కాచెడి రాగి పాత్ర	25	25
	4 నీటి బాల్బీలు	8	8
	2 పాత్రలను శుద్ధము చేయు కంచెలు (Brushes)	4	4
	కాల పాత్రలు 3 పెట్టులు- 2 నేర పాత్ర 1 నేర పాత్ర $\frac{1}{2}$ నేర పాత్ర $\frac{1}{4}$ నేర పాత్ర	15	15

వివరములు	12 అవుల మూలమున రు.	12 శీతల మూలమున కు.
1 స్ప్రింగ్ కాటా (బార్మిటోపాలను తూచుటకు)	35	35
1 లాక్టోమీటరు (Lactometer)	2	2
1 థర్మోమీటరు (Thermometer)	2	2
1 పాలను పరీక్షించు గాజుపాత్ర	1	1
మొత్తము	170	170
పోషణ, రక్షణ, మొదలగుకర్మలు		
III వయసు బంధము ప్రకారము.		
12 పశువులకు జీవధారణకు వలయు గ్రాసములు వగైరాలకు *	980	980
అవులిచ్చు 28,800 పౌనుల పాలకుగాను అదనపుదాణా వగైరాలకు	256	(సగటున 2 నయనకు 80 పౌ.పాలకు)
శీతలిచ్చు 31,500 పౌనుల పాలకుగాను అదనపు దాణా వగైరాలకు		325 (సగటు నయనకు 80 పౌ.పా
మూడల పోషణకు	376	329
సంరక్షణ — I మగవాడు, 3 కుర్రవాండ్రు లేక అదనవాండ్రు	456	(7 మూడలకు) 456
సానరు	60	57
	(12 అవులకు 8 మూడలకు)	12 శీతలకు 7 మూడలకు
II, III, IV అంశములపై మూల్యహీనతకు మినహాయింపు	380	380
భూమిపన్ను ($\frac{1}{2}$ ఎకరము)	2	2
మొత్తము	2510	2529

* ఈ పరిశ్రమ పట్టణ ప్రాంతముందు నడుపబడుటచే నీ పట్టికయందు పశు గ్రాసముల ధరలు సామాన్య గ్రామ పరిస్థితులందలి కమరములందు పెంచబడు పశు గ్రాసముల ధరలకంటె 25% పెంచి లెక్క కట్టబడెను.

వివరములు	12 ఆవుల మూలమున రు.	12 శేడల మూలమున రు.
VI రాబడి		
పాల ఆమ్లకమువలన ♦ రు. 18 10 శా. చొప్పున	2880	3150
దూడల ఆమ్లకము వలన	560	490
	(8దూడలు)	(7దూడలు)
ఎరువు ఆమ్లకమువలన	105	105
మొత్తము	3545	3745
అనుకొనని ప్రమాదములకు తగ్గింపు (10%)	355	375
పోను రాబడి	3190	3370
వ్యయముజోను నికరలాభము	680	841
కుటుంబాదాయము	980	1141
మూలవ్యయము రు. 4830 ల పై నికరలాభశాతము	14.0%	17.4%

♦ ఈ ఆమ్లకము ఎవరికివారు స్వయముగ చేయుటకంటె పాలయంతృత్తి దారు లేర్పరచుకొను సహకార సంఘములద్వారా జరుపుకొనుట యనుకూలము.

పైయంచనాలలో ఆవులకు లేక గేదెలకును, వాని దూడలకును వలయు స్థూల గ్రాసములన్నియు కొనివేయబడుననియే భావింపబడెను. కాని వరిగడ్డి కొన్నిదంట్లు మొదలగునవి తగినంత లభించినను పచ్చిజాడు, పచ్చిరొట్ట మొదలగునవి దొరకుట - ముఖ్యముగ వేసవిలో - కష్టము. కావున నిట్టి మేలేదనునులను ప్రత్యేకముగ బెంచవలసి యుండును. 12 ఆవులకును వాని దూడలకును వలయు మేలేదనునుల నుత్పత్తిచేయుటకు 10 యెకరముల తోట భూమిగాని 30 యెకరముల మెట్టనేలగాని అనగారెండేసి కుటుంబ కమలేములకు సరిపడుభూమి కావలెను. ఇందులకు తగిన భూమి పట్టణసమీపముననే తగినంత చౌకగ లభించుచో పాడిపరిశ్రమను జేవట్టిన కుటుంబముతో సహకరించు మరి రెండు కుటుంబములు జేరి యందరును యిట్టి దినుసుల నుత్పత్తినికూడ చేసికొనవచ్చును. కాని యిందులకు దగిన భూమి పట్టణ సమీపమున చాలఖరీదు కలిగియుండుటచే పట్టణమునకు గొంత దూరముననుండు గ్రామములందేగాని యిదిసాధ్యపడదు. కావున సచటి కర్షకులు ప్రతేకముగ అమ్మకమునకే మేలే సస్యములను బెంచ బూనుకొనవలసి యుండును. 10 యెకరములతోట భూమియందుగాని 30 యెకరముల మెట్టభూమి యందుగాని ప్రత్యేకముగ పశువుల మేలే సస్యములను బెంచుటకు రెండేసి దుక్కిపశువుల జతలును రెండేసి కుటుంబముల పాటును అవసరము. ఈ రెండు జతల దుక్కి పశువులకును వలయు మేలే దినుసులుపోను తక్కిన వానినే యమ్మ వీలగును. 27 వ పట్టిక యందెట్లు అమ్మకమునకు గాను 10 యెకరముల తోట భూమి యందు పశువుల మేలే సస్యములను బెంచుటకు వ్యయమును అందువలని యాదాయమును అంచనా వేయబడెను.

గౌ. శ. పవిత్ర - పది యోగములు లోని యోగము
భక్తుల మేర ననుమూలము తెలియజేయు

జ్యోతిషముయొక్క, ఆంధ్రవలది శాబ్దరేఖాక్కయు అర్థవనా,

[illegible]

పైపట్టిక యందలి యంచనాలనుబట్టి తోట నేలయందు పశువుల మేత సస్యములను విక్రయమునకుగాను ప్రత్యేకముగ బెంచుట వలన 14 వ పట్టిక యందు దెలుపబడిన రీతిని వివిధ సస్యములను సాగుచేసినపుడు వచ్చునంత రాబడి యుండదని తెలియును. పశువుల మేత సస్యములవలన 10 యెకరములనుండి నికరపు రాబడి రు. 917లు (7.0%) మాత్రము రాగా 14 వ పట్టికయందు దెలిపిన రీతిని 10 యెకరములను సాగుచేయుచో నికరాదాయము రు. 1444 (7.6%) లుండునని దేలెను. ఇంతకంటె 30 యెకరముల మెట్టనేలపై రెండు కుటుంబములు కలసి మూడు జతల పాటు పశువులతో నిట్టి పశువుల మేత సస్యములను ప్రత్యేకముగ బెంచుటయే హెచ్చు కిట్టింపుగ నుండునని చెప్పవచ్చును. 28 వ పట్టికలో నిట్టి నేవ్యమువలని యాదాయ వ్యయము లంచనా వేయబడెను.

90 ఎకరముల పెట్టనీలపై పశువుల మేత సృష్టములను జెంచుటకగు
వ్యయము, అందువలని రాబడి.

[illegible]

క్ర. సం.	సాగు చేయబడు సస్యములు	విస్తీర్ణము ఎకరములలో				పంట		విత్తులు పొనులలో	ఫలసాయము పచ్చి X డి, బాడు, రొట్టె, ఎండుబాడు వస్త్రాలు తెలు మణులు	వర్షం కిందికి	శ్రీ శ్రీ శ్రీ వి. జి. ఆర్. క.
		1	2	3	4	పశువుల	జతలు				
V	వివరములు	విస్తీర్ణము ఎకరములలో	విస్తీర్ణము ఎకరములలో	విస్తీర్ణము ఎకరములలో	విస్తీర్ణము ఎకరములలో	పశువుల	జతలు	విత్తులు పొనులలో	ఫలసాయము పచ్చి X డి, బాడు, రొట్టె, ఎండుబాడు వస్త్రాలు తెలు మణులు	వర్షం కిందికి	శ్రీ శ్రీ శ్రీ వి. జి. ఆర్. క.
	వివరములు	విస్తీర్ణము ఎకరములలో	విస్తీర్ణము ఎకరములలో	విస్తీర్ణము ఎకరములలో	విస్తీర్ణము ఎకరములలో	పశువుల	జతలు	విత్తులు పొనులలో	ఫలసాయము పచ్చి X డి, బాడు, రొట్టె, ఎండుబాడు వస్త్రాలు తెలు మణులు	వర్షం కిందికి	శ్రీ శ్రీ శ్రీ వి. జి. ఆర్. క.
VI	వివరములు	విస్తీర్ణము ఎకరములలో	విస్తీర్ణము ఎకరములలో	విస్తీర్ణము ఎకరములలో	విస్తీర్ణము ఎకరములలో	పశువుల	జతలు	విత్తులు పొనులలో	ఫలసాయము పచ్చి X డి, బాడు, రొట్టె, ఎండుబాడు వస్త్రాలు తెలు మణులు	వర్షం కిందికి	శ్రీ శ్రీ శ్రీ వి. జి. ఆర్. క.
	వివరములు	విస్తీర్ణము ఎకరములలో	విస్తీర్ణము ఎకరములలో	విస్తీర్ణము ఎకరములలో	విస్తీర్ణము ఎకరములలో	పశువుల	జతలు	విత్తులు పొనులలో	ఫలసాయము పచ్చి X డి, బాడు, రొట్టె, ఎండుబాడు వస్త్రాలు తెలు మణులు	వర్షం కిందికి	శ్రీ శ్రీ శ్రీ వి. జి. ఆర్. క.

* ఇటు ప్రత్యేకముగా నుత్తి తీచేయబడు పశుగ్రామముల 26% ప్రత్యేకములు పాడిపరిశ్రమను ప్రత్యేకముగా సాగించు వారలనుండి హెచ్చు గిరాకీయుండునగు గ్రామములందరి సామూహ్య కమితములం దుత్తి చేయబడు పశుగ్రామముల భరికంపై 2% హెచ్చు లెక్కపట్టబడెను.

పై పట్టికయందలి యంచనాలనుబట్టి పశుగ్రాసములకుగిరాకిగల పట్టణములకు రాకపోకల సదుపాయములు గలిగి యొకరాత్రి ప్రయాణముతో నందుబాటులోనున్న గ్రామములందలి మొట్ట కమతములపై 10, 11 పట్టికలందుచలె సామాన్యసస్యములను సాగుచేయుట కంటె ప్రత్యేకముగ పశువుల మేత సస్యములను సాగుచేయుట లాభకరముగ నుండునని తెలియును. 11 వ పట్టికయం దంచనా వేయబడిన యెర్రనేల మొట్ట కమతమువంటి రెండు కమతముల 30 యెకరముల నుండి నికరాదాయము రు. 536 లు రాగా అంతే విస్తీర్ణముగల మొట్టనేలపై ప్రత్యేకముగ మేత సస్యములను సాగుచేయుచో రు. 1407 ల నికరలాభము రావచ్చునని 28 వ పట్టిక యందలి యంకెలు దెలుపును. కాని యిట్టి మేత సస్యముల బెంచునేలకు సేంద్రియపు తెరువులను హెచ్చువేయుట యవసరము. ఇవి పట్టణములందు హెచ్చుగ లభించును. కావున నిట్టి సేవ్యమునకు పట్టణ మొత సమీపముననున్న అంతమంచిది. నేలయు పదును నిలచునదగుట యవసరము. విశాఖపట్టణమునకు 5-10 మైళ్ళలోనున్న నరవ, దువ్వాడ ప్రాంతములందలి రేవడికొడి నేలలందు జొన్నను తరచు గింజలకంటె జాడు కొరకే పెంచి విక్రయించుచుండురు.

మొట్ట నేలలందు మేత సస్యములను బెంచుట కిట్టుబాటుగ నున్నను ఇట్టి నేలల నుండి వర్షకాలమునను పిమ్మట రెండు మూడు నెలల వరకు మాత్రమే పచ్చిజాడు లేక రొట్ట లభ్యమగును. ఆవులకును గేదెలకును పచ్చిమేత హెచ్చు అవసరమగు తక్కిన కాలమున నిది లభింపదు. ఐను పాడివరిశ్రమను నడుపువారు పచ్చిజాడును, రొట్టను అవి లభించునపుడే హెచ్చుగొని తమ పశువుల దొడ్లలో దీయబడు తాత్కాలికపు గోతులందుగాని పక్కా కుండీలలోగాని పాతరవేసి మాగుడుగ దయారుచేసి యుపయోగించు కొనవచ్చును.

3. ఆధునిక విధానమున పెద్దయెత్తున కోళ్ళపరిశ్రమ

ధాన్యాదులు హెచ్చుగ నుత్పత్తి చేయబడుటచే కళ్ళము నందును పొలము నందును, రాలు గింజలు హెచ్చుగ లభించు కమ తములందుగాని, పట్టణ సరూపమున ప్రతేకముగ నిర్మింపబడు యావరణయందుగాని ఆధునిక విధానమున నీకోళ్ళ పెంపకమును పెద్దయెత్తున చేపట్టి యొక కుటుంబము జీవింప వీలగును. ఈయాధునిక విధానమున కోడిగ్రుడ్లు అణుకు పెట్టలచేగాక గ్రుడ్లకు తగిన యుష్ణతను కృత్రిమముగ కలిగించుచు వానిని పొదిగించు యంత్రమును, కోడిపిల్లలను పెంపును తల్లులననరము లేకుండ కొన్నివారముల వరకు బెంచుటకు దోడ్పడు ప్రత్యేకపు పెట్టెలును ఉపయోగింపబడును. ఈవిధానమున 100 పెట్టలను, 10 పుంజులను పెంచుచో రోడ్ ఐలెండు రెడ్, తెల్లలెగ్ హాగన్ జాతులకోళ్ళు సంవత్సరమునకు 15,000 గ్రుడ్లవరకు పెట్టును. ఇం దేటేట 1000 గ్రుడ్లను మరలపొదిగించి పిల్లలను జేయుచుండవచ్చును. ఈ విధానమున 29 వ పటికయందంచనా వేయబడినట్లు రు. 1000 లు మూలవ్యయముతోను రు. 1650 సాంవత్సరిక వ్యయముతోను సాలుకు సుమారు రు. 900 లకు మించు నికరలాభమును దీయ వీలగును. ఇందులకు మొదట నెక పుంజును 10 పెట్టలను మాత్రముగొని మూడేండ్లలో అంచనా ప్రకారము పెంచదలచినన్ని పుంజులను లభింపజేసికొనవచ్చును.

29 వ పట్టిక

ఆధునిక పద్ధతులపై ఒక పెద్ద కమితమున కోళ్ళ పెంపకమునకగు
ఆదాయ వ్యయముల యంచనాలు.

వివరములు	ర	అ	పై
I	<p>మూలవ్యయము :-</p> <p>ఆరయోగము కోళ్ళదొడ్డి తీగవలతో రెండు భాగములుగ నేర్పటము చేయుటకు 200 0 0</p> <p>మొదట ఒక పుంజు 10 పెట్టల కొనుబడికి 50 0 0</p> <p>8 అడుగులు పొడవును 5 అడుగులు వెడల్పును 5 అడుగులు యెత్తును కలిగిన 8 కదుపుటకున్నలైన పెద్దకోళ్ళ పెట్టెలు 200 0 0</p> <p>6 అడుగులు పొడవును 5 అడుగులు వెడల్పును 5 అ. ఎత్తు ను కలిగి ముందు 8 \times 5 అడుగుల ఖాళీలము (తీగవలచే అన్ని వైపులను సరిరక్షింపబడినది) కలిగిన 10 కోడి పిల్లల పెట్టెలు 250 0 0</p> <p>చిన్న కోడిపిల్లలను పెంచుటకు 5 పెట్టెలు. 3 అ. పొడవు 1 $\frac{1}{2}$ అ. వెడల్పు 1 $\frac{1}{2}$ అ. ఎత్తు. 20 0 0</p> <p>గ్రూడు పెట్టుటకు 35 పెట్టెలు 105 0 0</p> <p>ఒక గ్రూడ్లను పొదుగు యంత్రము 100 0 0</p> <p>25 మేత పాత్రలు, 25 నీటిపాత్రలు 75 0 0</p> <p>1000 0 0</p>		
II	<p>సాంకర్షిక వ్యయము :-</p> <p>1. 10 పుంజులు 100 పెట్టెలు, వీనికి మేతకర్చు 32 రై. మణు గులు తవుడు లేక గోధుమ పొట్టు 80 0 0</p> <p>32 రై. మణుగుల కలగలపు తృణధాన్య జాతుల గింజలు 128 0 0</p> <p>11. 500 కోడిపిల్లల మేత కర్చు. మొదటి 3 వారములకు 4 రై. మ. నూకలు 16 0 0</p> <p>4-10వ వారమువరకు 15 రై. మ. తవుడు, గోధుమపొట్టు 38 0 0</p> <p>11వ వారమునుండి 116 రై. మ. తవుడు, గోధుమపొట్టు 288 0 0</p> <p>116 రై. మ. కలగలపు గింజలు 461 0 0</p> <p>మొత్తపు మేపు కర్చు 1011 0 0</p>		

వివరములు		రూ	అ	పై
iii. సంగ్రహము :-				
ఒక మగవాడు, ఇద్దరు పిల్లలు లేక ఆడువాండ్రు		865	0	0
గ్రుడ్లను పొదుగు యంత్రమునకు కిరసనాయిత్		50	0	0
చేపలపొడి, గులపొడి ఇతర సామగ్రి సాదరుకర్వులు		157	0	0
పూతి నాళక ద్రవ్యములతో సహా		100	0	0
మూలవ్యయముపై మూల్యహీనతకు మినహాయింపు-10% చొ॥		1683	0	0
మొత్తపు కర్వు				
II రాబడి:-				
500 పెట్టలు పెట్ట 1 కి రూ. 4 ల చొప్పున ఆమ్మకమువలన		2000	0	0
14000 గ్రుడ్లు 100కి రూ. 6.4-0 చొప్పున ఆమ్మకమువలన		875	0	0
		2875	0	0
తెగుళ్లు వస్త్రాల నష్టములకు 10% చొప్పున మినహాయింపు		288	0	0
పోగా రాబడి		2587	0	0
నికరలాభము		904	0	0

4. గొర్రెల, మేకల పెంపకము.

గ్రామమునకు సమీపమున బంజరు భూములుగల గ్రామము లందు ప్రత్యేక కుటుంబవృత్తిగ నవలంబింపదగు మరియొక జంతు కృషి శాఖ గొర్రెలను, మేకలను బెంచుట. సామాన్యముగ గొల్ల వాండ్రు మాత్రమే వీరిని కుటుంబమునకు 100-200 చొప్పున మందలుగ మేపుచుందురు. ఇటీవల కొంద రితరులును నీమందలను వృద్ధి చేయుచున్నారు. ఇపు డమలులోనున్న విధానమున నివి యెండ వానల నుండి రక్షణగాని, ప్రత్యేకపు మేత లేక దాణాగాని లేకయే పోరం బోకులు, బంజర్లు, సస్యములు లేనపుడు సాగుభూములు, వాని కట్ట వలు మొదలగు వానియందు లభించు పచ్చికను ఇతర యాకు లలములను మాత్రము దిని బ్రతుకుచుండును. కొన్ని సంవత్సరములం దీగొర్రెలను మేకలును వేసవిలో మేత తక్కువై నీరసించి మరుసటి

వర్షకాలమున - ముఖ్యముగ వర్షము లధికమైనపుడు - వానలో తడియుచుండుటచేతను, తెగుళ్ళవలనను విస్తారముగ చచ్చుచుండుట గలదు. మేక లిట్టి పరిస్థితులకు గొర్రెలకంటె బాగుగ తట్టుకొని అంతగా జావవు.

వంశపారంపర్యముగ వీనిని బెంచు గొల్లవాండ్లు క్రొత్తగా పెట్టుబడిగాని *, వ్యయముగాని లేకుండ 150 దేశవాళీ గొర్రెల మందనుండి యీ క్రింది నిధమున సాలుకు రు. 500 లకు పైగా సంపాదించగలరు.

30 వ పట్టిక

గొర్రెల మందవలన రాదగు రాబడి

	రూ.
1. పోగుధాన్యములందు మందగట్టుటవలన రాత్రి 1కి రు. 1-8-0	
చొప్పున 4½ నెలలకు	203-0-0
2. తక్కిన కాలమున పోగుచేసిన వానియెరువు 30 బండవలన	75-0-0
3. అమ్మకమువలన - 25 రెండేండ్ల వయసుగల పోట్లకు	
25 మూడేండ్ల వయసుగల ఆడుగొర్రెలకు	400-0-0
	678-0-0
కాలవైపరీత్యము వలన చావులకు మినహాయింపు 20% చొప్పున	136-0-0
	542-0-0

వీనిని వర్షము మెండుగ గురియుచున్నప్పుడు తడియకుండ కాపాడుట కొకటి రెండు శాలలను నిర్మించుచో చావులు తగ్గును. ఇట్లు చేయుచో గొర్రెలు అవి తినుమేలే వంటబట్టి త్వరలో నెడుగు లచే వాని తూనికయు కొంతపెచ్చును. అందువలన పెచ్చు ధర వచ్చును. కాని శాలలో నెవుడుగాని రొచ్చేర్పడకుండ తరుచు క్రొత్త మన్ను పోయుచుండవలసి యుండును. ఇట్లు పోయుటవలన పెచ్చు యెరువును లభించును. అదలీ సారమును పెచ్చుగనుండును.

* క్రొత్తగా నందను బెంచగోరువారు సామాన్యముగ కొక గొర్రెపొట్టి లను 10-15 ఆడు గొర్రెపిల్లలను గొని క్రమముగ మంద నభివృద్ధిచేయుదురు.

కొన్ని జిల్లాలలో బెంచబడు గొర్రెలనుండి కంబళ్ళు, తివాసీలు మొదలగు వానికి బనికీవచ్చు ముతకబొచ్చును కత్తిరించి తీసి విక్రమించుటవలన మరి 25-50 రూపాయలు అధికముగ వచ్చును. కొద్ది గొప్ప మృద్దువైన ఉన్నినిచ్చు బళ్ళారి మొదలగు గొన్ని జిల్లాలలోని గొర్రె టుష్టాధిక్యతగలచోట్ల యభివృద్ధిజెందవు. వీని కనుకూలమగు ప్రదేశములందు వీనినుండి గొర్రె 1కి 1-2 పౌనులవరకు ఉన్ని దిగు బడియగును. పౌనుధర రు. 1-1½ లుండును. ఇంతకంటె మేలైన యున్నినిచ్చు మాండ్ర్య, దక్కనీ, చికనీరు మొదలగు జాతుల గొర్రెలకు దక్షిణదేశ పరిస్థితు లనుకూలంపవు. కావున నిట్టి మేలు జాతులకు దేశేవాళీ గొర్రెలకు సంకరములను బుట్టించి వానినుండి యీ ప్రాంతములందు బెరుగగల జాతులను సృష్టించుటకు యత్నములు జరుగుచున్నవి. కాని యిట్టి మేలురకముల గొర్రెలపెంపకమునకు వాని నెండవనల నుండి రక్షించు శాల లవసరము. కొంత దాణాయును పెట్టవలసియుండును. పేలు వగైరాలు పట్టకుండ వానిని కీట్లక్షనాశకములు కలిపిన నీటిలో కడుగుచుండుటయు నవసరము.

పదునొకండవ ప్రకరణము

విరివిగ సాగింపదగు కొన్నివిధముల ప్రత్యేక కృషి

ఈ దేశమున కర్షక కమితములలో చాలభాగము చిన్నవోగుటచే, సామాన్యపు మొట్ట, తోటసస్యములు విరివిగ సాగుచేయబడుటరుదు. దంపభూములు హెచ్చుగగలకొందరు భూస్వాములు లేకుండా భూమినంతటిని తామే పెక్కుమంది జీతగాండ్రతోను, పెక్కుజతల దుక్కి పశువులతోను స్వయముగ సాగుచేయుచుండుటగలదు. ఈనివీర లనుసరించు నేవ్యవిధానము సామాన్యకుటుంబకమితములందనుసరింపబడు విధానముకంటె విశిష్టమైనది కాకపోవుటయేగాక ఆయా పనులు చిన్న కమితములందంత శ్రద్ధతో నిర్వహింపబడుటకు సాధ్యము కాక పోవుటవలన ఎ 1కి సగటు పంటయు, నికరలాభమును కుటుంబ కమితములందు కంటె తరుచు తక్కువగనే యుండును.

మామిడి, జీడిమామిడి మొదలగు కొన్ని ఫలజాతులును, నరుగుడు మొదలగు పంటచెరుకు జాతులును సామాన్య సస్యముల కంతగా ననుకూలముగాని కొన్ని నేలలందును, కొత్తగా ఖర్చుచేయబడు భూములందును తరచు పెద్దపెద్ద భూఖండములపై సాగుచేయబడుచుండును. కొందరు పైజాతుల తోటలకు దిగువ భాగములందు (అనగా నించుక హెచ్చుగ పడును నిలుచు భాగములందు) జామి, నారింజ మొదలగు జాతులను వర్షాధారమునగాని, లభించుచో నీరు పెట్టిగాని సాగుచేయుదురు. భూమి యనుకూల మగుచో తీయ (బత్తాయి) నారింజ మొదలగు హెచ్చురాబడి నుసగు జాతులను గూడ నీటివసతిగల భూములందు ప్రత్యేకముగ బెంచుటయుగలదు. ఇంతకంటె హెచ్చుగ పడును నిలుచు దిగువ భాగములందు కోబ్బెర తోటలను బెంచుచున్నారు.

30 వ పట్టికలో 50 యెకరముల వర్షాధారపు యెర్రనేలపై వేయబడు నుక యంటుమామిడితోటకును, గరువకూడి తోటనేలపై వేయబడు 10 యెకరముల తీయ (బత్తాయి లేక చీనీ) నారింజతోట

కును, 500 యొకరముల సముద్ర తీరపు యిసుక మేట భూమిపై వేయ బడు సరుగును తోటకును ఆదాయవ్యయములు అంచనావేయబడెను. ఇట్లే విరివిగ పెంచబడు నితరజాతుల తోటలకును అంచనాలను వ్రాసిని పెంచదలచువారు తయారు చేసికొనవచ్చును.

ఇట్టి తోటలను వేయుటవలన నాభూమినుండి సాలు 1కి సగ ట్టున వచ్చు నికరాదాయము ఆనేలలందు సామాన్యసస్యములను సాగు చేసిన వచ్చు నికరాదాయము కంటె హెచ్చుగ నున్నను, ఇట్టితోట లను బెంచుటకు మొదట తగినంత పెట్టుబడిపెట్టి, ఫలసాయమునకై కొన్ని సంవత్సరములవరకు వేచియుండగలుగువారు మాత్రమే భూను కొనగలుగుదురు. ఇట్లు పెట్టుబడిపెట్టి ప్రతిఫలమునకై వేచియుండ గలిగిన కర్షకులు కొందరు గోదావరి, కృష్ణాజిల్లాలయందును, మరి కొన్ని తెలుగు ప్రాంతములందునుగూడ కలరు. వారలలో కొంద రిదివరలోనే విశాఖపట్నము జిల్లాలోని సమప్రదేశమందలి బంజరు భూములను, భద్రాచలం, లమ్మసీరి, అనంతగిరి, జయపురం * మొదలగు ఏజెన్సీ ప్రాంతములందలి బంజరుభూములను విరివిగసంపా దించి, సామాన్య సస్యములను సాగు చేయుటయేగాక యిట్టితోటలను కూడ పెద్దయెత్తున వేసి పెంచియున్నారు. తగినంత యున్నతముగల ప్రదేశములలో కొందరు కాఫీతోటలనుగూడ వేసియున్నారు.

బంజరు భూములును, పచ్చికబీళ్లును విరివిగగలచోట ప్రత్యేక ముగ్గ నిర్వహింపదగు మరియొక వ్యవసాయశాఖ పశువృద్ధి. ఇటీవల నీవిషయమై కర్షకులు తగినంత శ్రద్ధతీసికొనకపోవుటచే తమకును ఇతర గ్రామ, పట్టణవాసులకునుతగినన్ని మంచిపాటు పశువులును, పాడి పశువులును లభించుట కష్టమగుచున్నది. వీనిధరలును పెరిగినవి. ఈలో టును దీర్చుటకు కొన్ని యనుకూలమగు ప్రదేశములందీ పశువృద్ధికి కొందరు కర్షకులు పెద్దయెత్తున బూనుకొన దగును. 300 యొకర ములపై నిట్టికృషి సాగించుట వలన యాదాయ వ్యయములు 31 వ పట్టికయందంచనా వేయబడెను.

* ఈ సంస్థాన మిపుడు ఒరిస్సాప్రభుత్వంలో జరిపోయినది.

31 వ పట్టిక

50 యోగ్యతల మూల్యాంకనము, 10 యోగ్యతల తీయనాంకనము తోటకును, 50 యోగ్యతల సరుగునకు తోటకును ఆదాయ వ్యయముల యంచనాలు.

వ్యయము యొక్క యం రాబడి యొక్క యం వివరములు	50 యం. మూల్యాంకనము తోట #		10 యం. తీయనాంకనము తోట #		50 యం. సరుగునకు తోట #	
	వ్యయ పు రోజు రాబడి మొత్తము	వివరములు	వ్యయ పు రోజు రాబడి మొత్తము	వివరములు	వ్యయ పు రోజు రాబడి మొత్తము	వివరములు
[మూల్యాయమానము:- భూమిభీరు	3000	60 యం. లకు (దుక్కి పశువుల మేతకు కాల, బాటలు వగైరాలకు 10 యం. లు అదనము చేర్చి)	12000	10 యోగ్యతలకు (తోట కేయం 10 యం. కాక, 20 యోగ్యతలకు పశువుల మేత అదనము చేర్చి)	1800	80 యోగ్యతలకు (దుక్కి పశువుల మేతకు, వోయనకు, మకామునకు 10 యం. అదనము)
	3000	50 యం. 1 కి. 50 లు నొక			100	50 యం. 1 కి. 50 లు నొక
	1000	20 యోగ్యతలకు నూరులు	2000	2 యోగ్యతలకు నూరులు	400	200 యోగ్యతలకు
	800	20 యోగ్యతలకు	1200	2 యోగ్యతలకు		
నీటిని తీసుకొనివచ్చునట్లు చేయవలసిన పని	227	8400' బాడవు కి. తవార కట్టకు, 10 యం. ప్రత్యేక అవసరముతో	41	2750' నీరు తీసుకొనివచ్చునట్లు		

వ్యయము యొక్క యు రాలదీ యొక్క యు వివరములు	50 యె. మామిడి గోట		10 యె. తీయ నారింజగోట		50 యె. పడుగుడు గోట	
	మొత్తం చ.	వివరములు	మొత్తం చ.	వివరములు	మొత్తం చ.	వివరములు
పాలుపశువులను కొనుటకు 1650 3 శైల మధ్యమస్తా పశు			1100 2 శాల మధ్యమస్తా పశు			
		పులకు		పులకు		
'పనిముట్ల కొనుబడికి	475		400		175	
పాకల నిర్మాణము	216	పశువులకు పనిముట్లకు పాక	162	పశువులకు పనిముట్లకు పాక		
		$36' \times 12'$		$27' \times 12'$		
	120	ఎరువు గోడులు, వైపాక	90	ఎరువుగోడులు, వైపాక		
		$20' \times 12'$		$15' \times 12'$		
	240	కాపలావాని పాక	240	కాపలావాని పాక	240	కాపలా వానిపాక
		$24' \times 20'$		$24' \times 20'$		$24' \times 20'$
మొత్తము	10428		17233		2415	

* మామిడితోటల పెంపకమును గురించి చెందు 2 వ భాగమున, తీయనారింజ తోటలను గురించి 'పండు' 3 వ భాగమునను, పడుగుడుతోటలను గురించి 'పసుగ్రాసములు వగైరాలనుగురించిన సంపుటములందును తిదాయగ్రంథముల వివరములతో సహావిపులముగ చెబుపబడెను.

† ప్రతీవాచరణలను గురించి 'పసుగ్రాసములు వగైరాలను గురించిన సంపుటమునందే తెలుపబడెను.

వ్యయము యొక్క యా భాగము యొక్క యా వివరములు	50 యె. మామిడితోట		10 యె. తీయ నాగింజతోట		50 యె. సరుగుడు తోట	
	మొత్తం రూ.	వివరములు	మొత్తం రూ.	వివరములు	మొత్తం రూ.	వివరములు
II 10 సం. వరకు తోటల వెంపక పు కర్పు						
అంటను లేక నాడును కాటుట, నీరు కట్టుట, యొరువువేయుట మొద లగు పనులకు, నానికి కావ లసిన వస్తువులకు	16750	మొదటి 10 సంలకు	11700	మొదటి 10 సంలకు	10550	11 సంవత్సరములకు
అవరణ మరపుకు	90	"	30	"		
పశువుల పోషణ	6240	"	4160	"		
పశువుల పరిమట్టు ఖరీదు లపై 10% వంతు						
మ్యాన్యువల్ నల కోరివలయును గుండె	4161	"	5192	"	457	11 సంవత్సరములవరకు
లేక యిసుక గాలికి కొట్టు						
కొనిపోగుండర క్షీంచుట	600	"	120	"	550	11 సంవత్సరములకు
తోట కాపలా	1885	"	1825	"	2008	"
వస్తులు	300	"	400	"	165	"

వ్యయము యొక్క యం లెబడియొక్క యం	50 రూ. పొందినోట		10 రూ. పొందినోట		50 రూ. పొందినోట	
	మొత్తం రూ.	వివరములు	మొత్తం రూ.	వివరములు	మొత్తం రూ.	వివరములు
సాదరు ఖర్చులు ప్రాశ్న కుండలు వస్త్రా	600	"	240	"	150	చాలావరకు మొదటి 2 సం॥లు
పట్టుబడి పె నటువడ్డీ	—	—	—	—	1703	మొదటి 5 సంవత్సరములకు
మొత్తము పెంపకపు ఖర్చు	30566	మొదటి 10 సం॥లకు	23947	మొదటి 10 సం॥లకు	15583	11 సం॥ లకు
III రాబడి-మొదటి 10						
సంవత్సరములకు						
ఫలసాయపు విలువ	15000	6-10 సం॥లకు	12000	6-10 సం॥ లకు	44200	2-11 వ సం॥
కాలపైపరిశ్రమలవస గలునవ్వమలకు తీసివయ వలసివడి	8000	30% వాగ	600	5% వాగ	8840	20% వాగ
నికరాదాయము	12000		11400		35360	
వశువుల కలె రాబడి	6930	పాటు, ఎరువు	4517	పాటు, ఎరువు		
మొత్తపు రాబడి	18930	1-10 సం॥లకు	16917	1-10 సం॥లకు	35360	11 సం॥ లకు
మొత్తపు పెంపకపు వ్యయము	30566	"	23747	"	15583	"
పెంచడవశిష్ట ప్రకారము						
నికర వస్తువు లేక రాబడి	11366	1-10 సం॥లకు	7830	1-10 సం॥ లకు	19777	"
	(నష్టం)		(నష్టం)		(లాభం)	

ప్రజా సేవ కేంద్రము రాజధాని ప్రాంతము వివరములు	50 యె. మామిడి గోట #		10 యె. తీయనారింజ గోట #		50 యె. సరుగుడు గోట #	
	మొత్తము	వివరములు	మొత్తము	వివరములు	మొత్తము	వివరములు
IV 11 గవ. కర్నూలు నుండి గోట సంరక్షణ		40వ. సం. వరకు		30 వ. సం. వరకు		
అంతర్గత, రైతులకు						
వేరే మొదలగునవి.	42000	11-40 సం. వరకు	42150	11-30 సం. వరకు		
పనులు పోషణ	18720	"	8820	"		
అవరణ మరమ్మతు	270	"	60	"		
పనులు, పనిముట్ల వృద్ధి						
రాల పెట్టుబడి " మొద	12480	"	10380	"		
మూల్య హిత						
గ్రామీణ గోరీ వేయబడ						
కుండ జేయుట వృద్ధి						
రాలకు	1800	"	240	"		
గోట కాపలా	5475	"	3650	"		
పనులు	900	"	900	"		
సాదన కర్మములు	1800	"	480	"		
మొత్తము	83445	"	66180	"		

వ్యయము యొక్క యు రాలిడియొక్క యు	50 య. చా. మిడినోట	10 య. శి. వారంజి నోట	50 య. సరకు నోట
వివరములు	మొత్తం రూ.	వివరములు	మొత్తం రూ.
V II క. స. నుండి, సల సానుమార్గరాలరాబడి			
మొత్తపు ఫలసాయము	187500	120000	30 వ. సం. వరకు
కాలక్షేపనీత్యములకు	37500	6000	" 5%
మనవలయంపు	150000	114000	11-30 సం. లకు
పాను నికర రాబడి	20790	9674	" "
పనులపాటువర్తరాలవలన	170790	123674	" "
మొత్తము			30 సం. లకు
V మొత్తపురాబడి			
ఫలసాయమునుండి, వస వులనుండి కలిపి (III.)			
V అంశములు కలిపి)	189720	139591	1-30 సం. వరకు
నోటను తీసివేసి వచ్చు కలవ, వంటచెరుకు	35000	1600	30 సం. కరువాక
వర్తరాలమీదరాబడి	12000	12000	"
భూమిభరీదు	2000	2000	"
వసవులు పనిముట్లు వర్త రాల అమ్మకములవలన	238720	158191	30 సం. లకు
మొత్తము రాబడి			

IIV మొత్తపు కొరతలు :-

మూలవ్యయము, నోటాబెం

పకము మొదలగు వానిః

అగు వ్యయము

మూలవ్యయము మరల

వచ్చువరకు దానిపై వడ్డీ

పైవకపు నికర వ్యయము

పై వడ్డీ

40 సం॥ లకు	30 సం॥ లకు
124439	107160
40 సం॥ లకు	30 సం॥ లకు
9395 15 సం॥ లకు 6% వ్యాస	14810 12 సం॥ లకు 6% వ్యాస
7650 15 సం॥ లకు	2596 రు. 5805 పై
రు. 12556 లపై 3% వ్యాస	12 సం॥ లకు 3% వ్యాస

మొత్తపు వ్యయము	139474	40 సం॥ లకు	124566	30 సం॥ లకు	19777	11 సం॥ లకు
VIII నికరలక్ష్యము :-	99246	40 సం॥ లకు	28625	30 సం॥ లకు	1798	11 సం॥ లపై సగటు
సంవత్సరము 1 కి	2483	40 సం॥ పై సగటు	9542	30 లపై సగటు	30	"
ఎకరము 1 కి	41	"	80	"	"	"

* పశుపోషణను గురించిన వివరములకు 'పశుగ్రాసములు' వర్తకాల గురించిన సంపుటమునకు III వ యనుబంధమునను జూడుడు.

గ్రామీణులకు 3 శతపాటుతో మొదటి 5 సం. లలో సుమారు 25 ఎకరములపై ఉల మొదలగు సస్యములను సాగుచేయవచ్చును. దీని ఫలసాయము మూలమునను నోటాబెం 10 మొకరములపై పచ్చిక మూలమునను పశుపోషణ గుర్తించును చాలవరకు కలిసివచ్చును. ఇట్లే తీయనాశించినోటాబెం మొదటి 3-4 సం. లందును వరి, మిరప మొదలగు నోటా సస్యములను బెంచునో పశువులపోషణ వ్యయము చాల వరకు గలసివచ్చును.

పై యంచనాలలో భూమికామందే స్వయముగ కార్యనిర్వహణమును వహించునని భావించబడెను.

పై పట్టికయందలి యంచనాలను బట్టి ఫలజాతులు 6 వ సంవత్సరముననే కావుపట్టికను పదేండ్లకుగాని చెట్లు తగినంతగా గాయవు. అప్పటికిగాని సాంవత్సరిక వ్యయము పోను నికరాదాయము కనబడదు. 12-15 సం॥లకు గాని అదివరకు పెట్టిన పెట్టుబడియంతయు తిరిగిరాదు. ఇంతవరకు అయిన మూల వ్యయముపై 6% చొ॥నను తోటను పెంచుటకగు వ్యయముపై 3% చొ॥న వడ్డీకూడ అంచనాలలో జేర్చబడెను. 32 వ పట్టిక

దరఖాస్తులమీద లభించు 300 యెకరముల బంజరు భూమిని ఖర్చు చేసి, దానిపై పెద్దయెత్తున పశువృద్ధి గావించుటకు తగిన ప్రణాళిక, దానివలని ఆదాయ వ్యయముల కంచనాలు.

A. మూల వ్యయము:- భూమిని ఖర్చు చేయుట, నశువులు, పనిముట్లు వగైరాలక్ష్మానుబద్ధి

వ్యయము యొక్కయు, రాబడి యొక్కయు వివరములు	మొదటిరెండు సంవత్సరములలో రు.	నాల్గవ సం॥ 8 వ సం॥ వత్సరమున రు.	8 వ సం॥ 10 వ సం॥ వత్సరమున రు.	10 వ సం॥ 12 వ సం॥ వత్సరమున రు.
I భూమి-300 యెకరముల బంజరు - 25 జేసి యెకరములను ఖండముగ విభజించి అవతలిని నేర్పరచుట, ఖర్చు చేయుట వగైరాలకగు మూలవ్యయము	30000 *			
II ప్రారంభమున గొనవలసిన పశువులు :-				
12 అవులు (మొదటి సం. 6, రెండవ సం. 6.)	3600			
1 ఆబోరు	600			

* పశువులసంఖ్య పెరిగినకొలది వానిమేరకు తగినంతభూమి నేటికొంత దొవ్వన ఖర్చుచేసికొనుచుండవచ్చును. అవసరమగుచో నీవనికి ప్రాప్తరహసు రేట్ దొర్లను ఉపయోగించవచ్చును.

వ్యయముయొక్కయు, రాబడి యొక్కయు వివరములు	మొదటిరెండు సంవత్సరములలో రు.	నాల్గవ సంవత్సరమున రు.	8 వ సంవత్సరమున రు.	10 వ సంవత్సరమున రు.
ఒక జత యొడ్డు	550			
మొత్తము పశువుల కొనుబడి	4750			
III పాకలు :-				
పశువుల పాకలు $(108' \times 12')$	1296 (2)	648 (1)	648 (1)	648 (1)
ఎరువుగోతులపై పాకలు $(40' \times 12')$	480 (2)	240 (1)	240 (1)	240 (1)
పాలుపీకుకుశాల $(40' \times 12')$	480 (1)			
క్షీరశాల, కార్యాలయము $(36' \times 24')$	1728 (1)			
దీనిలోనికి 2 బెంచీలు (రు. 20) 2 ఎక్కు పీటలు (రు. 10) 2 కుప్పీలు (రు. 20)				
1 బు (రు. 10) 1 బీరువ (రు. 40)	100			
5 పసివాండ్ర పాకలు $(20' \times 24')$	960 (2)	480 (1)	480 (1)	480 (1)
ఒక యజమాని గృహము $(36' \times 24')$	1728 (1)			
మొత్తము	6772	1368	1368	1368
IV నూయి మొదలైనవి :-				
1 మంచి నీటి నూయి	1000 (1)			
1 నీటినినోడు యంత్రము	200 (1)			
4 నీరునుద్రావు కుండీలు (నీ మెంటునో)	50 (1)	50 (1)	50 (1)	50 (1)
60 దాణాతోట్టెలు (కర్రవి)	80 (20)	60 (15)	60 (15)	40 (10)
12 నోపుడుబండ్లు (పూత ఇనుప కేకువి)	80 (4)	60 (3)	60 (3)	40 (2)
మొత్తము	1410	170	170	130
V పనిముట్లు మొదలైనవి :-				
1 ఇనుప నాగలి	16			
1 దేశవారీ నాగలి	5			
1 గుంటక	8			
1 త్రికోణపు పండ్లచట్టము	25			
1 పండ్లమ్రాను	10			
1 చదునుపట్టె	4			

వివరములు	మొదటిరెండు సం.లలో రు.	నాల్గవసంవత్సరమున రు.	8 వ సంవత్సరమున రు.	10వసంవత్సరమున రు.
1 దొరలు మ్రాను	10			
1 బండి	150			
2 పొరలు	16			
4 గునపములు	12			
6 చేతిగుడ్డకు (చిన్నవి)	6			
4 చేతి గుడ్డకు (పెద్దవి)	8			
12 కొడకకు	12			
1 కొడక	4			
1 పొడి కత్తి	2			
1 వంక కత్తి	2			
మొత్తము	290			
VI పాలపాత్రలు మొదలైనవి :-				
పాలబాల్చీలు (3 గాలను పట్టునవి)	24 (9)	12 (2)	12 (2)	12 (2)
పాలను తీసికొనిపోవు డబ్బాలు (12 గాలను పట్టునవి)	160 (4)			
నీటిని కాచు రాగి కాగు (పెద్దది)	40 (1)			
నీటిబాల్చీలు	12 (6)	4 (2)	4 (2)	4 (2)
పాత్రలను శుభ్రపరచుకుంచెలు	6 (3)	2 (1)	2 (1)	2 (1)
1 స్ప్రింగుకాటా	75			
1 కొలతి పాత్రల పెట్టు (2, 1, $\frac{1}{2}$, $\frac{1}{4}$ కేరు)	6			
1 క్షీరమాపకము	2			
1 ఉష్ణమాపకము	2			
1 పాలను పరీక్షించు గాజుపాత్ర	1			
మొత్తము	328	18	18	18
వై II-VI అంశముల మొత్తము	12550	1556	1556	1516
భూమిపైపెట్టినదానితోసహా మొత్తపు మూల్యము	47,178			

B. మొదటి 13 సంవత్సరములలోను ఏటేట పోషింప వలసిన పశువులయొక్కయు, వానిదూడల యొక్కయు, అమ్మవీలగు దూడలు వగైరాల యొక్కయు సంఖ్యలు.

సంవత్సరము	పెంచవలసిన పశువుల సంఖ్య										అమ్మ వలసిన వానిసంఖ్య
	దూడలు వయసు వారీ					అబోరులు	ఎడ్డు	మొత్తము			
	1వ సం॥	2వ సం॥	3వ సం॥	4వ సం॥	5వ సం॥						
1వ సం॥	6 *	6				1 *	2 *	15			
2 వ	12	9	6			1	2	30			
3 వ	12	9	9	6		1	2	39			
4 వ	12	9	9	9	6 *	1	2	48		3 *	
5 వ	15	17	9	9	9	1	2	57		6	
6 వ	18	14	12	9	9	1	2	68		6	
7 వ	21	16	14	12	9	1	2	75		5	
8 వ	25	20	16	14	12	1	2	90		7	
9 వ	30	24	20	16	14	1	2	107		14	
10 వ	30	22	24	20	16	1	2	115		16	
11 వ	30	22	22	24	20	1	2	121		20	
12 వ	30	22	22	22	24	1	2	123		24	
13 వ	30	22	22	22	22	1	2	121		22	

మరాలు :- * కొనవలసిన పశువులను తొలకరించిన తరువాత అనగా జూలై అగస్టు నెలలందు పచ్చిక నమ్మిగ ఉన్నప్పుడు కొనవచ్చును.

* ఈ యారు దూడలలోను మూడు యీ సంవత్సరమున తొలిసారి యీను పెయ్యదూడలనుంచుకొని తక్కిన మూటిని ఆమ్మవీలగున. 9వ సంవత్సరము వరకు ప్రతి సం॥ను తొలిసారి యీను పెయ్యదూడలను విక్రయించుటమాని ఆవుల సంఖ్య పెంచదగును. అదివరకున్న వానిలో తక్కువ పాలిచ్చు వానిని కొన్నిటినిగూడ దూడలతో పాటు విక్రయించవచ్చును. క్రొత్తకోడెలలో నొకదానిని మొదటి అబోరుకుబదులు ఉంచవచ్చును. ఇట్లే ఒకజత దుక్కి పెద్దనుకూడ భర్తీ చేసికొనవచ్చును.

C. మొదటి 13 సంవత్సరములలోను పశుపోషణకగు వ్యయము.

సం. క్ర. సం.	సం. క్ర. సం.	సం. క్ర. సం.	సం. క్ర. సం.	సం. క్ర. సం.	సంరక్షణ			సం. క్ర. సం.	సం. క్ర. సం.	సం. క్ర. సం.
					క.	ర.	క.			
సం. క్ర. సం.	సం. క్ర. సం.	సం. క్ర. సం.	సం. క్ర. సం.	సం. క్ర. సం.	క.	ర.	క.	సం. క్ర. సం.	సం. క్ర. సం.	సం. క్ర. సం.
1 వ సం.	15	3555	ర. 107 *	1	2	365	ర. 495	696		1936
2 వ	30	6945	208	1	4	548	540	1049		2343
3 వ	39	9278	288	1	5	639	567	1049		2543
4 వ	48	11445	343	1	6	728	594	1217		2882
5 వ	57	13665	410	2	6	913	621	1217		3161
6 వ	68	16285	490	2	7	1004	654	1217		3374
7 వ	75	18255	560	3	8	1095	675	1217		3547
8 వ	90	22340	670	2	9	1186	720	1385		3961
9 వ	107	26365	794	3	9	1369	771	1385		4316
10 వ	115	28815	864	3	10	1460	792	1525		4641
11 వ	121	31065	912	3	10	1460	813	1525		4780
12 వ	123	32015	960	3	10	1469	819	1525		4764
13 వ	121	31265	936	3	10	1460	818	1525		4786

* 100 మణుగుల రొండు గడ్డికి 34 మగవాళ్ళు 16 పిల్లలు చొప్పున

† దీనిము 18 మగవానికి 8 అణాలు అడుదానికి లేక పిల్లవానికి 4 అణాలు చొప్పున

‡ భూమి మరమ్మతుకు ఎకరము 18 1 దూపాయి, పన్ను రెంకరము 18 2 దూపాయి, సాదరు కర్చులు పశువు 18 ర. 3 లు చొప్పున

(వైద్యమునకు కలయు కొన్ని సామాన్యపు మందులు కలిపి)

D. మొదటి 13 సంవత్సరములలో రాదగు ఆదాయము

సంవత్సరం	ఆవుల సంఖ్య	జమీన్దార్లకు చెల్లించిన పంటపొడి విలువ	పాల విలువ రు.	అమ్మి వేయబడు పశువుల సంఖ్య	అందుచేత వచ్చు రాబడి రు.	రాబడి మొత్తం రు.	జమీన్దార్లకు చెల్లించిన పంటపొడి విలువ	నికరాదాయము రు.
1వ సం॥ము	6	6750	422	—	—	422	రు.1936	1513
2వ	12	16000	1000	—	—	1000	2345	1345
3వ	12	16000	1000	—	—	1000	2543	1543
4వ	12	16000	1000	3	825	1825	2882	1057
5వ	15	22500	1406	6	1575	2981	3161	180
6వ	18	27000	1688	6	1675	3353	3374	21
7వ	21	31500	1969	5	1350	3329	3547	288
8వ	25	37500	2844	7	1875	4219	3961	258
9వ	30	45000	2813	14	3500	6313	4316	1997
10వ	30	45000	2813	16	4000	6813	4641	2172
11వ	30	45000	2813	20	5000	7813	4730	3083
12వ	30	45000	2813	24	6000	8813	4764	4049
12 సం॥ము						47871	42199	5672
13వ సం॥	30	45000	2813	22	5500	8313	4736	
కాలచైపరీత్యములకు రాబడిలోనికింపు 10% చొప్పున పోగా నికరాదాయము, వ్యయము, నికరాధము						831		
						7482	4736	2746
మొదటి 12 సంవత్సరములలో మొత్తపు రాబడిలో కాలచైపరీత్యములకు 10% తగ్గించగా నికరాదాయము, వ్యయము, నికరాబడి						43084	42199	855

* దూడలకు 25% పాలను వదలగా

† రు. 18 16 పానుల పాల చొప్పున విలువ మనింపు చేయబడినది. ఈ పానులను గొను సహకార సంస్థగాని ఇతర సంస్థగాని దాని స్వంత వ్యయముపై రవాణా విచ్చెట్లు చేసికొనుచో

‡ కొడెదూడలు రు. 275, పెయ్యదూడలు రు. 225, సగటున రు. 250 చొప్పున

మొదటి పదెండ్లలోనగు మూలస్వయము రు. 47178 లగును. ఇందుచేరిన వివిధ బాపతుల స్వయముపై నీక్రింది విధమున వడ్డీ కట్టినచో నీవడ్డీ మొత్తము రు. 16988 లగును. మొత్తపు స్వయము రు. 59187 (42199+16988) లగును.

చూని ఖర్చు వ్యయకాలకగు రు. 30000 లపై సగటు వడ్డీ- $2\frac{1}{2}\%$ చొన సం॥కు రు. 9000

II-VI బాపతుల మొదటి 2 సం॥ స్వయము రు. 12550 లపై - 5% చొన	11 సం॥కు	6903
,, ,, 4 సం॥	రు. 1556 లపై	,, ,, 8 సం॥ 622
,, ,, 8 సం॥	రు. 1556 లపై	,, ,, 4 సం॥ 311
,, ,, 10 సం॥	రు. 1556 లపై	,, ,, 2 సం॥ 152

మొత్తము రాబడి రు. 47871 లలో కాలవైపరీత్యములవలన నష్టములకు గాను 10% చొన మినహాయించుచో నీ 12 ఏండ్లలోను రాబడి రు. 43084 లగును. కావున నిట్లు మొదటి 12 ఏండ్లకును నికర లాభము లేకపోగా నష్టమే రు. 16103 (రు. 59187 - 43084) లు వచ్చును. ఈ నష్టమును పెట్టుబడికి జేర్చినచో మొత్తము పెట్టుబడి రు. 63281 (47178+16103) లగును. 13 ఏ సంవత్సరము నుండి యేటవచ్చు నికరలాభము రు. 2746 లును ఈ మొత్తపు పెట్టుబడిపై 4.4% చొన లెక్క తేలును. ఈ శాతమును సామాన్య మెట్ట కమత నికరలాభ శాతముతో బోల్చిచూచిన తీసిపోదు. 10, 11, 15 పట్టికలను చూడుడు.

ఈ పశువృద్ధి ప్రణాళిక విజయవంత మగుటకు తగినంత వృష్టి కరమైన పచ్చికయ్య, మనుష్యులకును, పశువులకును అనుకూలమగు శీతోష్ణస్థితియు అవసరములు. వర్ష మేకాలమునగాని హెచ్చుగ గురియైనక సంవత్సరమున చాల భాగము సర్దుకొని గురియుచుండుచో పచ్చిక హెచ్చుకాలము లభించుటచే దాని నెండబెట్టుటకుగాని,

ప్రమాగుడుగా దయారు చేయుటకుగాని అగు వ్యయము తగును. ఎక్కువ వర్షము గురియుచోట్ల నేల నుండ్లి కొంత సారము పోవుటచే నందు పెరుగు గడ్డియు కొంత సారహీనమగును. హెచ్చుగ వర్షము కురియు ప్రదేశములందు నేల యివకెత్తి అనారోగ్యవంతమగును.

ఆంధ్ర రాష్ట్రమున పడమటి వర్షములు తగు మాత్రముగ గురియనట్టియు, తూర్పు వర్షములు కొంచెము వెరుకజేసి గురియు నెల్లూరు, గుంటూరు, కృష్ణా జిల్లాలును, రాయలసీమలోని దక్షిణ జిల్లాలును కొంత యనుకూలములు. గోదావరి, విశాఖపట్టణము, శ్రీకాకుళము జిల్లాలలోని ఏజెన్సీ ప్రాంతములందు బంజరుభూములు విస్తారముగ నున్నను అచట పడమటి వర్షములు మెండగుట చేతను, ఆ ప్రదేశము చలిజ్వరములకు ఆట పట్టగుట చేతను పశువృద్ధికి అంతగా ననుకూలములు గాకన్నవి. ఈ జిల్లాలలో తక్కువ వర్షము కురియు తూర్పు కనుమలకు దిగువగల కొన్ని విరివియగు బంజరు భూములను ఖర్చుచేసి కోరినేతనాపి పశువృద్ధి స్థానములుగ జేయుట కూడ సాధ్యమగును. మొత్తముమీద పైన తెలుపబడినట్లు పెద్ద యెత్తున పశువృద్ధికి వీలగు నంత బాగుగ గడ్డిపట్టు బంజరు భూములు ఆరోగ్య వంతమగు ప్రదేశములందు తగినన్ని లేకపోవుటచేతనే ఆంధ్రరాష్ట్రమున యిట్టి పశువృద్ధి స్థానములను హెచ్చుగ నెలకొల్ప వీలు గలుగుటలేదు. కావున మెట్ట, శోట, మాగాణి కమతముల పైననే మేలు నంగడముల యావులనుబెంచి యెంచిన యాబోతులచే దాటించి దూడలు పాలను ద్రావుట మానగనే ఆ ప్రదేశమందేగాని, యితరచోట్లగాని తగినంత గ్రాసము లభించు కమతములపై వుష్టిగ మేపి పెంచుటకు గూడ సాచ్చు కృషి జరుగవలసి యున్నది.

1 వ య ను బంధము

ఆయా వ్యవసాయపు పనులకు కావలసిన పాటుచకు అంచనాలు

వ్యవసాయపు పనుల వివరములు	పాటు వివరములు				ఈ పాటుతో జరుగు పని పరిమితి.
	పొలము	జరుపు	పొలము	పొలము	
1. భూమిని భిత్తు చేయుట :-					
1. చెట్లను, పొదలను నరకేవేసి కంపలను కార్చినేయుట			50-200		1 యోజరము
2. దున్నుటకు పీలుకాని పెద్దవేళ్ళను, మోడులను త్రవ్వితీయుట			50-200		1 యోజరము
3. దున్నుట, త్రవ్వట, వేళ్ళను పోగు చేయుట	8-12	20-30			1 యోజరము
3. (ఎ) 100 H.P. ట్రాక్టరువాటితో దున్నుట (12"-14" లోతున) 40 గాల నుల డీజల్ ఇంధనపు చదురు, 8 గాల నుల కండినీచదురుతో		2			దినము 18 4-8 యోజరములు
4. సముమట్టపుగట్టు (అడుగునకెడుగులు, పైన 1 అ. వెడల్పును, 1 1/2 అ. ఎత్తుగలవి) వేయుట (ఎగువతైపు సముమట్టపు పొరలు నీటికాల్యను త్రవ్వ)		12-15			1000 అ. పొడవు
5. సముమట్టపు గట్టుమధ్యభూమిని ఆనుకూలముగు విస్తీర్ణము (1-4 యోజరముల) 3 గల మక్కుగ విధించుటకు క్రొంద 2 1/2 అ. పైన 1 అ. ఎత్తు 1 1/2 అ. గలిగిన గట్టును వేయుట		8-12			1000 అ. పొడవు

1. ఇందులకు పాటు భూమియందలి తుప్పలు, చెట్లనగైరాల సాంద్రతను బట్టి యుండును. పట్టణములకును గ్రామములకును యాన సౌకర్యములుండుచో, నిందుండి నరకేయబడినకలప, వంటచెరుకునగైరాల విక్రయమువలన నీపాటు కొంత లేక అంతగాని కలసిరావచ్చును. ఒక్కొక్కప్పుడు కొంత సామ్య మిగులవచ్చును.

2. నేల యొక్క వాటమునందు ప్రతియడుగు తగ్గదలకును పొకగట్టు చొప్పున వేయదగినది.

3. మళ్ళపైబా నేలయొక్క వాటమును, వాని యుపయోగమునుబట్టి యుండును.

వ్యవసాయపు పనుల వివరములు	పాటువివరములు			ఈ పాటుతో జరుగు పని పరిమితి
	శ్రీ 12	శ్రీ 13	శ్రీ 14	
6. సమమట్టు కాల్వలకడ్డుగా పొరలునీటి కాల్వలను 4 ద్రవ్య (అడుగున 8 అ.పై 6 అ. లోతు 2 అ.) వానికడ్డుగాప్రతి 200 అ.లకునురాళ్ళనుపేర్చి కోరివేతనాపు పొరలు గట్టలను గట్టుట		50-75		1000 అ. పా.
7. పుట్టలను మిట్టలను త్రవ్వ పలములను పూర్చుటకు		10-40		1 యొకరము
8. ప్రతి 200 అడుగులకు ఒక సమమట్టుపు గట్టును, కాల్వయు నుండునట్లు గట్టతో ను, ప్రతి 800 అడుగులకునొక పొరలు నీటి కాల్వతోను మెట్టపొరునకు రెండేసి యొకరముల మట్టుక తయారుచేయుటకు	8-12	150-500		1 యొకరము
9. ఇటు ఖర్చుపరచి మట్టు విధజింపబడిన భూమిని దంపపొరునకుగాను గట్టువేసి విధజించి పెట్టెనొలతో సమమట్టును చేసి యొకరము మట్టుక వగకట్టుటకు	3-12	4-45		1 యొకరము
10. దమ్ముచేసిన మట్టును గోడుపట్టెనొను, నొలతోను చదునుచేయుట.	2-4	2-4		1 యొకరము
11. కొండచరియలందు తుప్పలను నరకలేక గండ్ర గుద్దళ్ళతో త్రవ్వ అంతరములుగ జేసి నీ యంచులనుఆరాళ్ళను పేర్చుటకు		500-800		1 యొకరము

4. రెండేసి సమమట్టుపు గట్టుమధ్య అడ్డుగా గట్టును వేసియొర్పరచిన రెండేసి జంట మట్టు కొక పొరలు నీటి కాల్వవొప్పన త్రవ్వదగును.

5. ఈపనికగు పాటు పుట్టల, మిట్టల సంఖ్యను బట్టియుండును.

* నేలయొక్క వాటము 500 అడుగుల కొకయడుగుండునో నిటు యొకరము మట్టు జేయవచ్చును. వాట మింతకంటె హెచ్చునందునో, అర లేకపాతిక యొకరము మట్టు విధజింపవచ్చును. వాటము 100 అడుగుల కొక యడుగునకు మించునో నేలను అంతరములుగ జేయవలసియుండును. ఇట్టి అంతరముల త్రింది యంచులను కోరివేతనుండి కాపాడవలసియుండును అంతరములను గట్టుటకు బుల్డోజరును, ట్రాక్టరును ఉపయోగించవచ్చును.

7 ఈపనికగు పాటు నేలయొక్క గట్టిదనమును బట్టియు అందురాళ్ళను బట్టియు నుండును.

వ్యవసాయపు పనుల వివరములు	పాటువివరములు			ఈ పాటుతో జరుగుపని పరిమితి
	సె. చ	చ. చ	అ. చ	
II నేలను సాగు చేసి భూమిని విత్తుటకు? సిద్ధము చేయుట:-				
1. (ఎ) ఇసుక కొడి, గరుప కొడి నేలలందు మాపరు II లేక మాపరు 25 వంటి చిన్న రక్కరేకు నాగటితో దున్నుట.	1	1		0.6-0.8 ఎకరము (4" లేక 5" లోతు)
(బి) బంక నేలలను క్రికోస్కార్ పెం. 18 లేక జమిదారు వంటి పెద్ద రక్కరేకు నాగటితో దున్నుట	1	1		0.5-0.7 ఎకరము (5" లేక 7" లోతు)
(సి) కృష్ణ రేవడి నేలను, ప్రత్తిరేవడి నాగటి వంటి మిగుల పెద్ద రక్కరేకు నాగటితో 4 లేక 6 ఏండ్లకొకసారి దున్నుట	4	4		0.4 నుండి 0.6 యొకరములు (9" లోతు)
(డి) పై విధమగు నేలను పెద్ద మడకతో దున్నుట	4	4		0.3-0.5 ఎకరము (9" లోతు)
(ఇ) పై భూమినే 16 D. B. H. P. ఆలివర్ ట్రాక్టరు నాగటితో దున్నుట (8 గాలనుల క్రికోసిక్ చమురు, 1.6 గాలనుల పెట్రోలు, 1.6 గాలనుల కండిస్ చమురుతో)		2 +		1-6 ఎకరములు (5"-6" లోతు)
(యఫ్) పై భూమినే 32 D. B. H. P. మెక్ కార్బిక్ డీరింగు ట్రాక్టరు నాగటితో దున్నుట (10 గా. డీజిల్ ఇంధనపు చమురు 3 గా. కండిస్ చమురుతోను)		2		10-12 ఎకరములు (8" లోతు)
2. రెండువైపుల రక్కరేకులుగల యిరువ నాగటి వెనుక రేకవారి నాగటితో క్రింది నేలను కరువుట	1	1		0.5-0.7 ఎకరము (10"-12" లోతు)

2 ఒక జత ఎద్దుల దినమునకు చేయగలుగు (దున్నగలుగు) విస్తీర్ణము నేల స్వభావము దానియందులి లేమనుబట్టి సామాన్యముగా తొలిసారి గుక్కికంటె తరువాతి గుక్కి హెచ్చు విస్తీర్ణమున జరుగును.

† ఒక డ్రైవరు, ఒక క్లీనరు.

వ్యవసాయ పనుల వివరములు	పాటువివరములు			ఈ పాటుతో జరుగుపని పరిమితి
	ప. జ.	మ.	మి. లి	
3. పెద్దయలు బంక కొడి నేలను గునపముల తో తెలు విరచుట		40-50		1 యేకరము
4. గరువ లేక ఇనుక కొడి నేలను కొంచెము లేమగ నున్నప్పుడు పారలతో త్రవ్వుట		12-20		1 యేకరము
5. (ఎ) జేశవారీ నాగటితో గున్ని పై మంటిని రేపుట	1	1		0.6-0.8 ఎకరము
(బి) అదివరకు గున్నిన భూమిని 2 అ. పలు గులుగుల గుంటక, మెటగుంటక లేక జడ్డి గము లేని గొర్రును తోలి పైమంటిని కడుపుట	1	1		2-3 యేకరములు
(సి) అంతకుముందు గున్నిన భూమిని పానె టు జూనియర్ హో లేక 3 అ. పలుగుల గుంటకతో ఎడనేద్యము	1	1		3-4 యేకరములు
(డి) కృష్ణ రేవడి నేలలో బారగుంటకతో పై పనిచేయుట	4	4		1-1.5 ఎకరములు
(ఇ) 16 D. B. H. P. అలివర్ ట్రాక్టరు నాగటితో ఎడనేద్యము		2		10-15 ఎకలు
(ఐఫ్) 32 D. B. H. P. మెకాకార్మిక్ డీరింగు ట్రాక్టరు నాగటితో ఎడనేద్యము		2		20-28 ఎకలు
6. (ఎ) 16 D. B. H. P. అలివర్ ట్రాక్టరు పశ్చేపు పాపటముతో ఎడనేద్యము		2		10-15 ఎకలు
(బి) 32 D. B. H. P. మెకాకార్మిక్ డీరింగు ట్రాక్టరు పాపటముతో ఎడనేద్యము		2		15-20 ఎకలు
7. కంపతొడుగును తోలుట లేక కర్ర, లేక యినుపపండుగుల 6' పండ్ల మ్రానితో గాని పండ్ల చట్టముతో గాని నేలను చదును చేయుట	1	1		4-6 ఎకరములు
8. గున్ని ఎడనేద్యము చేసిన నేలపై బరు వగు ఆగడుగుల పొడవుగల చదునుపట్టె లేక దూలమును తోలి మంటినెంచి చదును చేయుట	1	1		6-8 ఎకరములు

వ్యవసాయ పనుల వివరములు	పాటువివరములు			ఈ పాటుతో జరుగు పని పరిమితి
	ప. జ.	మ.	సె. లి	
9. 3 అ. చాడవుగల కర్ర, దొరలు మ్రాసు తోలి Xడ్లను నలుగ గొట్టుట	1	1		2.5-3 ఎకరములు
10. రెండు రెక్కలు గల నాగటితో 1½ అ. దూరమున గట్టు చాళ్ళు పోయుట	1	1		సుమారు 1.5 ఎకరములు
11 ఒంటి రెక్కరేకు నాగటితో గాని చేకవాలి నాగటితో గాని చిన్న చిన్న గట్టు పోయుట 3 అ. దూరమున	1	1		„ 3 „
2½ అడుగుల ఎడమున	1	1		సుమారు 2.5 ఎకరములు
2 అ. „	1	1		„ 2 „
1½ అ. „	1	1		„ 1.5 „
1 అ. „	1	1		„ 1 „
12. (ఎ) పారలతో 12" వెడల్పు 9" లోతు గల కాలువలను ద్రవ్వట		3-4		1000 అ. పా.
(బి) పారలతో 15" వెడల్పు 12" లోతు గల కాలువలను ద్రవ్వట		4-6		1000 అ. పా.
13. 25-50 అ. దూరమున అద్దు బోయెల నేర్పరచి వైని తెలుపబడి నట్లు గట్టు చాళ్ళు పోసి నేలను నీటిపారుదలకు ఏలగ జేయుట		2-4		1 ఎకరము
14. (ఎ) ప్రతి 8'లకు 15" వెడల్పు 8" లోతుగల కాలువలు త్రవ్వి యానుంటిని మధ్యస్థలములపై పరచి యంచుకయైతైన వెడలుగ విధించుట		16-20		1 ఎకరము

2 ఒంటి రెక్కరేకు నాగటితో సుమారు 75 సెంటు ధూమిపై నిట్లు గట్టు చాళ్ళు పోయవచ్చును. ప్రతి గట్టును పోయుటకును నీ నాగటి నొకసారి తుడిచివైపున కును మరొక సారి యెడమవైపునకు మళ్ళించుచు నిట్లు రెండేసిసార్లు పోలవలసి యుండును.

2 చేకవాలి నాగటి దుంపకును ఏడికొలకును సంధియందు తొణమున నొక చిన్న బల్లచెక్కనమచ్చుతో నింతకంటె వెడల్పుగల గట్టును, చాళ్ళును పోయ వచ్చును. చాళ్ళింత కంటె లోతుగ నుండవలెనన్న దేశీయ లేక ఒంటి రెక్కరేకు నాగటితో చేయబడు చాళ్ళతో మరొక దేశీయ నాగటిని దోలుచురావలెను.

వ్యవసాయపు పనుల వివరములు	పాటువివరములు			ఈ పాటుతో జరుగు పని పరిమితి
	ప.జ.	మ.	వి ర	
(బి) ప్రతి 6 అడుగులకు 12" వెడల్పు 6" లోతు కావలసిన ద్రవ్య వై విధమున పెడలగు విధజింపుట		12-16		1 యోకరము
15. భూమిని 6'-9" పొడవు 4" వెడల్పు గల మల్లగు విధజింపుట ప్రతి రెండు జంట వరుసలకును మధ్య నీటి బోయెలన జేయుటకు		4-6		1 యోకరము
16. చావు, గలను యేర్పరచు పనిముట్లతో 4" వెడల్పు 6'-9" పొడవుల మల్లగుట్టలు 6" వెడల్పు, 9'-12" పొడవు.	1	1		2.5-3.0 ఎకరములు
17. వర్షపునీరు భూమిలోనికి మోల్చుకొని గుట్టకు వీలగునట్లు వై పనిముట్లతో గట్టువేసి నేను పనిపెంట్లు మల్లగుగా విధజించి మన్ను కోరివేయవలయునట్లు చేయుట	1	1		4-5 ఎకరములు
18. అడ్డకొలత 3 అ. లోతు 3 అడుగుల గల గోతులను త్రవ్వట				10-12 ఎకరములు
(పండ్లనాకుల మొక్కలకు అంటు)		1		8-10 గోతులు
,, 2 1/2 అ. ,, 2 1/2 ,,		1		12-15 ,,
,, 2 ,, 2 ,,		1		16-20 ,,
,, 1 1/2 ,, 1 1/2 ,,		1		25-30 ,,
,, 1 1/4 ,, 1 1/4 ,,		1		50-60 ,,
,, 1 ,, 1 ,,		1		80-100 ,,
19. బాగుగ పెండి గాలిపారిని మంటినో గోతులను నింపుట		1		ప్రైసంఖ్యలలో 3 వ వంతు చొప్పున
20. గరుప లేక యినుకకొడి నేలయందలి మాగాణి మల్లను చేకవారి దంపనగా టినో దమ్ముచేయుట (వరి నాటుటకు)	1	1		.5 - .7 యొక
టిలో బంకకొడి నేలను	1	1		.4 - .6 యొక
21. గడి గాదములు పెరిగిన నేలను రెక్క-తెగునా టినో నవి తిరుగు బడునట్లుతోలి సారి దమ్ముచేయుట	1	1		.4 - .6 ఎకరం

వ్యవసాయపు పనుల వివరములు	నాటువివరములు		ఈ నాటుతో జరుగుపని పరిమితి
	ప. జ.	మ. లి	
22. దమ్మచేయు పనిముట్టుతో రక్కరెడు నాగటితో దమ్మచేసిన మర్శను పంట దమ్మచేయుట	1	1	1.5-2 ఎకరములు
23. దమ్మ చేసినభూమిని 8 అ. పొడవు గల చదునుపట్టెతో చదును చేయుట	1	1	8-10 యెకరములు
24. మర్శగట్టవెగ వేసి మూలలను ద్రవ్య నాటుటకు సిద్ధము చేయుట		1-3	1 యెకరము .
III సత్తువచేయుట :-			
1. ఎరువును గోరుల నుండి బండ్ల కత్తుట పువుల యెరువువంటి స్థూల సేంద్రీయపు టెరువును సుమారు $\frac{1}{2}$ మైలు దూరము తీసికొనిపోయి మర్శలో కుప్పలుగా బోయుట, భూమిపై పరిచుట ఒక జరి ఎడ్డు, రెండుబండ్లు ఉపయోగించి *	1	4	8-10 బండ్లు †
2. పైన జెప్పినట్లే బండ్లను నింపి నోలి ఒక్కొక్క బండి యెరువు నొక్కొక్క పొగుగ పోయుట	1	3	8-10 బండ్లు
3. పైన జెప్పిన పనిని రెండుబండ్లు శేకుంఠ ఒకే బండితో జేయుట	1	2	4-5 బండ్లు
4. పై కుప్పలను పరిచుట		2	16-40 బండ్లు

* ఒకబండి యెరువుతోపోయినపుడు రెండవబండిని యెరువురు మనుష్యులు నింపుచుండురు. ఇంతలో మిదటి బండి యెరువును కలిపి తిరిగి వచ్చును. నాల్గవ మనుష్యుడు యెరువును పోలమున పరిచుచుండును. బండినానికి యెరువు బండి వచ్చినప్పుడు వెలుపుటకు సహాయము చేయును. ఒక్కొక్క బండియెరువును 8-10 శేక మరకొన్ని చిన్న పొగులుగ వెలుపదగును. ఒక్కొక్కబండి నోళి పొగుగ బోయినచో తరువాత నా పొగులను జమ్ముల కివ్వవచ్చును. ఎకరమునకు 80 పొగులుగ బోసినచో దీనిని పొరలతో విడజిమ్మవలెను. ఇంతకుతక్కువ పొగులుండుచో యెరువును మగల తట్టలలోని కెత్తి అంతటను పరచవలసియుండును.

† బండియెరువు దాని సత్తువును బట్టి 12-18 రైలు మునుగులుండును. దీని ఘనతమా - ము సుమారు 14 ఘనపుటదగులుండవచ్చును.

వ్యవసాయపు పనుల వివరములు	పాటువివరములు		ఈ పాటుతో జరుగుపని పరిమితి
	ప. జ.	మ.	అ. శ్ర.
5. ఎరువును మంటిలోక లిపి ఫలజాతుల నాటు గోతులలో బోసినింపుట			గోతులనుతీయుట కగుపాటులో సకముపాటు II-18 చూడుడు 1 ఎకరము 40-80 రై. మ. రొట్ట
6. దమ్ముచేసి మళ్ళవై వైమండి తెచ్చిన రొట్టనుపరచి త్రొక్కుట		4-6	
7. దమ్ముచేయుటకు ముంగు పచ్చియొరువు నస్యమును పట్టెకోలి పడగొట్టుట	1	1	5-6 యొకరములు
8. పచ్చియొరువునస్యమును పడగొట్టిముక్కలుగ నెరికి యణగి త్రొక్కు పనిముట్లతో నీసని చేయుట	1	1	2.5-3 ఎకరములు
9. ఫలజాతుల మొక్కలమట్టును పళ్ళెములలో పచ్చి రొట్టను లేక పసువుల యొరువును వేయుట * 2 ఆ మధ్యకొల్లల పళ్ళెములు		1	250-300 పళ్ళెంలు
,, ,, 3 ఆ. పళ్ళెములలో		1	150-200 పళ్ళెంలు
10. వైయొరువులను మొక్క మొదటనుండి 1 ఆ. దూరమున 1 ఆ. వెడల్పుగ నె యములుగ వేయుట *		1	100-150 ,,
,, 1½ ,, 1½ ఆ. ,,		1	80-100 ,,
,, 2 ,, 2 ,,		1	60-75 ,,
,, 2½ ,, 2½ ,,		1	40-50 ,,
,, 3 ,, 3 ,,		1	30-40 ,,

* మొక్కమట్టును యొరువుననే నీరుపెట్టి పళ్ళెపు మధ్యకొల్ల మొక్కను నాటిన గోతిమధ్యకొల్ల ననుసరించి యుండును మొక్కయొద్దినకొలదిని యీపళ్ళెపు మధ్యకొల్లతయు పెరుగును. మాడంపెత్తనమునుండి యొరువు వేయుట, నీరు పెట్టుట మొక్క మొదటనుండి 1-3 ఆ. దూరమున, వంతే వెడల్పుగల కలయములలో వేయదగును. చెల్లెదిగి నేను గ్రమ్ముపరికి నేలపై నంతటను యొరువు వేయదగును.

వ్యవసాయపు పనుల వివరములు	పాటువివరములు			ఈ పాటుతో జరుగుపని పరిమితి
	సం. 12	సం. 13	సం. 14	
11. ఎక్స్‌పెలరు గానుగలలో దయారయిన తరువాత పిండివంటి పిణ్యాకములను లోకశ్యోనలంగగొట్టి పిండిగాజేయుట			1	1 రై. మ.
12. పిణ్యాకములను దేశవారీ గానుగలలో జోసి నలుగిగొట్టి పిండిగాజేయుటకు	1	1	1	20 రై. మ.
13. పిణ్యాకములవంటి యుత్సారపు తెరువులను సస్యమెరుగుమండగా వైవిజలుట		1	1	10-15 రై. మ. (2-3 ఎకరములపై)
14. ఉత్సారపు తెరువులను చెరుకువంటి ఎ1కి 10-12 వేల మొక్కలుండు సస్యములకు మొక్కమొక్కకును ప్రక్కను తీసిన కన్నములలో వేయుట		3-5	4-6	ఎ1కి సుమారు 10-20 రై. మ. వేరుకావగపిండి
15. ఉత్సారపు తెరువులను ఫలజాతు మొక్కల చుట్టును పశ్యములలోగాని వానివలయములలోగాని పరచుట		2-4	4-8	1000 మొక్కలు † 20-30 రై.మ. వేరు కావగపిండి 3-10 ఎకరములు
16. తీయనారింజ వకైరా ఫలజాతులచుట్టును పశ్యములలో లేక వలయములలోని ప్రాతమంటిని తీసివేసియొరుపువేసికప్పుట				పై10వ అంశమున కగు పాటులోసగమును15వ అంశమునకగుపాటునుచేర్చి
IV విత్తుట లేక మొక్కలను నాటుట :-	1	1		6-8 ఎకరములు
1. మెట్ట లేక లోటసస్యముల విత్తుటను వెదజల్లుట				ఎ1కి 10-20 పొనులు విత్తులు చొ॥న

† దేశవారీ గానుగలలో చురుతీసి తయారుచేసిన పిణ్యాకములు గట్టిగా నుండుటచే వీనినిదంపుటకు సుమారు రెట్టింపు పాటు కావలసి యుండును. ఇటీవల నీపిణ్యాకములు తయారు చేయుచోటనే వీనిని బహుకింతసామ్యునితీసికొని పిండిగ గొట్టుచున్నారు.

† ఈ వేయి మొక్కలు నాటబడు విస్తీర్ణమును, మొక్క మొక్కకును తేయజడు ఎరువుపరిమితియు, ఆయాజాతుల స్వభావమును బట్టియు, వయస్సును బట్టియు నుండును.

§ వెదజల్లుటలో తగినంత యనుభవములేనివాడు విత్తులను రెండులేక నాలుగుభాగములుగ చేసికొనిరెండు నాలుగు సార్లుపడుగ పేకలుగ జల్లిన విత్తులంతటనుసమంగబడును.

వ్యవసాయ పనుల వివరములు	పంట వివరములు			ఈ పంటతో జరుగని పని పరిమితి
	ప. జ.	మ.	ఎ. రి.	
2. (ఎ) బీజవాళి నాటితో రెండుసార్లు కలియ గున్నట్లుకు + (బి) మూడు పలుగుల మెట్లగుంటకతో గాని 2 అ. పలుగుల గుంటకతో గాని విత్తులను మంటిలోనికి కిక్కింపుట	1	1		.3 - .6 ఎకరములు
3 మూడు చార్ల గొర్రుతో విత్తులను 9"-12" ఎడమన వరుసలుగా వేయుట	1	1		2-3 ఎకరములు
4. ఆరుచార్ల గొర్రుతో 8 అం. ఎడమగః వరుసలలో విత్తుట మూడు చార్ల గొర్రు వెనుక అయ్యిడి గొట్టముతో విత్తుట (మధ్య గొట్టపు కన్నమును మూసివేరియో గొట్టముద్వారా చాలలో నిశానాతుండు (నూపు+రండివలె) విత్తుటకు)	1	2		2-8 ఎకరములు
5. మూడు అడుగుల గుంటకతో చార్లను గన్నుట	1	1		4-6 ఎకరములు
6. (ఎ) 16 D. B. H. P. ఆలివర్ ట్రాక్టరు గొర్రుతో విత్తుట (బి) 32 D. B. H. P. మెక్ కార్మిక్ డీజింగు ట్రాక్టరు గొర్రుతో విత్తుట		1		2-3 ఎకరములు
7. (ఎ) చాలవిడది యొక నాటిచాలలో విత్తులను చేతితో విడచుట (బి) ప్రతి నాటిచాలను విత్తులను వేయుట (సి) నోటభూమిపై అదివరికేపోసి యొం దిన 12" ఎడముగ చార్లలో విత్తులను 4 అం. కాకటి చొన వేసి కాలిలో కప్పుట (3"-4" వరకు)	1	1		2-3 ఎకరములు
	2	2	1	2-3 ఎకరములు
	1	1	1	5-7 ఎకరములు
		2		15-20 ఎకరములు
	2	2	1	1.2-1.6 ఎకరములు
	1	1	1	0.6-0.8 ఎకరము
		1	1	0.2 ఎకరము

+ గంట, చోడి మొదలగు చిన్న విత్తును వెదజలివ వెనుక మూడు పలుగుల మెట్లగుంటకతో గాని సామాన్య 2 అ. గుంటకతో గాని విత్తులను మంటిలో కలుప వచ్చును. వరి మొదలగు మొలకకు సాగుచున్నందున కావలసియుండు జాతులను కొంచెములోతుగ నిగుటకు గాను కర్ర నాటితో కలుపవలసియుండును.

వ్యవసాయపు పనుల వివరములు	పాటువివరములు			ఈ పాటుతో జరుగు పని పరిమితి
	శ్రీ సం.	శ్రీ సం.	శ్రీ సం.	
డిప్లో 15 అం॥ దూరముగల చార్జ్ లో 4-6 అం॥ చొ॥న వేయుట		1	1	0.3 ఎకరము
,, 18 అం. ,, 6-9 అం. ,,		1	1	0.4 ,,
,, 24 అం. ,, 8-12 అం. ,,		1	1	0.5 ,,
(డి) ఇదివరలో గట్టు చాళ్లు చేసిన తోట నేలయందు గట్టపైని గాని ప్రక్కలను గాని కన్నములను పొడిచి విత్తులను వేసి కప్పు ట-పైనివలెనే వివిధదూరములలో		1	1	పైవిస్తీర్ణములో సగము
8. విత్తులను మళ్లలో చలి క్రిందికి దిగునట్లు చేతులతో లేక దంతెత్తో కలుపుట		1	4	1 యెకరము
9. చోడి, గంటె మొదలగు వాని వర్షాధార మున బెంచబడిన నారును దీయుట, కట్ట లుగ గట్టుట		1		1-1½ సెంటునుండి
10. (ఎ) ప్రతి నాగటి చాలులో చోడి నారు ను వేయుట *	1	1	4	0.6-0.8 ఎకరము
(బి) చాలువిడచి చాలులో గంటె నారును వేయుట *	2	2	2	1.2-1.6 ఎకరములు
11. నీరు పెట్టి పెంచిన చోడి నారును దీసి కట్ట లుగ గట్టుట †		1		1-1½ సెంటు
12. పైనారును నీరు పెట్టిన మళ్లలో 4 అం॥ ఎడమున నాటుట			16- 20	1 ఎకరము
,, ,, 6 అం. ,,			12- 16	1 ఎకరము
13. దమ్ముచేసి విత్తుటకు సిద్ధముచేయబడిన మళ్లపై మొలక కట్టిన వరివిత్తులను జలుట		1		3-4 ఎకరములు

§ ఈ నారు సుమారు 0.3-0.4 యెకరములకు సరిపోవును

* చోడి నారును ప్రతి చాలును వేయునపుడు ఒక చాలులో వేయబడు మొక్కల మొదళ్లను దాని తరువాత చాలులోనుండి లేచుచున్న కప్పును. ఇట్లే చాలు విడచి చాలునవేయు గంటి లేక జొన్న నారును గప్పటకు నారువేసినచాలు ప్రక్క మరియొక నాగటిని దోలి మొక్కల మొదళ్లను గప్పవలసియుండును. దీనిలో నారునువేయరు. † ఈ నారు నీరు పెట్టినాటబడు 0.25-0.30 ఎకరమునకు సరిపోవును.

వ్యవసాయపు పనుల వివరములు	సాటు వివరములు		ఈ సాటుతో జరుగు పని పరిమితి.
	సాటు వివరములు	వివరములు	
14. నారు 4-5 వారము లేడిగిన తరువాత ఒత్తుగ మొలచిన చోటనుండి కొన్ని మొక్కలను దీసి వానిని పలుచగ మొలచిన చోట నాటుట		3-4	1 ఎకరము
15. వరి నారుమడికి నీరుపెట్టి నారుమడిని కట్టలుగట్టి వేళ్ళను నీటిలో ఝాడించి స్రద్ధము చేయుట. †	1		4-6 సెంటు (0.5-0.7 ఎకరము నాటుటకు)
16. నారును కావడితో మోసి నాటెడు మళ్ళలో నెట్టట. ‡	1		10-15 సెంటునుండి వచ్చునారు 1-1.5 ఎకలలో నాటుటకు
17. వరినారును 6అం. దూరమున నాటుట †	12-16		1 యెకరము
8 అం. దూరము నాటుట *	8-12		1 యెకరము

† మెట్ట నారుమడిలోని నారు నీరుపెట్టిన వెనుక సాధ్యమైనంత వెంటనే దీయదగును. అలస్యమైన కొడిచి వేళ్ళలోరుగావారి తీయుట కష్టమగును. తీయుటలో మచ్చు మొక్కలు తెగిపోవును.

‡ పెద్ద కుమతములపై నీ నారుమోతకు చలుగుడు అను పశువులచే లాగబడు పనిమట్టు ఉపయోగించుచో నీపని సుగువుగానుండును.

† నాటెడుమడి బంకకొడి నేలయై దమ్ముచేసిన వెనుక మృదువైన యడు నేర్పడుచో నంగు నారు నాటుట సులభము. ఇసుక నేలలందు నందలి ఇసుక భాగము దమ్ముచేసిన వెనుక క్షిప్రుముగ మరల దాకొనిపోవుటచే మొక్కలమొదళ్ళు సులభముగ దిగి నాటున కెక్కువమందిసాటు అవసరమగును.

* పెద్దక కుమతములందు దమ్ముచేయుటకు 8 జతల పశువులును, పట్టె తొలి చగునుచేయుట కొకజత పశువులును, చలుగుడులాగుట కొకజత పశువులును నీనిది దోలు 10 మంది మగవాండ్రును, నారుతీయుటకు 12 మంది మగవాండ్రును, నాటుటకు 50 మంది ఆడువాండ్రును దినమునకు 4-6 యెకరములను దమ్ముచేసి, చదునుచేసి 8 అం॥ దూరమున నారును నాటగలుగుదురు. మొత్తము దినమునకు 10 పశువుల జతలు, 20 మగవాండ్రును, 50 ఆడువాండ్రును కలిసి 4-6 యెకరములు నాటగలరు.

వ్యవసాయపు ప్రకారము వివరములు	పంట వివరములు			ఈ పంటలలో గరుగు పని పరిమితి
	వి శేష ము	ప రి మి తి	ప రి మి తి	
18. ఇదివరలోనున్న లేక త్రవ్వకయ్యారచేసి నాడుమక్కలో వంగ, సురెప వగైరా కూరి దినుసులవిత్తులనుజల్లి, మంటిలోగలిపి నీర పోత, కలుపు దీసి, పురుగుల నేరిపించుట మొదలగు పనుల జేయుచు పెంచుట.	2-3	2-3	1	పెంటు
19. పై నాడుమక్కకు నీరుపెట్టి, మొక్క లనుదీసి ఆవసరమగుచో కొన్ని యాకులను త్రవ్వనుద్రుంచి, నేలపై కన్నములను దీసి వానిలో నీరుపోసి నాటుట.	2	4	1	యొక్కరము 5000-6000 కుదురు కుదురునకు 2 మొ
20. చచ్చినచోట మరల మొక్కల నాటుట.	1	2	600	- 700 మొ
21. చెరుకులవరకే లేకులనొలచివేసిసుయారు మాత్రానికనువులుగల ముచ్చెలుగవరకుట.	1	2	1500	- 2000 ముచ్చెలు
22. గట్టు చాళ్లు చేసియుంచిన నేలయందు నీరుపెట్టి 2 1/2-3 అ. ఎడమన చెరుకు ముచ్చెలను నాటుట త	3-4	3-4	1	యొక్కరము 10-16 వేల ముచ్చెలు
23. మామిడి, వారింజ గణము, బావి మొదలగు బాకుల నారు మొక్కలను వెదురుబుట్టలు లేక మంటి పెడతలు లేక గోరెములతోని తెత్తుట.	1		80-120	
24. గోరెములలోనికిగాని మంటిపెడతలలో నికిగాని యొత్తిన మొక్కలకు అంటు (కొమ్మంటును, మొగ్గంటును) గట్టుట.	1		24-40	

త ముచ్చెలను మోయుటకు 4 అడవాండ్రు లేక పిల్లలును, వాని వందుకొని
చాళ్లలో వేయుట కిద్దరు మగవాండ్రును ముచ్చెలపై యంతురములు ప్రక్కకుండు
నట్లు వానిని బురడలోనికి కనపడి కనపడకుండు నట్లునడుటకు మరియిద్దరు మగ
వాండ్రును ఒకజట్టుగా పనిచేసి దినమునకు 1-1 1/2 ఎకరము నాటగలుగుదురు.
దెబ్బప్రాంతములలోనరె చాళ్లలోకంటె మడిలో నీరుపెట్టి నాటువిధానమున ఈ
ముచ్చెలను వరుసలుగ నాటుటకు, త్రాళ్ళను పరచుటకు మరియిద్దరు మగవాండ్రు
పంటు ఆవసరమగును. ముచ్చె లిట్టి నేలలందు ములభముగా దిగుటచే 6 మగవాం
ద్రును 4 అడవాండ్రును కలిసి దినమునకు 1 1/2-2 యొక్కరములు నాటగలుగుదురు.

వ్యవసాయ పనుల వివరములు	పాటు వివరములు					ఈ పాటుతో జరుగు పని మరియు
	పొలము	జరుగు	సంఖ్య	సంఖ్య	సంఖ్య	
25. ఫలజాతుల మొక్కల నాణి, యంటన గాని అదివరకు దీని నిదము చేసిన గోతులందు నాటి పళ్ళెములు చేసి నీరుపోయుట.			1			40-60
26. ఇంచేర్చుడు ఖాళీలను భరించేయుట			1			30-50
27. అరిటిపిల్లలను ద్రవ్యీకృతీని వాని గుండ్లపై జల్చును తోసి గోతులలో నాటి మెత్తని పదలులేని మంటినితోసి కప్పి, యాదగద్రొక్కి, పాడెల చేసి నీరుపోయుట			1			40-60
28. అనాస పిల్లలను నాటుట			1			400-600
29. ఇదివరలో దీనియించిన గోతులలో 3 $\frac{1}{2}$ సం॥ వయస్సుల తొల్పేక మొక్కలను నాటి గోతులను మృదువైన మంటిలో నింపి పళ్ళెములను తేసి నీరుపోయుట			4			25 మొక్కలు
30. నారుమడినుండి సరుగుడు మెదలగు నారులను దీయుట.			1			1200-1600 మొక్కలు
31. ఇసుక నేలపై (911-911) గోతులను ద్రవ్యీకృతీని నీరుపోసి సరుగుడు మొక్కలను నాటి గోతులను పూడ్చి పళ్ళెములను కట్టుట. 2 ఆ తరక్తపి:-			1			80-120 మొక్కలు
1. (2) త్రవ్వగోలతో గొప్పద్రవ్యీకృతీ కలుపు దీయుట 3				1		.06-10 ఎకరము

1 ఇసుక నేలపై సరుగుడు మొక్కలను విరివిగ నాటునపుడు 13 మగవాండ్లు ఒకజట్టుగా పనిచేసి మందుగ మొక్కలు పాతుచోట్ల నానవాలు చేసి తొని గోతులు త్రవ్వమనగా వారివెనుక మరియొక 13 మంది జట్టు మొక్కలను నాటి పాడెలను చేసి నీరుపోయుచు దినమువకు 3 యెకరముల చొప్పున నాటగలరు.

2 ఒక యాడుది లేక పిల్లవాడు ఒక దినమున (8 గం॥ లలో) చేయుపని నేల యొక్క స్వభావమును, అందలి తేమను, ఉపయోగించు పనిముట్లను బట్టి యుండును. నేలయందలి కలుపు మొక్కలు హెచ్చుగనుండుచో నీపని చాల నెమ్మదిగా జరుగును. మిగుల హెచ్చుగ కలుపుపట్టిన నీపనికి రెండు మూడు రెట్ల పాటు వరకు కావచ్చును.

వ్యవసాయపు పనుల వివరములు	పాటువివరములు			ఈ పాటునో జరుగు పని పరిమితి
	ప.	జ.	మ.	
(బి) ఫలజాతుల మొక్కలమొట్టను 1 ఆ.				1 400-600
వెడల్పున గొప్ప శ్రవ్య కలుపుతీయుట				పాడెలలో
ఫ. మొ॥ 1½ ఆ. వె॥ ,,				1 200-300
,, 2 ఆ. ,,				1 150-200
,, 2½ ఆ. ,,				1 120-150
,, 3 ఆ. ,,				1 90-120
,, 3½ ఆ. ,,				1 70-90
,, 4 ఆ. ,,				1 50-70
2. చెరుకు, అరటి మొదలగు నోటలంగ మొక్కలమధ్య గుడ్డల్లో లోతుగద్రవ్వ కలుపు మొక్కలుమంటిచే కప్పబడునట్లు తిరుగవేయుట.			1	0.06-0.10 ఎకరము
3. (ఎ) నేల హెచ్చు లేమగ నుండుచో కలుపుమాత్రము తీయుట				1 0.12-0.25 ఎకరము
(బి) ఫలజాతుల పాడెలలో కలుపు మాత్రముతీయుట-పాడెల వెడల్పునుబట్టి				1 వై 1 బి లోని మొక్కలసంఖ్య
(సి) దంప వరిచేనిలో కలుపుతీస్తే తీసిన కలుపు మొక్కలను బురదలో నణగ క్రొత్కుట				1 0.12-0.25 ఎకరం
4. (ఎ) వెడజలిన కురుచ మెట్టవ్యయముపై 4 ఆ. వెడల్పుగల త్రికోణపు పండ్ల చుట్ట ముతో మంటినికదిపి వైపుట్టునువల్పుటకు (పడుగుచేకలుగ రెండుసార్లునోలి)	1	1		2-3 ఎకరములు
(బి) వైపనిని 6 ఆ. వెన మంటిని కగుపు పండ్ల చుట్టముతో చేయుట-2సార్లు-వరుస లుగ చిత్తినసస్యముతో వరుసలమధ్య	1	1		3-4 ఎకరములు

1 ఒకయాడుని శేక ప్లివాడు ఇట్లు గొప్పశ్రవ్య కలుపు తీయగలుగు పాడెల
సంఖ్య భూమి వ్యభాకమును, కలుపు మొట్టను పొందగలను బట్టియుగాక వాని
దూరము ఎనిగ (వెళ్ళుముననుగు పాడెల సంఖ్యను) బట్టియు నుండును.

వ్యవసాయపు పనుల వివరములు	పాటువివరములు			ఈ పాటుతో జరుగు పని పరిమితి
	ప.జ.	మ.	చ. ర.	
(సి) వై పనిని 6 అ. పొడవుగల పండ్ల మ్రానితో చేయుట	1	1		3-4 ఎకరములు
5. (ఎ) వరుసలుగ విత్తిన శేత పైరునందు 2 అ. కాగల మెట్లగుంటక లేక జడ్డిగమును, గొట్టములును తీసివేసిన గొర్రుతో పాపటముతోలి వరుసల మొదటికి మంటిని జేర్చుట	1	1		2-3 ఎకరములు
(బి) కొంతవరకెడిగిన సస్యమునకు పాపటపుచట్టమునుదోలి అంతరకృషిచేయుట * మొక్కల మొదటికి మంటిని వ్రోయుట	1	1		3-4 ఎకరములు
(సి) మరికొంత యెడిగిన సస్యపుకరుసల మధ్య దంతుల (ఒకేజత యెడ్డకు పూన్న బడిన 3 చిన్నగుంటకల) నో అంతరకృషి చేయుట.	1	1	?	2-3 ఎకరములు
(డి) వైపనినే దేశవారీనాగటితోచేయుట	1	1		1-1.5 ఎకరములు
(ఎ) మొక్కలు 2 1/2 అ.ల కంటే పొచ్చు దూరముగనుండు వంగి మొగి సస్యములకు 2 అ. గుంటకతో అంతర కృషిచేయుట	1	1		3-4 ఎకరములు
6. వైవిధ్యములగు పనిముట్లతో అంతరకృషి చేసిన సస్యముల వరుసలో మొక్కల మధ్యనుండు కలుపు మొక్కలనుదీసి వేయుట			1	0.25-0.50 ఎ
7. (ఎ) చదునువేలపై 12-15 అం. దూరమున వరుసలలోవిత్తిన లేక వాటిని సస్యమున వరుసలమధ్య మంటిని అవరుసల మొదటికిజేర్చి వాధ్యకాల్యలను జేయుట లేక గట్టు చాటుచేసి చాళ్ళలో విత్తిన				

* మెట్ల గుంటకతోగాన జడ్డిగమును గొట్టములను తీసివేసిన గొర్రుతోగాని అంతరకృషిచేయుచో నీపాపటపు చట్టము నుపయోగించినప్పటివలె మొక్కల మొదటికి మంటిని చేర్చుటకు వీలుపడదు. ఈ చట్టమున మొక్కల మొదటికి మంటిని చేర్చుటకు వీలుగు సమయమును గురించి.

వ్యావసాయపు పనుల వివరములు	పాటువివరములు			ఈ పాటునో జరుగుపని పరిమితి
	నె. 12	గె. 13	మె. 14	
లేక నాటివసస్యమందు మధ్యగట్టనుచీకె మొక్కల మొదటికి మంటినిశీర్చి మధ్య చాళ్ళనేర్పరచుట (చేతిపనిముట్లతో)		1		2000-3000 అ.
(వి) పై పనిచేయుటకు (ప్రభేద్యక పు నా గటి (Ridge Plough) నో	1	1		1-1.5 ఎకరము ఒక సారిసోలి
,, ఒంటిరక్కచేకునాగటిసో 18-24 అం. ఎడముగల వరుసలమధ్య	1	1		1-1.5 ఎకరములు ప్రతి రెండు వరుసల మధ్యను రెండు సార్లు సోలి
8. చెరుకువంటి వ్యయములందు వరుసలమధ్య (12-15" వె॥ 6" లోతు) గల కాండ్ల త్రవ్వ మధ్యవెడల నేర్పరచుట		1		300-500 అ. పా.
9. పైకాల్యలను తరువార నొకసారి పూడిక తీసి లోతుచేయుట		1		800-1200 అ. పా.
10. నీమరంగ మొ॥ నేలపైవ్రారి పెరుగు మొక్కలకు ప్రక్కను పల్లలను (2 అ. ఎత్తు) పొలి నిలగట్టుట		1		800-1200 మొక్కలు
11. పై విధమున నిలగట్టిన మొక్కల రోగిన వెనుక 10 అ. దూరమున నాటబడు 6 అ. ఎత్తుగల నిలువు కొయ్యలకు అడ్డుక వెను కవును దణ్ణములుగట్టి మొక్కల కొమ్మ లను వానిపై పరచి కట్టుట.		1	1	2000-3000 అ. పా. (500 వెనుకవు 1200 నిలువు కొమ్మలు) 200 తాటినకవు 400-500 అంట్లు
12. క్రొత్తగా నాటిన ఫలబాతుల యంట్లు గాలికి కదలకుండ తగినంత గట్టిపుల్లలను నాటి వానికిశీర్చకట్టుట		1		400-500 అంట్లు
13. పెరుగుముక్కలు, ఈతలకులు, కంప మొదలగువానిని మొక్కల ప్రక్కనాటి పొట్ల, ద్రాక్షవంటి తీగబాతులను పం ది కేక్కించుట.		1		400-600 తీగల

వ్యవసాయపు పనుల వివరములు	పాటువివరములు			ఈ పాటునో జరుగు పని పరిమితి
	శ్రీ	శ్రీ	శ్రీ	
14 ఎత్తుగ పెడుగు చెరుకు దుబ్బులను గాని, తమలపాకు తీగలను గాని నిలగట్టుటకు గాను నిడివియైన వెదుళ్ళను వానివరుసలలో నాటుట *		1		250-400 పెడుగు
15 చెరుకు దుబ్బుల వరుసలమధ్య ప్రతి 8 అ. లకును ఒక బలమైన పెదురును లేక ఒత్తిన కొయ్యను నాటి, వాటికడ్డగా నిడివియైన పెద్ద వెదుళ్ళను దణ్ణముల గట్టి చెరుకు దుబ్బులను వానికంటగట్టుట		1		(75-100 నిలత్తుకోయ్యలు, 40-50చా. పెడుగు, 100 వళ్ళు)
16 ద్రాక్షతీగలుగాని మిరియపు తీగలుగాని పైతల బ్రాకుటకును వానికికొంతమరకునీడ నొసగుటకును 1 అ. మధ్యకొల్పి 1 అ. లోతు గోతులనుదీసి లావునాటి బాడిద కొమ్మలను నాటుట		1		20-25 ఖండములు
17 (ఎ) అంటిగెలలకు కొయ్యలను వాని కిం చుక దూగమున నేటవాలుగ నాటి బోటుగ గెలల మెడలకు (కాడలకు) కట్టుట- వామనకేరీ వంటి కరుచ రకములకు		1		60-80 గెలలు
(బి) ,, ,, సామాన్యరకములు		1		40-60 గెలలకు
18 గాలి పొచ్చుగ వీచు ప్రాంతములందలి చెరుకునోటలందు తొలకరిని మొవ్వుల చచ్చినపిల్కలను మొండినయాకులను తీసి వేసి, తక్కిన యాకులలో క్రిందివానిని తొన్నిటిని దుబ్బుల మొదళ్ళకు చుట్టుట	12-183-5		1 ఎకరము	

* ఒకమగవాడు దినమునకు నాటగలుగు వెదుళ్ళసంఖ్య నేలస్వభావమునుబట్టియు అందలి లేమనుబట్టియు నుండును. తిగినంత లేమకలిగియుండు వృద్ధులైన వందలి నేలలందు పెదుళ్ళక్రిందికొనలను వాడిగ చేసి ఏపనియుట్టు సహాయమును లేకయే నాట వలెను.

శ్రీ ఇట్లు మొదటిసారి నోటను కుద్రముచేసి చుట్టుట బోడమట్టు అనబడును. ఇందుల కనుపాటు తోటలోని దుబ్బుల సాంద్రత, చచ్చిన పిల్కల సంఖ్య ముఖ్య వానివై నాధారపడియుండును.

వ్యవసాయపు పనుల వివరములు	పాటువివరములు			ఈ పాటుతో జరుగున పని
	ప. జ.	మ.	చ. అ)	
19 తోట కొంత యెడిగిన వెనుక 14 న అంశ మున తెలుపబడినటు నాటిన వెనుకృత్యులు దుబ్బులను క్రింది యాకులతో చుట్టిమరల కట్టుట.		15-18		1 ఎకరము
20 తరువాత అవసరమైనప్పుడెల్ల మరలచుట్టి కట్టుట		18-24		1 ఎకరము
21 అరటితోటలలో వేసవికి ముందు ఎండు టాకులను వికాండములకుచుట్టి కట్టుటకు		1		400-500 చెట్లు
22 పొట్ల మొ. ఏకవారికి నాకుల తీగల ప్రాకుటకు తాత్కాలిక మగు పండిరి వేయుటకు (8 అ. దూరమున నాటిన 700 నిలువురాటలు 1120 చెరుగూ, 200 నక్కతో)		50-60		1 ఎకరము
23 అదివరకే నాటబడిన కాడిద లేక రాటలపై ద్రాక్షతీగలను ప్రాకించుటకు రెండువరుసల పూతయిన తీగలను చుట్టుట 3640 గ. తీగ 728 కొక్కములతో (8 అ. దూరపు వరుసలలో 16 అ. ఎడముగ నాటబడిన 684 రాటలపై)		20-25		1 ఎకరము
24 ద్రాక్షతీగలకు అదివరలో నాటబడిన కాడిద రాటలపై 1½ అ. దూరమున వెనుకృత్య పరచి కట్టి 7 అ. ఎత్తున కాశ్వత మగు పండిరివేయుట (484 రాటలు, 3200 చెరుగూ, 2400 నక్కతో)		30-40		1 ఎకరము
25 పండిరిదను తమలపాకు తీగలను పెంచుటకు 7½ అ. దూరమున నిలువురాటలను నాటి 4 అ. దూరమున పరచిన వెనుకృత్య కాశ్వతమగు పండిరివేసి దానిపై రెల్లు, గంజెడంటు వగైరాలను పరిచి కట్టుట (784 నిలువురాటలు, 1120 చెరుగూ, 2000 నక్కతో)		100-120		1 ఎకరము

వ్యవసాయపు పనుల వివరములు	పాటు వివరములు			ఈ పాటుతో జరుగు పని పరిమితి
	ప.జ.	మగ	నీలి	
26 తమలపాకులతోటకు చుట్టును 3 అ. దూరమున నాటిన కొయ్యలకు మూడుపెండె కట్టులు అడ్డముగ గట్టి యీతాకులను దూసి దడిగట్టుట (280 నిలువుకొయ్యలు 150 వెదుళ్ళు, 3000 యీతాకులు, 250 తాటినశతో)		20-25		1000 అ.చా. దడి
27 తమలపొత్తులతోటలు మొ॥ వానిని, వాని ప్రక్కలనాటబడు వెదుళ్ళు శేక అవినీ మొక్కలపై కెక్కించుటకు అరటి తడపలతో అక్కడక్కడ కట్టుకట్టుట		1		400-600 కట్టు
28 ద్రాక్ష మొ॥ ఫలజాతులకొమ్మలను వాని కాపును పొచ్చించుటకుగాను భేదనము గావించుట		1		800-1200 కత్తిరింపులు
29 అరటి తోటలనుండి యనవసరములగు పిలకలను పొడిచితిసి నేయుట		1		200-400 బోడుల నుండి ఒక్కొక్కసారి
VI నీరకట్టుట, పోయుట, నీటిని నడుపుట వగైరా:—				
1. నారుమళ్ళకు సమీపమునున్ననూలనుండి నీరుగోడి కుండలతో చలుట		1		0.06-0.08 ఎకరములు
2. నాటిన వంగ మొ॥ కూరజాతులమొక్కలకు అవినాటుకొనువరకు నీరుపోయుట		1	1	2000-2500 మొక్కలు
3. పండజాతుల చిన్న మొక్కలకు నాటిన వెనుక				
1½ అ. మధ్యకొలతగల పాడెలతో నీరు పోయుట		1		200-250 „
2 అ. „ „ „		1		160-200 „
2½ అ. „ „ „		1		125-160 „
3 అ. „ „ „		1		100-125 „
3½ అ. „ „ „		1		80-100 „

వ్యవసాయపు పనుల వివరములు	సాటు వివరములు		ఈ సాటులో జరుగు పని పరిమితి.
	మొత్తం సాటు	మొత్తం సాటు	
4. పొద్దునంటి కూరజాతులకు $2\frac{1}{2}$ ఆ. మధ్య కొల్లగల పొడలతో నీరుపోయటం.		1	125-150 సాడెలు
5. కూరజాతుల లేక ఫలజాతుల మొక్కల పొడలకు నీరు పారించుటకు బోడెలనేర్పరచుట		1	100-125 ,,
6. (ఎ) 2 గాలనుల చేదలుగల చేదలమోటతో 24 ఆ. లోతు నుండి నీటిని తోడి పారించుట	1	2	4000-6000 ఆ.పా.
(బి) 40 గాలనుల ఒంటి గూన మోటతో 24 ఆ. లోతునుండి నీటిని తోడి పారించుట.	1	2	1.4-1.6 ఎకరము
(సి) $3\frac{1}{2}$ B.H.P. లైలయంత్రముచే నడుపబడు 3 ఆం. నత్తగులపంపుతో 24 ఆ. లోతు నుండి నీరుతోడి పారించుట (3-4 గాలనుల కె రో సి న్ చమురు, 1/16 కంపిన్ చమురులతో)		2	0.6-0.8 ఎకరము
(డి) 4 B.H.P. విద్యుచ్ఛక్తియంత్రముతో నడుపబడు 2 ఆం. పంపువలన 24 ఆ. లోతునుండి నీటినితోడి పారించుట (1/16 గాలను కంపిన్ చమురు, 10 నూనిట్ల విద్యుచ్ఛక్తితో)	1	2	4-5 ఎకరములు
(ఇ) 6 గా. గూనగల ఏతముతో 12 ఆ. లోతునుండి నీరుతోడి పారించుట		3	1.4-1.8 ఎకరము
(ఎఫ్) 20 గా. గూనలు 2 గల ఏతగుడు మోటతో 12 ఆ. లోతునుండి నీరుతోడి పారించుట	1	2	0.4-0.6 ఎకరములు
(జి) 3 గా. గూనతో 2 ఆ. లోతునుండి నీటిని తోడి పారించుట		3	1.4-1.6 ఎకరములు
(హెచ్) 50-60 గా. నీరుపట్టు ఇనుప కారెముతో 2 ఆ. లో. నుండి నీ. పా.		3	1-1.2 ఎకరము
			2-2.5 ఎకరము

వ్యవసాయపు పనుల వివరములు	పాటు వివరములు					ఈ పాటు కోసం జరుగు పని పరిమితి
	విస్తీర్ణం (అకరాలు)	సమయం (గంటలు)	సాధనాలు	సాగు	సాగు	
(వి) 1 అ. మధ్యకాలం 6 అ. పా గల మర గొట్టములో 2 అ. లోతునుండి నీరు తోడి పొందుట		2				1.5-1.8 ఎకరము
7. దంపరిచేలకు కాలవనీటిని కట్టుట *		1				20-20 ఎకరములు
8. చెరుకుపంటి సస్యములకు వరుసలమధ్య గల చాగు లేక కాలవలలో కాలవనీటిని పొందుట, అదనపునీటిని దీని వేయుట†		1				4-6 ఎకరములు

VII అరిష్ట నివారణ:—

1. జొన్న వనైరా చేలనుండి పక్షులను పారద్రోలుట	1	2-3 ఎకరములు
2. మొక్కజొన్న వనైరా సస్యములనుండి నక్కలను పారద్రోలుట (రాత్రులందు)	1	2-3 ఎకరములు
3. చేలగట్లయందలి ఎలకకన్నములను ద్రవ్య అందలి ఎలకలను పట్టి చంపుట స్త్రీ	1	20-30 ఎలుకలు
4. (ఎ) నారింజ గణపు జాతుల నారుమళ్ళలోను ఇతర నారుమళ్ళలోను పురుగుల నేరి చంపుట	1	0.1-0.2 ఎకరము

* నీరుకట్టు కాల మంతటికిని అనగా సుమారు 4 మాసములు నీరుకట్టు చుండుటకు 20-30 ఎకరములకు ఒక మనిషి చొప్పున కావలెను. కావున ఎకరము 1 కి సుమారు 4-5 రోజులపాటు చొన లెక్క వేయవచ్చును.

† 15 రోజులకొకసారి చొన 6-8 నెలలు నీరుకట్టుచుండుటకు 4-6 ఎకరములకు ఒక మనిషి చొన కావలసియుండును. ఎకరము 1 కి 3-4 రోజులపాటు చొన లెక్క వేయవచ్చును.

§ ఈ పనిని ఎరుకల లేక ఏనాది వనైరా కొన్ని ప్రత్యేక కులస్థుల మాత్రమే చేయగలరు. ఇటీవల యశదస్ఫురిదపు (Zinc Phosphide) తెరిచినది నిధి జంపుట సులభమయ్యెను.

వ్యవసాయపు పనుల వివరములు	పాటు వివరములు			ఈ పాటుతో జరుగు పని పరిమితి.
	వి. పు. పు. పు.	వి. పు. పు. పు.	వి. పు. పు. పు. పు.	
(బి) తోటలలో నాటిన నారింజగింజపు చిన్న మొక్కలపై నుండు పురుగుల నేరి చంపుట ?			1	400-600 మొక్కలు
5. (ఎ) కురుచ చెరుకుతోటలు మొదలగు వానిపై చేతివలలతో మిడుతలను పట్టుట		1		0.2-0.3 ఎకరము
(బి) పరి వగైరా చేలపై 4 అ. వెడల్పు గల గుడ్డసంచులను లాగి మిడుతలను బట్టుట.		2		3-4 ఎకరములు
6. పరిమల్లగట్లయందుండు మిడుతగ్రుడ్లరాసులను అగట్ల చెంకలను నరికి నాశనము చేయుట		1		400-600 అ. పా. గట్లు
7. కీటక నాశనమున కుపయోగించు మడ్డి నూనెమిశ్రణమును దయారుచేయుట (దీని నుపయోగింప దలచినప్పుడు 16-20 రెట్ల వరకు నీటిని చేర్చి చల్లవలెను) *		1		10-12 గా. మిశ్రణము (8-10 గా. మడ్డి నూనె, 2-3 పౌనుల సబ్బుతో)
8. బోర్డో మిశ్రణమును దయారుచేయుట *		1		100-150 గాలనులు
9. గాలిని లోనికి పంపు చేయుటచే లోని మందు ద్రావణమును తుమార రూపముగ వెలువరచు 2 గా. చిమ్మనయంత్రముతో సస్యములపై చల్లుట		1		0.15-0.20 ఎకరము
10 (ఎ) నిర్విరామముగ పంపుచేయ వీలగు చిమ్మనయంత్రముతో ఫలజాతుల పెద్ద చెట్లపై మందులను చల్లుట		1		4-8 చెట్లు (40-60 గాలనులు)

* ఒక మినిషి పురుగుల నేరిగలుగు మొక్కల సంక్లిష్ట వానిపైజాను బట్టియు, పురుగుల స్వభావమును, సాంద్రతను బట్టియు నుండును.

* కీటక నాశనమునకుగాని, తెగుళ్ల నివారణకు గాని యుపయోగింపబడు వివిధ మిశ్రణములను దయారుచేయు విధానమును, వానినిదయారుచేయుటకు కలయు వివిధ ద్రవ్యముల పరిమాణములను వ్యవసాయ శాస్త్రము రెండవ సంపుటమున తెలుపబడినది.

వ్యవసాయపు పనుల వివరములు	పాటువివరములు			ఈ పాటుతో జరుగుపని పరిమితి
	శ్రే. 1	శ్రే. 2	శ్రే. 3	
ఫలజాతుల మధ్యమపైజా చెట్లపై మందు చలుట		1		8-12 చెట్లు (40-60 గాలనులు)
ఫలజాతుల చిన్నపైజా చెట్లపై మందు చలుట		1		20-30 చెట్లు (40-60 గా.)
(బి) పెద్దచెట్లపై శక్తి(చిమ్మన)యంత్రముతో మందులను చలుట		1		150-200 చెట్లు
11 (ఎ) మృగువైన ధూళి రూపమున నున్న మందులను సామాన్యపు చేతి సాధనములతో చలుట (సీమసున్నపుపొడి, రోడ్డుదుమ్ము మొదలగువానిని కలిపి తయారు చేసిన మిశ్రణములు)		1		0.25-0 50ఎకరము 35-50 హె.మి.క్రణం
(బి) తిరుగుడుధూళియంత్రము(Rotary duster) తో నిట్టిమందులను జల్లుట		1		3-4 ఎకరములు 300-500 హె.మి.
12 విత్తులకంటి ముండు తెగులు నూక్కి బీజములను నాశనము చేయు మృగువైన రేణురూపకమును (గంధకపు పొడి, సెరిసాన్) మందులతో నావిత్తులనుగలుపుట-4 గాలనుల పీచుగల మిశ్రణయంత్రంతో		1		5-6 రై.మ. విత్తులు మ.1కి 5 బెస్సుల గంధకం లేక 3 బె. సెరిసాన్
13 చెట్లపైనున్న నారింజ, తీయనారింజ, జామి వగైరాల కాయలను కీచకములు, పక్షులు వగైరాలనుండి రక్షించుటకు గాను తాటియాకుబుట్టలను కట్టుట *		1		400-600 మొక్కలు
VIII కోత, కైలు వగైరాలు : — ‡				
1. (ఎ) పరిచాను మొదలగు మెత్తని దంటగల తృణధాన్య జాతుల దనవ్యములను గోసి పనులగవేసి ఎండనిచ్చుట		16.	20	100 రై.మ. ఎండిన పద్యము, (దంటు, వెన్నులు కలసి)

* ఇటీవల నిండులకు కొన్నిచోట్ల వానికు నానిపోని కాగితపు సంచులను బుట్టలకు బదులుగ నుపయోగింప బడుచున్నది.

‡ ఆరూ దనవ్యముల కోత, కైలు విధానములు వానిని గురించిన ప్రత్యేక సంపుటములందు వివరింపబడెను.

వ్యవసాయపు పనుల వివరములు	పాటు వివరములు			ఈ పాటుతో జరుగు పని పరిమితి
	ప.జ.	మగ	నె. రి	
(ఓ) యెండిన పనుల కట్టలుగ కట్టి కళ్ళ ముపైకి మోసి కుప్పపెట్టుట		5-8	5-8	100 రై. మ. ఎండిన సస్యము.
(సి) పశువులచే త్రొక్కించి నూర్చుట	4-5	2	2	100 రై. మ. ,,
	జలలు			
(డి) గింజలను ఎగరబోసి కు ద్ర ము చేయుట		1	2	25-40 రై. మ. గింజలు
(యి) గడ్డిని మేటిగ వేయుట.		3-4		100 రై. మ. గడ్డి
(ఎఫ్) కోసిన వెంటనే (వరిచేనిని) బల్లపై కొట్టి గింజలను రాలుచుట		1	1	50-60 రై. మ. (ఎండిన గింజలు, గడ్డి కలసి)
2. (ఎ) గడ్డి దంటుగల బొన్న * గంటె వంటి సస్యముల వెన్నుల నేరుట కళ్ళను నకు గొనిపోవుట			1	1-1 1/2 రై. మ. గింజల నొసగు వెన్నులు
(బి) వెన్నులను పశువులచే త్రొక్కించి నూర్చుట	4-5	2	2	25-30 రై. మ. గింజలు
(సి) బొన్న వెన్నులను రాతి కోలరుతో నూర్చుట	1	3		30-40 రై. మ. గింజలు
(డి) మొక్కబొన్న పొత్తులను వించి దగరనున్న కళ్ళముపైకి చేర్చుట			1	2000-2500 పొత్తులు
(ఇ) పైరేకులను తీసివేసి ఎండబెట్టుట			1	2000-2500 పొత్తులు

† చేతితో త్రిప్పవలగు ఎగురబోత యంత్రముతో 2 మ|| 4 అ|| కలసి 80-100 రై. మ. ధాన్యము నెగురబోయగలరు.

* బొన్న మొ|| గట్టిదంటుగల బాతులను 16 D.B.H.P. అలివర్ ట్రాక్టరు కోతయంత్రముతో 6-8 ఎకరములచేని 8 గంటలదినమున మొదటికోతయవచ్చును. 32 D.B.H.P. మెక్యూర్ వి. కో డీరింగు ట్రాక్టరు కోత యంత్రముతో 12-16 ఎకరముల చేని కోతయవచ్చును.

† 8 B.H.P. లైలయంత్ర సహాయమున ద్రిప్పబడు నూర్పిడి యంత్రముతో దినమునకు 160-200 రై. మ. గింజలగు బొన్న వెన్నులను నూర్చి వాని నెగురబోయ వచ్చును.

వ్యవసాయపు పనుల వివరములు	పాటువివరములు			ఈ పాటుతో జరుగు పని పరిమితి
	ప.జ.	మ.	చ. రె.	
(ఎఫ్) చేతితో గింజలనొలచుట		1	1 $\frac{1}{2}$ -2 $\frac{1}{2}$ రై. మ. గింజలు	
(జి) గింజల నొలచు చేయంత్రముతో నొలచుట		2	6-8 రై. మ. గింజలు	
(హెచ్) వెన్నలను లేక పొత్తులను గోసి న వెనుక దంటును గోసి ప స ల గ నెండ నిచ్చుట		24-30	100 రై. మ. ఎండిన దంటు	
(ఐ) వైదంటులను కట్టలు కట్టి వామి వేయుట	5-6	12-15	100 రై. మ. ఎండిన దంటు	
3. (ఎ) పెసర, మినుము మొ॥ పయరచేలను పీకి (ఆవసరమైతే కొని) మళ్ళిలో కొంత వరకుండనిచ్చి కళ్ళమునకు మోయుట.		8-12	10 రై. మ. (ఎండిన గింజలు, బొత్తు కలిపి).	
(బి) కళ్ళముపై మరల పరచి బాగుగ నెండిన వెనుక పశువులచే ద్రొక్కించి గాలి కరురబోసి గింజలను శుభ్రముచేయుట	2-2 $\frac{1}{2}$	5	3 40-50 రై. మ. ,,	
(సి) ఆనుము, బొబ్బర మొ॥ బాతుల కాయల నేరుట		1-2	1 రై. మ. గింజల నిచ్చు కాయలు	
(డి) వైకాయల నెండవెట్టి బడితెలతో గొట్టి గాలి కరురబోసి శుభ్రముచేయుట		2	1 8-10' రై. మ. గింజలు	
(ఇ) నిలువుగ నెదుగు కండివంటి మొక్కలను కత్తులతో వరకి మోపులుగ గట్టి కళ్ళముపైకి మోసి గూళ్ళుగ పెట్టుట		1	5 20 రై. మ. కంప, బొత్తు, గింజలు కలిపి	
(ఎఫ్) వైమోపులను బల్లవైకొట్టి రాలిన గింజలను గాలికరురబోసి శుభ్రము చేయుట	4-5	1	20 రై. మ. గింజలు	
4. (ఎ) నూపు, వరినె, ఆవ మొ॥ నిలువుగ నెదుగు కురుచ బాతుల చేలను మొదటికి గోసి కట్టలుగ గట్టి కళ్ళమునకు వేర్చి బడినెలుగ గాని, గూళ్ళుగ గాని పెట్టుట		2	8-12 రై. మ. మొత్తపు ఎండుస్వయము, (గింజలు, చెత్త, కంప కలిపి)	
(బి) నూపుచేసి నెండవెట్టి, దులిపి (ఆవునర మైలే బడితెలతో గొట్టి) గాలి కరురబోసి గింజలను శుభ్రముచేయుట.		3	1 20 రై. మ. ,,	

వ్యావసాయపు పనుల వివరములు	పాటువివరములు			ఈ పాటుతో జరుగు పని పరిమితి
	ప. జ.	మ.	ఎ. లి	
(ఏ) ఎండినమొదట వలిసె, అప వగైరాలను పశువులచే ద్రోక్కించి గాలి కెరుబోసి గింజలను శుభ్రముచేయుట	2-2½	5	3	30-40 రై.మ. మొత్తపుటెందు సస్యము (గింజలు, చెత్త, కంప కలిసి)
5. వేరుసెనగ చేసిని మొదట గుంటకతో గాని, నాగటితోగాని కెరికి మొక్కలను పీకి వాని కాయల వేరుట, రొట్టను పోగులుగ బెట్టుట	1	5	40	10-15 రై. మ. ఎండిన కాయలు
6. చెరుకుతోటను నరకి, రేకులవలచి కర్రల తలలను గొట్టివేసి కట్టలు గట్టుట		3-4	6-8	80-100 రై. మ. గానుగాడదగిన చెరుకులు
7. చెరుకులను 3 కోలల గానుగతో నాడి నమును దీసి కాచి బెల్లముగ దళారు చేయుట *	4	8	2	80-100 రై. మ. చెరుకు (రేయింబవగుపనిచేసి)
8. నరకివేసిన చెరుకుతోటలోని దుబ్బులు, ఆరటితోటలోని బొందలు త్రవ్వి తీసి వేసి వేలను శుభ్రముచేయుట		10-24		1 ఎకరము
9. కర్ర పెండలపు దుంపలను క్రొవ్వితీయుట, శుభ్రపరచుట		1		4-6 రై.మ. దుంపలు
10 (ఎ) ఫలజారులపండ్లుగోయుట-సీమవరిగి			1	5-8 రై.మ. పండ్లు
(బి) ,, - కయ్యబా, తయ్యబా, అనాస మొదలగు అంతగా ఎక్కు ఎడగని జారుల పెద్దపండ్లు		1		30-40 రై.మ. 1000-1200 పండ్లు
(సి) ,, - ద్రాక్షగెలలు		1		4-6 రై.మ. (600-800 గెలలు)
(డి) ,, - కురుచరకముల యరిటి గెలు		1		80-100 రై.మ. (200-250 గెలలు)

* 10 B.H.P. శైలబండ్రముచే ద్రొప్పబడు 3 కోలల గానుగతో నింతకు నాలుగురెట్లు పని జరుగును.

వ్యవసాయపు పనుల వివరములు	పాటువివరములు			ఈ పాటుతో జరుగు పని పరిమితి
	శ్రీ	శ్రీ	శ్రీ	
(ఇ) ఫలజాతుల పండ్లనుగోయుట-ఎత్తుగ నెనుగు యరటిజాతుల గెలలు		1		60-80 రై.ను. (160-200 కాలు)
(యఫ్) ,, - బొప్పాయి కాయలు		1		20-25 రై.ను. (600-800 కాలు)
(జి) ,, - నారింజ, తీయనారింజ, దానిమ్మ వనైరా		1	2 పి	5-8 రై.ను. (2000-2500 పండు)
(హెచ్) ,, - ఆంజూరపండ్లు		1	పి	$\frac{1}{2}$ - $\frac{3}{4}$ రై.ను. (1000-1200 పండు)
(ఐ) ,, - జామిపండ్లు		1	పి	2-3 రై.ను. (1000-1200 పండు)
(జె) ,, - సీతాఫలములు		1	3-4	రై.ను. (500-600 పండు)
(కె) ,, - జీడిమామిడిపండ్లు గింజలను వేరుచేయుట సహా		1	పి	1-1 $\frac{1}{2}$ రై.ను. (1200-1500 పండు)
(ఎల్) ,, - మామిడి కాయలు		1		$\frac{1}{2}$ - $\frac{3}{4}$ రై.ను. గింజలు 10-15 రై.ను. (1000-1200 కాలు)
(ఎమ్) ,, - సపోటా కాయలు		1	2 పి	2-3 రై.ను. (2000-2500 కాలు)
(ఎన్) ,, - కొబ్బరి కాయలు		1		500-600 కాలు
11 నారింజ వనైరా జాతుల మొక్కలను నారుమడినుండి దిమ్మలతో తీసి గడ్డి లేక బుట్టలలో దిమ్మలు విడిపోకుండు కట్టి ఎగుమతికి దయారుచేయుట		1		50-60 మొక్కలు (3-4 సం ల వయస్సుగలవి)
12 (ఎ) కూరజాతుల కాయలను కోయుట-వంగ బీర వనైరాలు			1	5-8 రై.ను.
(బి) ,, గుమ్మడి, బూడిదగుమ్మడి వనైరా పెద్దపెజ్జా కాయలు		1		10-50 రై.ను. (400-600 కాలు)

వ్యావసాయపు పనుల వివరములు	పాటువివరములు			ఈ పాటుతో జరుగు పని పరిమితి
	ప. జ.	మ.	అ. లి	
(సి) ఎండినమొదట వలిసె, అవ వగైరాలను పసువులచే ద్రోక్కించి గాలి తగులబోసి గింజలను శుభ్రముచేయుట	2-2½	5	3	30-40 రై. మ. మొత్తపుటెండు సస్యము (గింజలు, చెత్త, కంప కలిసి)
5. వేరుసెనగ చేసిని మొదట గుంటకతో గాని, నాగటితోగాని తెలికి మొక్కలను పీకి వాని తాయల నేరుట, రొట్టను పోగులుగ బెట్టుట	1	5	40	10-15 రై. మ. ఎండిన తాయలు
6. చెరుకుతోటను నరకి, రేకులవలచి కర్రల తలలను గొట్టివేసి కట్టలు గట్టుట	3-4	6-8	80-100	రై. మ. గానుగాడదగిన చెరుకులు
7. చెరుకులను 3 కోలల గానుగతో నాడి రసమును దీసి కాచి బెల్లముగ దళారు చేయుట *	4	8	2	80-100 రై. మ. చెరుకు (రేయిం బవళుపనిచేసి)
8. నరకివేసిన చెరుకుతోటలోని దుబ్బులు, ఆరటితోటలోని బొందలు త్రవ్వి తీసి వేసి నేలను శుభ్రముచేయుట	10-24			1 ఎకరము
9. కర్ర పెండలపు గుంపలను త్రవ్వితీయుట, శుభ్రపరచుట	1			4-6 రై. మ. గుంపలు
10 (ఎ) ఘనాకులపండ్లు గోయుట-నీమవంగి			1	5-8 రై. మ. పండ్లు
(బి) ,, - కయ్యబా, తయ్యబా, అనాస మొదలగు అంతగా ఎత్తు ఎదగని బాకుల చెదపండ్లు		1		30-40 రై. మ. 1000-1200 పండ్లు
(సి) ,, - ద్రాక్షగెలలు		1		4-6 రై. మ. (600-800 గెలలు)
(డి) ,, - కురుచెరకముల యెరటి, గెలు		1		80-100 రై. మ. (200-250 గెలలు)

* 10 B.H.P. శైలవంత్రముచే ద్రిప్పబడు 3 కోలల గానుగతో నింతకు నాటగురైతు పని జరుగును.

వ్యవసాయపు పనుల వివరములు	పాటువివరములు			ఈ పాటుతో జరుగు పని పరిమితి
	శ్రీ	శ్రీ	శ్రీ	
(ఇ) ఫలజాతుల పండ్లనుగోయూట-ఎత్తుగ నెగుగు యరటిజాతుల గెలలు		1		60-80 రై.ను. (160-200 గెలలు)
(యఫ్) ,, - బొప్పాయి కాయలు		1		20-25 రై.ను. (600-800 కాణలు)
(జి) ,, - నారింజ, తీయనారింజ, దానిమ్మ వృక్షా		1	2 పి	5-8 రై.ను. (2000-2500 పండ్లు)
(హెచ్) ,, - ఆంజూరపండ్లు		1	పి	$\frac{1}{2}$ - $\frac{3}{4}$ రై.ను. (1000-1200 పండ్లు)
(ఐ) ,, - జామిపండ్లు		1	పి	2-3 రై.ను. (1000-1200 పండ్లు)
(జె) ,, - సీతాఫలములు		1	3-4	రై.ను. (500-600 పండ్లు)
(కె) ,, - జీడిమామిడిపండ్లు గింజలను వేరుచేయుట సహా		1	పి	1-1 $\frac{1}{2}$ రై.ను. (1200-1500 పం.) $\frac{1}{2}$ - $\frac{3}{4}$ రై.ను. గింజలు
(ఎల్) ,, - మామిడి కాయలు		1		10-15 రై.ను. (1000-1200 కాణలు)
(ఎమ్) ,, - సపోటా కాయలు		1	2 పి	2-3 రై.ను. (2000-2500 కాణలు)
(ఎన్) ,, - కొబ్బరి కాయలు		1		500-600 కాణలు
11 నారింజ వృక్షా జాతుల మొక్కలను నారుమడినుండి దిమ్మలతో తీసి గడ్డి లేక బుట్టలతో దిమ్మలు విడిపోకుండా కట్టి ఎగుమతికి దయారుచేయుట		1		50-60 మొక్కలు (3.4 పంజీల వయస్సుగలవి)
12 (ఎ) మారజాతుల కాయలను కోయుట-పంక బీర వృక్షాలు		1		5-6 రై.ను.
(బి) ,, గుమ్మడి, బూడిదగుమ్మడి వృక్షా వేర్లవెజా కాయలు		1		10-50 రై.ను. (400-600 కాణలు)

వ్యవసాయపు పనుల వివరములు	పాటువివరములు			ఈపాటుతో జరుగునని పరిమితి
	ప. జ.	మ.	అ. రి	
(సి) మారబాతుల కాయలనుకోయుట - వివిధ రకముల చిక్కళ్లు వస్త్రాల తేలిక కాయలు			1	2-3 రై. మ.
(డి) ,, తోటమార, గోం గూర మొగు మొక్కలను పీకి కట్టలను కట్టుట			1	6-12 రై.మ. మొక్కలు (పెరకువనుబట్టి)
(ఇ) ,, గోల్లీ, పూగోల్లీ వస్త్రాలు		1		10-12 రై. మ.
(ఎఫ్) దుంపబాతులను ద్రవ్యి శుభ్రము చేయుట-ఉలి పెద్దగడ్డలర కాలు		1	5	25-30 రై. మ.
(జి) ,, ముల్లంగి, గాజర, టర్నిప్ (దుంప ఆక)			1	6-8 రై. మ.
(హెచ్) ,, చిరుగడ్డను, చేమ, ఉరల గడ్డ వస్త్రాల		1	1	6-8 రై.మ.
(ఐ) ,, కండ, పెండలము		1		4-6 రై. మ.
18 (ఎ) మిరప పండ్లను గోయుట			1	3/4-1 రై.మ.
(బి) మిరప పండ్లనెండబెట్టి బుట్టలు గట్టుట		1	10	8-10 రై. మ.† (ఎండిన మిర్చి)
14 సామాన్యరకముల ఉలి మొక్కలను గడ్డలతోలాగి కలలనుకొని శుభ్రముచేయుట		1	6	15-20 రై.మ. నిలువ చేయదగు పాయలు
15 పెల్లలి మొక్కలను లాగి కలలను గోసి గడ్డలను నిలువకు తయారుచేయుట		1	6	8-10 రై.మ. ,,
16 (ఎ) పసుపు తోటలను దున్ని దుంపలను క్రవ్యి తీసి శుభ్రముచేయుట	1	1	15	100-120 రై.మ. పచ్చిపసుపు
(బి) పచ్చిపసుపు నుడికించి యెండబెట్టి మెరుగు తెట్టుట.		4		25-30 రై.మ. (100-120 రై.మ. పచ్చి పసుపు నుండి)

† మిరప పండు యెండ తీవ్రతను బట్టియు, రకమును బట్టియు, ఏడెనిమిది రోజులలో నెండును. కళ్ళముపై పినినెండబెట్టినప్పుడు కాయలను కాకులు ఎత్తుకొనిపోకుండా కాపాడవలెను. కొండరు కర్రకులుచేరి ఒకే కళ్ళముపై తమ పండ్లను వేస్తేరుగ నెండబెట్టుకొని ఉమ్మడిగ సోక పిల్లనాచి కాకులను దోలించుకొనవచ్చును.

వ్యవసాయపు పనుల వివరములు	పాటువివరములు			ఈ పాటుతో జరుగు పని పరిమితి
	సం. 1	సం. 2	అ. 3	
17 అల్లమును ద్రాగి కుద్రము చేయుట		2	1	4-5 రై. మ. (పచ్చిసరకు)
18 (ఎ) ప్రత్తి శేరుట - దేశవాళీరకములు			1	$\frac{1}{4}$ - $\frac{1}{2}$ రై. మ.
(బి) ,, - విదేశీరకములు			1	$\frac{1}{2}$ - $\frac{3}{4}$ రై. మ.
19 జనుము, గోగు మొదలగు సస్యములను లాగి లేక కోసి నీటిలో నూరబెట్టి నారను తీసి కుద్రపరచి యెండబెట్టి కట్టుట.		1	5	1-1 $\frac{1}{2}$ రై. మ. తయారయిన నార
20 (ఎ) గులాబి పూవులను గోయుట			1	2000-3000 పూవులు
(బి) మల్లెపూవులను గోయుట			1	40-60 కొలత కేర పూవులు
21 (ఎ) మేతకొరకు బెంచిన బొన్న, ఏనుగు (Napier) గడ్డిని గోయుట, కట్టుట గ కట్టుట.			1	10-15 రై. మ. (పచ్చిదంటు)
(బి) మేతకొరకు బెంచిన గిన్నె గడ్డి, లూసర్న వగైరాలు కోయుట, కట్టుట కట్టుట.			1	6-10 రై. మ. (పచ్చిదంటు)
(సి) బీటిమిదగాని, గట్టపైగాని పెరిగిన పచ్చిగడ్డి, లేక ప్రత్యేకముగ బెంచిన గరిక, చెంగలగడ్డి కోయుట, మోపులు కట్టుట			1	5-8 రై.మ. ,,
(డి) కోసిన గరిక వగైరా పచ్చిగడ్డి యెండబెట్టి ఎండు గడ్డిగాని, పాతరవేసి మ్రాగుడుగాని తయారుచేయుట		4		20-30 రై. ముగిల పచ్చిగడ్డియెండి
22 (ఎ) సరుగుడు చెట్లను మొదటికి నరకి 3 అడుగుల తుండ్లు గ రంపముతో గోయుట		16-20		100 రై.మ. కర్ర
(బి) నరకిన చెట్లమోళ్ళను పెద్దవేళ్ళతో క్రవ్వి తీయుట		40-50		100 రై. మ.

వ్యావసాయపు పనుల వివరములు	పాటు వివరములు			ఈపాటుతో జరుగు పని పరిమితి
	ప.జ.	మగ	శి బ్ద	
23 తుమ్మ చెట్లను మొదటికి గొట్టి కంప. వంటచెరుకు, కలపగ నుపయోగ పడునట్లు తయారు చేయుట		30-40		100 రై. మ.
24 చెరుళ్లను నరకి చెలుపుట (సామాన్య రకము)		16-20		1000 చెరుళ్లు
25 ఫలసాయమును పొలము నుండి ఇంట్లో దోలుట.	1	2		100-120 రై. మ.

2 వ య సు బంధము

అయా తరగతుల ముఖ్య న్యాయముల నేవ్యమునకు ఎకరమున కగుపాటు, కావలసిన ఎరువులు, విత్తులు వగైరాల యొక్కయు, ఫలసాయము యొక్కయు పరిమితుల యంచనాలు.

సన్ధి పు పేరు	పాటు		ఎరువులు						ఫలసాయము రై.మ.
	2	3	4	5	6	7	8	9	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	
I చహరి పదార్థములు									
A. తృణధాన్యజాతులు *									
1. కరి (మెట్టపంట, ముంగటి వానకారున విత్తునది) *	13	19	25	30	6 ప. యె.	-	18	24	

* అయా తృణ ధాన్యజాతుల నాగు వివరములు తృణధాన్యములు 1, 2 భాగములందు తెలపబడెను.

* సన్ధిముపేరు ప్రక్కనే వ్రాయబడు నిట్టి వివరముల కీ క్రింది సాంకేతికములు ఉపయోగింప బడును:—1. మెట్ట = మెట్ట అనగా వరాధారపుపైరు. 2. కోట = కనుమర్రపు నీరుపెట్టుకోటపైరు. 3. దం = దంప లేక మాగాణిపైరు(కరి). 4. ముం.వా. = ముంగటి వానకారు (బాన్ - బారై). 5. న.వా. = నడి వానకారు (అగస్త్య - నెయ్యెంబరు) 6. పె.వా. = పెనుకటి వానకారు (అగ్గోబరు - నవంబరు) 7. కి. కా. = కిరకారు (డికంబరు - జనవరి) 8. ప. కా. = పయరకారు (ఫిబ్రవరి - మార్చి) 9. నే. కా. = నేనవి కారు (ఏప్రిల్ - మే) 10. విత్తులకు పెద = పెదజులుట, 11. గొర్రు = గొర్రుకో శేముట 12. నా.చా. = నాగటిచాటుక వేముట. 13. నా.శా. = నారు నాటుట. 14. మిశ్ర = మిశ్రణముగ.

1	2	3	4	5	6	7	8	9
వరి (మొట్ట పంట - వెనుకజేసి ఏరు కట్టి విధానము - గొర్రుతో పరుగులు విత్తి) వరి (దంప) ప. కా. దమ్ముచేసి వెడజలు విధానము	13	26	15	50	8		22½	35
వరి (దంప; న.వా; నాగు నాటు విధానమున; చెడవులు వస్తారల యాధారమున)	10	28	30	30	(30 రై.మ. ప. రొ. 200 గా.)	20 న. ర 12 ముప్ప 16 ముప్ప.	22½	30
వరి (దంప; మం. వా; నాగునాటి; కాల వాధారమున దెబ్బతో)	12	32	29	21	30 రై.మ. ప. రొ.	20 ముప్ప.	32	50
వరి (దంప; ప. కా; " "	10	33	36	40	20 రై.మ. ప. రొ.	10 న. 16 ముప్ప.	25	32
వరి (దంప; పి. కా; దమ్ముచేసి మొలకటివ కవులను వెడజలుడు)	9	23	32	50	20 రై.మ. ప. రొ.	10 న. 12 ముప్ప	20	25
2. గొధువు (నోట్ల; ప. కా. గొర్రునోట్ల)	29	49	32	60	6	20 న.	25	40
3. మొక్కజొన్న (మెట్ల; మం. వా. గొర్రునోట్ల)	9	30	36	10	5		12	32
" (మెట్ల; ప. వా. గొర్రునోట్ల)	9	28	28	12	3		10	22½
" (నోట్ల; పి. కా. నాగటిచాలులో)	18	49	33	12	6		12000	40

రెవెన్యూల గరించిన సాంకేతికములు:—1. న=నెర్రజవి 2. ముప్ప=ముప్పరత్వంచాముజవిదము 3. ప రొ =పచ్చి రొట్ట 4. గొ. =గొర్రల లేక మేకల మంద 5. పం =పండ్లపన్ను 6. బూ. =బూడిద.

1	2	3	4	5	6	7	8	9
4. జొన్న (మెట్ట; మం. వా. గొర్రులో)	11	21	29	12	4		10	30
" (మెట్ట; న. వా; గొర్రులో)	9	19	25	12	4		9	25
" (నోట; వే. కా; నా. చా.)	25	51	40	20	6		25	55
5. గంటె (మెట్ట, మం. వా. పెడ.)	11	16	31	8	4		9	24
" " గొర్రులో	11	20	29	6	4		10	25
" " నా. చా; నా. నా.	11	22	35	8	5		11	25
					100 గా.			
6. చోడి (" పెడచలుట)	12	17	25	8	4		9	22
" " గొర్రులో	11	21	23	6	4		10	22
" " నా. చా; నా. నా.	11	23	34	8	5		11	22
" " నోట; కి. కా; నా. నా.	19	45	49	6	6	15 న.	22 1/2	40
" " ప. కా; నా. నా.	26	32	41	6	6	100 గా.	25	45
7. కొర్ర (మెట్ట; మం. కా; పెడ)	10	14	17	8	3	20 న.	8	16
" " న. వా. గొర్రులో	9	16	17	6	3		8	16
8. చరిక (మెట్ట; మం. వా; పెడ)	6	10	9	20	3		9	15
" " " గొర్రులో	6	9	7	16	3		10	15
9. వరిక " న. వా; గొర్రులో	8	12	8	10	3		7	11
" (నోట; కి. కా; పెడ. మర్కలో)	17	33	11	12	6		15	25
10 చామ మెట్ట మం. వా; పెడ.	5	9	7	12	2		6	10
11 ఊడ (" వే. కా; పెడ)	4	8	7	10			5	9

1	2	3	4	5	6	7	8	9
B. కాయధాన్య వాచులు *								
1. నెనక (మెట్ట; పె. వా; నా. చా)	6	8	13	24			5	6
" " " గొర్రు - చరికలో	1	1	3	8			2	2½
" " " కరిపిన చరిక	8	12	7	8	3		5	9
2. కంది (మెట్ట; మం. వా; పెద)	4	12	20	5			4	5, 12,
" " " విశ్రణముక		8	6	2½			5	7, 15
" " " విశ్రణముందరి మెట్టవరి	13	19	25	30	6		18	24
" " " మెట్ట; మం. వా; గొర్రు; విశ్ర.		6	4	4			3	4, 8
" " " లో విశ్రణమున చరిక	6	9	7	16	3		10	15
3. పెసర (మెట్ట; మం. వా; పెద.)	5	7	9	8			4	20 పరిలో
4. పెసర, మినుము :-								
" " " మెట్ట; పె. వా; పెద.	6	7	9	12			4	5
" " " కి. కా; పెద - చరిమళలో	1	3	9	16			3	4
" " " పె. వా; గొర్రులో; విశ్ర.	1	2	4	8			2	2½
" " " లో విశ్రణమున జొన్న	9	19	25	12	4		9	25
5. అనుము (మెట్ట; పె. వా; నా. చా.)	5	7	15	40			6	1½, 6 ప. గా
6. పోయ అనుము (మెట్ట; పె. వా; నా. చా;)	6	8	11	20			4	5
" " " మం. వా; నా. చా;	6	9	24	16			5	7
7. బొబ్బరి (మెట్ట; పె. వా; పెద)	6	8	16	16			5	8

* పీరి నేవ్యపు వివరములు 'కాయధాన్యములు' అను సంపుటమున వివరింపబడినవి.

1	2	3	4	5	6	7	8	9
బొబ్బర (పెట్ట; పె. వా;) పెద + చోడి (నా. చా; నా. నా.)	1	2	5	8			2 $\frac{1}{2}$	3
8. ఉ ల వ (పెట్ట; న; వా; పెద)	10	23	34	8	5		10	20
C. అహరయోగ్యమగు చూరు గింజలు ?	6	8	13	16			6	9
1. నూవు (పెట్ట; పె. కా; పెద)	5	11	22	4	4		6	12
" " మం. వా; గొర్రు	4	10	11	3	4		5	10
" " కోట; కి. కా. పెద	6	11	9	5	4		5	10
2. అ వ పెట్ట; పె. వా; గొర్రులో.	5	9	9	4	4		5	10
3. వేరుసెనగ పెట్ట; మం. వా; నా. చా. (నేలపై ప్రాణేదురకములు)	10	22	103	50	12 వం.		18 కాములు	25 గొట్ట
" పెట్ట; మం. వా; గొర్రులో (నిలువు రకములు)	7	13	78	75	4 బూ.		15	20
" కోట; కి. కా; నా. చా; (ప్రత్యేకముగ వరిమళ్ళలో)	26	48	108	75	8 బూ.		27	35
" కోట; కి. కా; పెరుగున్న చోడి చేనులో చాడిది వయట	11	23	79	50			16	20
" కో మ్మిలితమన చోడి (మళ్ళలో నాటి)	19	45	47	6	6 100 గా.	15 న.	22 $\frac{1}{2}$	40
4. వరిసె (పెట్ట; పె. కా; పెద)	5	9	9	5	4		5	10
5. కడుంబా (పెట్ట; పె. వా; గొర్రులో)	6	9	11	12	4		6	12

9 వీనిని గరించి ' చమూరు గింజలు, ఇతర చమూరు దినుసులు ' అను సంప్రదమున వివరింప బడెను.

1	2	3	4	5	6	7	8	9
D. చక్కెర, పిన్నముల వొసగు బాతులు 1. చెరుకు (మెట్టి; ముం. వా; నా. చా. సన్నని రకములు)	36173	73	65	రె. మ. డబ్బ	10	50 న. 16 ముస్స. 100 న. 30 ముస్స.	500 చెరుకు 1200 చెరుకు	
" తోట; కి. కా; లావు చెరుకులు; చార్మలా వాసముకేసి చుట్టు విధానము, డెబ్బ కాల్వ యాధారమున, పరిమళ్ళలా	60278	120	90	రె. మ. డబ్బ	20			
" (తోట; ప. కా; మధ్యమ లావుగల చెరుకులు; చార్మలా; దణ్ణములకు కట్టుట; నూతుల యా ధారమున, పరిమళ్ళలా	70243	98	80	రె. మ. డబ్బ	15	75 న. 22 ముస్స.	900 చెరుకు	
" సన్నరకముల కార్చితోట	24100	42			8	40 న. 12 ముస్స.	400 చెరుకు	
" లావు చెరుకుల కార్చితోట	41213	83			16	80 న. 24 ముస్స.	800 చెరుకు	
" మధ్యమ రకముల కార్చితోట	39200	62			12	60 న. 18 ముస్స.	600 చెరుకు	
" విశనపు దబ్బకు (తోట; కి. కా.) తోలి దళ (20 పెంట్లలో)	8	26	8	20	రె. మ. డబ్బ	30 న.	100 దబ్బ చెరుకు	
" రెండవ దళ (1 యెకరము)	23	97	34	100	రె. మ. డబ్బ	150 న.	600 దబ్బ చెరుకు	

గ్రీన్ నిగి గరించి, చెరుకు, ఇతర చక్కెర పంటలు, పిప్రదకృతములు' అను గ్రంథమున విపులముగ చెబబబడెను.

(29)

1	2	3	4	5	6	7	8	9
2. కర్రపెండలము (మెట్ట; మం. వా. ఖండములను నాటి)	10	76	32	7000	20		125	
"	తోట; శీతకాదు; ఖండములను నాటి.	28	104	48	7000		175	దంపలు
"	తోట; శీతకాదు; ఖండములను నాటి.							దంపలు
E. ఫలజాతులు								
1. నీమకంక (తోట; పె. వా; నా. నా.)	25	73	62	$\frac{1}{2}$	10*		120	
2. ఖమ్మళా (తోట; శీ. కా; గోకులు తీసికట్టిన పాడెలలో)	25	107	56	1	15	80 న.	200	
3. తర్మాళా లేక పుచ్చ (తోట; ప. కా. గోకులు తీసికట్టిన పాడెలలో విత్తి)	19	85	24	4	20	60 న.	250	
4. ద్రాక్ష (తోట; మం. వా. 1వ సం॥ ఖండములు నాటి	14	172	9	486	11*	33 న.		
"	పండిరికక్కించు)			మొక్కలు				
"	2వ సం॥	22	72	10	15	45 న.		
"	3వ సం॥	29	104	12	19	57 న.		
"						15 ను.		

2. పండు 1, 2, 3, 4, 5 భోగములు వాడవగును.

ఈ యెరువులు కాక తీగలను నేలనుండి నిగ్గిలుతుట్ట 2500 పులముక్కలును, పండిరికి 1200 నిలువు కొద్యలును, 500 పొడవు పెనుగును, 200 తాటిపగులును కూడ కావలయును. (నిలువు కొద్యలు 3 సగాలు, పెనుగు 4 సగాలును మన్నును.)

ఎరువులుగాక తీగలను ప్రాకించుటకు వలయు పండిరికి 532 బాడిదరాటలును, 3200 పొడవు పెనుగును, 2400 తాటి నకును కావలసియుండును.

1	2	3	4	5	6	7	8	9
(బ్యాంక్ నోటు)	4వ సం॥	31133	15		23	78 వ.	85	
"	5వ సం॥	36149	18		27	89 ము. 90 వ.	110	
	5 వంశం మొత్తము	132630	64	485	95	45 ము.		
	6వ సం॥ నుండి	41172	21		81	303 వ. 99 ము. 102 వ. 51 ము.	140	
4. (2) బ్రాజ్ (కోట; ప.కా.) వేరు పట్టిన భండములను		5	112	676	6			
వాటి పూత యినుపతీగలపై బెంచుట 1వ సం॥				మొత్తము				
"	2వ సం॥	27102	19	68	185	81 వ.		
"	3వ సం॥	23127	15		234	93 వ.		
"	4వ సం॥	29115	18		27	30 ము. 75 వ. 38 ము.	80	

1 చీకటిపోయిన వెనుకృను ధర్మ చేయవలసియుండును.

2 తీగలను చరతి కట్టు ఇనుప తీగలను తగిలించుటకు 264 బాడిద రాటలు కావలసియుండును.

3 వేరుపట్టక చీకటిపోయిన బాడిదరాటలను ధర్మ చేయవలసియుండును.

1	2	3	4	5	6	7	8	9
(ప్రాజెక్టు)	33135	22			31	90 న. 45 మ్య.	100	
5 సంల మొత్తము	117591	74	744		105	339 న 113 మ్య.	180	
(6వ సంల మండి	33145	23			35	90 న. 45 మ్య.	120	
5. అరటి-వామనకేళి (కోట; మాం. వా.) కంపెనీలోట కరి మళ్ళీతో 1వ సంల	33252	15	1348		30	225 న.	50 గ్ర	
"	45192	10	పీలకలు			225 న.	560	1000 పీలకలు
"	1249						160	2000 పీలకలు
3 సంవత్సరములకు మొత్తము	90493	25	1348		30	450 న.	770	3000 పీలకలు

5. ప్రాజెక్టుల నెక్కించుటకు రాటపై కొట్టిన మేకులతో బంధించుటకు 14 సంవత్సరము (7 హంద్రముల) పూతయినను
 తీర ప్రాంతమున కొత్త పుష్కలము సహజము
 * అరటి గెలకులతోట పెట్టుటకు 700 మొదలు నోటు పెనుగు - కొద్దిరనారత్రాటిముక్కలు - పెనుగు ప్రిసెంటు
 మున్నును. పెనుగుతోటలోని సంల 100 ను, రెండవ సంవత్సర ప్రారంభమున తక్కిన బానిని గొనవలసియుండును.

ప్రభుత్వ ఆర్థిక పరిశోధన

1	2	3	4	5	6	7	8	9
అరటి, కర్పూర చక్కెర కేరీ (ప్రొటా; కి.కా.) కంపెనీపదతి 1వ సం॥	14	87	2	823	25	180 వ.	280 #	700
	27	146	10	పిలకలు			రె. ను.	పిలకలు
	33	160	10			180 వ.	280	700
	33	175	10			180 వ.	210	1400
4 సంవత్సరములకు (2 వంటలకు) మొత్తము అరటి, కర్పూర చక్కెర కేరీ (ప్రొటా; కి.కా.) (భూములందు కొద్ది నీరుకట్టి) 1వ సం.	107	585	32	823	25	540 వ.	770	2800
	14	52	5	397	10			
	34	112	6	పిలకలు	40		100+	
	35	123	11		40		200	
3 సంవత్సరములకు (2 వంటలకు) మొత్తము 4వ సంవత్సరమునుండి 10వ సం॥ వరకు (పంటలు) 2వ సం.	83	287	22	397	100		300	
	35	123	11		40		160	
	13	52	3	414	20			
				పిలకలు				

* గెలకు బోటు పెట్టుటకు 800 మెదలు పోటు పెగురు లేక యిగురు కొయ్యలును కావలయు. ఇవి 5 సం॥లునున్నను.
 బోటును గెలలు కాడలను కొద్దైనవార ప్రారంభో గట్టదగును.
 + డిటో డిటో 320 పెగురు లేక ఇగురు కొయ్యలు.

1	2	3	4	5	6	7	8	9
(అరటి; అప్పరపాటి)	2వ సం॥	13 81	6		30		100 +	
	3వ సం॥	14 84	11		30		100	
3 సం॥లకు (2 పంటలకు) మొత్తము		40 217	20	494	80		200	
4వ సం॥ నుండి 10 సం॥ల వరకు (పంటలు)		14 84	11		30		80	
6. అనాస (మెట్ట; ప.వా;) అంతరములుగ గట్టిన కొండచరియలపై, 1వ సం॥		1170		7200				
	2వ సం॥	60		పింకలు			30	
	3వ సం॥	85		720			150	
	4-7 సం॥లకు	360					700	
	8-11 "	220					320	
11 సం॥లకు మొత్తము		1895		7920			1200	
అనాస; 2వ ప్రదేశములందు (తోట; ప. వా;) ఎత్తు 8		62		7200 ఆ	25	60వ.		
చేసినపెడలపై నీడకొర కరటిపెట్టినాటి. 1వ సం॥				నాపిల్లలు				
	2వ సం॥	60		192 అరటి,	25	60వ.	30	45 అరటి
	3వ సం॥	68		720 అనాస			అనాస	కాయలు
	4వ సం॥	70		పింకలు	25	60వ.	150 అనాస	60 అ.కా.
					25	60వ.	200	50
+ డిప్లో డిప్లో	డిప్లో	150 పెడకులే కాయలకి						

1	2	3	4	5	6	7	8	9
(అనాస - సమ ప్రదేశము)	5వ సం.	6	68		25	60 వ.	150	40
	6వ సం.	6	66		25	60 వ.	100	30
	7వ సం.	3	45				50	20
7 సంవత్సరములకు మొత్తము		11	439		150	300	680	245
7. బొప్పాయి (త్రోట; వ.నా;)	1వ సం.	27	96	12705 మొక్కలు	25	45 వ.	200	
	2వ సం.	40	90	20	25	50 వ.	300	
	3వ సం.	43	88	29	25	50 వ.	300	
	4వ సం.	43	88	29	25	50 వ.	300	
	5వ సం.	43	85	29	25	50 వ.	200	
	6వ సం.	15	52				50	
6 సంవత్సరములకు మొత్తము		211	497	119	125	245 వ.	1060	
8. కమలాఫలం (మెట్టి; పి. కా;)	1వ సం.		510	158 మొక్కలు				
ఆదవులందరి లోయప్రక్కలందు.								
	2వ సం.		92					
	3వ సం.		92					
4-7 సంవత్సరములు			144		24		64	
8-11 "			184	20				
మొత్తము 11 సంలకు			1022	20	24		64	
16వ సం. నుండి			58	16	15		40	

1	2	3	4	5	6	7	8	9
9. దేశవారీ నారింజ (ప్రోట్యు; కి. కా.) 1వ సం.	9	26	3	70	3			
2వ సం.	20	37	14	మొక్కలు	6			
3వ సం.	25	44	16		10			
4వ సం.	28	50	4		12			
5వ సం.	30	54	6		14			
6వ సం.	32	56	10		16	12 న.	10	
7 - 10వ సం॥లు	140	216	84		84	16 ముప్ప.	140	
10 సంవత్సరములకు మొత్తము	284	483	137	70	147	120 న.	150	
11 వ సం.	40	84	32		23	100 ముప్ప.	60	
16 వ సంవత్సరము నుండి	41	91	40		36	42 న.	90	
						26 ముప్ప.		
						72 న.		
						36 ముప్ప.		
10. తీయ నారింజ (ప్రోట్యు; కి. కా.) 1వ సంవత్సరము	9	32	3	89	8			
2వ సం.	23	44	19	అంటు	8			

1	2	3	4	5	6	7	8	9
(తీయవారింజ)	27 54 21	30 60 4	32 64 6	34 68 10	10	12 న.	83	
3వ సం.								
4వ సం.								
5వ సం.								
6వ సం.								
7 - 10 సం॥లు	156 324 80				84	16 న.	112	
10 సంవత్సరముల మొత్తము	311 646 143			89	147	120 న.	120	
11వ సం.	44 96 30				26	100 న.	48	
16వ సంవత్సరము నుండి	45 103 38				36	26 న.	72	
11. నిమ్మ (నోటి; తి. కా.)	11 40 5	158 మెక్కలు			4			
1వ సంవత్సరము	27 44 26				10			
2వ సం.	34 59 28				12			
3వ సం.	40 69 4				14			
4వ సం.	43 74 7				16	12 న.	4	
5వ సం.						16 న.		

(30)

1	2	3	4	5	6	7	8	9
(నియ్యి)	46	79	13		20	20 న.	12	
6వ సం.						18 మస్స.		
7 - 10 సం॥లు	188	360	92		120	160 న.	138	
						92 మస్స.		
10 సంవత్సరములకు మొదలు	389	725	175		196	192 న.	184	
11వ సంవత్సరము నుండి	47	96	29		36	126 మస్స.	72	
						52 న.		
						26 మస్స.		
12. అంజూర (ప్రతి; మాం. నా.) 1వ సం॥	17	69	12	397	16	12 న.		
2వ సం॥	21	61	38	మొక్కలు	18	12 మస్స.	1	
3వ సం॥	25	69	47		20	30 న.	4	
4వ సం॥	28	73	56		22	24 మస్స.	7	
5వ సం॥	31	81	65		24	36 న.	10	
						24 మస్స.		
						42 న.		
						26 మస్స.		
						48 న.		
						26 మస్స.		

1	2	3	4	5	6	7	8	9
(అంకార)	35	89	72		26	54 మ. 28 క్య. 946 మ. 120 క్య.	13	
66 సం								
7-10 సంలకు	142	866	828		114		82	
10 సంలకు మించు	924	835	650	397	240	486 మ. 268 క్య.	117	
11వ సం	36	98	88		30	66 మ. 32 క్య.	25	
13. దానినకు (హోట; మా. వా.) 1వ సం.	17	68	12	397	16			
2వ సం.	26	52	36	మొక్కలు	18		1	
3వ సం.	39	61	41		20		8	
4వ సం.	35	70	47		22		8	
5వ సం.	39	79	56		24		13	
6వ సం.	44	88	64		26		82	
7-10 సంలకు	182	872	286		182			
10 పశువర్షములకు మించు	372	790	542	397	248		107	
11 వ సంవత్సరము నుండి	46	92	76		96		25	

1	2	3	4	5	6	7	8	9
14. బామి (హిందూ మం. వా.)	16 సం.	15	28	2	110	6		
	25 సం.	16	30	12	అంటు	8	1	
	35 సం.	20	36	14		10	4	
	45 సం.	22	41	16		12	12	
	55 సం.	25	45	21		14	20	
	65 సం.	28	52	26		16	174	
	7-10 సం.	116	224	154		84		
10 సంవత్సరములకు ముగిసిన		240	457	245	110	150	211	
11వ సంవత్సరము నుండి		29	56	50		26	64	
11 (మెట్ల మం.వా.)	15 సం.	9	54	1	133 మెట్ల	4		
	25 సం.	9	40	3		5		
	35 సం.	9	11	7		6		
	45 సం.	9	11	12		8	1	
	55 సం.	9	12	17		10	4	
	65 సం.	9	12	24		12	9	
	7-10 సంవత్సరములు	40	62	106		58	108	
10 సంవత్సరములకు ముగిసిన		94	202	190	133	103	122	
11వ సంవత్సరము నుండి		10	18	39		17	48	

1	2	3	4	5	6	7	8	9
15. వీరేశలింగం (పెద్ద; మం. వా.) (విక్రమ సాద)	10	11	3	4½ పాను	4			
26 పం	9	10	6		5			
36 పం	9	11	9		6			
46 పం	9	12	13		7		2	
56 పం	9	13	15		8		8	
66 పం	9	13	17		9		12	
7-10 పంలు	37	57	106		46		124	
10 పంలు మొత్తము	92	127	169	4½	85		146	
116 పం నుండి	10	15	31		13		44	
16. చీడినామిడి (పెద్ద; మం. వా.)	5	36	2	11 పాను	4			
26 పం.	5	36	4		5			
36 పం.	5	6	8		6			
46 పం.	5	7	13		7			1 పండు
56 పం.	6	8	17		8		1	4
66 పం	6	9	25		9		8	12
7-10 పంలు	28	46	175		46		32	128
10 పంవర్షములకు మొత్తము	58	148	244	11	85		36½	145
116 పం నుండి	7	14	43		13		9	36

1	2	3	4	5	6	7	8	9
17. చామిడి (మెట్ట; మాం. వా.)	10	29	2	40 అంటు	4			
1వ సం॥	9	33	2		6			
2వ సం॥	9	26	3		8			
3వ సం॥	9	27	5		5			
4వ సం॥	9	10	3		6			
5వ సం॥	8	12			15 పాన్సు		8	
6వ సం॥					32 ముప్ప.			
7-9వ సం॥లు	24	41			45 ప.వి.		72	
10వ సం॥	8	15			96 ముప్ప.		40	
					15 ప.వి.			
					32 ముప్ప.			
10 సంవత్సరములకు మొత్తము	86	203	15	40	29+75ప.వి		120	
16 సంవత్సరములనుండి	8	17		అంటు	160 ముప్ప.		60	
					15 ప.వి.			
					32 ముప్ప.			
18. నహోటా (మెట్ట; కి.వా.)	4	18	1	40 అంటు	2			
1వ సం॥	9	35	3		6			
2వ సం॥	9	40	3		8			
3వ సం॥								

శ్రీ పద్మయోగువు సత్యపు బిడ్డలు (పాములతో)

I		2	3	4	5	6	7	8	9
(సబ్-టా)	4వ సంచిక సం.	10	44	4		10			
	5వ సం.	10	48	5		12			
	6వ సం.	9	40	8		8	15 ప.వి. 32 స్క్వ.	5	
	7-9వ సం.	28	66	48		24	45 ప.వి. 96 స్క్వ.	45	
	10వ సం.	10	28	24		20	15 ప.వి. 32 స్క్వ.	25	
	10 సంవత్సరములకు మొత్తము	59	319	96	40	78	75 ప.వి. 160 స్క్వ.	75	
	16వ సంవత్సరము నుండి	10	36	40	అంటు	10	85 ప.వి. 32 స్క్వ.	45	
	19. కొత్త (మెట్రో. కా.) కంచుమామూనాకట్టిన మొక్కలను నాటి కట్ట (వందలి నెలలో)	4	36	1	49 మొక్కలు				
	2వ సం.	7	21	8	7				
	3వ సం.	7	7	5					
	4వ సం.	7	7	5					
	5వ సం.	7	7	5					
	6వ సం.	7	7	5					
								100 కాకుండా.	

కట్ట నాటి న మొక్కలు 3 దలకుండ నిలగఁజూపవలయును. 49 రూపాలు కాకుండా.

1	2	3	4	5	6	7	8	9
(కొత్త)	7వ సం.	10	14	3		2+1 బా.	25వ.ప.వి. 200 కా.	
	8వ సం.	10	18	3		3+1 $\frac{1}{2}$ బా.	25 " "	350 "
	9వ సం.	11	16	3		4+2	25 " "	500 "
	10వ సం.	11	17	3		5+2 $\frac{1}{2}$	25 " "	800 "
	10వ సం. మొత్తము	81	147	41	56	14+7 $\frac{1}{2}$	100 "	1950 "
	11 - 15వ సం.లకు	55	93			25+12 $\frac{1}{2}$	105 "	9000 "
	16 - 20వ సం.లకు	55	108			25+12 $\frac{1}{2}$	105 "	14550 "
	20వ సం.లకు మొత్తము	191	247	41	56	64+32 $\frac{1}{2}$	350 "	25600 "
	21వ సం.లకు మొత్తము	11	22			5+2 $\frac{1}{2}$	25 "	3000 "
20. కొత్త (మెట్రిక్.హా.) ఇంజనీరింగ్ కాలేజీ	1వ సం.	4	33	1	64	1 బా.		
	2వ సం.	7	48	1	మొక్కలు 6	$\frac{1}{2}$ బా.	25 వ.ప. మెట్రిక్.హా.	
	3వ సం.	7	36	6	మొక్కలు	1 $\frac{1}{2}$ "	16 "	
	4వ సం.	7	35	5		1 $\frac{1}{2}$ "	24 "	
	5వ సం.	7	11	4		1 "	32 "	
	6వ సం.	7	11	4		1 $\frac{1}{2}$ "	40 "	

I		2	3	4	5	6	7	8	9
(కోర్కెర మెట్ట; క. కా.)		10	14	3		2 ప. యు. 1 $\frac{1}{2}$ బా.	16 ప. ప. వి.		
7వ సం॥									
8వ సం.		10	15	3		3+1 $\frac{1}{2}$	16 "	100	
9వ సం.		11	16	3		4+2	16 "	200	
10వ సం.		11	17	3		5+2 $\frac{1}{2}$	16 "	350	
10 సంవత్సరములకు మొత్తము		81	220	39	70	14+11 $\frac{1}{2}$	64 ప. వి. 120 ప. వి.	650	
11-15 సం॥లకు		58	94			40+15	80 ప. వి.	5700	
16-20వ సం॥లకు		60	114			50+17 $\frac{1}{2}$	80 "	18250	
20 సంవత్సరములకు మొత్తము		111	428	39	70	104+43 $\frac{1}{2}$	224 "	19800	
21వ సం॥ము నుండి		12	24		మొక్కలు	10+3 $\frac{1}{2}$	120 మౌలీ 16 ప. వి.	3000	
21. ఫలవాడుకులనాకు, అంటు.									మొక్కలు
1. బొప్పాయి - $\frac{2}{3}$ పెంటులో		12			6 బౌ	3 $\frac{1}{2}$			600
2. కామి "		15			4 "	2 $\frac{1}{2}$			400
" పిడకలలో		27			4 "	1 $\frac{1}{2}$			360
3. పవన - బుట్టలలో		6			440 గంజలు				360

1	2	3	4	5	6	7	8	9
4. చీడిమామిడి-బుట్టలలో	27			1100			900	
5. బ్రాక్ష (ఖండములు వేరుపడించి - గోలెములలో)	38			గింజలు 1600	1		మొక్కలు 1000 చేరుపడిన ఖండములు.	
6. అంజూర (")	35			ఖండములు 1600 ఖం.	1		800 "	
7. చేకవాలి నారింజ లేక నిమ్మ మొదటి నారమడి $3\frac{1}{4}$ సెంటు రెండవ నారమడి 3 సెంటులో	8	6		1 పా.	$3\frac{1}{4}$			
(3 సంవత్సరములు)								
8. నీయనారింజ-నేలపై పెంచిన మొక్కలకు X తీసిన మొక్కలు	9	49	36		$4\frac{1}{2}$		360 మొక్కలు	
" గోలెములలోని కత్తివ మొక్కలకు. (3 సెంటు)	5	43	30	1 పా.	$3\frac{1}{2}$		240 మొక్కలు	
9. కొబ్బరి-మొదటి నారమడి $3\frac{1}{2}$ సెంటు " రెండవ నారమడి 10 సెంటు	3	47	80	1 పా. 144 కా.	$3\frac{1}{2}$ $\frac{1}{2}$ బూ		216 చేరుపంటు 125 మొక్కలు	
	9	36			40 రె.వ. పచ్చి కొట్ట		100 "	
10. మామిడి-గోలెములలోని మొక్కలకు X తీసిన చేరుపంటు	66			1000 పెంకలు	$2\frac{1}{2}$		450 చేరుపంటు	

(31)

1	2	3	4	5	6	7	8	9
11. సబ్-గ్రామాలలోని మొక్కలకు ధర వేరవంటుంది	66			1 బా. పా. అంశాలు	2 1/2		400 అంటు	
F. భారతీయములు								
1. కం (మెట్ట; మం. బా) నాడునాటి	8	43	66	1	10+2 1/2 పెం		120	
" (గోట; ప. బా) "	10	29	48	1	12 1/2		120	
" (" ; కి. బా) "	31	80	68	1 1/2	15	18 న	150	
2. మిరప (మెట్ట; మం. బా) "	9	44	104	1 1/2	10+2 1/2 పెం		60 ప. మిర్చి	
3. తెండ (మెట్ట; మం. బా) చిక్కునాటి	9	12	36	6	10		80	
" (గోట; ప. బా) "	26	52	38	8	12		80	
4. గోడదిక్కు (మెట్ట; మం. బా) "	9	14	32	8	4 పెం.		80	
5. మొక్క చిక్కుడు (గోట; ప. బా) "	21	33	58	40	10+2 1/2 పెం		60	
6. తీగదిక్కు (మెట్ట; మం. బా) "	5	94	56	2	4 * పెం		80	
7. గోలకొండ చిక్కుడు (మెట్ట; ప. బా) "	8	31	40	4	4 *		60	

౧ 'భారతీయములు' అను సంపుటములో ఏనిని గరించి విపులముగా తెలుపబడినది.

* తీగలను సంగరిమాద ప్రాకించవలసి యుండును. (పండితకలయు సామగ్రిని గూర్చి 16 యనుబంధము చూడుడు). పండిత 700 నిలుపురాటమును 1120 పాదపు పెరుగును, 2000 పాదీకలను కావలసి యుండును. రాటలును, పెరుగును 4-5 సం. లు మన్నును

♦ తీగలను పురక ప్రాకించుటకు పెరుగు నాటవలసి యుండును.

1	2	3	4	5	6	7	8	9
దొండ (నోట; కి. కా) బహువారి విధానము 1 వ సం. 2 వ సం. 3 వ సం.	29 237 105 2028 40.	32	48 న.	135				
3 సం. లకు మొత్తము.	38 95 59	28	43 న.	175				
3 సం. లకు మొత్తము.	33 97 53	26	48 న.	125				
16. నోటకుర (మెట్ట; మం. వా.)	96 129 217	2028	88	144	435			
" (నోట; ప. కా.)	9 26 54	2	12	50 రే. మొ.	75 మ. కా.			
" (కాయనోటకుర (నోట; కి. కా)	19 44 22	2 1/2	12	80 మొ.				
17. గోండుర (మెట్ట; మం. వా.)	39 91 61	6	15	48 న	275 రోట్ట			
18. మట్టు బచ్చలి (నోట; కి. కా.)	11 10 50	20	10	40 మొ.	30 కు వే.			
19. నోటి (నోట; కి. కా.)	16 35 20	8	12	75 మొ.				
20. పూనోటి (నోట; కి. కా.)	25 112 136	1 1/2	20+5 పెం.	100 బుట్టలు				
21. గుంపనోటి (నోట; కి. కా.)	25 112 133	1 1/2	20+5 పెం.	75 పూవులు				
22. ములంగి (" ")	22 98 116	1 1/2	20+5 పెం.	150 గం.				
23. ఉల్లి (నోట; కి. కా.)	16 34 48	11	10	100 గం.				
24. ఉల్లిపండ్ల (నోట; కి. కా.)	30 74 80	4	20	36 న	160 x డబ్బ			
25. ఉల్లిపండ్ల (నోట; కి. కా.)	25 86 52	25	25	150 గం.				

1	2	3	4	5	6	7	8	9
25. కంద (మెట్ట; మం. వా.) దుంపలను నాటి	8105	1640	మ. దం.	25			240	
26. చేమ (మెట్ట; మం. వా.)	7	50	4125	మ. దం.	20		150	
" (నోట్; ప. కా.)	89	106	62	25	మ. దం.	60	175	
27. చాలకంద (నోట్; కి. కా.)	31	118	11636	మ. దం.	20	120	300	
28. పెండ్లము (మెట్ట; మం. వా.)	9175	1650	మ. దం.	30			300	
29. చిరుగిడము (నోట్; ప. వా.) ఖండములను నాటి	17	55	5230000	15			120	150
30. పన్ను కాగితములు పాతములు (మెట్ట)	10	14	34	108			దుంపలు	కొట్టి
31. కిక్కిరియించు పాతములు (నోట్)	20	50	74	15			90	38
32. పాతములు-పాతములు (నోట్)	31	111	44	3		16	160	20
II సంవత్సరములు, పరిమిత ప్రదర్శనములు, ఇతర పదార్థములు								
1. మరెవ (మెట్ట; ప. వా.) నాడునాటి	10	75	107	1	13		10	30
" (నోట్; ప. వా. కే. కా.)	26	165	153	1	13	30	15	45
2. భవిష్యత్తు (మెట్ట; కే. వా.)	9	12	13	10	5		5	
3. కే. కా. (నోట్; కి. కా.)	32	60	44	25	10		7	
4. ఉల్లి (మెట్ట; మం. వా.) పాతములను నాటి	10	21	82	12	12		100	
5. వెల్లి (నోట్; కే. వా.)	16	55	55	6	12		50	

గతమును బట్టి వినియోగమును నిర్ణయించుటకు వాడుకను.

α వినియోగించి సంవత్సరములు, ఇతర పదార్థములు ఆ సంవత్సరమున వినియోగముగా చేయవలెను.

1	2	3	4	5	6	7	8	9
6. పనులు (నోట; మం.వా) దుంపలను నాటి	32	83	54	30	రై.ను	15	50 వ	కడికించి
					దుంపలు			తయారు చేసినది +
7. అల్లుడు (నోట; వ. కా)	25	86	76	16		30 రై. ను.	120	
						ప. గొట్ట		చెచ్చిది
8. మిరియము (మెట్ట; మం. వా) ఖండములను నాటి								
1 వ సం॥	43	10	24	20	ఖం. #			
2 వ సం॥	47	18			#			
3 వ సం॥	41	18						
4 వ సం॥	50	19						
5 వ సం॥	49	20						
6-9 వ సం॥ లు	186	90						
10 వ సం॥ నుండి	44	25						
10 సం॥ లకు మొత్తము.	886	200		2420				14

† పచ్చి పనులను ఇతరుల పెనములందుడికించుకొనునారు పెనము వకును, ప్రొయ్యకిని అద్దెనివ్వవలసి యుండును. వంట చెరుకును కొంతవరకు కొనివలసి రావచ్చును.

రేషన్ కార్డులకు పెనము అవిశేషములను మళ్లలానే చల్లదగును.

గొల పెక్కించుటకు 441 పచ్చి బాడిద రాటలు అదివలలోనే నాటుచియుండవలెను. ఖారీలను నింపుటకు రెండవ సంవత్సరము 44 రాటలు కావలసియుండును.

1	2	3	4	5	6	7	8	9
కమలపాత (గోట; కి. కా) (పందిరిమీది క్రింది) *	122	07	9	2	38500	40		
1 వ సం॥	115	59	5	36	120		36	కులలక
11. పోకాదు - మొదటి నాడుము 2 సం.	18	27	1600	కాదు	1			
(గోట; కి. కా)	5	25	9	1225	మొక్క	2		
9 రెండవది 10 నెంట్లు (గోట; మం. వా)	5	15	9		2			
1 వ సం॥	5	26	9		2		1100	మొక్క
2 వ సం॥	15	57	54		7		1100	
3 వ సం॥	27	117	60	744	16			
2 మళ్లకు - మొత్తము	30	96	60	మొక్కలు	18			
12. పోకాదు (గోట; మం. వా) 1 వ సం.	36	108	60		20			
2 వ సం.								
3 వ సం.								

* పందిరికి 924 రాట్లను, 1300 నిడివి పెడుర్ను, పైని నడకారకు పరచుటకు గడ్డి, లేక దంటను కనిసంత రాటి లేక యితర నారయు కావలసియుండును. ఇవిగాక తీగలను పందిరి యెగువరి క్రాకించుటకు 18000 పుల్లు లేక కొయ్యలు, తీగలను గట్టుటకు అరటి కడపలును గావలసియుండును.

1	2	3	4	5	6	7	8	9
పోకలోల (లోట; మం. వా.)								
4 వ సం.	41	120	60		22			
5 వ సం.	47	134	63		24		1 1/2	
6 వ సం.	47	149	68		26		4	
7-10 వ సం. లు	172	650	358		124		56	
10 సం.లకు మొత్తము	400	1305	720	744	250		61 1/2	
11 వ సం. నుండి	50	185	110		36		2 1/2	
III పారిశ్రామిక పద్యములు*								
1. ప్రత్తి (మెట్ట; మం. వా.) ప్రత్యేకముగా గొర్రుతో	7	13	26	10	5		5	25
" (మెట్ట; వ. వా.) ప్రత్యేకముగా గొర్రుతో	7	13	22	12	5		4 1/2	20
" " మిశ్రముగా గొర్రుతో	1	4	15	6	2		3	15
" ప్రత్తితో మిశ్రముగా కొర్ర	9	16	17	6	2		6	12
" (లోట; వ. వా.) కాగటిచాళ్లతో విత్తి	30	67	47	12	10		15	40
" బహువార్షిక బాకులు 1 వ సం.	7	21	22	3	5		6	16
2 వ సం.		32	36				8	16
3 వ సం.	1	34	36		5		8	16
4 - 6 సం.లు		64	72				16	32

* 5వ పాగున సరింతిన వివరములు 'పారిశ్రామిక పద్యములు' అద ప్రత్యేక సంపుటమున గానవచ్చును.

[illegible]

1	2	3	4	5	6	7	8	9
5. తుంగ (చాపలకారకు) 2 వ సంవత్సరమునకు	8	246	424		40 మ.		180 రై.మ.	
6. తమిళము (మెట్ట; వ. వా.) వా. చా.	9	15	13	16	5		కొడలు	25
" (మెట్ట; వ. వా.)# విశ్రాంతి	1	5	5	12	3		4	12
" " పెనగనా	6	8	13	24			5	6
7. గులాబి (నోట; వ. వా.) శేలంబు నాటి 1 వ సం. 36	259	62	272		30		36000	
				శేలంబు			పూవులు	
2 వ సం.	17	154	144		30		180000 "	
3 వ సం.	17	154	188		30		240000 "	
మూడు సం. తరువాత	15	156	734	272	90		488000 "	
8. మల్లె (నోట; వ. వా.) శేలంబు నాటి 1 వ సం.	305	56	3993		30		400 శే5	
				శేలంబు			పూవులు	
2 వ సం.	17	167	152		32		2800 "	
3 వ సం.	17	200	224		32		6400 "	
మూడు సం. తరువాత	11	164	124	8493	94		9600 "	
IV పశుశాసనముల విగ్రహ								
A. పశుశాసనములు.								
1. బొన్న (మెట్ట; మం. వా.) పెడజల్లి	11	17	12	50	8		160	

పిని సాగును గురించిన వివరములు 'పారిశ్రామిక సమస్యలు' అను ప్రత్యేక సంపుటమున గానవలెను.

గ్ల పిని సాగును గురించిన వివరములు 'పశుశాసనము', పచ్చి మొత్తులు వగైరా' అను ప్రత్యేక సంపుటమున గానవలెను.

ప్రభుత్వ పాఠశాల కులకర్మములు

1		2	3	4	5	6	7	8	9
1. కోస్తా (నోట; ప. కా) గ్రామంలో		33	65	20	60	16		320	పచ్చికాడు
2. గిరిగడ్డి (నోట; మం.నా) పిల్లలవహటి 1 వ సం. 37		104	85	15000		50		300	పచ్చికాడు
2 వ సం. నుండి 56		157	156		పిల్లలు	50		960	పచ్చికాడు
3. గిరిగడ్డి (నోట; మం.నా) పిల్లలవహటి 1 వ సం. 11		20	572	30	మ. ను.	12		100	పచ్చికాడు
2 వ సం. నుండి 7		13	78		మ. ను.	12		200	పచ్చికాడు
4. జనమ (నోట; మం.నా) పిల్లలవహటి		5	10	12	40			25 ఎండు	జనమ
5. పిల్లలవహటి (నోట; మం.నా) పిల్లలవహటి		5	10	16	20			20	జనమ
6. లాస్కోర్ (నోట; మం.నా) పిల్లలవహటి		26	54	34	10	25		75 పచ్చికాడు	పచ్చికాడు
7. చిరుగడ్డి (నోట; మం.నా) పిల్లలవహటి		39	105	60		30		150	పచ్చికాడు
8. చిరుగడ్డి (నోట; మం.నా) పిల్లలవహటి		18	36	72	38000	20		420	పచ్చికాడు
9. చిరుగడ్డి (నోట; మం.నా) పిల్లలవహటి		44	93	92	38000	20		240	పచ్చికాడు
10. చిరుగడ్డి (నోట; మం.నా) పిల్లలవహటి					పిల్లలు			300	పచ్చికాడు
11. చిరుగడ్డి (నోట; మం.నా) పిల్లలవహటి					పిల్లలు			300	పచ్చికాడు

1	2	3	4	5	6	7	8	9
B. పచ్చియెరువు సస్యములు								
1. అనుము (మెట్ట; మం. నా) బెడజలి	3	4	6	30			100	
2. తిలుగ (కోట; పం. కా.) " బరిమల్లలో	7	10	12	20			240	
3. నీలి (మెట్ట; పం. కా.) " " బొమ్మనో	9	19	25	12	4		75	25
4. పెంపలి (మెట్ట; పం. కా.) " " బెరిమల్లపై	1	3	9	16			50	4
C. చిక్కలు								
1. కీమతింక (1000 అడుగుల పొడవునకు) ఎరువున కాటి								
1, 2 క పం. లకు	21	8	5 1/2		2			
3 క పం. నుండి								
2. కిక్కివార (1000 అ. పొడవు) (మం. నా. కాలున								
వీల్చులను కాటి)								
1, 2 పం.	47			700 పి. లు				
3 క పం. నుండి	2							
D. వంటకములు, కలప వస్త్రాలాకులు								
1. సుదాసు-పిండికాడుముడి విధానము 6 పెంట్లు	8	87	6	9	150 గా.		30000	
							నాడు	

ఈ వివిధ సాగుననుగురించిన వివరములు 'శతకావ్యములు' పచ్చియెరువుల వస్త్రాల' అను ప్రత్యేక సంపుటమున గానవచ్చును.

ప్రతిపక్ష పార్టీలకు చెల్లించిన మొత్తములు

1	2	3	4	5	6	7	8	9
సరుగుడు రెండు వాడుకలకు విధానము (3+6 పెంట్లు)	12	53	10	9	250 నా		27000	రెం. వాడుక మడివండి 15000 మొ. నా.ను.నుం
" నోట (పెట్టిన నా.)	1 వ సం.		11618	1331				
	2 వ సం.		3218					
	3 వ సం.		4					
4, 5 వ సం.లు			8					
	6 వ సం.		50				320 రె.ను. కర్ర	30 కంప 50 కంప
							320 "	50 కంప
			132				440 "	100 కంప
							80 మా. వ.	100 కంప
11 సం. లకు మొత్తము		392					1080 రె.ప్ర 80 మా. వ.	230 కంప
21 వ సం. (వెలపై కుమ్మకాలు తిన్న మేకలకు మందగట్టి)					3000 మేకలు			
	1 వ సం.	2						
	2 వ సం.	6						
	5 వ సం.	80					240 వం ట చెరుగు	15 కంప 30 కంప
	6 వ సం.							

1

2. ఈనాటి - 9 వ సం.

12 వ సం.

12 సం.లకు మొత్తము

3. వరుస పంట నాడునది (6 సం.)
 ,, రెండు నాడునది (3+3 సం.)

2	3	4	5	6	7	8	9
120						240 వంట చెరుకు	30 సం
						120 వంట కలవ	
160						360 వంట చెరుకు	45 "
						180 ప.క.	
						120 లా.క.	
368						840 వంట చెరుకు	120 సం
						300 ప.క.	
						120 లా.క.	
						సం	
6 26 8			9	150 గా.		3000 వాగు	
18 63 18			9	300 గా.		5400 రెండ	
						వనాడునది	
						నంది నదు	
						కు	
						3000 వాగు	
						మొదటి నా	
						నాడునది	

[illegible]

3 వ ఆ ను బంధము

పశుపోషణకు వలయు వివిధద్రవ్యముల పరిమితులను నిర్ణయించుటకు దోడ్పడు వివరములు

A. పాలుపశువుల యొక్కయు, పాడిపశువులయొక్కయు, 6 నెలల వయసు దాటిన దూడలయొక్కయు ఆహారమున నుండదగిన మొత్తపు ఘనపదార్థము, అందలి వివతుల్య ద్రవ్యము (పి. తు.) లు జీరమగు మాంసకృత్తు (జీ. మాం.) ల పరిమితి.

ప్రతి పశువునకు ఉపయోగములు

పశువును గురించిన వివరములు. మధ్యమస్థైర్య పశువు *	ఆహారమునుండి దగిన ద్రవ్యముల పరిమితులు				ప్రతి పశువునకు ఉపయోగములు	
	జీరమగు మాంసకృత్తు (జీ. మాం.)	పి. తు.	వివతుల్య ద్రవ్యము (పి. తు.)	ప్రతి పశువునకు ఉపయోగములు	ప్రతి పశువునకు ఉపయోగములు	ప్రతి పశువునకు ఉపయోగములు
1. పనిచేసిన కోడలలో పాలు పశువునకును, పటిచోయిన యావునకును ఉపయోగపడయు ఆహారము	2	0.55	0.05	100 పౌ.	100 పౌ.	11.0
2. పాలుపశువు పనిచేయు కోడలలో ప్రతి 6 గంటల పనికి ఆదనపు కాణాలో		0.40	0.05			8.0

3. ఈనాన్న యావునకు యీనానకుమంగు సుమాను 2 నెలలు పెట్టెదగిన యాదనపు దాదాలో	•125	•02	100 పానులకు	6:5
4. ఆవునకు పాలయ్యత్తుకు కలయు అదనపుదాదాలో	•23	•05	ఆవుయిచ్చు ప్రతి పాను పాలకు	4:0
5. ఆవునకు జీరధారదానమున కదనమున పెట్టదగు దాదాలో	•25	•04	ప్రతి 100 పా. పూని కు	6:3
6. మాచలకు: — 7 - 12 వ నెలలలో	1:3	1:80	•200	9:5
13 - 18	1:5	1:20	•120	10:0
19 - 24	1:7	1:00	•100	10:0
25 - 30	1:9	0:88	•088	10:0
31 - 36	2:0	0:80	•080	10:0
37 - 42	2:0	0:74	•074	10:0
43 వ నెల తరువాత	2:0	0:70	•070	10:0

* పై పట్టిక యందలి యొక్క పునపదార్థము, పిచ్చునల్యద్రవ్యము, జీర్ణమున మాంసకృత్తుల పరిమితులు పెద్ద, చిన్న పశువులకు వర్తించును. కాని పెద్ద పశువులకు వాని తూనికనుబట్టి ఈ క్షేమకృత్తుల బెట్టకలసియుండు పరిమితిలో కొంచెము తగ్గించఁచును. చిన్నపశువుల విషయమున నిట్లు లేక కట్టగావచ్చు పరిమితులకంటె కొంచెము మోచుచు బెట్టకలసియుండును.

B. పెద్ద, మధ్యమ, చిన్న నైజా పశువుల పోషణకు నెల 1కి వలయు గ్రాసముల వివరములు

గ్రాసపు వివరములు	పెద్ద నైజా సుమారు మధ్యమ నైజా సుమారు చిన్న నైజా సుమారు			1000 హె. చూగునది. 800 హె. చూగునది 600 హె. చూగునది		
	అ	బి	సి	అ	బి	సి
	హె.	హె.	హె.	హె.	హె.	హె.
I. పాలుపశువులు జత 1కి						
(a) జీరధారణకు						
శృణధాన్యముల గడ్డి దంటు	28	840	24	720	20	600
పంటమేత, పచ్చిగడ్డి, శేక దంటు	38	1140	32	960	22	660
కాయదాన్య బాతుల బాగు	7½	225	6	180	4½	135
కరితివుడు శేక గోధుమ పొట్టు	1½	38	1	30	¾	23
(b) నివసమునకు 8 గంటల పనికి వలయు దాదా:						
శృణధాన్యబాతుల గింజలు	2½	75	2	60	1½	45
కాయధాన్యబాతుల 9 (తలదల)	2½	75	2	60	1½	45
ప్రతిగింజలు	2½	75	2	60	1½	45
కరితివుడు శేక గోధుమపొట్టు	2½	75	2	60	1½	45
ఉప్పు బొమ్మలతో	2½	75	2	60	1½	45
II. ఒక పాడిగూవునకు						
(a) జీరధారణకు						
శృణధాన్యబాతుల గడ్డి శేక దంటు	14	420	12	360	10	300
పంటమేత, పచ్చిగడ్డి శేక దంటు	19	570	16	480	11	330

కానుధాన్యముల పొత్తు

వరితవుడు, లేక గోధుమపొత్తు

(b) పాలయత్తికి వలయు దాదా

ఇపు దినమున కిచ్చు పాలపరిమితి లెట్టి

2 పార్కు ఉలకలు లేక యితర కాణుధాన్యపుగింజలు 2 పార్కు వరితవుడు లేక గోధుమపొత్తు 1 పాలు ప్రతిగింజలు 1 పాలు తెలపిముగ పొప్పున కలిపిన విక్రణము ఉప్పు బొమ్మలతో

(c) చూలుగో వన్న యావునకు తీరధారణకలిగియు

గ్రామము కాక అదనముగ తెట్టదన దాదా

ఉలకలు లేక యితర కాణుధాన్యము

3½	113	5	90	2½	68
½	19	½	15	½	11

దినమునకు 12½ పా. పాలు	దినమునకు 10 పా. పాలు	దినమునకు 6½ పా. పాలు
పా. పా.	పా. పా.	పా. పా.
3½ 113 1½ బె 38 బె	3 90 1 బె 30 బె	2½ 68 ½ బె 23 బె
1	30	28 ½

అట్లక మధ్యమనైనా యొందునకుగాని, ఇప్పుడనకుగాని తీరధారణావళిమందు కోటి 16 పా. ఘనపదార్థమును, 4.40 పా. తీరమున పిష్టతుల్యద్రవ్యములును, 0.40 మాంసకృత్తును ఉండవలెనని లెక్కవేయబడినది. ఈ కాలమునందు లెక్కవేయబడిన యావళిమున పై ద్రవ్యములు కొండెమించుమించుగ నుండును. దినమునకు 8 గంటల వ్యవధి పాలుపడు యొందునకు అదనముగ 3.20 పా. పిష్టతుల్యద్రవ్యములును 0.40 పా. తీరమున మాంసకృత్తును కావలసియుండును. దినమునకు 10 పా. పాలిచ్చు పాశ్చిమపునకు ఇచ్చి 2.30 పా. పిష్టతుల్యద్రవ్యములును, 0.50 పా. తీరమున మాంసకృత్తును అదనముగ గావలెను. ఇట్లే చూలావునకు ఈవళిముందు 5.40 పా. పిష్టతుల్యద్రవ్యమును 0.15 పా. తీరమున మాంసకృత్తును అదనముగ గావలెను. పైపటికొక యందరి దాదా దినముల పరిమితులు యందు కనుగొనముగ లెక్కవేయబడినది.

సాక్షాత్తు, చిన్న సైబ్బా దూడల పోషకుల వాని వయసును బట్టి పెట్టవలసిన యాహారపు వివరములు

అక్షరమున బేటదన ప్రవృత్తుల పరిమితులు — నెల 1 కి *									
2 వ నెల		4 వ నెల		7 వ నెల					
పెద్ద మధ్యమ చిన్న	పెళ్ల	పెద్ద మధ్యమ చిన్న	పెళ్ల	పెద్ద మధ్యమ చిన్న	పెళ్ల	పెద్ద మధ్యమ చిన్న	పెళ్ల	పెద్ద మధ్యమ చిన్న	పెళ్ల
1. శ్రీలంకావ్యాపారుల మృగునైన గడ్డి క పాన	18	15	12	17	15	13	68	60	52
2. పప్పుగడ్డి	18	15	12	51	45	39	102	90	78
3. కాణాధావృత్తుల చాట్లు	18	15	12	36	30	24	63	52½	42
4. తెలవిన్నము (అవి నెలపిండి) శ్రేష్టము	9	7½	6	18	15	12	27	22½	18
5. వరిమొక్కలు (చావరూరమున)	9	7½	6	18	15	12	27	22½	18
6. ఉప్పు	18	15	12	27	22½	18	36	30	24
7. ఎముకలచాడి (కుద్దిచేపిండి)	18	15	12	27	22½	18	36	30	24

1. ಕೃಷ್ಣಾಕ್ಷರ

2. పచ్చి కడి

3. కాగితావ్యయముల పోలిక

4. అల్పవైద్యమా (అల్ప వైద్యం) ప్రశ్న
5. అధికవైద్యమా (అధిక వైద్యం) ప్రశ్న

6. 6.

7. 2500

వ్యావసాయిక ఆర్థికములు

శ్రీ మొదటి నెల దూడ తిలపాలను ప్రాగియే కలిగియును. గొండవనెల నుండి, యిరవారమున బైట్వారంబింతి ప్రకమున హెచ్చింపుచురావలెను. ఇంద్రుడు తక్కువయ్యెన నెలకు మధ్యకాలమున రియ్యాదినుల పరిమితులను మధ్యస్థ పరిమితులలో బెట్టదగును. 43 వ నెల నుండి సామ్యాదుగ పాలు పశువులకు వలెనే మేపదగును. దూడ యింకను కనుగుండునో తొంక యుదవపు రాదాను బెట్టదగును.

ఇ ఈ దూడకు మేత ఎగుల మృదువగు పచ్చి గడ్డితోను, ప్రత్యేకముగా వెంచుబడి యొండవైసిన మృదువైన తీబిదానీయ నాకులగడ్డి లేక బాడుతోను ప్రాసంభించరలెను.

ఆయా రయసున బెట్టదగు ద్రవ్యముల పరిమితులు — సెల 1 కి *

ఆయా ర ద్రవ్యములు		25 వ సెల		31 వ సెల		37 వ సెల	
		పెద్ద మధ్యమ చిన్న		పెద్ద మధ్యమ చిన్న		పెద్ద మధ్యమ చిన్న	
5. ఉప్పు	బొ	36	30	24	35	21	35
6. ఎముకలపొడి	"	36	30	24	36	24	35
		43 వ సెల					
1. కృష్ణాధావ్యజ్ఞాకుల గడ్డి లేక లేక దంబు	బొ	410	360	288			
2. పచ్చగడ్డి లేక బాగు	"	545	480	384			
3. కాంధావ్యజ్ఞాకుల బొక్కు	"	90	75	60			
4. బాణా మిశ్రణము	"	54	45	36			
5. ఉప్పు	బొ	36	30	24			
6. ఎముకలపొడి	"	36	30	24			

ప్రతీ రసాయన ఉత్పత్తిములు

D. ఒక యాభోడు పోషణకు వలయు గ్రాసములు.

34

గ్రాసవివరములు

	పదార్థములు				మధ్యమ సైజు*				చిన్న సైజు			
	గోజుకు	పెంకు	పా.	పా.	గోజుకు	పెంకు	పా.	పా.	గోజుకు	పెంకు	పా.	పా.
1. కృణధాన్యముల గడ్డి లేదా దంబు	10	480			14	420			12	360		
2. పచ్చగడ్డి లేదా దంబు	12	360			10	300			8	240		
3. కాయధాన్యముల గడ్డి	5	150			4	120			3	90		
4. గాజామిశ్రము (1 పాలు కాయధాన్యము గింజలు)												
తొలకలు, 1 పాలు ప్రతి గింజలకు 2 తొలకలు	5	150			4	120			3	90		
గోధుమహ్లా												
5. ఆవర్ణ	14	420			11	330			9	270		

మూడవ యరుబంధము

2

* ఆయా సైజుల అభోదుల సామాన్యము, అ సైజు మొత్తమునకు సూచి 10, 15 వంటలు పాలు X గ్రా. గమ.

4 వ అనుబంధము

అనుక్రమణిక

పుట

అంతరములు Terraces	142,143
అనుకుప్పెట్ట Nestinghen	141
అనుకుప్పెట్ట Hatching nest	2
అణువిచ్ఛేదము Fission of the atom	106
అధిస్థానము Super phosphate	127
అదాతుప్రసన్న Incometax	11
అప్పు Loan or debt	106
అమోనియం సల్ఫేట్ Ammonium sulphate	1
అభివృద్ధి Wealth	5
ఆర్థికశాస్త్రము (Economics) Political economy	177,203
ఆంధ్రరక్తము Inter - culturing	113
ఆముడిపు పట్టుపుగిరి Eri - Silk - worm	44
ఆకర్షణ Ledger	186
ఇంధనపు నెయిలు Fuel Oil	5
ఉత్పత్తి Production	106
ఉత్పన్నము Concentrated manures	113
ఉపకరణములు Supplementary industries	1,2
ఉపయోగము Utility	182
ఉష్ణమాపకము Thermometer	132
ఎండుగడ్డి లేక దండు Dry fodder	108
ఎగుమతి Export	120
ఏకీకరణము Consolidated holdings	208
ఏకీకరణము Single mhothe	188,208
రిబిడిన నెయిలు Lubricating Oil	101,111,127,129
కనిష్ఠ Minimum	39, 44
✓ కమరుపు లెక్కలు Farm accounts	125
కమరుపు పుస్తకము Holdings register	52
కర్రపండ్లమారు Beam harrow	141
కాయధాన్యజాతులు Pulses	7,23
✓ కుటీరపరిశ్రమలు Cottage Industries	24
కుటుంబీక పరిశ్రమలు Peasant holdings	147, 148
పంటబడి Vegetable or market garden	

	పుట
కరోసిన్ చమురు Kerosine oil	208
కోయ్డెగరీ చు పరిశ్రమ Coir industries	114
కోడిపిల్లల పెట్టె Chiken house	
కోమ్మలక శైర Secateurs	54
కోళ్ల గూడు Poultry cage	142
కోళ్ల దొడ్డి Poultry yard	167
కోళ్ల పరిశ్రమ Poultry keeping	140, 166
కోళ్ల పెట్టె Poultry house	167
కోళ్ల పెంపకము Poultry rearing	113
కాలుదారు Lessee	111
కాలుదారు కమతము Lessee's holding	111
క్రిందియంత్రము (బ్రూడు పెట్టువది) Brood chamber	138
భిద్దవేయుట Reclamation	171, 180
భిద్దవేయుట (భూమిని) Reclamation of land	188
గండ్రగుద్ది Pick axe	189
గడ్డపాక Crow bar	53
గట్టుపోయ పనిముట్టు Bund former	53
గరిష్ఠ Maximum	122, 127
గుంటక Blade harrow	52
గునపము Crow bar	53
గొర్రు Seed drill - desi	53, 197
గొర్రల, మేకల పెంపకము Sheep and goat rearing	114
గ్రామ పంచాయతీ Village panchayat	115
గ్రామ పరిశ్రమలు Village industries	21, 22
గ్రామ సమూహము Village community	116
గ్రుడ్లను పెట్టు పెట్టె Egg laying trap nest	141
గ్రుడ్లను పోదుగు యంత్రము Incubator	167
ఘనపదార్థము (సహగ్రాసమునందలి) Dry matter in fodder	
సమతుల్యత Levelling board or beam	53
చమురుగిరిజల పిట్ట Oli cake	103
చివ్వున యంత్రము Spraying machine	54, 211
చిరుధాన్యములు millets	263
చిరుధాన్యజాతుల పొట్టు Millets bran	263
శీకుడు యెగురు Compost	105

చీమలు పట్టకుండ నీరు పోషియుండు యంత్రము Ant - protector	138
పేదలకాటు Persian wheels	208
పేదల పెంపకము Fish culture	114
ఫేదనపు కత్తి Pruning knife	54
ఫేదనపు రంపము Pruning saw	54
ఫేదనము. Pruning	
శీతగాడు Permanent servant	117
శీవధారణ రత్తెము Maintanance - ration	157
శీగము కాగల మాంసపు కృత్తులు Digestible proteins	93
శీవనస్థాయి Standard of life	101
శీవితస్థాయి Standard of life	101
ట్రాక్టరు నాగలి Tractor Plough	188
డిజిల్ యింధనపు చమురు Diesel fuel Oil	188
తవుడు Rice Polishing	141
తిండిమాంకలు Feed hoppers	141
సారతప్యమాణము Comparitive value	2
తిరుగుడు గుళి యంత్రము Rotary duster	211
మూత్రకణ్ణులు Mulberry trees	113
మూత్రక పట్టుపులుసు Mulberry silk - worm	113
తృణజాతుల పచ్చి Cereal straw	92
తృణజాతుల చంట్లు Cereal straw	93, 263
తృణధాన్యజాతులు Cereals	141
తెగ Tribe	115
తెల్లలెన్నార్న్ కోల్లు White Leghorns	143
తేనె జాడీ Honey jar	138
తేనెతీయు యంత్రము Honey extractor	138, 139
తేనెటీగల పెంపకము Bee keeping	113
తేనెపట్లపెట్టె Bee - hive	138
తేనెపట్లు Honey - combs	138
నైలయంత్రము Oil engine	208
చోడిక Hand hoe	53
చోటభూమి Garden land	51
త్రవ్వకొల Hand hoe	53
త్రాళ్లనుజేయుట్లు Rope making	114

పుట

త్రికోణపు పంక్తచట్టము	Levelling board or beam	53
త్రోపుడు బంకు	Wheel barrows	181
థోరియము	Thorium	2
దమ్మచేయుపనియట్టు	Wet land puddler	52
కమిషనరులు	Commission agents	109
కాణా	Concentrated food	45
ఇగురుతి	Import	108
ఇరుసుకూపపు శిస్తు	Rent in kind	125
కూడల పెండ్లికూ	Rearing calves	136
ర్రవ్యము	Money	4
ధాన్యపుదంపు	Pounding paddy	114
ధరలు	Prices	4, 5
ధూళియంత్రము	Duster	54
వర్తకపు పంపు	Centrifugal pump	208
వర్తకపు పొడి	Shell gist	141
నికల్నాఫము	Net profit	23
నీటిపాత్ర	Water bowl	167
నీరుపెట్టు	Water hoppers	141
కాంబీముట్	Cotton yarn spinning	114
నోట్లు	Notes	4
పంకల పెంపకము	Pig rearing	114
పచ్చిసాగు	Green fodder	132
పట్టుపురుగులగు పిగుడు	Silk-worm rearing	113
పట్టుపెట్టు చట్టము	Comb frame	139
పరికరములు	Implements and tools	104
పశుగ్రాహకమునకు పుర ద్రవ్యము	Dry matter in fodders	92
పశుగ్రాహము	Cattle food	108
పచ్చియెరువు పద్యము	Green manure crops	105
పచ్చిసాగు	Green leaf	105
పచ్చిసాగు కంప్రెస్సరు	Green leaf compressor	53
పశువులయెరువు	Farm yard manure	105
పశు వృద్ధి	Cattle breeding	186, 187
పాడిపండితుడు	Dairy farming	130, 153
సాగు	Labour	4, 10, 30

పుట

పాటు యూనిట్లు Units of labour	120
పారిశ్రామిక సంఘములు Labour unions	117
పాలునైపు Milk-ration	
పాలికాపు Sharing partner	117
పురిపేసుటు Twisting Twine	114
పిన్నకుల్య ద్రవ్యము Starch equivalent	93
పూతయిన ప తీగ Galvanized iron wire	206
పూతినాశక ద్రవ్యము Disinfectants	141
పెట్టుబడి Capital	10
పెట్టెనొట్ల Buck—scraper	189
పెట్రోలు Petrol	
పారలు కట్టలు Overflow dams	189
పారలు నీటి కాల్వలు Overflow drain	188, 189
ప్రకృతి Nature	10
ప్రయోజనత్యము Utility	1, 4, 5
బర్క్‌షిర్ పిగు Berkshire pigs	144
భూసంస్కరణలు Land reforms	115
భూఖండములు Blocks of land	171
భూమికానుగుడు Land owner	112
భూమిపన్ను Land tax	119
బోర్డో మిశ్రణము Bordeaux mixture	210
చురనొట్టిము (చీగునోడు) Archæmedian screw	209
చుడ్డిమానె విశ్రణము Crude oil emulsion	210
చూగాడిభూమి Wet or puddled paddy land	51
విడియంతకట్టు (జేనెపెట్టుచో) Supers	138
ముడిదినముల సంస్కారము Processing of raw products	22
ముడిదస్తువులు Raw materials	10
మూలధనము Capital	10
మూల్యము Value	3, 4
మూలధ్యయము Capital investment	10, 11
నెట్టిభూమి Dry or rain fed land	51
నెట్టిగురుకుడి Desi 3 tined grublar	53
మేతపూరి లేక మూపుడు Feed hopper	141
మేలు చంగవములు Improved strains	104, 105

పుట

140

మైదపు పురుగు Wax moth

మాగుడు Silage

యూనిట్లు (పాటు, విద్యుచ్ఛక్తి వస్త్రాలు) Units of labour,
electric power etc.

యెర్రరోడ్ ఐలండ్ కోళ్లు Rhode-Island reds 140, 148

రోడ్ ఐలండ్ యెర్రకోళ్లు Rhode Island red fowls

రాష్ట్రము State 115

రాతిరోలరు Stone roller 53

రక్కరేకు నాగలి Mould board plough 53

రొక్కపు శిస్తు Cash rent 124

రోజుకూలీ Daily labour 117

రోజువారీ లెక్క Daily record 39, 44

వడ్డీ Interest 11

వార్షిక వ్యయము Annual expenditure 10

పిండిమొక్కలు (అరటి) Pseudo stems (Plantain)

విద్యుత్ శక్తి యంత్రము Electric motor 208

పిచ్చున్న ఖండములు Scattered holdings 123

విభజనము Distribution 5, 7

వినిమయము Exchange 5, 8, 10

వినియోగము Utilisation or consumption 5, 8, 10

వ్యాపారస్తులు Tradesmen 20

వ్యాపారకమతములు Commercial holdings 25

వ్యావసాయికాధికములు Agricultural economics 10

వెలలు Prices 4

శక్తియంత్రములు Power machines 24

శాతము Percentage 24

శాస్త్రపరిశోధన Scientific research 103

శిస్తు Rent 124

శ్రమ Labour 10

సమమట్టపు కాల్వలు Contour drains 189

సమమట్టపు గట్టు Contour bunds 188

సమ్మె Strike 115

పుట

సహకార సంఘములు Co-operative societies	110
సహకార వ్యవసాయ క్షేత్రములు Co-op. Agri. societies	119
సహకార సంస్థలు Co-op. institutions	109
సహకార సేవ్యము Co-op. farming	119
సస్యపరివర్తనము Crop - rotation	16
సాహుకార్లు Money lenders or merchants	12, 116
సేకరణ Procure, Secure, Gather	
సేవ్యప్రణాళిక Cropping scheme	23, 26, 29, 32, 39
ఘోల సేంద్రియపు టెరువులు Bulky organic manures	105
స్వంతకమతము Owner's holding	76
స్వయంసమృద్ధి Self-sufficiency	13, 100
స్ప్రింగుబాలా Spring balance	182
క్షేరమాపకము Lactometer	157, 182

GOVERNMENT OF MADRAS

EDUCATION DEPARTMENT

G. O. Ms. No. 1922 Education,

dated 11 th August, 1953

ORDER —

The Andhra Granthalaya Trust, Patamatalanka, Vijayawada, has published certain books in Telugu on "Agriculture". These books are standard works produced by an authority on the subject and they constitute a full library on agricultural subjects in Telugu. A list of these books together with particulars of cost is annexed to these proceedings. The Panchayats in the Telugu Districts are permitted to purchase, without the sanction of any outside authority, a copy of these books, if they desire to do so.

2. The Inspector of Municipal Councils and Local Boards is requested to communicate the orders in paragraph 1 above to all the Panchayats in the Telugu Districts in the State.

3. The Director of Public Libraries is requested to issue a circular recommending the use of the books in all public libraries including Local Board Libraries and High School Libraries in the Telugu Districts in the State.

(By order of the Governor)

K. M. UNNITHAN,

Secretary to the Government.

ANNEXURE

Vyavasaya Sastramu	Volume	1	4-8-0
do	"	2	5-0-0
Cereals	Part	I	4-8-0
do	"	II	3-8-0
Pulses			2-0-0
Oil seeds and other oil stuffs			3-8-0
Sugarcane and other sugar			
	and starch crops		4-0-0
Fruits	Part	1.	3-0-0
do	"	2.	4-0-0
do	"	3.	3-0-0
do	"	4.	5-0-0
do	"	5.	4-0-0
Gardening			3-0-0
Condiments and other drugs			5-0-0
Industrial crops			3-8-0
Vegetables			5-0-0
Fodder crops, green manure crops and			
other miscellaneous crops			3-8-0
First lessons in agriculture			3-0-0
Agri - pictures of Rural Education and			
notes separately.			6-0-0

: ప్రతులకు :

మనజరు, గ్రంథాలయపుస్తకశాల

పటమకు పోస్టు, కస్టా జిల్లా.

శీక

మనజరు, గ్రామసేవా ప్రచురణములు, కొండవరం

పితాపురం తాలూకా, తూర్పు గోదావరి జిల్లా

గ్రామ సేవాగ్రంథమాల

పటమట పోస్టు :: కృష్ణా జిల్లా

గ్రామములలోని ప్రజానీకం ఉపయోగం నిమిత్తం పటమట లంకలోని ఆంధ్ర గ్రంథాలయ ట్రస్టువారిచే నిర్వహింపబడుచున్న గ్రామసేవా గ్రంథమాలలో మున్ముందుగా గ్రామములోని ముఖ్య వ్యక్తియగు వ్యవసాయమునకు సంబంధించి “వ్యవసాయధురీణ” శ్రీ గోపేటి జోగిరాజుగారు రచించిన 20 పుస్తకములను ప్రకటించుటకు నిర్ణయము జరిగినది. 1955 సంవత్సరాంతంలోవల యీ దిగువ 14 పుస్తకములు వెలువడ గలవు.

- 1 & 2 పండ్ల — 4, 5 భాగములు
- 3 వ్యవసాయశాస్త్రము — రెండవ సంపుటము
- 4 సంబాగములు, ఇతర ఓషధులు
- 5 ఉద్యానకృషి
- 6 పారిశ్రామిక సస్యములు
- 7 పశుగ్రాహములు, పచ్చి యెరువులు, కంటిపెగుకు కర్తరాల నొసగు జాతులు
- 8 తృణధాన్యములు — మొదటి భాగము
- 9 కాయధాన్యములు
- 10 వ్యావసాయక ఆధికములు
- 11 పండ్లు - మొదటి భాగము
- 12 వ్యవసాయశాస్త్రము - మొదటి సంపుటము
- 13 కూరదీసుములు
- 14 జంతుకృషి — రెండవ భాగము

ఈ గ్రంథమాల నిర్వహణకు పూజ్య శ్రీ గోపేటి జోగిరాజు పంతులుగారు రు. 2500-0-0, తెనాలి తాలూకా కోవలె వార్డు త్రవలు శ్రీమతి నల్లూరు వనబాపమ్మగారు (కీ. కే. నల్లూరు సాం జయ్యగారి ధర్మపత్ని) “తృణధాన్యములు - మొదటి భాగము” ముద్రణకగాను రు. 1500-0-0 లు, దుగ్గిరాల గ్రామపంచాయతీ

అధ్యక్షులు శ్రీ పరుచూరి లలితప్రసాదరావుగారు “కాయధాన్యములు” ముద్రణకుగాను రు. 600-0-0 లు విరాళము లిచ్చి యున్నారు.

ఒకే వర్షాయము కనీసంగా దిగువ మొత్తములను చెల్లించువారు గ్రంథమాలకు శాశ్వత చందాదారులుగ ఎంచబడుదురు.

రు. 1000-0-0 లు ఇచ్చునగు మహారాజపోషకులు

రు. 250-0-0 లు ,, రాజపోషకులు

రు. 116-0-0 లు ,, పోషకులు

వీరందరికీ సంఘప్రచురణలన్నియు ఉచితముగ పంపబడును. వీరి పేర్లు ప్రతి గ్రంథములోను ప్రకటింపబడును.

ప్రత్యేక ముక్కొక్క పుస్తకానికయ్యే అచ్చువగైరా ఖర్చులను పూర్తిగా భరించువారి ఛాయాచిత్రములు ఆయా పుస్తకాలలో ప్రసరింపబడును.

: వివరాలకు :

ఆంధ్ర గ్రంథాలయట్రస్టు పాలక ధర్మకర్త

పటమట పోస్టు, కృష్ణ జిల్లా.

